НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА

ПАЧОСЬКИЙ
Йозеф Конрадович
(1864–1942)

2024
КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ В ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ

ДУШЕЧКІН
Олександр Іванович
(1874–1956)

НАБОКИХ
Олександр Гнатович
(1874–1920)

РОЖЕСТВЕНСЬКИЙ
Борис Миколайович
(1874–1943)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТЕХНІКИ

КАЛЕНДАР

знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2024 рік

КИЇВ–2023

УДК 006.95:001:63(477)«2024»
К 17

Рекомендовано до друку вченою радою
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
26 жовтня 2023 р. (протокол № 10)

Укладачі:

В.А. Вергунов – доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, директор ННСГБ НААН;

С.В. Нижник – кандидат історичних наук, завідувачка сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН;

О. В. Корзун – доктор історичних наук, доцент, старший науковий співробітник сектору наукознавства ННСГБ НААН;

Д. Ю. Корзун – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН;

Л.І. Лямець – старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН.

Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2024 рік / НААН, ННСГБ; уклад. : В.А. Вергунов, С.В. Нижник, О.В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л.І. Лямець; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 294 с.

Видання відображає визначні та пам'ятні дати в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2024 рік. Календар вміщує перелік знаменних подій, біографічні відомості про видатних науковців згідно із загальноприйнятим західноєвропейським (Григоріанським) календарем.

Книга стане у нагоді дослідникам історії сільськогосподарської дослідної справи, фахівцям, викладачам, аспірантам, бібліотекарям, усім, хто цікавиться історією вітчизняної аграрної науки, освіти й техніки.

УДК 006.95:001:63(477)«2024»

© Національна наукова
сільськогосподарська
бібліотека НААН, 2023

ВІД УКЛАДАЧІВ

Україна – країна зі значним науковим потенціалом. Сотні імен видатних вітчизняних науковців-аграріїв є гордістю не лише української й світової науки.

Кожна подія, процес чи явище всебічно й глибоко розкриваються тільки тоді, коли враховано зв'язок минулого, сучасного і майбутнього. Даний взаємозв'язок відноситься до вивчення будь-якої науки, а особливо аграрної, яка розвивається на основі нагромадження людського знання в процесі суспільної й, передусім, господарської діяльності й виробничої практики. Комплексні знання еволюції аграрної науки, її проблем, завдань, пріоритетів, значно розширює світогляд через персоніфіковане наповнення ролі й внеску видатних вчених й сприяє окресленню шляхів подальшого ефективного розвитку інтеграційних процесів аграрного сектору України до умов Європейського Союзу. Саме такий підхід став визначальним при започаткуванні Інститутом історії аграрної науки, освіти і техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН «Календаря знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України». Видання подає структуровану інформацію про життєвий і творчий шлях вченого, окреслюючи його наукові досягнення, визначаючи дослідницькі пріоритети. Наукові школи здобувають авторитет і світове визнання, стверджуються традиції дослідницьких середовищ, розвиваються міжнародні інтеграційні зв'язки тощо.

Нинішні реалії важко передбачити. Однак ми дивимось стратегічно і продовжуємо працювати, навчатися, щоб підтримувати економіку, науку й аграрну зокрема, колег як у нинішній воєнний час, так і у період повоєнного відновлення.

Сучасна наука ґрунтується на обміні досвідом, пошуках можливостей для апробації й впровадження результатів досліджень, а вивчення наукової спадщини української спільноти та врахування історичного досвіду сприяє не лише підготовці і реалізації прогностичних проєктів розвитку аграрної науки, але й розумінню сучасних проблем впровадження реформ в аграрному секторі економіки держави.

Поточний випуск «Календаря…» складається із трьох розділів, іменного покажчика та додатків. У першому розділі *«Історичні постаті»* наведено біографічні нариси до ювілейних дат народження видатних учених минулого. Другий розділ *«Визначні діячі сучасності»* містить біографічні довідки про відомих вітчизняному галузевому середовищі учених системи аграрної академії, профільного міністерства та інших відомств. Третій розділ *«Знаменні події та пам'ятні дати»* наводить інформацію щодо різних знакових подій в історії сільськогосподарської дослідної справи в Україні. Наступна частина видання –це довідково-інформативний апарат, що дає змогу читачеві ознайомитися з алфавітним переліком прізвищ учених, біографії яких розміщено у збірнику. У

додатках представлено реєстр публікацій біобібліографічної серії «Науково-допоміжні й довідково-інформативні видання, підготовлених науковцями ННСГБ НААН.

До його підготовки залучено співробітників підвідомчої мережі науково-дослідних установ НААН та галузевих ВНЗ.

Збірник є науково-допоміжним довідниковим посібником й адресоване у першу чергу історикам-дослідникам аграрної історії України, фахівцям у галузі персональної бібліографії, біографістики, фахівцям, викладачам, аспірантам, бібліотекарям, усім, хто цікавиться історією вітчизняної аграрної науки, освіти й техніки.

Видання не претендує на вичерпність інформаційного матеріалу, тому всі зауваження та побажання приймемо з вдячністю.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

****

СІЧЕНЬ

100 років від дня народження
СТОРОЖУКА Олександра Олексійовича (1924–1987)

Вчений у галузі аграрної економіки,
доктор економічних наук, професор,
член- кореспондент ВАСГНІЛ

Народився 1 січня 1924 р. у с. Іванівка Ставищенського району Київської області у селянській родині, був учасником бойових дій у Великій Вітчизняній війні. З 1947 по 1951 р. навчався у Київському фінансово-економічному інституті, по закінченні якого одержав диплом з відзнакою, здобувши кваліфікацію економіста сільського господарства.

Вже в студентські роки під впливом академіка П.М. Першина та інших викладачів почали формуватися його наукові інтереси, погляди та непересічні здібності. Як талановитого фахівця зі схильністю до наукових досліджень Олександра Олексійовича було направлено на посаду молодшого наукового співробітника в Інститут економіки Академії наук УРСР (1951–1956 рр.). Тут він, без відриву від основної діяльності, виконав ґрунтовну кандидатську дисертацію "Розподіл продукції і доходів у колгоспах", яку блискуче захистив на спеціалізованій вченій раді Інституту економіки АН УРСР (1955 р.). За обраним напрямом досліджень вченим опубліковано ряд важливих для теорії і практики колгоспного виробництва наукових праць, що відіграли значну роль у зміцненні економіки господарств.

Але найбільш яскраво талант вченого і організатора аграрної економічної науки проявився з переходом О.О. Сторожука на роботу в Український НДІ економіки і організації сільського господарства, в якому він працював з 1956 р. до кінця життя, займаючи різні посади: в 1956–1957 рр. – старший науковий співробітник; в 1957–1975 рр. – завідувач відділу; із січня по жовтень 1976 р. – заступник директора інституту; із жовтня 1976 р. – директор інституту.

У ці роки предметом особливої уваги вченого були економічні проблеми, пов'язані з розвитком ключової галузі країни – виробництвом зерна. Результати цих досліджень матеріалізувалися в його докторській дисертації "Економіка зернового господарства Української РСР", яку він успішно захистив на спеціалізованій вченій раді Київського інституту народного господарства (1972 р.).

Наукова діяльність присвячена проблемам оплати праці, ціноутворення, собівартості і рентабельності в системі АПК. Розробляв питання теорії і методології, обґрунтування і практичного застосування наукових розробок даного спрямування в аграрне виробництво та в систему управління АПК.

Своїми працями О.О. Сторожук зробив вагомий внесок у розвиток аграрної економічної науки. Магістральним напрямом його творчої діяльності було дослідження процесів формування товарно-грошових відносин у сільському господарстві. Зокрема, він працював над розробкою теоретичних та прикладних питань переходу від трудодня до гарантованої грошової оплати праці в колгоспах. Багато уваги приділялось ним опрацюванню методичних основ визначення собівартості сільськогосподарської продукції і обґрунтуванню шляхів її зниження, методології системного ціноутворення на аграрну продукцію та формування її рентабельності. Під його керівництвом і за безпосередньою участю вперше створено Методику по обчисленню собівартості продукції в колгоспах, яка впроваджена в усіх республіках колишнього СРСР. Результативними визнано ґрунтовні дослідження О.О. Сторожука в галузі економіки зернового господарства та планово-економічного регулювання аграрного виробництва.

На всіх етапах професійного зростання О.О. Сторожук проявив себе як висококваліфікований, надзвичайно ерудований вчений і видатний організатор науково-дослідних робіт.

Підготовку молодої наукової зміни Олександр Олексійович вважав одним з провідних напрямів своєї діяльності. Будучи заступником голови комісії при Президії ПВ ВАСГНІЛ для організації роботи з молодими вченими і спеціалістами, О.О. Сторожук спрямовував зусилля на зміцнення наукового кадрового потенціалу всіх установ академії. Цьому сприяло і його членство в спеціалізованих вчених радах УНДІЕОСГ і ІЕ АН УРСР та виконання обов'язків голови вченої ради УНДІЕОСГ по захисту докторських дисертацій. Завдяки вимогливості вченого дисертації докторантів, аспірантів і здобувачів відзначалися актуальністю і новизною, теоретичною і прикладною значимістю, знаходили всебічну і принципову оцінку в процесі захисту.

За період наукової діяльності під керівництвом О.О. Сторожука підготовлено понад 30 висококваліфікованих науковців, ним створена відома наукова школа економістів-аграрників. Чимало його учнів стали докторами наук: В.Н. Зимовець, М.М. Гук, М.М. Караман та ін.

У залишеній нащадкам безцінній творчій спадщині вченого налічується понад 150 наукових праць загальним обсягом близько 380 обліково-видавничих аркушів. Окремі його праці видані в Китаї, Кореї, Болгарії, Угорщині та інших країнах.

Заслуги О.О. Сторожука перед державою відзначені орденами Вітчизняної війни 2-го ступеня, Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", п'ятьма медалями. Він був членом Президії Південного відділення ВАСГНІЛ, Бюро Відділення економіки АН УРСР з координації аграрно-економічних досліджень у республіці, Державної експертної ради Держплану, Республіканської ради колгоспів, експертної комісії ВАК СРСР, Української територіальної секції Міжвідомчої наукової ради з проблем ціноутворення Держкомцін СРСР і АН СРСР, членом редакційних колегій журналів "Экономика сельского хозяйства",

“Економіка Радянської України”, “Вісник сільськогосподарської науки”, відповідальним редактором республіканського міжвідомчого тематичного наукового збірника “Економіка і організація сільського господарства”.

Олександру Олексійовичу були притаманні виняткова принциповість, доброзичливе, ввічливе й уважне ставлення до людей, вимогливість до себе та колег, велика працездатність, наполегливість, постійний пошук і творча праця в ім’я аграрної економічної науки та зміцнення сільськогосподарського виробництва.

У позаурочний час вчений любив відпочивати на лоні природи, з душею працював у власноручно вирощеному саду.

7 серпня 1987 р. Олександр Олексійович закінчив земний шлях. Похований на Байковому кладовищі у Києві.

Інформацію надано ННЦ «Інститут аграрної економіки»

65 років від дня народження
ГИБАЛА Валентина Миколайовича (1959–2019)

Вчений – селекціонер,
кандидат сільськогосподарських наук

Народився 2 січня 1959 р. в м.Городище Черкаської області. У 1983 році закінчив Уманський сільськогосподарський інститут ім.Горького за спеціальністю плодоовочівництво та виноградарство. Працювати почав на Мліївській дослідній станції садівництва ім. Л.П.Симиренка: з 1983 по 1984 р. - агрономом лабораторії впровадження. У 1984-1985 рр. – молодшим науковим співробітником відділу розсадництва станції. 1985-1988 рр. – секретар комітету комсомолу станції. З 1988 по 1989 р. – молодший науковий співробітник науково-організаційного відділу, 1989-1990 – молодший науковий співробітник відділу ягідних культур Мліївського інституту садівництва ім.Л.П.Симиренка. З 1990 р. – завідувач відділу колективного та присадибного садівництва, а з 1993 по 2007 р. – завідувач відділу малопоширених, лікарських і декоративних культур та присадибного, з 2007 р. – відділу ягідних, малопоширених та горіхоплідних культур Інституту помології ім.Л.П.Симиренка УААН. З 2008 р. по 2019 р. – обіймав посаду заступника директора з наукової роботи Дослідної станції помології ім.Л.П.Симиренка ІС НААН.

У 1994 році в Українському Державному аграрному університеті захистив кандидатську дисертацію за темою: «Біологічна і господарська оцінка сортів суниці в умовах Центрального Лісостепу України».

Основні напрямки наукової діяльності: селекція та сортовивчення горіхоплідних, ягідних та малопоширених культур. Є автором сорту горіха

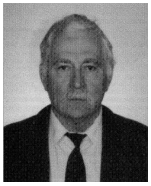
грецького Промінь та двох сортів малини – Вогник і Альянс, а також співавтором двох сортів фундука – Журавлик і Янтарний.

Праці: Оцінка сортів фундука за морфологічними показниками плодів в умовах Лісостепу України. Вісник Львівського державного аграрного університету. Львів, 2007. №11. С. 427-431; Біологічні особливості сортів фундука в Лісостепу України. Зб. наук. праць УДАУ. Умань, 2008. Вип.67. С.256-261; Вивчення перспективних форм грецького горіха за якісними показниками плодів. Бюлетень Інституту зернового господарства №№33-34. Дніпропетровськ, 2008. С.281-283; Оцінка нових форм горіха грецького за якісними показниками плодів. Міжвідомчий темат. зб. Вісник Черкаського інституту АПВ. 2008. №8. С.188-192; Результати використання зразків генофонду плодових культур при створенні нових сортів. Посібник українського хлібороба. Генетичні ресурси рослин України. К., 2015. Т.1. С.333-338; Сорти калини звичайної Дослідної станції помології ім.Л.П.Симиренка. Вісник Львівського Національного аграрного університету: Агрономія. 2018. №22 (1). С. 227-232.

Помер 26 січня 2019 року.

Інформацію надано з Інституту помології імені Л.П. Симиренка НААН

85 років від дня народження
ГОНЧАРЕНКА Миколи Пилиповича (1939–2018)

Вчений у галузі фітопатології та захисту рослин, кандидат біологічних наук

Народився 4 січня 1939 р. в м. Київ.

В 1961 р. з відзнакою закінчив агрономічний факультет Української сільськогосподарської академії. З того часу й до виходу на пенсію (2010 р.) працював в Українському науково-дослідному інституті захисту рослин (згодом – Інститут захисту рослин НААН). Тут він закінчив аспірантуру (науковий керівник – академік НААН В.Ф. Пересипкін), тривалий час працював у лабораторії сільськогосподарської фітопатології. Впродовж 1973–1985 рр., обіймаючи посаду старшого наукового співробітника лабораторії економіки і впровадження, провадив організаційну роботу із впровадження та пропаганди досягнень щодо захисту рослин, а також виконував науковий розділ із даного профілю. Зробив значний науковий внесок у розробку агротехнічних та хімічних заходів боротьби з пероноспорозом тютюну й насінників цибулі та фузаріозом капусти.

1986–1990 рр. М.П. Гончаренко обіймав посаду завідувача лабораторії захисту зернових культур від хвороб – складової відділу з розробки системи захисту зернових культур за інтенсивних технологій їх вирощування. Під його керівництвом у тісному комплексі з лабораторією захисту зернових культур від

шкідників була розроблена інтегрована система захисту озимої пшениці від шкідників та хвороб за інтенсивної технології її вирощування, яка широко впроваджувалася у виробництво.

З 1991 р. М.П. Гончаренко – старший науковий співробітник відділу захисту зернових культур від хвороб та шкідників, згодом – лабораторії фітопатології. Він доказав доцільність широкого використання ранжування захисної спроможності протруйників насіння у практиці оптимізації хімічного захисту зернових культур від хвороб. Зробив помітний внесок у розробку низки нових Державних стандартів України (ДСТУ) з насінництва, зокрема стосовно методів визначення зараженості насіння збудниками хвороб, а також удосконалив методичні принципи поєднання імунологічної оцінки сортів пшениці та визначення потенційної їх урожайності у Державній службі з охорони прав на сорти рослин.

Впродовж багатьох років М.П. Гончаренко активно працював у Координаційних Радах ВАСГНІЛ та технологічного центру із зернових культур у степовій зоні України. Завжди постійно надавав допомогу службі захисту рослин в Україні за експертної оцінки запропонованих для впровадження наукових розробок, складання оперативних довідкових матеріалів, безпосередніх виїздів із консультаціями на місця. Був членом Технічного комітету стандартизації (ТК 110) «Насіння сільськогосподарських культур».

Автор понад 120 друкованих праць, зокрема 1 книги, 40 методичних рекомендацій, 4 методичних вказівок, 1 плаката, 2 ГОСТів СРСР, 4 ДСТУ, 1 патенту.

Помер М.П. Гончаренко 16 червня 2018 року.

Інформацію надано з Інституту захисту рослин НААН

125 років від дня народження
НІЛОВА Василя Івановича (1899 – 1973)

Вчений з питань хімії вина

Народився 9 січня 1899 р. у селі Кумордіно Тверської губернії. У 1917 році закінчив Тверську гімназію і якийсь час працював секретарем Тверського губвиконкому. У 1918 році вступає до Петрівської сільськогосподарської академії (пізніше – Московська сільськогосподарська академія ім. К.А. Тімірязєва) на відділення агрохімії та ґрунтознавства.

Студентська дружба із синами В.Р. Вільямса і входження до їхньої родини визначили подальші плани В.І. Нілова – наукова робота стала головною у його житті. Він закінчив академію в 1925 році, але вже з 1924 він практикант, а потім

старший науковий співробітник агрохімічної лабораторії Державного Мікітського ботанічного саду (ДНБС).

Після закінчення академії залишений в аспірантурі при кафедрі органічної хімії Тимірязівської академії, де підготував та в 1927 році успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Перетворення ефірних олій у рослинах».

З 1928 р. В.І. Нілов організує лабораторію біохімії в ДНБС і управляє цією лабораторією. Продовжує активно працювати в галузі ефіроолійної промисловості, проводячи наукові дослідження в лабораторіях біохімії Всесоюзного інституту рослинництва та лабораторії біохімії Всесоюзного інституту ефіроолійної промисловості. За матеріалами цих досліджень у 1934 році представив та успішно захистив дисертацію доктора наук «Закономірності у хімічній мінливості рослин». Дослідницькі роботи В. І. Нілова цього періоду добре відомі фахівцям, вони лягли в основу становлення ефіроолійної промисловості країни.

Так, було досліджено та встановлено закономірності у накопиченні та хімічних змінах ефірних олій в онтогенетичному та філогенетичному розвитку рослин, встановлено факти появи хімічних новоутворень у гібридів від міжвидових схрещувань (поява у гібридів таких ефірних олій, які відсутні у батьків). Були розроблені методи дослідження ефіроолійних рослин та мікрометоди кількісного визначення ефірних олій у рослинах і т.д. і цей навчальний посібник використовується і сьогодні у ВНЗ. Внаслідок хіміко-технологічних випробувань спільно з селекціонерами впроваджено високопродуктивні сорти лаванди, троянди олійної, шавлії мускатної та інших культур.

Інтенсивна та продуктивна наукова діяльність, плани спільної роботи з М. І. Вавіловим з вивчення хімічної мінливості рослин були перервані у 1938 році у зв'язку з необхідністю залишити Москву за станом здоров'я та за деякими політичними обставинами того часу. В. І. Нілов приходить на роботу у ВНДІВів «Магарач», з 1941 по 1946 рр. обіймає посаду заступника директора з наукової роботи, з 1946 по 1950 рр. завідує лабораторією біохімії ДНБС, де розпочав дослідження біологічно активних речовин, що виділяються рослинами в атмосферу.

У 1950 р. В. І. Нілов знову переходить на роботу в інститут «Магарач», де управляє лабораторією хімії виноробства. Перехід В. І. Нілова у виноробство збігся із змінами в технології виноробства – від бочок до великих ємностей, що значною мірою змінило умови дозрівання вин, їх зберігання. Для збереження специфіки типу вина необхідно вивчити основні процеси та технологічні режими, що забезпечують особливості типу вина.

В результаті незліченних модельних дослідів, що з'ясовують відмінність у перебігу процесів за класичною технологією приготування вин і перебігу таких

самих процесів у великих ємностях була встановлена роль кисню, температури, компонентів дріжджів, дубової клепки та інших факторів, що дозволило розробити технологічні режими та пристрої для отримання вин, збереження їх специфічності та якісних показників при використанні великих ємностей.

Під керівництвом В.І. Нілова було отримано низку нових даних про хімію вина, що призвело до вдосконалення технології приготування вин. Так було показано, що в момент виходу сусла з ягоди при переробці винограду поглинання суслом кисню в десятки разів перевищує кількість кисню при дозріванні вина, але є необхідною умовою для якості вина.

Було встановлено, що бентоніт, що застосовується для освітлення вин при білкових помутніннях, видаляє ферменти, оскільки вони теж є білками, припиняє поглинання кисню суслом. Цей факт є важливим при відстою сусла та для захисту сусла від окислення. Можна перераховувати й інші важливі для виноробної промисловості та науки про вино дослідження, виконані в керованій В. І. Ніловим лабораторії хімії вина. Але найголовніше, що наголошують у своїх спогадах провідні вчені винороби – було створено колектив однодумців, який працює на взаємодовірі, взаємопідтримці та взаємокритиці у кращому розумінні цих визначень. Це по суті була наукова школа, яку пройшли видатні вчені винороби – Датунашвілі Є. Н., Валуйко Г. Г., Скуріхін І. М., Тюрін С. Т. та багато інших.

Заступником директора з виноробства УНДІ виноградарства та виноробства ім. В. Є. Таїрова доктор хімічних наук, професор Нілов Василь Іванович працював з 1964 по 1967 рік. У роки різко розширилися дослідження з виноробству. Крім відділу виноробства, було організовано лабораторії хімії вина, мікробіології, технологічного обладнання та механізації процесів виноробства. Василь Іванович постійно «генерував» ідеї, вносив зміни до планів наукових досліджень. Ідеї В. І. Нілова і, головне, методи їх виконання не завжди знаходили підтримку і не завжди схвалювалися дирекцією інституту, і вчений залишив посаду та повернувся до інституту «Магарач».

Василь Іванович Нілов пішов із життя у жовтні 1973 року.

Інформацію надано з ННЦ "Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова"

75 років від дня народження
ПЕЧЕНЮКА Василя Івановича (1949–2021)

Кандидат сільськогосподарських наук, доцент, заслужений працівник освіти України

Народився 16 січня 1949 року в с. Стецева Снятинського р-ну Івано-Франківської обл. Після закінчення 11 класів із золотою медаллю вступив до Львівського сільськогосподарського інституту

і в 1971 році здобув вищу освіту за спеціальністю «Агрономія», кваліфікація «Вчений агроном».

В січні 1971 року направлений на роботу за державним розподілом на посаду старшого агролісомеліоратора управління сільського господарства Хотинського райвиконкому. З листопада 1971 року по листопад 1972 року проходив строкову службу в армії, після звільнення в запас працював старшим агрономом Чернівецького філіалу інституту «Укрземпроект».

З березня 1974 року по 1977 рік навчався в аспірантурі Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту на кафедрі загального землеробства. Після її закінчення працював асистентом, а з 1980 року – доцентом кафедри загального землеробства. З 1983 року обіймає посаду декана агрономічного факультету, з 2003 року – директора Навчально-наукового інституту агротехнологій. З 2014 року по 2019 рік працював ученим секретарем університету. З лютого 2019 року – радник ректора університету.

У 1977 році захистив кандидатську дисертацію на тему: «Ефективність прийомів сільськогосподарських рекультивації порушених земель в умовах південно-західного Лісостепу України». В 1982 року йому присвоєно вчене звання доцента по кафедрі загального землеробства. Опублікував більше 200 наукових і науково-методичних праць. Співавтор 5-ти підручників і навчальних посібників, 3-х типових програм навчальних дисциплін для закладів вищої освіти аграрного спрямування. Брав участь у розробці Державних стандартів освіти із спеціальності «Агрономія».

Займався винахідницькою діяльністю, автор, співавтор 3 деклараційних патентів на винахід в галузі землеробства. З 1980 року по 1998 рік був ученим секретарем спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей: «Рослинництво» і «Загальне землеробство».

За досягнення в освітній діяльності відзначений рядом державних і відомчих нагород: медаллю «За трудову відзнаку», знаком Міністерства освіти «Відмінник освіти України», грамотами Міністерства аграрної політики і ВАКу України, нагороджений трудовою відзнакою «Знак пошани» Мінагрополітики України. Указом Президента України в 2006 році присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України». В 2007 році нагороджений нагрудним знаком «Петро Могила». В 2019 році Василя Івановича нагороджено нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «За наукові та освітні досягнення».

Василь Іванович помер 06 травня 2021 року. Поховали його на міському кладовищі.

Інформацію надано з закладу вищої освіти "Подільський державний університет"

85 років від дня народження
ХАВРУКА Олександра Федоровича (1939–1998)

Вчений у галузі розведення та селекції сільськогосподарських тварин, доктор сільськогосподарських наук

Народився 28 січня 1939 року у селі Соколівка Васильківського району Київської області у родині селян. У 1956 році закінчив середню школу, в 1962 році – зоотехнічний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Трудову діяльність розпочав у Чигиринському управлінні сільського господарства Черкаської області на посаді зоотехніка по кормах (1962–1963). У 1963–1965 роках був науковим співробітником відділу тваринництва Черкаської державної сільськогосподарської дослідної станції м. Сміла. Навчався в аспірантурі при кафедрі генетики Української сільськогосподарської академії (1965–1968). Дисертацію "Коррелятивные связи и наследуемость иммунобиологических и продуктивных качеств у черно-пестрого скота" на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю генетика захистив у 1969 році в Українській сільськогосподарській академії. З 1968 по 1975 рік працював старшим науковим співробітником відділу тваринництва, з 1975 по 1979 рік – заступником директора з наукової роботи Черкаської сільськогосподарської дослідної станції. Упродовж 1979–1980 років – старший науковий співробітник. Із 1980 року очолював лабораторію Українського науково-дослідного інституту розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби.

Коло наукових інтересів ученого на початку наукової діяльності окреслювалось не тільки нахилами та уподобаннями О. Ф. Хаврука, а й багатопрофільністю дослідної станції. Йому доводилося займатися і кролівництвом, і свинарством, і птахівництвом, і технологіями у скотарстві. Однак як учений-селекціонер він сформувався ще до навчання в аспірантурі, відколи почав самостійно досліджувати й вивчати ефективність схрещування сименталів із джерсеями.

З початку 70-х років працював над розв’язанням проблеми підвищення продуктивних і технологічних якостей сименталів, сформувався як визнаний фахівець з удосконалення цієї породи. О. Ф. Хаврук спільно з академіками В. П. Буркатом, М. В. Зубцем, кандидатом біологічних наук А. П. Кругляком та вченими Інституту тваринництва УААН розробив програму виведення нової молочної породи на основі відтворного схрещуванням сименталів із червоно-рябими голштинами. Кінцевим підсумком виконання програми стало виведення і затвердження української червоно-рябої молочної породи. У процесі цих робіт

розроблено і реалізовано низку власних концепцій і теоретичних положень і підходів, насамперед, щодо формування племінної бази нової породи, її внутрішньої, в тому числі і генеалогічної структури, застосування тісних інбридингів, використання помісних бугаїв, перспектив роботи з породою тощо.

О. Ф. Хаврук – співавтор восьми селекційних досягнень (порода, один зональний і три заводські типи, три заводські лінії), захищених авторськими свідоцтвами, має у співавторстві один патент на спосіб підбору батьківських пар у племінному тваринництві. Опублікував 172 наукові праці, в тому числі 11 монографій. Співавтор і виконавець 14 загальнопородних, регіональних і обласних програм, 15 програм і планів племінної роботи в племінних і базових господарствах, чотирьох районах, чотирьох об'єднаннях і трестах.

У 1996 році в Інституті розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук "Розроблення методів та виведення української червоно-рябої молочної породи".

За розробку методів та виведення української червоно-рябої молочної породи О. Ф. Хаврука у 1993 року відзначено Державною премією України в галузі науки і техніки. У 1996 році за істотний внесок в удосконалення існуючих і виведення нових порід сільськогосподарських тварин, плідну наукову працю вченому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України».

Помер Олександр Федорович 1998 р. Похований у с. Мала Олександрівка Київської області.

Інформацію надано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН

165 років від дня народження БОГДАНОВА Сергія Михайловича (1859–1920)

Вчений у галузі фізіології рослин, один із засновників Київської школи ґрунтознавців

Народився 31 січня 1859 р. в м. Києві у родині протоієрея Києво-Софіївського собору. Протягом 1869−1878 рр. навчався в Першій Київській гімназії, яку закінчив з відзнакою. Того ж року затверджений у званні «спадковий дворянин» Департаментом геральдії Урядового сенату. У 1878−1882 рр. студент природничого відділення фізико-математичного факультету Університету Святого Володимира (нині − Київський національний університет ім. Тараса Шевченка). За наукову роботу «Химическое исследование синей и пестрой глин, находящихся в отложениях города Киева» Ученогю радою

університету нагороджений золотою медаллю (1881).

З 10 жовтня 1885 р. − приват-доцент кафедри сільського господарства Університету Св. Володимира. Крім того, починаючи з 10.01.1886 р. − завідує агрономічним кабінетом вузу. В цей же рік створює перший у країні і навіть у Європі спеціалізований ботанічний сільськогосподарський дослідний сад при Ботанічному саду університету та першим у світовій науці класифікує ґрунтові води, формулює поняття «мертвого» (не засвоюваного рослинами) запасу води в ґрунті.

У листопаді 1887 р. Радою Київського товариства сільського господарства та сільськогосподарської промисловості його обирають головним редактором журналу «Земледелие».

12 лютого 1888 р. в Університеті Св. Володимира захищає дисертацію «Потреба проростаючого насіння у воді», за яку удостоєний ступеня магістра агрономії.

У 1888 р. виступив ініціатором створення та став науковим керівником дослідного поля в Деребчині Ямпольського повіту Подільської губернії (у маєтку барона А.А. Мааса). Організовує одну зкращих на Наддніпрянщині агрономічну лабораторію для агрохімічних та фізіологічних досліджень при Університеті Св. Володимира (1889). 19 квітня 1890 р. у Харківському університеті захищає дисертацію «Відношення проростаючого насіння до ґрунтової вологи», за яку одержав ступінь доктора наук агрономії. 20 червня 1890 р. призначається спочатку екстраординарним професором, а згодом очолює кафедру агрономії Університету Св. Володимира. У званні ординарного професора вузу затверджується 6.04.1891 р. У 1895 р. видає один із кращих в країнідля свого часу та перший в країні «Ілюстрований сільськогосподарський словник».

При хуторі Богданівка Радомишльського повіту Київської губернії у 1899 р. створює дослідне господарство, на прикладі якого доводить можливість одержання стійких урожаїв на бідних піщаних ґрунтах (досліди з люпином і середелою на зелене добриво) і стає одним із фундаторів вчення про сидерацію. У 1907 р. його обирають членом Київського губернського комітету по справах земського господарства та гласного Київської міської думи. 1 листопада 1907 р. звільнений зі служби в Університеті Св. Володимира у зв'язку з обранням його членом Державної Думи. 25 жовтня 1912 р. обирається до Державної Думи 4-го скликання. Стає заступником голови Головного Управління землеустрою та землеробства, а також заступником керівника Управління Державного Кіннозаводства. 30 січня 1916 р. затверджений у званні заслуженого професора за вислугою. Того ж року Іменним Височайшим указом з 1 листопада призначається членом Ради Міністра землеробства та Головою вченого Комітету Міністерства землеробства. 20 березня 1917 р. звільнений із займаних посад Указом тимчасового уряду. Повертається до Києва, де 1 листопада 1918 р. обирається на посаду декана фізико-математичного факультету Св.

Володимира. З 1919 р. очолює сільськогосподарську секцію Постійної Комісії фізико-математичного відділу Української академії наук з вивчення природничих багатств України. У тому ж році обирається Головою Президії Ради фізико-математичного факультету Київського університету. В той же рік створює першу в Україні кафедру агрохімії.

Помер 13 січня 1920 р. в Одесі, де похований на другому Одеському кладовищі.

Творча спадщина становить 278 наукових, науково-методичних і науково-популярних праць, написаних особисто з найактуальніших галузевих проблем стосовно культури цукрового буряку, пшениці, картоплі, гречки, шовковиці, а також родючості ґрунту, питань боротьби зі шкідниками, економіки й організації сільського господарства, організації роботи науково-дослідних установ та освітніх закладів, розведення тварин і первинної переробки тваринницької продукції, а також методології проведення досліджень.

Літ.: Вергунов В. Професор С. М. Богданов – видатний організатор вітчизняної наукової й освітньої агрономії. Історія української науки на межі тисячоліть : зб. наук. пр. / відп. ред. О. Я. Пилипчук. К., 2005. Вип. 22. С. 46–61.

ЛЮТИЙ

155 років від дня народження ОППОКОВА Євгена Володимировича (1869–1937)

Вчений у галузі гідрології та меліорації

Народився 1 лютого 1869 р. в с. Рудому Сквирського повіту Київської губернії (нині увійшло до складу с. Шамраївки Сквирського району Київської області) у родині священика.

Після закінчення Третьої Київської гімназії, у 1886 р., вступив на фізико-математичне відділення Університету Св. Володимира (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка). Однак незадоволений рівнем освітньої підготовки з технічних дисциплін вже наступного року вступає на механічне відділення Петербурзького технологічного інституту (нині – Санкт-Петербурзький політехнічний інститут), який закінчує у 1892 р. з дипломом інженера-техніка.

Після відбуття у 1892 р. військової повинності, наступного року зарахований на посаду техніка Західної експедиції по осушенню боліт Полісся. Протягом 1894–1902 рр. Є.В. Оппоків керує проведенням гідрологічних досліджень у Чернігівській, Полтавській та Курській губерніях. Їх наслідком стало виконання проектних робіт з осушення 20 000 десятин боліт у долині р. Трубіж Чернігівської й Полтавської губерній, 7000 десятин у долині р. Супій Золотоніського повіту та 5000 десятин по р. Оржиця Лубенського повіту Полтавської губернії та ін. Крім

того, опубліковано серію фундаментальних праць вченого:

«Річкові долини Полтавської губернії. Нарис робіт в Полтавській губернії», а також Звіт Чернігівської губернії земельної управи про дослідження боліт Чернігівської губернії за 1894 р.» та ін., низку технічних проектів осушувальних робіт на Лівобережжі Дніпра.

Протягом 1903–1912 рр. працює інженером-гідротехніком І розряду Мінського управління землеробства і державних маєтностейта керує виконанням серії проектів із проведення осушувальних робіт для потреб землеустрою на казенних і селянських землях у Мінській, Волинській та Гродненській губерніях. Крім того, проводить спеціальні дослідження для підготовки дисертаційної роботи «Режим річкового стоку в басейні верхнього Дніпра, вище м. Києва». У роботі він довів існування прямої залежності річкового збігу в басейні Дніпра від його першорядних факторів, а саме метеорологічних елементів – опадів і температур, відмічаючи лише часткову залежність від рельєфу місцевості та другорядних чинників – ґрунтів і рослинності. Головне, що в цій праці вчений вперше у галузевій науці світу виявив наявність і розміри так званого «накопичення» та

«втрати» вологи в ґрунтах рівнинних річкових басейнів і підкреслив величезну роль цих перехідних з року в рік запасів вологи на живлення річок і на регулювання річкового збігу.

У 1913 р. призначений керівником досліджень з осушування в басейнах річок Верхня Прип'ять, Птичі та Брагінки на Поліссі, проте через події Першої світової війни ці роботи не вдалося повністю здійснити.

Із початком військових дій припиняє експедиційні дослідження і в 1915 р. оселяється у Києві, де з 18 вересня 1917 р. призначається штатним викладачем кафедри будівельного мистецтва Київського політехнічного інституту (нині – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»). 18 березня 1918 р. захищає при вузі дисертацію на тему «Режим річкового стоку в басейні Верхнього Дніпра вище м. Києва за даними 1876–1908 рр.» на ступінь анд'юнкта (доктора) будівельного мистецтва. Після цього обраний професором кафедри гідротехніки і меліорації КПІ.

Протягом 1920-го і першої половини 1921 років очолює кафедру гідротехніки Кубанського політехнічного інституту та обирається членом Ради технікуму при ньому. Крім того, з 1921 р. керує секцією водного господарства в Раді з вивчення та дослідження Кубанського краю, а також працює співробітником Кубансько-Чорноморської комісії з електрифікації.

17 травня 1921 р. обираний професором 17 розряду Київського політехнічного інституту, а з червня того ж року стає ним по відділу гідрології бурових робіт та по меліоративному відділу кафедри осушення і гідрології. Крім викладання у КПІ він стає професором по курсу гідрології і меліорації, а потім завідувачем кафедри меліорації Київського сільськогосподарського інституту (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України), а з 1926 р. ще й

Київського інженерно-меліоративного технікуму (нині – Національний університет водного господарства та природокористування). Крім того, з 1922 р. викладає на курсах гідротехніки і торфових машин на Київських курсах з вивчення торфовищ.

З 1923 р. він член Секції сільськогосподарської освіти та популяризації та Секції сільськогосподарської дослідної справи, а з 29 грудня 1923 р. ще й заступник Вченого секретаря СГНКУ.

Виступаючи 22 липня 1928 р. на засіданні Бюро Науково- консультаційної ради НКЗС УСРР Є.В. Оппоков запропонував мати єдиний НДІ водного господарства по лінії НКО та НКЗС УСРР. Після відмови Укрнауки – генерує створення окремого УкрНДІ сільськогосподарської меліорації по лінії НКЗС УСРР, що розпочав свою діяльність з 23 грудня 1929 р. (нині – Інститут водних проблем і меліорації НААН). Протягом 1930–1936 рр. працює в ньомуконсультантом сектору осушення.

Серед головних організаційних побудов Є.В. Оппокова у 20-х роках минулого століття слід виділити: 1) відкриття у 1922 р. та керування першої в Радянському Союзі науково-дослідної кафедри гідрології від імені НКО УСРР при КПІ; 2) з того ж року – створення за його ініціативою Гідрометеорологічного бюро та очолювання його до 1925 р., що дало відлік сучасній гідрометеослужбі України;

3) створення та керівництво починаючи з 1 квітня 1926 р. на основі науково-дослідної кафедри гідрології при КПІ та гідрологічної секції при Комісії з вивчення природних багатств України ВУАН – Науково- дослідний інститут водного господарства при НКО УСРР, що до 1930 р. входив до Особливого управління водного господарства України, а з 1934 р. підпорядковувався АН УРСР (нині – Інститут гідромеханіки НАН України) та ін.

У 1930 р. академік Є.В. Оппоків стає членом Комісії наукових зносин із закордоном ВУАН, із 4 січня 1934 р. – член структурно- штатної Комісії при Президії ВУАН, з 28 травня 1934 р. – членом Президії Ради з вивчення продуктивних сил УРСР, з 28 вересня 1934 р. – член Комісії з геологічних наук ВУАН для перегляду наукового складу інститутів відповідно до постанови РНК УСРР від 13 січня 1934 р. «Про присудження наукових ступенів та наукових звань», з 29 жовтня 1936 р. – член Комісії з присвоєння наукових звань науковим співробітникам АН УРСР по групі геолого- географічних наук та ін. Крім того, був членом науково-техно- економічної Ради Держплану УСРР та Укрводогосподарства з 1926 р., членом Постійної комісії у справі реконструкції м. Києва з 25 серпня 1935 р. та ін. Однак це не завадило органам НКВС 15 жовтня 1937 р. його заарештувати за контрреволюційну діяльність за статтею 54 УК УСРР 1927 р., а Президії АН УРСР своєю постановою від 16 жовтня 1937 р. виключити із членів Академії як ворога народу. Апогеєм трагедії стало спільне рішення народного комісара внутрішніх справта генерального прокурора СРСР 4 листопада 1937 р. про його розстріл, що відбувся 11 листопада 1937 р. Місцем поховання став

ліс біля селища Биківня під Києвом. Військовий трибунал Київського військового округу 5 березня 1963 р. згадану постанову відмінив за відсутністю складу злочину і реабілітував його посмертно.

Є.В. Оппоков – автор понад 450 наукових і науково-популярних праць, а також серії підручників для вищої школи, з яких 48 книг і брошур з питань гідрології, фізичної географії, гідрогеології, гідротехніки, меліорації боліт, торфоведення, історії сільськогосподарської меліоративної дослідної справи та біобібліографії.

Літ.: Вергунов В. А. Академік Є. В. Оппоков (1869–1937) та становлення й розвиток сільськогосподарської меліоративної дослідної справи в Україні (до 145- річчя від дня народження) : наук. доп. / В. А. Вергунов, НААН, ННСГБ. К.: ФОП Корзун Д. Ю., 2014. 28 с.

140 років від дня народження
СТОЛЬГАНЕ Олексія Олександровича (1884–1960)

Вчений у галузі агрохімії, професор, засновник наукової школи хіміків-органіків

Народився 1 лютого 1884 р. у місті Торжок Тверської губернії.

Реальне училище закінчив у Пскові. О.О. Стольгане мав фінляндське громадянство, від батька успадкував маєток, депутатство у Сеймі, членство у лицарському домі (ордені) та інші дворянські привілеї. Після революції 1917 р. від усього відмовився, прийняв радянське громадянство і все життя присвятив науці, організаторській і педагогічній діяльності.

У 1904 р. вступив на землеробське відділення Московського сільськогосподарського інституту (з 1923 р. – Московська сільськогосподарська академія ім. К.А. Тімірязєва). У 1910 р. отримав диплом першого розряду і був залишений для підготовки до наукової та викладацької діяльності. В аспірантурі опановував органічну хімію під керівництвом академіка М.Я. Дем'янова, у 1913–1915 рр. працював у лабораторії академіка Д.М. Прянішнікова. По закінченні аспірантури Радою Московського СГІ за поданням академіка М.Я. Дем'янова обраний штатним асистентом кафедри органічної хімії. У березні 1916 р. Департамент землеробства затвердив його на посаді асистента як державного службовця. У 1920 р. разом з академіком В.Р. Вільямсом брав участь у створенні в інституті робітничого факультету, у 1921 р. – вже у науковому званні доцента став першим його деканом і викладачем органічної хімії. Водночас працював агрономом-спеціалістом у Громадському комітеті добрив.

Рішенням Державної Вченої ради Наркомату освіти РРФСР від 19 грудня 1924 р. О.О. Стольгане присвоєно вчене звання професора кафедри «Загальне землеробство» й запропоновано кафедру загального землеробства у Сибірському інституті сільського господарства і лісівництва у м. Омськ. В Омському інституті

яскраво висвітлилися його блискучі управлінські здібності, розцвівдослідницький і педагогічний талант. Він збудував вегетаційний будинок на 1000 посудин, організував агрохімічну лабораторію, навчальний кабінет із землеробства і землеробських досліджень, заклав дослідне поле площею у 30 га, створив Сибірську лісозахисну станцію, розгорнув велику громадську діяльність. Олексій Олександрович був призначений головою ради дослідних закладів агрономічного факультету, головою комісії з управління навчальним господарством. У 1929 р. очолив кафедру агрохімії. На запрошення керівництва Сибірського СГІ на початку 1934 р. повернувся до Омська, де очолив кафедру загального землеробства і керував нею до1 вересня 1948 року.

У 1934 р. професор Стольгане увійшов до складу Державної Атестаційної Комісії на агрономічному і плодовому факультетах; у 1935 р. – заміщав голову Державної екзаменаційної комісії агрономічного факультету; у 1937 р. – проводив сесію державних екзаменів на агрономічному факультеті Тімірязєвської СГА. Потім, включно до 1947 р., був головою Державної екзаменаційної комісії на агрономічному факультеті Омського СГІ.

У 1938–1947 рр. очолював агрофакультет, водночас, з 1941 по 1946 рік – факультет плодівництва.

О.О. Стольгане нагороджений Почесними грамотами Омського СГІ (1943), виконавчого комітету Омської ради депутатів трудящих (1945), Обласного комітету Спілки працівників вищої школи (1946), Омського СГІ (1948), медаллю «За доблесну працю у Великий Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

З 16 листопада 1948 по 1960 рік О.О. Стольгане обіймав посаду завідувача кафедри фізики і хімії Житомирського сільськогосподарського інституту.

Він є автором 50 праць – від вузькоспеціальних з органічної хімії до розробок з агрономічної хімії, методики дослідної справи. Висунув ряд оригінальних ідей щодо використання комплексно-аналітичного методу польових дослідів. Написані ним навчально-методичні посібники з хімії були запроваджені у сільськогосподарських вищих навальних закладах. Багато наукових праць присвятив агрохімічному аналізу ґрунтів Омського округу і Житомирської області. Розробив чимало рекомендацій щодо збільшення родючості ґрунтів. Аналізував роботу вищих навчальних закладів, аспірантури, досліджував діяльність видатних вчених.

Підготував 15 кандидатів і докторів наук.Помер 14 березня 1960 року.

Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

100 років від дня народження
ЛОПАТІНА Валентина Матвійовича (1924–2009)

Вчений у галузі фітопатології та захисту рослин, кандидат біологічних наук

Народився 5 лютого 1924 року в м. Умань Черкаської обл. в родині відомого фітопатолога, професора М.І. Лопатіна, 100-річчя з дня народження якого відзначалося ЮНЕСКО 1995 року. Ветеран Другої світової війни. У травні 1942 р. був призваний на військову службу та направлений у Вольське офіцерське училище. З 1943 р. – учасник бойових дій на Сталінградському, Північному, Південному, 2-му, 3-му та 4-му Українських фронтах. Перемогу зустрів в Австрії. Демобілізований із лав Радянських Збройних Сил у 1948 році.

В 1952 р. закінчив Курганський сільськогосподарський інститут.

З 1952 по 1983 рр. працював в Українському науково-дослідному інституті захисту рослин (нині – Інститут захисту рослин НААН). Під керівництвом відомого фітопатолога члена-кореспондента АН УРСР В.П. Муравйова навчався в аспірантурі, по закінченні якої підготував і в 1956 р. в Інституті ботаніки АН УРСР успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Іржа та інші грибні хвороби еспарцету в Лісостеповій зоні України». Обіймав посади молодшого, старшого наукового співробітника, з 1961 р. – завідувача лабораторії (відділу) фітопатологічного напряму, а згодом (з 1975 р.) – і заступника директора з наукової роботи.

В.М. Лопатін одним із перших вітчизняних фітопатологів у своїх дослідженнях застосував метод мічених атомів при вивченні впливу ядерних випромінювань на грибні та рослинні організми. Багато уваги вчений приділяв вивченню ролі сорту в захисті рослин від хвороб, умов вирощування сільськогосподарських культур, за яких стійкість до збудників хвороб підвищується, імунологічній оцінці сортів картоплі до фітофторозу тощо. За його участі розроблялися теоретичні основи довгострокового прогнозу розвитку фітофторозу картоплі.

Перу В.М. Лопатіна належить понад 60 наукових праць, зокрема навчальні посібники, рекомендації. Ним підготовлено 5 кандидатів наук.

Бойові й трудові заслуги вченого відмічені державними нагородами – орденами Вітчизняної війни II ступеня, «Знак Пошани», медалями «За перемогу над Німеччиною», «За взяття Будапешта», «За взяття Відня» та багатьма іншими.

Помер В.М. Лопатін 31 травня 2009 року.

Інформацію надано з Інституту захисту рослин НААН

145 років від дня народження
ЮР'ЄВА Василя Яковича (1879–1962)

Вчений селекціонер у галузі рослинництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік АН УРСР

Народився 8 лютого 1879 р. у с. Іванівська Вирга Нижньоломівського району Пензенської області (Росія) у дворянській сім'ї. Трудову діяльність розпочав у 1895 р. робітником Маріїнського земельного училища. У 1905 р. закінчив Ново-Олександрійський інститут сільського господарства і лісівництва, працював агрономом у Пензенській губернії (1905–1909).

Із 1909 р. В.Я. Юр'єв працював науковцем на Харківській селекційній станції (з 1944 р. – директор). Одночасно (з 1937 р.) він був професором Харківського сільськогосподарського інституту. У 1946–1956 рр. – директор Інституту генетики і селекції АН УРСР, із 1956 р. і до кінця життя – директор УНДІ рослинництва, селекції і генетики, який нині носить його ім'я.

Академік В.Я. Юр'єв особисто і разом із співробітниками створив 21 сорт найважливіших зернових культур. Його перу належать понад 150 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі підручник

«Общая селекция и семеноводство полевых культур», який перевидавали чотири рази (став першим основним навчальним посібником для студентів-селекціонерів). Цей підручник у перекладі видавався також і в ряді зарубіжних країн.

У 1935 р. за великі досягнення в галузі селекції та насінництва вченому без захисту докторської дисертації атестаційна комісія присвоїла науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук. Із 1937 р. Василь Якович очолював кафедру селекції та насінництва Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. У 1941 р. організовував евакуацію Харківської дослідної станції в Челябінську область і був заступником директора з наукової роботи Челябінської державної селекційної станції. У 1943 р. обладнання і селекційний матеріал перевезено до Харкова і роботу Харківської селекційної станції відновлено.

У 1944 р. Василя Яковича призначають директором цієї станції, у 1956 р. – директором Українського науково-дослідного інституту рослинництва, селекції і генетики, створеного на базі Харківської селекційної станції та Інституту генетики і селекції АН УРСР. У 1945 р. В.Я. Юр'єва обрали дійсним членом Академії наук УРСР. У 1947 р. йому присуджено Сталінську премію СРСР. У 1949 р. Президія Верховної Ради УРСР присвоїла вченому звання

«Заслужений діяч науки УРСР». З 1956 р. він – почесний член ВАСГНІЛ.

За видатні досягнення в розвитку сільськогосподарської науки вчений двічі удостоєний звання Героя Соціалістичної Праці (1954, 1959 рр.), нагороджений

п’ятьма орденами Леніна, двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани». Лауреат Державної премії СРСР.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

80 років від дня народження
ДЕРЛЕМЕНКА Віталія Володимировича (1944–2013)

Вчений у галузі бібліотекознавства, докторпедагогічних наук, професор

Народився 11 лютого 1944 р. у Ленінграді. Закінчив Київський державнийпедагогічний інститут іноземних мов (1970) заспеціальністю викладач англійської і іспанської мов, а також Київський державний інститут культури ім. О.Є. Корнійчука (нині Київський національний університет культури і мистецтва) (1980) за спеціальністю бібліотекознавство і бібліографія. У 1994 р. в Московському державному університеті культури захистив кандидатську дисертацію на тему: «Зарубіжні бібліографічні бази даних з питань сільського господарства і можливості їх використання в Україні», а в 2005 р. у Харківській державній академіїкультури– докторську дисертацію «Система розповсюдження сільськогосподарської науково-технічної інформації: створення вітчизняної концептуальної моделі».

Працював завідувачем сектору сільськогосподарської літератури, головним методистом науково-методичного відділу Державної республіканської бібліотеки УРСР (1971–1979), провідним інспекторомвідділу бібліотек Міністерства культури УРСР (1979–1982), завідувачем наукво-методичного відділу Державної республіканської бібліотеки дляюнацтва (1983–1989), довідково-інформаційного відділу Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН (нині – Нац. наук. с.-г. б-ка НААН) (1989–1994) та старшим науковим співробітником відділення інформатизації агропромислового комплексу України Інституту аграрної економіки (нині – ННЦ «Ін-т аграр. економіки НААН») (1994–2001). З 2001 до 2008 р. працював заступником директораз наукової роботи ННСГБ НААН.

Він автор понад 160 наукових праць (монографії, брошури, методичні рекомендації, статті). Напрями його наукових досліджень: інформатизація агропромислового комплексу, шляхи та механізми формування систем надання науково-консультаційних та інформаційних послуг в агропромисловому виробництві, вивчення історичного аспекту розвитку процесу поширення сільськогосподарських науково-технічних знань та інформації як в Україні, так і за її межами, історії аграрної науки і освіти. Співавтор

«Концепцій» розвитку ННСГБ НААН та сільськогосподарських бібліотек України, а аткож розвитку інформаційно-бібліотечної справи в країні та законопроекту «Про концепцію інформаціно-бібліотечної справи в Україні», прийнятим профільним Комітетом парламенту. Ініціював створення й обраний ученим секретарем Всеукраїнської спілки інформаційних фахівців АПК.

Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2006), трудовою відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України, Почесною відзнакою НААН (2008). Присвоєно почесне звання Відмінник освіти України» (2012).

Помер 1 січня 2013 року.

Літ.: Вергунов В. А. Світлій пам'яті професора В.В. Дерлеменка. БюлетеньННСГБ НААН. 2013. Вип. 1. С. 428–429.

90 років від дня народження

ГОРАЛЯ ВІКТОРА МАРТИНОВИЧА (1934–2007)

Вчений у галузі мікробіологічного методу захисту рослин, кандидат біологічних наук, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Народився 17 лютого 1934 року в м. Котовськ Одеської області в робітничій родині.

Трудову діяльність почав у 1952 р. Спочатку працював слюсарем у паровозному депо, в 1953–1957 рр. служив на Чорноморському флоті. 1957–1958 рр. – інспектор по кадрам у Бучанській МТС Київської обл., а потім (до 1960 р.) – електрик Бучанського дослідного господарства Українського науково-дослідного інституту захисту рослин.

З 1960 р. й до виходу на пенсію (2000 р.) В.М. Гораль свою трудову та наукову діяльність пов'язав із Українським науково-дослідним інститутом захисту рослин (нині – Інститут захисту рослин НААН). Спочатку лаборант лабораторії по боротьбі з буряковим довгоносиком, з 1961 р. – інженер-технолог, з 1967 р. – старший інженер відділу біометоду. В 1967 р. заочно закінчив факультет електрифікації сільського господарства Української сільськогосподарської академії, в 1970 р. – захистив кандидатську дисертацію на тему «Біологічні особливості ентомопатогенного гриба боверії в умовах глибинно-поверхневого культивування» за спеціальністю «ентомологія» (науковий керівник – відомий вчений-ентомолог М.А. Теленга). З 1970 р. на посаді молодшого, 1972 р. – старшого наукового співробітника лабораторії мікробіометоду, а з 1989 р. – провідного наукового співробітника лабораторії біотехнології виробництва та застосування ентомофагів і біопрепаратів, згодом – відділу мікробіологічного методу захисту рослин.

В.М. Гораль зробив великий внесок у розробку і широке впровадження в сільськогосподарське виробництво мікробіологічного методу захисту рослин. Він розробив основи глибинно-поверхневого культивування ентомопатогенних грибів

та отримання біологічних препаратів Боверину, Пециломіну, Метаризину, Цефалоспорину, Нематофагоциду, Гаупсину. Ним також було визначено практичні підходи для цілеспрямованого виділення штамів грибів із природних популяцій, розроблено основи підвищення їх вірулентності, вивчено морфологічні і фізіологічні особливості ентомопатогенних грибів та грибів-антагоністів, встановлено закономірності поширення в природі фіто- і ентомопатогенних бактерій груп Псевдомонас та Ервінія, обґрунтовано використання перспективних грибних, бактеріальних та вірусних ентомопатогенів для захисту картоплі, овочевих і плодових культур від шкідників, розроблено нормативи витрат біологічних засобів та визначено затрати на їх застосування.

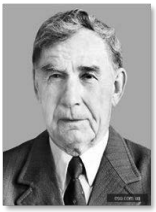
Результати досліджень Віктор Мартинович демонстрував на ВДНГ СРСР і УРСР, доповідав на Міжнародних конгресах та симпозіумах, всесоюзних і республіканських семінарах та з'їздах. Його наукова праця «Створення грибних мікробіологічних засобів захисту рослин від шкідників і хвороб. Розробка технології їх виробництва і застосування» була відмічена Державною премією України.

В.М. Гораль є автором близько 200 наукових праць, зокрема численних методичних рекомендацій та буклетів. Йому також належить 10 авторських свідоцтв та патентів.

Помер 3 вересня 2007 року.

Інформацію надано з Інституту захисту рослин НААН

120 років від дня народження
КИРИЧЕНКА Федора Григоровича (1904–1988)

Вчений – селекціонер,
доктор сільськогосподарських наук,
академік ВАСГНІЛ

Народився 17 лютого 1904 р. в с. Владиславка Миронівського району Київської області.

Закінчив Маслівський інститут селекції та насінництва (1928), а в 1932 р. – аспірантуру Всесоюзного селекційно-генетичного ін-ту, м. Одеса (нині Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення НААН). Працював завідувачем відділу ВСГІ (193–1941, 1944–1987), директором інституту (1954–1959).

Основні наукові роботи присвячені розвитку теоретичних основ селекції пшениці та створенню нових сортів цієї культури. Вивчав методи добору пар при міжвидовій та внутрішньовидовій гібридизаціях, міжсортове вільне схрещування пшениці, досліджував шляхи отримання більш зимостійких міжвидових гібридів,

запропонував принципово новий метод селекції самозапильних культур, що грунтується на тривалому інцухтуванні, доборі слабоплідного потомства та його схрещуванні з неінцухтованим сортом. Важливе значення мав розроблений Ф.Г. Кириченком метод добору сільськогосподарських рослин за потужністю розвитку кореневої системи.

Створив зимо- та посухостійкі сорти озимої м'якої пшениці степового екотипу з високими якостями зерна. Сорти Одеська 3, Одеська 12, Одеська 16, Одеська 26, Степова та Прибой займали посівну площу близько 76 млн. га, забезпечили додатково збір 23 млнт зерна.

Вперше в історії світового землеробства Ф.Г. Кириченком створено нову культуру – озиму тверду пшеницю, перші високоврожайні сорти якої Мічурінка, Новомічурінка, Одеська ювілейна отримали широке розповсюдження. Під його керівництвом започатковано програму селекції короткостеблових сортів озимої твердої пшениці і створено перші сорти Парус, Корал одеський, Айсберг одеський.

Велике значення мають сорти Ф.Г. Кириченка як вихідний матеріал при створенні нових сортів пшениці в інших селекційних установах.

Виявлені Ф.Г. Кириченком закономірності успадкування основних ознак та якостей при внутрішньовидовій та міжвидовій гібридизаціях мають велике значення у здійсненні нинішніх селекційних програм.

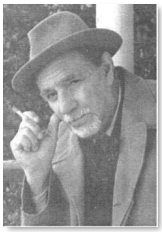
Наукові розробки Ф.Г. Кириченка знайшли відображення більш як у 200 публікаціях. Ним підготовлено 25 кандидатів та докторів наук. Він – академік Всесоюзної академії сільськогосподарських наук (1956), почесний член Академії сільськогосподарських наук ЧССР (1961), заслужений діяч науки УРСР (1979).

Ф.Г. Кириченко – Герой Соціалістичної Праці (1958), лауреат Ленінської (1959), Державної (1949) премій СРСР. Нагороджений орденами Леніна (1958,1962), орденом Жовтневої Революції (1971), орденами Трудового Червоного Прапора (1950, 1966, 1974), орденом «Знак Пошани» (1949), медаллю «За доблесну працю» (1970), Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР (1974).

Помер 4 червня 1988 р., похований в м. Одесі.

Літ.: Корчинський А. А. Кириченко Федір Григорович (1904–1988). Вчені- генетики і селекціонери у галузі рослинництва. Кн. 4 / УААН. Київ. Аграр. наука, 2000. С. 109–111.

130 років від дня народження
МИХАЙЛОВСЬКОГО Василя Семеновича (1894–1976)

Вчений у галузі ботаніки,
кандидат сільськогосподарських наук, професор

Народився 23 лютого 1894 р. на Харківщині. У 1911 р. закінчив Харківське реальне училище. З 1911 р. по 1916 р. – студент природничого відділення фізико-математичного факультету Імператорського Харківського університету. У 1916 р. отримав диплом ботаніка-фітопатолога та посаду асистента кафедри морфології і систематики рослин цього ж вузу. З 1917 р. був асистентом каф. ботаніки Вищих жіночих курсів, створених Товариством взаємодопомоги трудящих жінок. З 1918 р. – заступник директора і викладач Комерційного училища Імператора Олександра III. Пізніше працював у Молочногосподарському інституті в Деркачах.

У 1914–1918 рр. – учасник Першої світової війни. У 1920 р. В.С. Михайловського було мобілізовано до лав Червоної Армії, зараховано в один із полків Латишської дивізії, потім у 886-й хірургічний зведений польовий запасний шпиталь палатним наглядачем-санітаром. Коли спалахнула епідемія тифу, Василь Семенович усіх здивував своїм умінням лікувати цю хворобу. Як знавець і спеціаліст з мікології, знав, що деякі види печериць містять згубні для тифозної палички речовини. За це одержав високу за тим часом нагороду – червоні революційні шаровари. За наказом командуючого Південним фронтом М.В. Фрунзе В.С. Михайловського призначили викладачем 5-ої артилерійської школи командного складу РККА з загальноосвітніх дисциплін. У 1924 р. Василь Семенович на посаді доцента почав читати самостійний курс загальної ботаніки в Харківському університеті та біології у Ветеринарному інституті. У 1926 р. Наркомат освіти УРСР присудив В.С. Михайловському вчене звання професора, і він очолив відповідні кафедри в обох навчальних закладах. Довгі роки працював також і в Зоотехнічному інституті. З 1931 по 1939 р. – очолював кафедру захисту рослин Горьківського сільськогосподарського інституту та кафедру біології Педагогічного інституту.

За високе педагогічне мистецтво в 1934 р. Наркоматом освіти РРФСР Василю Семеновичу у другий раз присвоїли вчене звання професора. У 1937 р. вченою радою Московської с.-г. академії ім. Тімірязєва присвоєна вчена ступінь канд. с.-г. наук без захисту дисертації, в цьому ж році він був нагороджений Почесною грамотою ВЦВК. У 1939 р. В.С. Михайловський прийняв запрошення очолити кафедру ботаніки Черкаського педагогічного інституту та Ботанічний сад. Там було закінчено докторську дисертацію і вчена рада рекомендувала її до захисту, але всі плани порушила війна, захист не відбувся.

У 1941 р. Василю Семеновичу надано військове звання інтенданта II рангу,

потім був мобілізований в ополчення, від органів внутрішніх справ отримав спецзавдання. Щоб виконати його він змушений був працювати в системі окупаційної влади. Для маскування міняв місця роботи – працював учителем В.-Бурімської середньої школи, викладачем хімії 58–ої середньої школи м. Харкова, завідувачем кафедри ботаніки та фітопатології Харківського сільськогосподарського інституту, бригадир-садовод плодорозсадника в м. Лохвиця Полтавської обл.

У 1943 р. Полтавський обласний земельний відділ призначив В.С. Михайловського директором Лохвицького державного плодорозсадника «Дичковод». У цей час він отримав завдання Наркомзему УРСР – розробити систему заходів боротьби з хворобами плодових дерев і кущів у розсадниках і садах, які постраждали під час війни.

За наказом Міністра сільського господарства УРСР від 5 лютого 1950 р. Василь Семенович очолив відділ захисту рослин Українського НДУ плодівництва. Тут професор розробив ефективну систему заходів боротьби з мікозом груш – буроватою плямистістю. Багато уваги було приділено вивченню ентомологічних об'єктів, біології збудників хвороб. Наслідком пошуків заходів боротьби з кореневим раком стала його праця «Боротьба з хрущами і личинками в плодових розсадниках і ягідних насадженнях».

Вчений наполегливо працював над докторською дисертацією «Значення агротехнічних факторів в оздоровленні плодових і ягідних культур», але на жаль у зв'язку з погіршенням здоров'я захист так і не відбувся. Очолив Ялтинський опорний пункт і лабораторію хвороб плодових рослин Кримського НДІ захисту рослин. Після розформування Інституту ЗР працював в Інституті виноградарства і виноробства «Магарач», вченим секретарем Державного ордена Трудового Червоного Прапора Нікітського Ботанічного саду. У 1954 р. вийшов на пенсію.

У Житомирському сільськогосподарському інституті Василь Семенович почав працювати в 1958 р. За конкурсом він зайняв вакантну посаду доцента кафедри фізіології, мікробіології та захисту рослин.

В.С. Михайловський є автором більше 70-ти робіт: наукових, науково-популярних, брошур для керівних кадрів колгоспу. Йому належать більше 50 рецензій на різні педагогічні праці і посібники, та розробка «Технічні умови шкільної роботи з природознавства», яка була надрукована в «Працях» Педагогічної дослідної станції Наркомата освіти.

Вів ботанічні спостереження в районі робіт експедиції Наркомату охорони здоров'я України, яка встановлювала водоохоронну зону Алмазно-Маріїнського водогону в Донбасі, результати яких надруковано окремим розділом в «Звітах експедиції» за 1928 р. У 1950 р. був виданий посібник для технікумів «Шкідники і хвороби плодоягідних культур».

Помер В.С. Михайловський 27 травня 1976 р.

Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

125 років від дня народження
БАРАНОВСЬКОГО Олексія Леонтійовича (1899–1977)

Вчений у галузі виноградарства та садівництва, засновник Ботанічного саду Житомирського національного агроекологічного університету

Народився 24 (11) лютого 1899 р. у с. Адамівка Оринінської волості Кам'янецького повіту Подільської губернії у сім'ї бідняків. У 1911–1915 рр. навчався в земському училищі інструкторів з питань сільського господарства в м. Слідах.

У 1918 р. вступив до Уманського училища садівництва і землеробства (з 1921 р. Уманський сільськогосподарський інститут), яке закінчив у 1923 р. У 1932 р. вступив до аспірантури Кам'янець- Подільського сільськогосподарського інституту, яка у 1933 р. була переведена до Житомирського сільськогосподарського інституту (ЖСГІ). Навчаючись в аспірантурі працював асистентом на кафедрі ботаніки. На початку 30-х років став одним з найактивніших учасників створення Ботанічного саду при ЖСГІ, який було відкрито у 1933 році. Це єдина наукова установа такого профілю в зоні Українського Полісся. З 1933–1969 рр. – директор Ботанічного саду.

У 1936 р. захистив кандидатську дисертацію і в 1937 р. йому присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. У 1936–1938 р. працював доцентом, а у 1938–1941 рр. виконував обов'язки завідувача кафедри ботаніки ЖСГІ. З листопаду 1941 р. по 1945 р. воював на Південному, Південно-Кавказькому, Закавказькому фронтах Другої світової війни. З 1946 р. по 1972 р. завідував кафедрою фізіології, мікробіології та захисту рослин, одночасно працював деканом агрономічного факультету (1948–1956).

Під його керівництвом проводилася робота з інтродукції багатьох плодових і декоративних деревно-кущових рослин, трав'яних багаторічників, винограду, персиків, абрикосів, амурського бархату, платанів, айлантів, птерокарії, геліопсісу, дельфініуму. Значний вклад вніс у розвиток виноградарства на Поліссі, написав багато статей пропагуючи цю культуру. У Ботанічному саду ґрунтовно вивчені умови вирощування, фенологія, закономірності росту і розвитку, відібрані і рекомендовані для розведення на Поліссі України 50 сортів винограду. Приділяв багато уваги розвитку садівництва на Поліссі. Заклав маточник карликових підщеп, вивів велику групу форм «українських фундуків» та багато інших декоративних рослин. Для демонстрації полярності рослин ним вирощена верба ламка морфологічно верхнім полюсом вниз.

Був членом правління Українського ботанічного товариства й уповноваженим по Житомирській області, членом Ради ботанічних садів України, Молдови, членом координаційної комісії при Раді ботанічних садів СРСР. У 1967 р. підготував книгу «Ботанічний сад Житомирського сільськогосподарського інституту (короткі

підсумки інтродукції та акліматизації рослин).

У 1968 р. підготував доповідь за дисертацію «Интродукция и аклиматизация инорайонных растений в Центральном Полесье УССР» на здобуття вченого ступеня доктора біологічних наук, але, на жаль, у зв'язку погіршенням здоров'я захист так і не відбувся.

Помер 10 березня 1977 р. у Житомирі.

Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету.

85 років від дня народження
БУРКАТА Валерія Петровича (1939–2009)

Вчений у галузі селекції, генетики і біотехнології сільськогосподарських тварин, доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент, академік УААН

Народився 27 лютого 1939 року в м. Барвінкове Харківської обл. У 1961 році закінчив Українську академію сільськогосподарських наук за спеціальністю учений зоотехнік. Із 1961 року зоотехнік-селекціонер племрадгоспу «Комсомолець Полісся» Чорнобильського району Київської області; із 1962 року – зоотехнік, головний зоотехнік-селекціонер Республіканського тресту племзаводів; із 1970 року – начальник відділу з племінної справи Головного управління тваринництва і ветеринарії Міністерства радгоспів УРСР; з 1980 року – заступник директора з наукової роботи й завідувач відділу розведення молочної худоби Інституту розведення і генетики тварин УААН (нині Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН). У 1990–1993 роках – виконавчий директор, голова президії Республіканської виробничо-наукової асоціації по тваринництву «Україна»; у 1993–1996 роках – генеральний директор Національного об'єднання по племінній справі у тваринництві «Укрплемоб'єднання», головний державний племінспектор України; у 1996–2001 роках – Віце-президент, а в 2001–2005 роках – Академік-секретар відділення зоотехнії УААН. Упродовж 2000–2002 років – генеральний директор Державного науково-виробничого концерну «Селекція», 2002–2009 – директор Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН.

У 1970 році в Науково-дослідному інституті Лісостепу і Полісся УРСР В. П. Буркат захистив кандидатську дисертацію «Продуктивные, племенные качества и роль коров-рекордисток в совершенствовании крупного рогатого скота симментальской породы». У 1989 році у Всесоюзному інституті генетики і розведення тварин – докторську дисертацію «Методы преобразования симментальского скота на основе использования генофонда голштинской породы».

У 1993 році обрано членом-кореспондентом, а в 1995 році – дійсним членом (академіком) УААН. У 1996 році йому присвоєно вчене звання професора.

В. П. Буркат є одним із розробників сучасної теорії породотворення, фундатор біотехнологічної селекції та методів створення синтетичних популяцій і синтетичних ліній у скотарстві. Співавтор українських червоно-рябої та чорно-рябої, червоної і бурої молочних, волинської, поліської та південної м'ясних порід великої рогатої худоби, їхніх структурних формувань.

Академік В. П. Буркат запропонував оригінальні авторські моделі та схеми організації селекційно-племінної роботи. Валерій Петрович – один із фундаторів нової теоретичної концепції селекційного перетворення генофонду порід, основні концептуальні положення якої покладено в основу програм виведення національних високопродуктивних спеціалізованих порід і типів великої рогатої худоби.

Значну роль у забезпеченні масштабності породного перетворення скотарства відіграла організована ним система щорічної комісійної оцінки племінних плідників на підприємствах України, а також виставки «Агро».

В. П. Буркат – автор низки есе державотворчої та наукознавчої проблематики, засновник біобібліографічної серії видань УААН «Українські вчені-аграрії 20 століття».

Автор понад 850 наукових праць, серед яких 40 монографій, 74 програми селекції у скотарстві для регіонів, племзаводів і племпідприємств України, біля 50 методичних рекомендацій, технологічних проектів, інструкцій, положень, державних стандартів, 24 авторські свідоцтва і патенти тощо. Серед них слід першочергово назвати такі: «Розведення сільськогосподарських тварин» (2001), «Лінійна оцінка корів за типом» (2004), «Методи селекції української червоно-рябої молочної породи» (2005), «Історичні аспекти розвитку теорії селекції у скотарстві України» (2006) та ін.

Валерій Петрович створив відому наукову школу «Селекція і біотехнологія в тваринництві», яка продовжує дослідження з удосконалення методів та організаційних форм племінної роботи, ним підготовлено 13 докторів (Бащенко М. І., Войтенко С. Л., Дубін А. М., Ковтун С. І., Ладика В. І., Рубан С. Ю. Сметанін В. Т., Хаврук О. Ф.) та ін. і 6 кандидатів (Мельник Ю. Ф., Скляренко Ю. І., Бородай І. С.) та ін.

В. П. Буркат – відомий науковий та громадський діяч. У 1996–2000 роках – член Головної ради і Президії ВАК України. У 1998 році – член Президії науково-технічної ради Міністерства АПК України. Із 1998 року був заступником голови ради по селекційно-племінній роботі у м'ясному скотарстві України, через два роки – заступником голови секції виробництва та переробки продукції тваринництва і

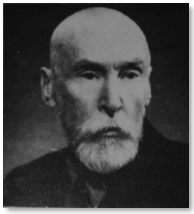
птахівництва науково-технічної ради Міністерства АПК України. У 2000–2005 роках був членом міжвідомчої наукової ради НАН України та УААН з проблем АПК, у 2006–2009 – членом секції сільського господарства Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Наукову й виробничу діяльність ученого відзначено державними нагородами СРСР та України: медалями «За трудовую доблесть» (1975), «В память 1500-летия Киева» (1984), «Ветеран труда» (1986), Державною премією України в галузі науки і техніки (1993, 1999), премією УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (1995), Почесною відзнакою Президента України (1996), орденом «За заслуги» III, II, I ступенів (1996, 1999, 2009), премією ім. В. Я. Юр'єва НАН України (1996). У 2002 році йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Помер Валерій Петрович Буркат 9 листопада 2009 року. Похований у м. Київ.

Інформацію надано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН

145 років від дня народження
ПИЩИМУКИ Петра Семеновича (1879–1965)

Вчений у галузі органічної хімії, доктор хімічних наук, професор, член-кореспондент АН БРСР

Народився в лютому 1879 р. у м. Лубни Полтавської губернії в сім'ї бухгалтера казначейства. Після закінчення Лубенської гімназії в 1900 р. вступив до Ново-Олександрійського інституту сільського господарства та лісівництва на лісов

відділення. У 1903 р. опублікував першу наукову статтю. У 1914 р. у Бреславльському університеті захистив дисертацію на тему «До питання про біологічні синтези», і йому було присвоєно науковий ступінь доктора філософії. З 1914 до 1916 рр. працював приват- доцентом Харківського університету. У 1916 р. у Київському університеті захистив дисертацію на здобуття ступеня магістра хімії. Того ж року його обрано професором Харківського СГІ, а в 1917 р. – завідувачем кафедри органічної хімії. Цю посаду він обіймав із невеликою перервою понад 40 років.

За ініціативи професора П.С. Пищимуки в інституті створено лабораторію органічної хімії. Підсумком багаторічної наукової роботи став захист Петром Семеновичем у 1938 р. на вченій раді Київського державного університету докторської дисертації на тему «О влиянии ртутных соединений на реакцию между серой (и селеном) и ароматическими аминами». Через рік рішенням ВАК СРСР йому присвоєно звання професора. Учений розробив способи одержання низки

барвників – похідних аніліну. Здійснив великі за масштабом роботи з хімічної технології переробки деревини, був першим організатором лісохімічних промислів в Україні. За розробленою ним технологією побудовано чотири заводи для переробки добутої живиці на каніфоль і скипидар.

У квітні 1940 р. відділенням природознавчих наук АН БРСР П.С. Пищимуку обрано членом-кореспондентом академії; Указом Президії Верховної Ради СРСР в 1941 р. за заслуги в науково- педагогічній діяльності нагороджено орденом «Знак Пошани». Вільно володів українською, російською, німецькою, французькою та польською мовами.

Багаторічна робота в інституті (понад 60 років) з підготовки кадрів для сільського господарства, глибока повага до науки, незалежність і твердість переконань, високий патріотизм викликають почуття подяки і шани до пам'яті видатного вченого і педагога.

Помер у 1965 р.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

БЕРЕЗЕНЬ

130 років від дня народження

ОКАНЕНКА Аркадія Семеновича (1894–1982)

Вчений в галузі рослинництва, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент АН УРСР, Заслужений діяч науки УРСР

Народився 4 (16) березня 1894 р. в м. Смілі, тоді Київської губернії (нині – Черкаська область) в родині селян. По закінченню Смілянського міського училища навчався в Новозибківському сільськогосподарському училищі, яке закінчив в 1914 р. Після цього протягом декількох років працював дільничним агрономом. У 1919-1920 рр. працював заступником завідуючого земельними угіддями Смілянського заводоуправління Київської губернії. У 1920 р. Аркадій Семенович Оканенко поступив в Київський сільськогосподарський інститут, який закінчив в 1926 р. Разом з цим, він навчався на Вищих селекційно-насінницьких курсах та отримав кваліфікацію «селекціонер».

У 1922 р в м. Києві був створений Науковий інститут селекції (сьогодні це Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН), в якому Аркадій Семенович розпочав свою наукову діяльність ще будучи студентом в лабораторії селекції, а в 1923 р. був переведений в лабораторію фізіології рослин, де пройшов школу високого наукового рівня, працюючи під керівництвом видатних учених Є.Ф. Вотчала, В.В. Колкунова, О.О. Табенцького та інших.

Дослідження А.С. Оканенко по вивченню біології цукрових буряків проводились в тісному зв'язку з дослідно-селекційними станціями Інституту.

Перші наукові праці Аркадія Семеновича були присвячені вивченню хлорофілу в різних селекційних матеріалах з метою використання цього показника для відбору найбільш продуктивних рослин цукрових буряків. Результати цих досліджень показали, що у генотипів

цукрових буряків з темно-зеленим забарвленням листя в період спеки наступає депресія фотосинтезу, що призводить до зниження їх продуктивності. У генотипів, які мали світло-зелене забарвлений листя в цих умовах значного зниження фотосинтезу не спостерігалось.

Це вказувало на те, що в кліматичних умовах півдня більш продуктивними будуть біотипи і сорти цукрових буряків з світло-зеленим забарвленням, а в умовах півночі – з темно-зеленим листям.

Глибокі знання Аркадія Семеновича в сфері фізіологічних особливостей цукрових буряків, вміння поставити наукове завдання і намітити шляхи його вирішення, дозволили йому вже в 1932 р. обійняти посаду завідувача лабораторією біохімії, яка потім була перетворена в лабораторію біохімії та фізіології. У 1938 йому без захисту дисертації було присуджено науковий ступінь кандидата біологічних наук.

Під керівництвом А.С. Оканенка в лабораторії фізіології були проведені фундаментальні дослідження з питань цукронакопичення у різних форм і сортах цукрових буряків та локалізації цукрози в коренеплодах залежно від анатомічної структури й характеру фізіологічних процесів у тканинах. В результаті цих досліджень, зокрема, було встановлено, що утилізація асимілянтів, які утворились в процесі фотосинтезу і накопичення цукрози в коренеплоді, значною мірою зумовлена анатомо-фізіологічними особливостями коренеплоду. Це положення було підтверджено в дослідах зі щепленнями листків цукрових буряків на столові й кормові буряки, і навпаки.

Результати цих, а також інших багаторічних досліджень були покладені в основу дисертації на здобуття наукового ступеня доктора біологічних наук «Особенности сахаронакопления у различных форм, сортов и рас свеклы и перспективы дальнейшего повышения сахаристости сахарной свеклы», яку Аркадій Семенович з успіхом захистив в 1947 р. В 1948 році йому було присвоєно звання професора зі спеціальності «біохімія і фізіологія рослин».

В період Вітчизняної війни, перебуваючи в евакуації в Киргизької РСР, Аркадій Семенович провів значну роботу по раціональному зберіганню коренеплодів цукрових буряків в специфічних умовах Середньої Азії, а також по вивченню фізіології і біохімії цієї культури в умовах зрошуваного бурякосіяння. Там же ним було розроблено фізіологічне обґрунтування необхідності залишати кращі рослини при проривці цукрових буряків, а також проведені дослідження з питань фізіології аміачного й нітратного живлення. Аркадій Семенович вивчив причини нестабільності ефективності позакореневої підкормки рослин цукрових буряків в передзбиральний період. Значні дослідження були проведені також по передпосівній обробці насіння цукрових буряків. В повоєнний час А.С. Оканенко поєднував роботу у Всесоюзному НДІ цукрових буряків із завідуванням лабораторією в Українському НДІ агрохімії та фізіології рослин. За цикл робіт із проблеми підвищення цукристості цукрових буряків Аркадію Семеновичу було присуджено Державну премію СРСР, у 1967 р. він був обраний членом-кореспондентом АН УРСР, а у 1974 р. удостоєний звання Заслужений діяч науки УРСР.

Опубліковано 321 наукову працю. Він підготував 25 кандидатів і 5 докторів наук.

А.С. Оканенко створив школу фізіологів рослин у галузі буряківництва і, зокрема, з питання цукронакопичення.

Відійшов у вічність Аркадій Семенович Оканенко 12 жовтня 1982 року.

Інформацію надано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

130 років від дня народження
ТЕЛЕШЕКА Кирила Георгійовича (1894–1976)

Вчений у галузі аграрної економіки,
доктор економічних наук, член-кореспондент ВАСГНІЛ

Народився 5 березня 1894 р. у с. Кустолове Новосанжарського району Полтавської області в селянській родині.

Першу світову війну К.Г. Телешек зустрів фельдшером російської армії. Він виніс із полів боїв близько 200 поранених солдат і офіцерів, защо був нагороджений Георгіївськими хрестами

У роки революції та громадянської війни 1917–1921 рр. був помічником лікаря шпиталю Червоної Армії.

Після війни закінчив Харківський інститут народного господарства, працював у науково-дослідних та виробничих організаціях. У 1941 р. К.Г. Телешек одним із перших в Україні став доктором економічних наук. У роки Другої світової війни працював заступником директора машинно-тракторної станції на сході країни. З 1944 р. – професор, заступник директора Харківського зоотехнічного інституту. У 1959 р. його обрано членом-кореспондентом Української академії сільськогосподарських наук. З 1960 р. до 1975 рр. – завідувач кафедри економіки і організації Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва.

Кирило Георгійович є автором наукових праць: «Баланс труда в сільському господарстві» (розділ «Садівництво»), виданої Українським науково-дослідним інститутом економіки сільського господарства в 1931 р., і «Плодоовочеве господарство Харківської приміської зони в другій п'ятирічці», надрукованої в журналі

«Соціалістична реконструкція сільського господарства УРСР» (№ 7, 8,9 за 1932 р.).

Професор уміло поєднував навчальну і наукову роботу, опублікував вагомі наукові праці з актуальних проблем сільського господарства. Разом з великою групою аспірантів і співробітників виконав ряд важливих досліджень з розміщення, спеціалізації, концентрації та інтенсифікації сільського господарства України. У великому доробку вченого – методики комплексного планування із спеціалізації в масштабі області, адміністративного району й окремого господарства; визначення і використання виробничого потенціалу сільського господарства; переходу сільськогосподарського виробництва на ритмічну роботу, до високих програмованих урожаїв; обґрунтування наукового положення про те, що у будь-якому районі є можливим створення високорентабельного сільськогосподарського виробництва.

Підготував 60 кандидатів і 15 докторів економічних наук. Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани» і

великою срібною медаллю ВДНГ СРСР. У 1964 р. удостоєний почесного звання «Заслужений діяч науки УРСР».

Помер у 1976 р.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

120 років від дня народження СТАРЧЕНКА Василя Федоровича (1904–1948)

Вчений – селекціонер, член-кореспондент АН УРСР

Народився 7 (20) березня 1904 р. в с. Темрюк (нині – у Нікольському р-ні Донецької обл.) у родині селянина-бідняка. З 9 років працював у сільському господарстві. У 1918 р. закінчив двохкласне училище і поступив у Верхньодніпровськесереднє сільськогосподарське училище. У 1923 р. закінчив Верхньодніпровську сільськогосподарську профшколу. У 1923–1925 рр. навчався на рільницькому факультеті Ерастівськогосільськогосподарського технікуму. У 1925–1929 рр. навчався в Київському сільськогосподарському інституті. Член ВКП(б) з 1928 року.

У 1929–1930 рр. працював науковим співробітником агровідділу Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрової промисловості. У 1930–1932 рр. навчається в аспірантурі при Всесоюзному науково- дослідному інституті цукрової промисловості. З 1932 до 1934 року працював агрономом в Сортонасінтресті, інспектором з дослідно- селекційних станцій. У 1934–1938 рр. був директором і науковим керівником Миронівської дослідно-селекційної станції Київської області. З березня 1938 р. працював начальником виробничого управління Київського обласного земельного відділу.

У 1938 р. обирався головою виконавчого комітету Київської обласної ради депутатів трудящих. З грудня 1938 р. заступник голови Ради Народних Комісарів, з 1946 – Ради Міністрів УРСР. У 1938– 1940 рр. кандидат у члени ЦК КП(б)У, з 1940-го року член ЦК КП(б)У. З 1939 р. – кандидат у члени ЦК ВКП(б). Депутат Верховної Ради УРСР 1–2-го скликань. Депутат Верховної Ради СРСР з січня 1941 року.

Його наукові дослідження присвячені розробці основ агротехніки й селекції, питанням підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

Нагороджений двома орденами Леніна, орденом Червоного Прапора, орденом Богдана Хмельницького І ст., орденом Вітчизняної війни І ст., Великою золотою медаллю сільськогосподарської виставки, медаллю І ст. «Партизану Вітчизняної війни», медаллю «За перемогу над Німеччиною», медаллю «За доблесний труд у

Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.».

Помер 17 липня 1948 року. Похований в Києві на Лук'янівському кладовищі.

Літ.: Ковпак Л. В. Старченко Василь Федорович Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2012. Т. 9. С. С. 832.

105 років від дня народження
СКРИ́ПНИКА В'ячеслава Васильовича (1919–1995)

Вчений з питань технології вирощування винограду та виноробства, біохімік, біолог, професор, доктор сільськогосподарських наук, заслужений працівник вищої школи України

Народився 8 березня 1919 року в с. Лохвиця Миргородського району Полтавської області.

У 1936 році закінчив Київську середню школу №1. В 1937 році вступив до Одеського сільськогосподарського інституту (нині Одеський державний аграрний університет) на факультет виноградарства та виноробства. Перед початком війни В'ячеслав Васильович з квітня по червень 1941 року проходив виробничу практику у колгоспі «Шабо» Аккерманського винтресту, працюючи дільничним агрономом-виноградарем. У 1941–1945 роках В'ячеслав Васильович брав участь у Другій світовій війні. Був повітряним стрілком авіаполку 2-го Білоруського фронту.

У 1946 р. закінчив Одеський сільськогосподарський інститут.

У серпні 1946 року молодий спеціаліст розпочинає свою трудову діяльність на посаді старшого агронома Могилів-Подільського вин господарства у Вінницькій області. У 1947–1956 роках Скрипник В.В. працював викладачем Вознесенського технікуму виноградарства (нині Вознесенський коледж Миколаївського державного аграрного університету), готуючи агрономів-виноградарів. Велику увагу В'ячеслав Васильович приділяв розвитку науково-дослідної роботи, яка пов'язана з культурою винограду.

Після захисту кандидатської дисертації «Основні прийоми агротехніки сортів винограду гібридів прямих виробників» з присвоєнням наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук (м. Одеса, 1956 р.) В'ячеслав Васильович обіймав посаду заступника директора Закарпатської сільськогосподарської дослідної станції. Тут науковець проводив роботу по колекціонуванню та сортовивченню нових сортів винограду, приймав участь у розробці технологій закладки плантацій винограду та агротехнологічному догляду за ними, проводив сортовипробування 33 сортів винограду та вивів понад 20 сортів-клонів.

В 1961 році В'ячеслав Васильович був запрошений до Ужгородського державного університету (нині Ужгородський національний університет), де

впродовж 10 років, до 1971 року, очолював кафедру фізіології рослин та дарвінізму. За цей час він організував та здійснював керівництво лабораторією хроматографії та спектрографії, заклав польові досліди з вивчення особливостей фізіології сортів винограду на базі виноградних плантацій радгоспу-заводу «Великолазівський».

А 1969 року у м. Харків В'ячеслав Васильович захистив докторську дисертацію «Фізіологія, екологія і особливості вирощування винограду в Закарпатті».

Після переїзду до Умані, в 1972–1990 роках, В'ячеслав Васильович очолював кафедру технології зберігання та переробки плодів і овочів плодоовочевого факультету Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний університет садівництва). Під його керівництвом активізувалась наукова робота на кафедрі, розпочалась і оновлювалась тематика досліджень, зміцнилась матеріально-технічна та науково-методична база аспірантської підготовки та дипломного проектування студентів. Зокрема, на кафедру було закуплено і встановлено коштовне сучасне обладнання та прилади з оцінки якості плодів та овочів. Створена база (4 холодильники) для дослідження режимів і способів зберігання плодів і ягід, в тому числі, в регульованому газовому середовищі. Проведено реконструкцію винного підвалу навчального закладу.

З липня 1990 по грудень 1993 року В'ячеслав Скрипник обіймає посаду професора кафедри технології зберігання та переробки плодів і овочів, після чого виходить на заслужений відпочинок та звільняється з Уманського сільськогосподарського інституту. В травні–червні 1994 року на умовах погодинної оплати праці вчений ще проводить заняття з курсу «Технологія фруктанів» зі студентами технологічного відділення факультету заочного навчання інституту.

В'ячеслав Васильович Скрипник очолював наукову школу з розробки технології виробництва плодово-ягідних вин. Як біохімік і біолог, він зробив вагомий внесок у галузь зберігання й переробки плодів та овочів, що стало базою для створення інженерно-технологічного факультету в Уманському національному університеті садівництва. Як висококваліфікований фахівець з питань технології вирощування винограду та виноробства, він став фундатором виробництва принципово нових алкогольних напоїв – фруктанів.

За результатами проведених досліджень з питань виноробства В'ячеславом Васильовичем була запропонована технологія виготовлення алкогольного продукту, якому автор дав назву «Фруктові алкогольні напої», скорочено «Фруктани». Науковець заслужено вважається фундатором «фруктанознавства». В ті часи промисловість виробляла велику кількість вин низької якості, переважно це були кріплені вина. В.В. Скрипник розробив основні принципи виготовлення некріплених плодово-ягідних виноматеріалів та вин, зокрема узагальнив способи нормалізації сусел за кислотністю та цукристістю, науково обґрунтував обов'язкову пастеризацію й застосування чистої культури дріжджів, внесення азотного підживлення; процес бродіння розділив за інтенсивністю утилізації цукрів

дріжджами на три етапи: розброджування, бурхливого бродіння і доброджування, розробив апаратурне забезпечення приготування розведення дріжджів у виробництві. Особливої уваги надавав лабораторному контролю процесу бродіння.

Напої В.В. Скрипника не забуті і ввійшли до чинного ДСТУ 6036:2008 «Вина плодово-ягідні. Загальні технічні умови» як некріплені вина.

Скрипник В'ячеслав Васильович був членом спеціалізованої вченої ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій в Українській сільськогосподарській академії (нині Національний університет біоресурсів і природокористування). Під його керівництвом підготовлено і захищено 5 кандидатських дисертацій. Учні його школи продовжують почату ним справу не тільки в Україні, а і за її межами.

Наукова робота професора В'ячеслав Скрипника поєднувалась з виробництвом у госпдоговірних темах, проведення семінарів, нарад, шкіл підвищення кваліфікації виноробів з усіх областей України. Дегустації плодово-ягідних вин, що налічували 40-60 найменувань, з участю виноробів не тільки України, а й Грузії, Молдови були постійними атрибутами кафедри. Його доброзичливість, щирість, ерудованість, простота і доброчесність викладання слухачам, неперевершеність у професійних знаннях – найповніше характеризують творчу особистість.

В'ячеслав Васильович Скрипник – автор майже 100 наукових праць. Зокрема чотирьох фундаментальних книг: «Агротехніка високих урожаїв» (1958), «Біологія і агротехніка основних сортів винограду на Закарпатті» (1966), «Високоштамбовий виноград» (1970), «Фруктани. Технологія фруктових алкогольних напоїв» (1991). В його науковому доробку сім авторських свідоцтв, зокрема: «Спосіб зберігання плодів сливи», «Спосіб зберігання ягід чорної смородини», «Спосіб приготування плодово-ягідних вин» та ін.

Науковець нагороджений постановою комітету ради виставки досягнення народного господарства СРСР Великою срібною медаллю за успіхи в народному господарстві (1961), бойовими орденами і медалями: орденом Вітчизняної війни II ступеня, медалями «За відвагу», «За взяття Кенінгсберга», «За перемогу над Німеччиною», почесним звання «Заслужений працівник вищої школи УРСР» (1983).

Помер В'ячеслав Васильович 4 липня 1995 року в м. Умань Черкаської області.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

100 років від дня народження
ГНАТЕНКО Марини Василівни (1914–2006)

Вчена в галузі рослинництва,
кандидат сільськогосподарських наук

Народилася 12 березня 1914 року в селі Старосілля Городищенського району Черкаської області.

Вчений агроном, науковий працівник, буряковод-землероб.

Дипломований старший науковий працівник М.В. Гнатенко у 1955 р. на засіданні Вченої Ради Української сільськогосподарської академії (нині – Національний університет біоресурсів і природокористування України) захистила дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата с.-г. наук на тему: «Досвід вирощування високих урожаїв цукрових буряків».

Трудовий життєвий шлях Марина Василівна розпочала у 1929 році – після закінчення середньої школи 15-річна дівчина працює в колгоспі (Городищенський р-н Черкаської обл.) спочатку робітницею, а потім ланковою бригади.

На початку 30-х років по всій країні прокотився рух за організацію високопродуктивної праці в усіх галузях народного господарства. На селі широко створюються ланки, бригади, ділянки з вирощування рекордних врожаїв сільськогосподарських культур.

Така робота проводилася і в славному селі Старосілля, що на Черкащині. Серед ланкових, яких обрали односельці, була і Марина Гнатенко, яка виділялася з-поміж дівчат особливою працездатністю, наполегливістю, відповідальним відношенням до справи, обов'язків. А ціль була одна: одержати рекордний врожай цукрових буряків і боротьба за втілення в життя поставленої цілі в ті тяжкі роки була справжнім подвигом. Під час голодомору щоб вижити вони ходили в ліс збирали гриби, ягоди, всяке зілля і їли. Одного разу дополовши буряки дівчата сіли перепочити, а встати вже не було сил – від виснаги та голоду попухли ноги. Бригадир Пилип Купріянович Дерибас звернувся до голови колгоспу з вимогою видати дівчатам з ланки по 5 кг пшениці з страхового фонду, бо інакше немає кому буде пшеницю збирати, яка в тому році дала дуже гарний врожай. Ніякі труднощі не лякали завзяту молодь в досягненні мети.

У 1935 р. ланка Марини Василівни отримала по 511 центнерів цукрових буряків з гектара. Це був не лише здобуток ланки – це був початок руху п'ятисотенниць в країні, який підхопили десятки ланок з вирощування цукрових буряків та інших культур.

За ці трудові досягнення М.В. Гнатенко була нагороджена орденом Леніна.

Під час Другої світової війни у 1941-1944 рр. Марина Василівна перев'язувала поранених у госпіталі, була секретарем комсомольської, а згодом партійної організації, а потім комісаром, заступником начальника польового госпіталю 1-ої Ударної Армії Північно-Західного фронту. Після поранення у ліве плече повернулась додому. За ратні подвиги нагороджена орденом «Червоної зірки», двома орденами Вітчизняної війни, медалями.

З 1944 по 1947 рік працювала інструктором Київського обкому партії, а у 1947 р. розпочала працювати старшим науковим співробітником Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків (з 2011 р. – Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН).

М.В. Гнатенко – зачинатель стаханівського руху з вирощування високих врожаїв

цукрових буряків. Почин великої буряківниці – вирощувати 500-центнерний врожай був широко підхвачений по всій країні.

У 1938 р. Гнатенко М.В. – депутат Верховної Ради УРСР, у 1946-1951 рр. – депутат Верховної Ради СРСР.

Протягом всієї своєї наукової діяльності Марина Василівна розробляла та вдосконалювала агротехнічні заходи вирощування цукрових буряків. Її розробки з питань передпосівного обробітку ґрунту, оптимальних строків сівби, системи догляду за рослинами та інші ввійшли в рекомендації Інституту та широко впроваджувалися у бурякосіючих господарствах. Особливо велика заслуга М.В. Гнатенко у розробці способу дражування насіння цукрових буряків. Вона вивчала не тільки ефективність дражування, а і розробляла саму технологію, включення до складу драже макро- та мікроелементів.

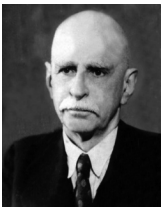
Її наукові розробки з питань технології дражування насіння цукрових буряків, включення в дроже мікро- та макроелементів живлення, передпосівного обробітку ґрунту, оптимальних строків, норм висіву насіння та глибини їх заробки, системи догляду за рослинами з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов зон бурякосіяння ввійшли в рекомендації та широко впроваджені в буряківництво.

За ратні подвиги та великі здобутки у науковій та трудовій діяльності Марина Василівна відзначена високими урядовими нагородами: 2 орденами Леніна (1935, 1975), золотою медаллю «Серп і Молот» Героя Соціалістичної праці (1972); орденами: «Червона зірка» (1943), «Жовтневої революції» (1971), «Знак пошани» (1966), «Вітчизняної війни» (1985), 8 урядовими медалями.

Марина Василівна Гнатенко – автор 72 наукових праць.

Інформацію надано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

140 років від дня народження СОКОЛОВСЬКОГО Олексія Никаноровича (1884–1959)

Вчений у галузі ґрунтознавства, доктор сільськогосподарських і геологічних наук, професор, академік АН УРСР і ВАСГНІЛ

– Народився 14 березня 1884 р. у містечку Велика Бурімка Золотоніського повіту на Полтавщині в сім'ї священика. У 1902 р. закінчив Полтавську гімназію, у 1908 р. – природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету, у 1910 р. Московський сільськогосподарський інститут. З 1911 до 1924 рр. працював викладачем, професором, читав перший у Росії курс

«Колоїди ґрунтів», вів курси «Загальне ґрунтознавство», «Ґрунти Нечорнозем'я Росії».

О.Н. Соколовський після закінчення у 1902 р. Полтавської гімназії навчався на природничому відділенні фізико-математичного факультету університету Святого Володимира в Києві і здобув вищу освіту з отриманням диплома 1-го ступеня за спеціальністю «геологія». Вчена рада Київського університету дала рекомендацію

О. Н. Соколовському, як талановитому випускнику, для підготовки до викладацької діяльності. З цією метою він продовжив навчання в Московському сільськогосподарському інституті й успішно займався науковою та педагогічною діяльністю в лабораторіях відомих вчених – В. Р. Вільямса і Д. М. Прянишникова. Тут Олексій Никанорович пройшов науково-дослідницьку підготовку і в 1919 р. захистив магістерську дисертацію, присвячену явищам, що пов'язані з колоїдною частиною ґрунту.

У 1924 р. О. Н. Соколовський з радістю повернувся в Україну, Наркомзем якої запросив його в Харків для організації науково-дослідної кафедри ґрунтознавства при Харківському сільськогосподарському інституті. Поступово О. Н. Соколовський об'єднав навколо себе майже весь науковий ґрунтознавчий потенціал України. Водночас Олексій Никанорович ініціював створення Української академії сільськогосподарських наук і був її президентом (1931–1935). Незважаючи на відносно короткий період існування, академія на чолі з О. Н. Соколовським зробила вагомий внесок у розвиток світової і вітчизняної сільськогосподарської науки й освіти.

О. Н. Соколовського, як уже всесвітньо відомого вченого, у 1929 р. обрано дійсним членом Академії наук України, він був членом Президії Академії й очолював відділ фізико-математичних і хімічних наук, що свідчить про його широку наукову ерудицію. У 1935 р. його обрано дійсним членом ВАСГНІЛ. Протягом ряду років Олексій Никанорович був віце-президентом Міжнародної комісії з фізики ґрунтів, брав участь у роботі Міжнародних наукових конференцій і конгресів у Ротамстеді (1926), Вашингтоні (1927), Будапешті (1928), Москві (1930) та ін.

Репресії, які особливо посилились перед Другою світовою війною, не оминули й академіка О. Н. Соколовського. Йому пощастило — він зумів себе виправдати, звертаючись до самої першої особи репресивної імперської держави, терористичний злий дух якої різко посилився на той час, і було вчинено криваву агресію з намаганням знову загарбати Україну та її волелюбний народ, який бореться і поборе, бо йому сам Бог помагає, як писав наш геній Т.Г. Шевченко.

У 1956 р. на основі лабораторії ґрунтознавства АН УРСР і біологічних відділів Кримської філії АН СРСР організовано Український науково-дослідний інститут ґрунтознавства (зараз ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»), директором якого було призначено академіка О. Н. Соколовського. Першим головним завданням Інституту стало урядове рішення про проведення великомасштабного суцільного обстеження ґрунтів на всіх землях сільськогосподарського призначення (тодішніх колгоспів і радгоспів). Науковці новоствореного Інституту за короткий термін розробили методики польового обстеження і лабораторного аналізу ґрунтів, їх номенклатуру та інші інструктивно-методичні матеріали. Ця величезна і небачена за своїм об'ємом робота, проведена у 1957–1961 рр., високо підняла авторитет Харківської наукової школи ґрунтознавців.

Великомасштабне обстеження ґрунтів створило в Україні цілу армію фахівців-ґрунтознавців, практичний досвід яких поширився на весь бувший Радянський Союз.

Варто назвати імена найвідоміших вчених, членів Харківської ґрунтознавчої наукової школи, яку створив академік О. Н. Соколовський: Н. Б. Вернандер, М. К. Крупський, О. М. Можейко, О. М. Грінченко, Г. С. Гринь, В. Д. Кисіль, А. Ф. Яровенко, С. Т. Вознюк, М. І. Лактіонов, О. Я. Демідієнко, Г. Я. Чесняк і багатьох інших.

Академік О. Н. Соколовський увійшов у ґрунтознавчу науку як один із її засновників та палкий прихильник агрономічного ґрунтознавства. Він всіляко сприяв розвитку саме цього напряму науки в Україні. У своїх численних статтях і доповідях О. Н. Соколовський неодноразово акцентував увагу на тому, що фундаментальні дослідження, в обов'язковому порядку, повинні завершуватись принципово новими методологіями і технологіями, що істотно поліпшують якість життя, забезпечуючи високопродуктивну діяльність та процвітання нації.

Проблеми родючості ґрунтів проходять золотою ниткою крізь більшість наукових праць академіка О. Н. Соколовського, розвиваючи такі важливі постулати родючості, як багатогранність, динамічність і відносність. У його підручнику «Курс сільськогосподарського ґрунтознавства», який витримав п'ять перевидань і насьогодні залишається високо затребуваним, питання родючості займають провідне місце.

З проблем діагностики родючості дуже актуальне значення зберігає застереження О. Н. Соколовського про те, що родючість ґрунту виступає як проблема не стільки статики, як динаміки. Він робив наголос на тому, що для урожаю більш важливо не стан ґрунту в даний момент, а те, що відбувається в ньому протягом всього вегетаційного періоду. При цьому О. Н. Соколовський підкреслював, що нам потрібний власне не сам аналіз ґрунту, як такий, а передбачення (прогноз) очікуваного результату. З цього випливає необхідність поглибленого вивчення закономірностей перебігу ґрунтових процесів у часовому і просторовому вимірах.

О. Н. Соколовський надавав суттєвого значення загальному вмісту у ґрунті біогенів і особливо їх вмісту в колоїдному комплексі ґрунту — «живій плоті ґрунту" за виразом академіка. Катіонний склад ґрунту і насиченість його кальцієм, як зазначав вчений, слугує основою для обґрунтування хімічної меліорації ґрунтів для усунення підвищеної кислотності або лужності та поліпшення фізичних властивостей.

Академіку О. Н. Соколовському присвячено цілу низку статей, бібліографічних нарисів і спогадів. У них відзначено, що, незважаючи на шалені бюрократичні перепони, Олексій Никанорович зумів все витримати і показати свої організаторські здібності та науково-дослідницький хист. Про це свідчить вся його

багата творча спадщина. Він володів багатьма іноземними мовами (англійська, німецька, польська). Його особиста наукова бібліотека, яка після його смерті повністю передана в наукову бібліотеку ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського», включала чимало наукових журналів і книг з різних країн світу.

О. Н. Соколовський вшанований багатьма державними нагородами і преміями, отримав звання заслуженого діяча науки і техніки, заслужив високу повагу і авторитет серед своїх учнів, колег і знайомих.

Олексій Никанорович відійшов у засвіти 25 квітня 1959 р. Поховано його на Харківському Другому міському кладовищі. Його пам'ять увіковічено меморіальними дошками на будівлі ННЦ«ІГА імені О. Н. Соколовського» (пам'ятник архітектури, архітектор Бекетов), а також на будинку Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції.

Інформацію надано з Національного наукового центру
"Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

100 років від дня народження
ПІКУША Григорія Родіоновича (1924–2012)

Вчений-агрофізіолог,
доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 20 березня 1924 р. у с. Новий Орлик Кишеньківського р-ну Полтавскої обл. у сім'ї селян-бідняків. У 1938 р. закінчив Новоорликську семирічну, а у 1941 середню школу. З вересня 1941 по вересень 1943 знаходився на тимчасово окупованій території за місцем мешкання. З вересня по травень 1945 р. перебував на фронті у складі військ Другого українського фронту, був заступником командира зброї. За воєні звитяги був нагороджений орденом «Отечественной войны II ст.» та медалями: «За отвагу», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.». Визволяв Румунію, Угорщину, Австрію, Чехословаччину та служив у лавах Радянської Армії до 1947 року. У березні 1945 р. вступив у члени ВЛКСМ. Вибирався членом бюро роти, полку.

З 1947 по 1952 р. навчався у Київському сільськогосподарському інституті на агрономічному факультеті, після закінчення навчання йому була присвоєна кваліфікація ученого агронома (1952). З липня 1952 по січень 1953 р. викладав агрономічні дисципліни у Кіровоградському технікумі механізації сільського господарства та був керуючим учбовим господарством цього ж технікуму з січня 1953 по січень 1955 рр.

З 1955 по 1958 рр. навчався в аспірантурі при відділі агрофізіології та біохімії Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи, а після закінчення навчання був зарахований у цей же відділ молодшим науковим співробітником, з грудня 1962 р. – старшим науковим співробітником. У квітні 1962 р. на засіданні вченої ради Київської сільськогосподарської Академії захистив кандидатську дисертацію на тему « Влагообеспеченность и продуктивность озимой пшеницы, высеваемой после кукурузы, в Степи УССР». У 1962 р. вищою атестаційною комісією йому було присвоєно науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Рішенням Вищої Атестаційної Комісії від 17 червня 1964 р. Пікуша Григорія Родіоновича затвердили у вченому званні старшого наукового співробітника зі спеціальності «рослинництво». З 16 травня 1972 р. він був переведений на посаду завідувача відділом агрофізіології і біохімії. На підставі наказу ВАСХНІЛ № 141-К від 22 травня 1972 р. Пікуш Г. Р. був призначений на посаду заступника директора ВНДІ кукурудзи з наукової роботи та з покладанням на нього наукового керівництва відділом агрофізіології та лабораторією водного режиму озимих зернових культур. У 1978 р. на засіданні спеціалізованої Ради з захисту докторських дисертацій при Всесоюзному селекційно-генетичному інституті у м. Одеса захистив докторську дисертацію на тему «Биологические основы формирования урожая озимой пшеницы в Степи Украины в зависимости от влагообеспеченности и применения хлорхолинхлорида ». У 1979 р. вищою атестаційною комісією йому було присвоєно науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук, а у 1981 р. – присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «рослинництво». За роки роботи в інституті Пікуш Г. Р. виконував фундаментальні дослідження з вивчення особливостей вологозабезпечення та продуктивності пшениці озимої в умовах богари та на зрошенні, а також з застосування регулятора росту ретарданта хлорхолінхлорида для попередження вилягання озимих хлібів та підвищення стійкості рослин до несприятливих умов росту. Він є співавтором та безпосереднім керівником розробленого в інституті оригінального способу заглиблення вузла кущення озимих злаків шляхом допосівної обробки насіння хлорхолінхлоридом, на цей винахід є авторське свідоцтво. Опублікував понад 250 наукових праць у тому числі є співавтором монографії « Хлорхопинхлорид в растениеводстве» (вид: Колос, 1973 р. 360 с.) був членом редколегії журнала « Хлебороб Украины».

Григорій Родіонович здійснював науково-методичне керівництво роботами аспірантів та проведення дослідів у мережі інституту і на обласних дослідних станціях Степу УРСР, що відповідали профілю його роботи. Під керівництвом Пікуша Г. Р. стали кандидатами сільськогосподарських наук 8 його аспірантів: Шелудько Г. А., Демішев Л. Ф., Сахаров В. Д., Бабич Ю. В., Чудновець В. М.,

Грузінов С. К., Солодушко М. М., Гузь В. Г., а у Демішева Л. Ф. він був науковим консультантом у підготовці докторської дисертації.

Був активним лектором з пропаганди нових знань з питань вирощування високих врожаїв озимих хлібів, виїжджав в колгоспи і радгоспи для надання науково-агрономічної допомоги, постійно залучався керівництвом агропрому до розробок та з практичного втілення заходів зі збільшення урожайності зернових культур, особливо такої важливої продовольчої культури як озима пшениця.

З 1981 по 1990 рр. працював заступником Генерального директора з наукової роботи Науково-виробничого Об´єднання з кукурудзи «Дніпро», куди увійшов ВНДІ кукурудзи, як головна організація. З 7 лютого 1990 р. Пікуш Г. Р. працює головним науковим співробітником відділу інтенсивних технологій озимих та ярих культур з покладенням на нього обов'язків наукового керівництва по вирішенню проблеми інтенсивної технології вирощування озимої пшениці.

За успіхи у розвитку сільськогосподарського виробництва Наказами Президії Верховної Ради СРСР був нагороджений двома орденоми «Знак почета» від 8 квітня 1971 р. та від 8 грудня 1973 р., наказом від 6 березня 1981 р. орденом « Дружбы народов», почесною грамотою Президії УРСР та 15 медалями.

Похований у 2012 році у м. Дніпро на Старокодацькому цвинтарі.

Інфармацію надіслано з Інституту зернових культур НААН

КВІТЕНЬ

100 років від дня народження
СІЧНЯКА Лева Костянтиновича (1924–2000)

Видатний вчений у галузі селекції, генетики, насінництва та насіннєзнавства, доктор сільськогосподарських наук, академік ВАСГНІЛ, академік УААН

Народився 4 квітня 1924 р. у м. Миргород Харківської (нині Полтавської) області.

У 1942 р. закінчив середню школу і був призваний до лав Радянської армії. Після навчання військового училища авіаційних механіків з 1943 р. у складі 265-го винищувального авіаполку брав участь у бойових діях. Після закінчення Другої світової війни продовжив службу в армії та вступив до Всесоюзного сільськогосподарського інституту заочної освіти.

З 1950 р. навчався в аспірантурі Тимірязівської сільськогосподарської академії, по закінченні якої у березні 1953 р. захистив дисертацію на тему «Дуб в лісовій дослідній дачі ТСГА» на здобуття наукового ступеня кандидата

сільськогосподарських наук за спеціальністю «лісівництво». Того ж року був прийнятий на роботу до Кримської державної сільськогосподарської дослідної станції. Після успішного завершення робіт про створенню лісозахисних смуг, зацікавився селекцією пшениці та ячменю. У процесі роботи народились ідеї про важливість впливу екологічних факторів на ефективність селекції, насінництва, які призвели до досліджень з насіннєзнавства.

У 1971 р. був запрошений на роботу до Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (нині Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення), який згодом очолив (1978–1987).

Основні наукові дослідження Л.К. Січняка присвячені вивченню екологічних основ насінництва, урожайних якостей насіння і шляхів їх підвищення. Так, вченим визначено реакції сортів озимої пшениці та ячменю на зміни умов вирощування, вплив різних агротехнічних прийомів та зрошення на якісні показники зерна, досліджено зміни хімічного складу насіння озимої пшениці під впливом агрофону, біохімічні аспекти вивчення урожайних показників пшениці за різного мінерального живлення, закладено основи вивчення екології насіння; він брав участь у розробці комплексної програми створення сортів і гібридів зернових, зернобобових, кормових культур для півдня України та державних стандартів на сортові й посівні якості насіння. Результатом плідної роботи став захист у лютому 1973 р. в Інституті рослинництва і селекції ім. В.Я. Юр'єва (м. Харків) докторської дисертації на тему «Вивчення реакції сортів озимої пшениці на агрофон та післядія умов вирощування на урожайні якості насіння».

У результаті проведених робіт встановлені закономірності впливу зовнішніх факторів на формування урожайних якостей насіння, що дозволило сформувати зони гарантованого насінництва, а агрометеослужба отримала методику прогнозування урожайних якостей насіння в різних районах України з урахуванням конкретних погодних умов. Результати цих досліджень були узагальнені у монографіях «Екологія насіння пшениці» (1981) та «Екологічні основи насінництва та прогнозування урожайних якостей насіння озимої пшениці» (1990).

Висловлені ним ідеї про вплив екологічних факторів на урожайні якості насіння призвели до створення відділу сортової агротехніки у ВСГІ, де відпрацьовувалися оптимальні технології вирощування новостворених сортів і гібридів. За результатами цих досліджень були опубліковані технологічні карти, кілька випусків агрономічного зошита, що являв собою збірник технологій за створюваними в інституті культурами. Ці видання мали велику популярність серед виробничників.

Але цим не обмежувалося коло наукових інтересів вченого. Л.К. Січняк активно працював у галузі теоретичних основ селекції зернових культур,

біотехнології рослин. Були проведені дослідження генетичних проблем насіннєзнавства тритикале, зокрема зморшкуватості насіння, результати яких відображені у наукових статтях та монографії «Тритикале» (1984). Була доведена можливість агроекологічного керування через систему фітохрому посівними та урожайними якостями насіння, розвитком та продуктивністю сільськогосподарських рослин. Результати цих досліджень відображені у монографії «Роль фітохрома у рослинах» (1986). У 1970-80 рр. він активно співпрацював за напрямами селекції, насінництва та насіннєзнавства з профільними інститутами Болгарії, Польщі, Югославії, Чехословаччини, Угорщини, Румунії, Великої Британії та Німеччини. Його ідеї в галузі насінництва були визнані у світі, а доповідь на Міжнародному конгресі з насінництва та насіннєзнавства у 1986 році в Сіднеї (Австралія) привернула велику увагу наукової спільноти.

Наукова школа Л.К. Січняка представлена одним доктором (М.О. Кіндрук) і чотирма кандидатами наук (зокрема, С.С. Корлюк, О.К. Слюсаренко).

За результатами досліджень опубліковано 220 наукових праць, в т.ч. 7 монографій, отримано 9 свідоцтв на винаходи в області генетики та авторських свідоцтв на сорти озимої пшениці, озимого і ярого ячменю, гібридів сорго.

Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора (1971, 1977), орденом «Знак Пошани» (1966), Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1984), медаллю імені Ласло Барошша тощо.

Академік ВАСГНІЛ, академік Української академії аграрних наук, Української інженерної академії, Почесний доктор Кведлінбурзького університету (Німеччина).

Помер Лев Костянтинович Січняк 8 серпня 2000 року і похований у м. Одеса.

Інформацію надано з Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення

135 років від дня народження ТЮЛЕНЄВА Миколи Олександровича (1889–1969)

Вчений у галузі освоєння осушуваних земель, болотознавства, доктор сільськогосподарськихнаук, професор, член-кореспондент АН УРСР

Народився 5 квітня 1889 р. в с. Ганнівка П'ятихатського повіту на Дніпропетровщині (тепер Петрівський район Кіровоградської області) в сім'ї службовця. У 1907 р. закінчив

гімназію в м. Полтава. Протягом 1907–1911 рр. навчався на сільськогосподарському відділенні Київського політехнічного інституту Імператора Олександра ІІ. З 1911 по 1912 р. – практикант Головного управління землеробства і землеустрою Департаменту землеробства, а також спеціаліст-агрохімік Мінської болотної дослідної станції (нині – Республіка Білорусь). Крім того, у 1912 р. – слухач курсів з культури боліт при Ризькому політехнічному інституті, а після їх закінчення короткочасно стажувався у Швеції, Данії та Німеччині. Після повернення у тому ж році – спеціаліст сільськогосподарської частини Департаменту землеробства, а також до 1915 р. – лектор по культурі боліт і луківництву при Санкт-Петербурзькому сільськогосподарському музеї і помічник редактора журналу «Земледелие». Протягом 1915–1917 рр. спеціаліст по культурі боліт Володимиро-Рязанського управління землеробства і державного майна Володимирського губземвідділу. Наступні два роки – старший спеціаліст із культури боліт Володимирської губернії (тепер – Російська Федерація).

Протягом 1919–1921 рр. – старший спеціаліст із культури боліт Київського губернського земельного відділу та помічник директора товариства «Торф» (м. Проскурів). У 1921–1922 рр. працював старшим інспектором з технічної частини товариства «Укрторф» (м. Київ). 8 травня 1922 р. його призначено завідувачем науково- технічного відділу Укрмеліозему, а з 29 січня 1923 р. він – старший фахівець з дослідно-меліоративної справи цього ж підрозділу. Також з 26 квітня 1923 р. до 1932 р. очолював Рудня-Радовильську болотну дослідну станцію. Крім того, за сумісництвом працював старшим фахівцем із дослідно-меліоративної справи Північно-Меліоративного органу НКЗС УСРР та викладачем з культури боліт і луківництва Київського сільськогосподарського інституту (нині – НУБіП України). Протягом 1930–1934 рр. – дійсний член Вищої науково-технічної ради НКЗС УСРР з питань меліорації болотних масивів. Із 1932 р. і до початку Другої світової війни – старший науковий співробітник і науковий керівник болотної дослідної мережі Українського НДІ сільськогосподарської меліорації (нині – Інститут водних проблем та меліорації НААН). У 1934 р. організував Сулське дослідне болотне поле (Роменський р-н Сумської обл.).

Із 1941 р. – декан агромеліоративного факультету Київського гідромеліоративного інституту (нині – Національний університет водного господарства та природокористування у м. Рівне). Крім того, після визволення Києва від німецьких окупантів у 1943–1947 рр. завідував у вузі ще й кафедрою землеробства. Протягом 1941–1943 рр. проводить польові дослідження на Панфільській дослідній станції (Яготинський р-н Київської обл.). Починаючи з 1944 і до 1948 р. за сумісництвом очолює відділ осушення УкрНДІ сільськогосподарської меліорації. У 1948 р. його обирають членом-кореспондентом АН УРСР. Того ж року перейшов на роботу старшим науковим співробітником Інституту фізіології рослин і агрохімії АН УРСР, де працював до 1955 р. Від імені Академії очолив спеціальні комплексні експедиції у Снігурівському районі

Миколаївської області (1951) та у Димерському районі Київської області (1952–1956). 26.11.1955 р. рішенням ВАК при Міністерстві вищої освіти СРСР присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «агромеліорація».

З 1955 по 1956 р. очолював лабораторію кормодобування сектору тваринництва Президії АН УРСР. У 1956 р. знову повернувся на роботу до УкрНДІ гідротехніки і меліорації завідувачем відділу освоєння заплавних земель, яким керував до 1961 р. Крім того, за сумісництвом протягом 1956–1961 рр. працював професором кафедри сільськогосподарської меліорації та кормовиробництва Української академії сільськогосподарських наук.

У зв'язку із погіршенням стану здоров'я у 1961 р. перейшов спочатку на посаду старшого наукового співробітника, а з 1964 р. працював науковим консультантом відділу освоєння заплавних земель УкрНДІ гідротехніки і меліорації.

Помер 2 грудня 1969 р., похований у Києві. Творча спадщина вченого становить 218 наукових праць за період 1911–1964 рр.

Літ.: Член-кореспондент АН УРСР Тюленєв Микола Олександрович (1889– 1969) : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1911–1964 роки. До 75-річчя Ін-ту гідротехніки і меліорації УААН / УААН, ДНСГБ, Ін-т гідротехніки і меліорації ; уклад. В. А. Вергунов, О. В. Бачкала, А. С. Загайчук, І. І. Калантиренко ; наук. ред. В. А. Вергунов. К., 2004. 56 с.

120 років від дня народження
ГРИНЯ Георгія Степановича (1904–1976)

Вчений грунтознавець, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, старший науковий співробітник

Народився 12 квітня 1904 р. у м. Умань Черкаської області, закінчив у 1924 р. агрономічний факультет Уманського сільськогосподарського технікуму, захистивши класифікаційну працю на тему «Морфологія деградування чорноземів у зв'язку з характером рельєфу». У 1928 р. закінчив сільськогосподарську академію ім. К. А.Тімірязєва за спеціальністю «агроном-ґрунтознавець». Починаючи з 1928 р., з невеликими перервами, науковий шлях Г.С. Гриня пов'язаний з Харковом, його відомою науковою школою агрономічного ґрунтознавства. У 1928–1931 рр. навчався в аспірантурі при науково-дослідній кафедрі ґрунтознавства Харківського сільськогосподарського інституту (ХСГІ), де його науковим керівником був завідувач кафедри академік О. Н. Соколовський. З 1931 до 1933 рр. працював науковим співробітником Українського науково-дослідного інституту агроґрунтознавства і хімізації сільського господарства, а з 1933 до 1938 – науковим співробітником у Лабораторії хімії ґрунтів Академії наук УРСР. Потім до 1941 р.

працював в УкрНДІ соцземлеробства у Харкові. У лютому 1941 р. захистив у ХСГІ кандидатську дисертацію на тему «До питання про джерела засолення ґрунтів і підґрунтя Середнього Придніпров'я». У вченому званні «доцент кафедри ґрунтознавства» був затверджений ВАК СРСР у 1947 р., а у званні старший науковий співробітник – у 1963 р.

Брав участь у Великій Вітчизняній війні, визволяв Польщу, Угорщину, Чехословаччину, нагороджений орденом «Червона Зірка» та медалями «За відвагу» та «За перемогу над Німеччиною».

З 1945 р. Г. С. Гринь – доцент кафедри ґрунтознавства ХСГІ і, одночасно, старший науковий співробітник Лабораторії ґрунтознавства АН УРСР. Після реорганізації лабораторії у 1956 р. в Український науково-дослідний інститут ґрунтознавства (нині ННЦ "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"), з червня 1956 р. до 1971 рр. – завідувач лабораторії ґрунтового покриву.

Ще в роки навчання в Умані Георгій Степанович зацікавився ґрунтознавством і склав першу ґрунтову карту земель навчального господарства Уманського агротехнікуму. Його дипломна робота про зв'язок ґрунтового покриву з рельєфом в умовах Уманського округу була не тільки високо оцінена як нове слово в пізнанні ґрунтового покриву південної частини Правобережного Лісостепу України, а й використана Уманською сільськогосподарською станцією, зокрема, О. І. Душечкіним для закладки мережі дослідів з добривами.

Теми дипломної та дисертаційної робіт визначили напрями наукових досліджень Георгія Степановича, яким він слідував упродовж всього життя: перший – це дослідження ґрунтового покриву України і його картографування; другий – дослідження джерел засолення ґрунтів лісостепової та степової зон.

Г.С. Гринь був одним із організаторів і активним учасником великомасштабного обстеження ґрунтового покриву України 1957–1961 рр., координував діяльність різних установ, був своєрідним «комісаром» цього заходу, офіційно, при цьому, виконуючи функцію науково-оперативного керівника експедиційних робіт – зонального інспектора по Лісостепу. Успішність величезної за обсягом роботи ґрунтознавців усієї країни значною мірою обумовлена науково-методичним керівництвом цього талановитого вченого.

Матеріали цього обстеження стали фундаментом для агроґрунтового районування території України, розробленого колективом авторів під безпосереднім керівництвом і за обґрунтуванням Г.С. Гриня.

Крім зазначеної великої роботи з картографування ґрунтів, Георгій Степанович не покидав своїх досліджень сольових характеристик ґрунто-підґрунтя півдня України.

У 30-х – 40-х і навіть 50-х р. XX ст. він безпосередньо сам та зі своїми аспірантами пробурив сотні свердловин, проаналізував сотні зразків, отримав величезний фактичний матеріал, узагальнив його і написав монографію «Галогенез лессовых почво-грунтов Украины» (1969), яка стала суттєвим внеском в геохімію степових ландшафтів і в пізнання генезису засолених ґрунтів. Вона не втратила своєї актуальності і дотепер.

За характеристикою О.Н. Соколовського (1951) «Г. С. Гриню належить честь фактичного підтвердження нової гіпотези походження засолення ґрунтів … за рахунок глибинного соленакопичення». Олексій Никанорович вважав цю роботу предметом докторської дисертації Г. С. Гриня.

У науковій спадщині Г. С. Гриня слід особливо відзначити серію карт ґрунтів України різного масштабу. Ще у 1930-ті роки він створив карти ґрунтів Вінницького та Луганського округів, а у 1935 р., разом з О. Н. Соколовським, – карту ґрунтів Української РСР масштабу 1:1 000 000, а також був співавтором карти ґрунтів УРСР М 1: 250 000 для економічного атласу УРСР. У 1956 р. Георгій Степанович випустив методичний посібник зі створення ґрунтових карт, а у 1957 і 1958 рр., разом з іншими відомими ученими-ґрунтознавцями, брав участь у створенні спеціальних інструктивно-методичних матеріалів з великомасштабного обстеження, картографування і агровиробничого групування ґрунтів України.

Надзвичайно корисними виявилися матеріали з дослідження ґрунтів Лісостепу України, які вчений вперше представив ще у 1933 р., а у 1958 – розробив номенклатурний список з діагностикою ґрунтів Лісостепу для великомасштабного обстеження.

Георгій Степанович виховав 13 ґрунтознавців-науковців, серед яких кандидати і доктори наук, працівники вищої школи і науково-дослідних закладів. Г.С. Гринь опублікував понад 90 наукових праць, які до сьогодні не втратили своєї значущості. Пішов із життя видатний вчений-ґрунтознавець, організатор великомасштабного дослідження ґрунтового покриву України, фундатор серії карт ґрунтів України у 1976 р.

Наукова громадськість України і його учні пам’ятають Георгія Степановича як прекрасного фахівця, людину творчу, знаючу, великодушну і щедру.

Помер 17 квітня 1976 р., похований у м. Харкові.

Інформацію надано з Національного наукового центру "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

ТРАВЕНЬ
100 років від дня народження
СУСІДКА Петра Івановича (1924–1998)

Вчений-ентомолог, доктор біологічних наук, академік ВАСГНІЛ, академік РАСГ

У 1972 – 1979 рр. – директор Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи, у 1979 – 1982 роках – головний секретар Президії ВАСГНІЛ. Народився у с. Старий Орлик Кобеляцького р-ну (зараз Кишеньківского р-ну Полтавской обл.) у сім'ї селян де був шостою дитиною із семи дітей. З 1931 по 1941 рік навчався у школі. Закінчивши десятирічку з золотою медаллю, вступив до Дніпропетровського сільськогосподарського інституту. Закінчувати його довелося вже після повернення з фронту другої світової війни (1950). За бойові заслуги на фронті (09. 1943 - 01. 1946) був відзначений медаллю «За отвагу».

Після закінчення інституту (1946 – 1950) аспірант за спеціальністю «Сільськогосподарська ентомологія» (1950 – 1953), старший науковий співробітник Українського НДІ зернового господарства (1953 – 1964). За результатом конкурсу з травня 1966 р. став завідувачем лабораторією ентомології Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи В 1955 р. захистив дисертацію у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В. В. Докучаєва на здобуття вченого ступеня кандидата біологічних наук на тему «Изменения вредной энтомофауны пшеницы в связи с орошеним в южной Степи УССР», а в 1970 р. – захистив дисертацію на здобуття ученого ступеня доктора біологічних наук в Одеському сільськогосподарському інституті на тему «Вредная энтомофауна озимой пшеницы в условиях орошения на юге Украины. Особенности развития и меры борьбы с гессенской мухой.» У квітні 1972 р. вищою атестаційною комісією йому було присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «ентомологія». В цей час виходить його робота у співавторстві «Справочник по борьбе с вредителями, болезнями и сорняками сельскохозяйственных культур» (Днепропетровск: Промінь, 1972. 240 с.).

У липні 1973 р. Сусідко П. І. був вибраний Членом-кореспондентом Всесоюзної академії сільськогосподарських наук ім. В. І. Леніна (ВАСГНІЛ) за спеціальністю «захист рослин».

З 1979 р. по 1982 р. працював головним вченим секретарем Президії ВАСГНІЛ, професором (1982 р. – 1998 р.), завідувачем кафедрою захисту рослин (1983 р. – 1990 р.) Всесоюзного СГІ заочної освіти. У 1991р. опублікована робота

П. І. Сусідка у співавторстві з В. М. Писаренком «Зищита садових и овощных культур без применения пестицидов» (М.: Росагропромиздат, 1991.78 с.).

Основні наукові роботи присвячені проблемі захисту рослин від шкідників. Вивчав наземних шкідників і тих, що живуть у ґрунті, запропонував ефективні способи боротьби з ними. Вперше в країні здійснив широке біоцентричне і екологічне вивчення шкідливої ентоморфауни озимої пшениці в умовах зрошення, дослідив динаміку чисельності основних шкідників цієї культури, дав теоретичне обґрунтування їх масового розвитку. Впровадив у виробництво комплексну систему захисту кукурудзи від шкідників. Велику роботу провів з вивчення шкідників та боротьби з ними в посівах озимої пшениці, кукурудзи, кормових культур на богарних землях. Часто виступав з лекціями та науковими доповідями на нарадах, семінарах, конференціях, симпозіумах в СРСР та за кордоном (Румунія -1960 р., Угорщина-1973 р., США - 1975 р., ФРН - 1977 р. Болгарія (1979 р.).

Як людина від «землі» дуже любив рідне село, щороку відвідував його, працював у саду, городі, рибалив.

Інфармацію надіслано з Інституту зернових культур НААН

145 років від дня народження
САЗАНОВА Віктора Івановича (1879–1967)

Вчений у галузі агрохімії, землеробства, селекціїрослин та методики дослідної справи в агрономії, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 1(13) травня 1879 р. у м. Путивлі на Сумщині. Після закінчення в 1897 р. Сумського реального училища поступив на сільськогосподарське відділення Московського сільськогосподарського інституту. З вересня 1901 р. по вересень 1902 р. працює ґрунтознавцем у хімічній лабораторії Тверського губерніального земства, яка була заснована з його ініціативи.

З вересня 1902 р. інженер, а потім до жовтня 1904 р. агрохімік Київської лабораторії мережі дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків. У 1904–1908 рр. керівник агрохімічноїлабораторії Іванівської сільськогосподарської дослідної станції П.І. Харитоненка. Під час роботи започаткував новий науковий напрям – селекцію цукрового буряку, в першу чергу на вагу та цукристість. Із грудня 1908 по вересень 1909 р. працвав у лабораторії Д.М. Прянішнікова при Московському СГІ, а також його асистентом по кафедрі часткового землеробства. Вивчав процеси переробки сирих фосфатів, а також їх засвоєння рослинами. Крім того, експериментально досліджував нітрати ґрунту, процеси нітрифікації та денітрифікації в чорноземах. Розробив методику проведення вегетаційних дослідів,

пов'язаних із родючістю різних шарів ґрунту, які розглядав на фоні різної глибини оранки. Не менш значущі виявилися його дослідження властивостей перегною як добрива таспособів його ефективного використання.

У вересні 1909 р.брав участь в організації Сумської районної сільськогосподарської дослідної станції. Вперше в країні у програмі досліджень запровадив розгляд питань про економічні чинники того чи іншого агроприйому стосовно району досліджень. У 1911 р. започаткував новий напрям досліджень станції – селекція озимої пшениці і створив два сорти Сумська № 1 та Сумська № 2, а трохи згодом, у 1917 р. він розгорнув селекційну роботу з цукровим і столовим буряком, редискою і морквою. Розробив рядковий метод сортовипробування буряків. Із 23 січня 1913 р. – спочатку член, апотім голова Сумського товариства сільського господарства.

Із серпня 1920 р. і по грудень 1929 р. очолював Полтавську сільськогосподарську дослідну станцію, а також був керівником відділами рільництва та селекції. У 1922 р. його обирають головою Полтавського сільськогосподарського товариства, а 23 березня того ж року – членом Правління Всеукраїнського товариства насінництва.

Протягом 1923–1925 рр. за сумісництвом очолює і Красноградську сільськогосподарську дослідну станцію. Входить до редколегії провідних часописів: «Земельник», «Українська сільськогосподарська газета», «Сільськогосподарська дослідна справа», «Хуторянин», «Хозяйство Полтавщини». Стає засновником нового видання – «Полтавський селянин» (1925).

Постановою Центральної Комісії НКО УСРР від 11 лютого 1925 р. його затверджують у вченому званні професора. Працює професором Полтавського агрокооперативного технікуму з 1.06.1925 р., а з 1929 р. – Полтавського СГІ по 15.12.1929 р. Створює при вузі показове дослідне поле.

У 1925 р. ініціює створення кафедри краєзнавства при Полтавському інституті народної освіти Того ж року відкриває при Полтавському агрокооперативному технікумі єдину на той час в УСРР навчально-допоміжну установу «Секція досвідної справи при агрономічному відділі», яку очолює до 1926 р. З нагоди 40-річчя Полтавської сільськогосподарської дослідної станції у 1925 р. рішенням Полтавського губвиконкому присвоєно звання Герой Праці за багаторічну службу і корисну діяльність.

28 березня 1929 р. його затверджено членом Науково- Консультаційної Ради при НКЗС УСРР.

На початку 1931 р. безпідставний арешт і 12 вересня того ж року засуджено на десять років позбавлення волі. Був відправлений до таборів НКВС у Казахстані. 15 січня 1935 р. після перегляду справи за клопотанням М.І. Вавилова був звільнений із табору і працював вільним наймом на Карагандинському дослідному полі, а у 1938– 1940 рр. – науковим керівником Карагандинської селекційної станції НКВС.

У червні 1940 р. за конкурсом обраний професором Куйбишевського СГІ, де

читав курси «рослинництво», «селекція»,

«методика дослідної справи». Очолював у вузі кафедру селекції та насінництва, а згодом рослинництва.

16 листопада 1946 р. рішенням ВАК СРСР присуджено науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук без захисту дисертації. 6 вересня 1960 р. реабілітовано за безпідставну судимість. Протягом 1963–1967 рр. – професор-консультант кафедри селекції і насінництва Куйбишевського СГІ.

Помер 22 грудня 1967 р. у селищі Усть-Кінель Куйбишевської області, де і похований. У травні 1995 р. Полтавська міськрада один із провулків міста назвала в честь В.І. Сазанова, а 16 грудня 2003 р. кафедрі землеробства і агрохімії Полтавської державної аграрної академії присвоєно його ім'я.

Творча спадщина вченого налічує 167 наукових, науково- популярних і монографічних праць, а ще 24 збірки вийшли за його редакції з проблем рослинництва, загального землеробства, агрохімії, ґрунтознавства, селекції та насінництва, організації сільськогосподарської дослідної справи та її історії. Його не підставно вважають одним із кращих вітчизняних методологів у рослинництві.

Літ.: В. І. Сазанов : портрет розбудовника сільськогосподарської дослідної справи та громадянина / Полт. держ. аграр. акад., ДНСГБ НААН ; уклад. В. А. Вергунов, В. М. Самородов ; наук. ред. В. А. Вергунов. Полтава, 2011. 174 с.

115 років від дня народження ШЕВЧЕНКА Миколи Ничипоровича (1909–1995)

Вчений у галузі меліоративного землеробства та культури болiт

Народився 8 травня 1909 р. в с. Малий Самбор Конотопського району Сумської області в сім'ї селянина-бідняка. Протягом 1925−1929 рр. навчався у Сосницькій сільськогосподарській профшколі (Чернігівська область).

З 15 травня 1929 р. почав працювати техніком на Рудня-Радовельській болотній дослідній станції З 6 листопада 1929 р. обіймав посаду райагронома Олевського райвиконкому, на якій працював до 1931 р. У 1931−1932 рр. перебував у лавах Червоної Армії. Після повернення − старший агроном міжрайспоживсоюзу Житомирської області. Паралельно заочно навчався у Житомирському сільськогосподарському інституті, який закінчив з відзнакою у 1937 році.

За поданням М.О. Тюленєва з 1 березня 1935 р. призначений директором і науковим керівником Підставського болотного опорного пункту Українського НДІ гідротехніки і меліорації, що розміщувався у Гельмязівському районі Київської області. Започаткував нову програму досліджень з вивчення норм внесення

мінеральних добрив для ячменю, ярої пшениці, цукрового буряку, картоплі, кормової капусти і конопель. Крім того, після переведення Підставського опорного пункту в 1936 р. на Панфило-Яготинське Центральне дослідне поле у поймі р. Супій, що згодом отримало назву Панфильська дослідна станція по освоєнню боліт (Київська область), вперше в Україні заклав пошукові досліди з вивчення впливу мідного купоросу на врожай і якість продукції ячменю, ярої пшениці та конопель.

Після призначення 4 березня 1936 р. директором Панфильської станції з 1937 р. заклав перші досліди з вивчення питань, пов'язаних із регулюванням водного режиму торф'яних ґрунтів, застосуванням норм удобрень, особливостей агротехніки вирощування сталих урожаїв польових культур і створення високопродуктивних сіяних луків. Паралельно вперше розпочав дослідження з фізіології живленнярослин при застосуванні міді та впливу на врожай зернових й інших культур на осушених торфових болотах.

Протягом 1938−1941 рр. стаціонарно навчався в аспірантурі Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва. 4 червня 1941 р. йому присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю «рослинництво».

Від початку Другої світової війни отримує призначення головним агрономом Управління таборами МВС СРСР в Саратовській області.У 1944 р. був переведений головним агрономом Управління таборами МВС УРСР у м. Києві. На цій посаді працює до 1950 р. Того ж року отримав призначення начальником відділу Головного управління науки Міністерства сільського господарства УРСР. Після створення Української академії сільськогосподарських наук з 1957 р. переходить до неї старшим науковим співробітником на посаду вченого секретаря Відділення лісівництва, гідротехніки і меліорації. Після ліквідації Академії з 1962 р. обіймає посаду вченого секретаря Відділення сільськогосподарських наук АН УРСР.

Починаючи з 1963 р. працює спочатку старшим науковим співробітником, а потім з 1974 р. старшим науковим співробітником- консультантом відділу фізіології водного режиму Інституту фізіології рослин АН УРСР (нині − Інститут фізіології рослин і генетики НАН України). 16 грудня 1967 р. рішенням ВАК СРСР йому присвоєно науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю «меліорація і зрошуване землеробство».

В цей період формалізує у серії монографічних праць теоретичні та технологічні основи меліоративного землеробства на осушених землях, які грунтуються на встановлених закономірностях зміни водно-фізичних та агрохімічних властивостей торфовищ, а також визначених із параметрами водного режиму і структурної меліорації на системі удобрення особливостей вирощування сільськогосподарських культур тощо. Результати цих досліджень було ним узагальнено в системі нормативно-методичного агротехнічного й екологічного забезпечення сільськогосподарського використання осушуваних

земель. Крім того, розробив комплекс агромеліоративних і агротехнічних заходів, спрямованих на одержання сталих урожаїв кормових культур із мінімальними затратами праці на торфових ґрунтах. Усі ці результати отримали результативну оцінку в 103 наукових і науково-популярних працях та одному авторському свідоцтві на винахід, а також п'ятьох монографіях.

Літ.: Вергунов В. А. Шевченко Микола Нчипорович (1909−1995. Вчені- грунтознавці, агрономи, землероби / Укр. акад. аграр. наук ; наук. ред. : О. Г. Тараріко, В. В. Медведєв. К. : Аграр. наука, 2003. С. 327−328. (Сер. «Українські вчені-аграрії XX століття» ; кн. 8).

100 років від дня народження
ТЕТЕРЯТЧЕНКА Костянтина Григоровича (1924–1993)

Вчений – селекціонер, доктор сільськогосподарських наук

Народився 23 травня 1924 р. у Харкові. В 1953 р. закінчив агрономічний факультет Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, отримавши кваліфікацію «учений агроном-селекціонер-насіннєзнавець». Працював науковим співробітником відділу зрошування на Ростовській державній селекційній станції. Після закінчення аспірантури на кафедрі селекції та насінництва ХСГІ працював асистентом (1960), доцентом (1964), професором (1977).

Кандидатську дисертацію на тему «Формирование устойчивостик полеганию у сортов и гибридов озимой пшеницы» захистив на вченій раді Одеського сільськогосподарського інституту в 1961 р., докторську дисертацію на тему «Анатомический метод в селекции мягкой озимой пшеницы на продуктивность» – на вченій раді ХСГІ в 1974 р.

Читав курс лекцій із цитології для студентів селекційного відділення, курс лекцій із загальної селекції та насінництва, генетики, сортознавства. Його лекції завжди були змістовні, на високому теоретичному і практичному рівні, мали найновіші дані з практики досліджень вітчизняної та зарубіжної генетики, селекції та біотехнології. Упродовж 25 років професор К.Г. Тетерятченко беззмінно очолював науковий гурток при кафедрі селекції, був куратором з науково-дослідної роботи студентів університету.

Учений успішно продовжував наукову школу академіка В.Я. Юр'єва. Основний напрям його наукової роботи – розробка нових методів у селекції озимої пшениці, основаних на морфоанатомічних дослідженнях особливостей будови рослин різних сортів. Він розробив новий тип рослин озимої пшениці для лісостепової зони України, а також нові методи оцінки вихідного матеріалу на зимостійкість, стійкість проти полягання, комбінаційну здатність. На підставі цих

методів створено нові високопродуктивні сорти озимої пшениці – Любима, Рання-2, Новинка.

Результати досліджень викладено в 130 наукових працях та в монографії «Анатомический метод в селекции мягкой озимой пшеницы на продуктивность, зимостойкость, устойчивость к полеганию».

Професор К.Г. Тетерятченко заснував школу з морфофізіології пшениці з практичним використанням анатомо-біологічних методів селекції, був членом координаційної ради із селекції, насінництва та генетики України і Молдови, обласної та республіканської ради спілки генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова, спеціалізованої ради УНДІ рослинництва ім. В.Я. Юр'єва.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

100 років від дня народження ОСТАПЧИКА Володимира Петровича (1924–1998)

Фахівець у галузі меліорації та зрошуваного землеробства, доктор технічних наук, професор

Народився 24 травня 1924 року в м. Сімферополі.

У 1942-1943 рр. був остарбайтером в Австрії, а в 1943–1945 рр. – в'язнем концтаборів Дахау і Бухенвальд. Після Великої Вітчизняної війни в 1945-1947 рр. - електромонтер. У 1951 р. закінчив Кримський сільськогосподарський інститут за фахом агрономія. Після закінчення інституту в 1951-1958 рр. працював науковим співробітником, завідувачем лабораторії Кримської дослідно-меліоративної станції. У 1958-1962 рр. – науковий співробітник експериментально-дослідної дощувальної станції (м. Коломна).

Після закінчення у 1965 р. аспірантури Кримського сільськогосподарського інституту до 1990 р. – науковий співробітник, завідувач відділу УкрНДІ гідротехніки і меліорації. Докторську дисертацію на тему «Обґрунтування оперативного та довгострокового планування зрошення в Україні» захистив у 1987 р. у ВНДІ гідротехніки і меліорації (м. Москва).

Протягом 1990-1995 рр. – професор, завідувач кафедри меліорацій, гідравліки і геодезії Кримського сільськогосподарського інституту. З 1995 р. – головний науковий співробітник Інституту гідротехніки і меліорації УААН.

В.П. Остапчик продовжив дослідження і розробки з удосконалення методів розрахунку водоспоживання сільськогосподарських культур та управління зрошенням. На основі узагальнення експериментальних даних та власних

теоретичних дослідів він довів, що зрошення є відкритою динамічною та кібернетичною стохастичною економічною системою з великою кількістю об'єктів управління. Тому зрошувальна система є керованою в поняттях прикладної кібернетики.

Під керівництвом та за безпосередньої участі В.П. Остапчика розроблено і впроваджено у практику праці в СРСР і Україні автоматизовані інформаційно-обчислювальні системи раціонального водозабезпечення зрошувальних систем та оперативного управління поливами в агрогосподарствах. Вони дали можливість обґрунтувати потужність зрошувальних систем при їх будівництві та реконструкції, а також відійти від практики управління поливами на основі річних планів водокористування і перейти на методи оперативного управління з урахуванням фактичного стану посівів на полях, погодних умов та наявних ресурсів.

Використання цих систем забезпечує одержання високих урожаїв за ощадливого використання енергетичних, водних та інших ресурсів підтримання родючості ґрунтів. Системи набули широкого визнання. Першу з них – «Водозабезпечення» – використовують проєктними установами для обґрунтування проєктних рішень і стала, по суті, основою нормування зрошуваного землеробства.

Друга (у першій своїй редакції водна мала назву «Інформаційно-дорадча система оперативного планування зрошення» – або ІДСОПЗ) набула широкого впровадження у виробництві. В 1983 р. Мінсільгосп України організував службу впровадження та експлуатації ІДСОПЗ при управлінні поливами в агрогосподарствах з центром у Києві, а також з територіальними відділами і районними бюро в зоні зрошення. У 1987 р. вона обслуговувала понад 1100 тис. га зрошуваних земель. Сьогодні служба частково функціонує при управліннях зрошувальних систем і впроваджує інформаційно-обчислювальну систему «Полив», яка є модернізованою версією ІДСОПЗ, розробленою на основі сучасної інформаційних технологій. Дослідження з 1975 р. виконувались у співробітництві з ученими тодішніх Німецької Демократичної Республіки та Болгарської Народної Республіки.

Більше десяти учнів В.П. Остапчика захистили кандидатські дисертації. Він відзначений державними медалями та нагородами виставок досягнень народного господарства.

Помер В.П. Остапчик 9 грудня 1998 р., похований у м. Києві.

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

ЧЕРВЕНЬ

125 років від дня народження

ПРОЦЕНКА Дмитра Пилиповича (1899–1980)

Вчений – фізіолог рослин, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент УАСГН

Народився 5 (17) червня 1899 р. в с. Малий Бузуків тепер Смілянського району Черкаської області.

Закінчив Смілянську гімназію. У 1925 р. здобув вищу освіту в Київському інституті народної освіти (нині Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова).

З 1930 р. – перший завідувач лабораторії фізіології рослин Всесоюзного дослідного інституту плодового та ягідного господарства (нині Інститут садівництва НААН України). З 1944 до 1980 рр. – завідувач кафедрою фізіології та біохімії рослин Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. У 1944–1961 рр. – директор Ботанічного саду імені академіка О.В. Фоміна.

Під час роботи в Інституті садівництва за ініціативою Дмитра Пилиповича були проведені широкомасштабні експедиційні обстеження садів після перезимівлі не лише в Україні, а й на території всього СРСР.

Основні напрями досліджень Д.П. Проценка – фізіологія, морозо-, зимо-, посухо- та жаростійкість основних сільськогосподарських культур. Він започаткував одну з найавторитетніших наукових шкіл в цій галузі. За результатами вивчення морозостійкості плодових культур запропонував відповідний набір порід і сортів для 20 зон СРСР. Виявив залежність стійкості рослин від екологічних особливостей сорту, його походження, тривалості періоду спокою та рекомендував методи їх ранньої діагностики.

Під керівництвом Дмитра Пилиповича захищено 10 докторських і 60 кандидатських дисертацій. Автор наукових праць, підручників та навчальних посібників з фізіології і анатомії рослин. Найвагомішими працями професора Д.П. Проценка є монографії: «Зимостійкість плодових культур» (1943), «Морозостійкість плодових культур СРСР» (1958), «Посухостійкість озимої пшениці» (1975), «Анатомія рослин» (1973),
«Фізіологія рослин» (1958, 1978).

Був обраний членом-кореспондентом Української академії сільськогосподарських наук (1959), почесним доктором Братиславського університету (1967), йому присвоєно почесне звання
«Заслужений діяч науки УРСР» (1969). Нагороджений орденом Леніна, медалями.

Помер 17 березня 1980 року. Похований в Києві на Байковому кладовищі.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

100 років від дня народження
ЛАГОДЮКА Петра Захаровича (1924–1994)

Вчений у галузі біохімії і фізіології сільськогосподарських тварин, доктор біологічних наук, професор, академік УААН, заслужений діяч науки і техніки України

Народився 8 червня 1924 р. у м. Берестечко Горохівського району Волинської області. У 1939 р. закінчив середню школу. З квітня 1944 р. по березень 1947 р. учасник Другої світової війни, воював у складі 1-го і 2-го Прибалтійських фронтів.

З 1947 по 1952 рр. — студент Львівського ветеринарного інституту. Після закінчення інституту працював на виробництві у Чернівецькій області: ветеринарним лікарем ветвідділу, викладачем і директором Петричанської зооветшколи, завідувачем Рідківської сільськогосподарської школи, ветлікарем-епізоотологом Чернівецького облуправління сільського господарства.

З 1959 р. аспірант Науково-дослідного інституту землеробства і тваринництва західних районів УРСР. У 1963 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Хімічний склад молока і деякі показники білкового обміну при згодовуванні сечовини і сульфату натрію», науковий керівний професор С. З. Гжицький. Після закінчення аспірантури його наукова діяльність тісно пов'язана з Українським НДІ фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин. Тут він працював старшим науковим співробітником лабораторії фізіології лактації (1963–1968 рр.), заступником директора з наукової роботи (1969–1972 рр.), а з 1972 по 1993 рр. — директором інституту.

У 1975 р. П. З. Лагодюк захистив докторську дисертацію на тему «Дослідження процесів молокоутворення у корів». У 1984 р. професору П. З. Лагодюку присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки і техніки Української РСР. У грудні 1990 р. він був обраний дійсним членом УААН. За свою громадську й наукову діяльність П. З. Лагодюк був відзначений державними нагородами.

Завдяки особистим здібностям і працьовитості, вмінню згуртувати навколо себе науковців і фахівців, П. З. Лагодюк здійснив значний поступ у науково-дослідній роботі інституту, став визначним організатором науки, підготував наукові кадри, очолив у період своєї активної діяльності Львівську школу біохіміків сільськогосподарських тварин. Наукові праці П. З. Лагодюка широко відомі не лише в нашій країні, а й за її межами. Їх творчо розвивають учні вченого, які працюють в Інституті біології тварин УААН.

Під його безпосереднім керівництвом в інституті успішно розвивалися нові наукові напрями з гормональної регуляції молокоутворення, імунології лактації, білкового та амінокислотного живлення сільськогосподарських тварин, біотехнології відтворення, застосування маловивчених кормових засобів. Зокрема, вивчено можливість поповнення дефіциту протеїну в раціонах лактуючих корів за рахунок використання синтетичних небілкових сполук.

Заслуговують уваги його роботи, присвячені вивченню амінокислотного живлення свиней і птиці, з'ясуванню можливості поповнення дефіциту сірковмісних амінокислот мінеральною сіркою. Вперше експериментально встановлена можливість використання сірки мінеральних сполук для синтезу цистину організмом моногастричних тварин і птиці, розроблено практичні рекомендації з питань ефективного використання різних форм кормового концентрату лізину і сульфату натрію в годівлі свиней і птиці.

Великого значення вчений надавав з'ясуванню біологічної і продуктивної дії сполук кремнію. Ці напрямки наукових досліджень активно продовжували його учні — членкор УААН, доктор сільськогосподарських наук І. Б. Ратич, членкор УААН, доктор сільськогосподарських наук, професор Я. І. Кирилів, академік УААН, доктор біологічних наук, професор Г. В. Дроник та ін.

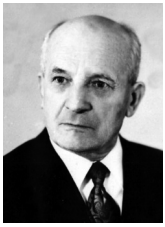
Академіком П. З. Лагодюком проведено велику роботу з підготовки наукових кадрів. Під його безпосереднім керівництвом захищено 12 кандидатських і чотири докторських дисертацій. Він є автором 420 наукових праць, п'ять книг, 15 науково-методичних і практичних рекомендацій.

П. З. Лагодюк брав активну участь у громадському житті. Був головою Львівського сільськогосподарського біотехнологічного центру, депутатом Львівської обласної ради народних депутатів, заступником голови правління Львівської обласної організації товариства «Знання», членом сільськогосподарської секції з державних премій Комітету по науці і техніці при Раді Міністрів УРСР, членом Центральної ради Українського біохімічного товариства, членом Львівської регіональної Ради фізіологічного товариства України і Всесоюзного біохімічного та фізіологічного товариств.

Помер 17 лютого 1994 р., похований у м. Львові на Личаківському цвинтарі.

Інформацію надано з Інституту біології тварин НААН

120 років від дня народження
ГРІНЧЕНКА Олександра Марковича (1904 – 1998)

Доктор сільськогосподарських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

Народився 10 червня 1904 р. у с. Довгенька Тальнівського району Черкаської області. Після навчання (1921–1923) в Уманській агропромшколі продовжив освіту в Уманському сільськогосподарському інституті (1923–1926). З 1926 до 1929 рр. займався агрохімічними дослідженнями на Уманській дослідній станції під керівництвом академіка О. І. Душечкіна. У 1929–1931 рр. –аспірант кафедри ґрунтознавства Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва (ХСГІ) за спеціальністю «агроґрунтознавство».

У період 1935–1941 рр. (до евакуації) працював доцентом кафедри ґрунтознавства ХСГІ, а з кінця 1941 р. до квітня 1944 р. — виконуючий обов'язки завідувача кафедри землеробства.

У 1940 р. захистив кандидатську дисертацію «Поліпшення солонців і солонцюватих чорноземів Середнього Придніпров'я», а в 1955 р. — докторську на тему «Окультурювання солонцевих ґрунтів Середнього Придніпров'я».

У 1957 р. О. М. Грінченко займає посаду завідувача кафедри ґрунтознавства. В червні 1959 р. його обрано ректором ХСГІ ім. В. В. Докучаєва. З 1969 р. О. М. Грінченко, залишивши посаду ректора Інституту, продовжує активну педагогічну і наукову роботу на посадах завідувача (до 1979) та професора (до 1992) кафедри ґрунтознавства ХСГІ.

Багато сил та енергії О. М. Грінченко віддав організації ґрунтознавчих досліджень та створенню Українського НДІ ґрунтознавства, в якому з 1956 до 1959 рр. виконував обов'язки заступника директора з наукової роботи. Автор 152 наукових праць, в т.ч. чотирьох монографій та навчальних посібників. Отримав цілу низку урядових нагород і почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». У біологічному корпусі Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва в пам'ять вченого відкрито меморіальну дошку.

Помер О. М. Грінченко 29 травня 1998 р. Його прах зберігається в колумбарії Другого міського кладовища м. Харкова.

Інформацію надано з Національного наукового центру "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

90 років від дня народження
ГРИНЖЕ́ВСЬКОГО Миколи Васильовича (1934–2013)

Вчений у галузі рибництва, кандидат економічних наук, професор НАУ

Народився 12 червня 1934 року в с. Житні Гори Рокитнянського району Київської області. В 1962 р. закінчив зоотехнічний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту за професією вчений-зоотехнік.

У 1965–1986 рр. працював головним спеціалістом і начальником Головного управління рибництва Міністерства сільського господарства УРСР. З 1986 р. розпочав наукову роботу: був завідувачем Українського філіалу Всесоюзного науково-дослідного інституту аквакультури іригаційних систем, з 1993 по 2002 рр. — директором Інституту рибного господарства Української академії аграрних наук, у 1995–2002 рр. — завідувачем кафедри технології виробництва і переробки продукції аквакультури Національного аграрного університету (за сумісництвом), завідувачем лабораторії менеджменту в рибництві (2002 р.), виконувачем обов'язків директора наукового конструкторського технологічного центру «Техрибвод» (2003 р.), з 2006 по 2012 р. — завідувачем відділу міжнародного науково-технічного співробітництва та інтелектуальної власності Інституту рибного господарства НААН.

У 1973 р. захистив кандидатську дисертацію з присудженням йому наукового ступеня кандидата економічних наук. У 1998 р. отримав звання професора Національного аграрного університету.

За безпосередньої участі М. В. Гринжевського були розроблені і впроваджені у виробництво рекомендації щодо організації інтенсивного ведення рибництва в колгоспах і радгоспах (1978 р.), селекційно-племінної роботи з коропом у ставових господарствах (1980–1986 рр.), програмування рибопродуктивності водойм (1986 р.), організації виробництва товарної риби (1989 р.), удосконалення форм організації рибництва на міжгосподарській основі (1990 р.), ідентифікації риб за допомогою електронних чипів (2006 р.), визначення статі осетрових та інших видів риб у ранньому віці за допомогою сонографії (2006 р.), відтворення раків в установках закритого водозабезпечення (2007 р.), підтримки інтелектуальної власності (2007 р.), вирощування рибопосадкового матеріалу та дволіток коропосазанових гібридів у полікультурі з рослиноїдними рибами за інтенсивної технології (2008 р.), упровадження кріоконсервації статевих продуктів цінних видів риб (2002 р.) тощо. Наукові праці вченого були присвячені підвищенню ефективності рибного господарства.

За керівництва і за безпосередньої участі М. В. Гринжевського розроблено понад 28 нормативних документів з питань ефективного рибогосподарського використання внутрішніх прісноводних водойм України. В доробку науковця налічується понад 161 наукова публікація, з яких 20 монографій, 2 підручники, 4 авторських свідоцтва, 10 патентів.

За його ініціативи при Національному аграрному університеті на базі Інституту рибного господарства було створено кафедру рибництва, пізніше реформовану в рибогосподарський факультет.

М. В. Гринжевський був ініціатором створення при Інституті рибного господарства спецради з питань захисту кандидатських дисертацій зі спеціальностей «Іхтіологія» (біологічні науки) і «Рибництво» (сільськогосподарські науки). Зокрема, за його керівництва пройшли підготовку в аспірантурі Інституту 4 аспірантів, які успішно захистили кандидатські дисертації.

Він став співавтором трьох внутрішньопорідних типів коропа — любінського лускатого, любінського рамчастого і малолускатого коропа української рамчастої породи, а також сприяв виведенню нивківського внутрішньопорідного типу української лускатої породи коропа.

М. В. Гринжевський брав активну участь у розширенні міжнародного науково-технічного співробітництва. За його участі у 1997 р. було створено Міжнародну раду з проблем водних біоресурсів і аквакультури, членами якої стали наукові установи Білорусі, Молдови, Польщі, Росії і України. У 2004 р. на базі цієї ради була створена Мережа директорів з проблем водних біоресурсів і аквакультури (NACEE), до складу якої увійшли 13 країн Центральної і Східної Європи. NACEE стала координаційним центром в Європі з питань рибогосподарського освоєння прісних водойм.

За вагомий внесок у розвиток рибного господарства Миколі Васильовичу Гринжевському було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України». Він також був нагороджений орденом «Знак Пошани», медалями «За трудову відзнаку», «1500-річчя Києва», Великою срібною медаллю Міжнародного біографічного товариства (Кембридж, Англія), срібною медаллю Інституту зоотехніки (Краків, Польща), срібним орденом «За заслуги» Української технологічної академії, іншими відомчими відзнаками, Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України.

Інформацію надано Інститутом рибного господарства НААН

155 років від дня народження
ШІНДЛЕРА Камілла Гавриловича (1869–1940)

Вчений у галузі сільськогосподарської механіки,
ад'юнкт прикладної механіки

Народився 15 червня 1869 р. в м. Твері (Швейцарія).

Середню освіту здобув у додатковому класі Тверського реального училища, яке закінчив у 1887 р. У тому ж році поступив до Імператорського Московського технічного училища, шестирічний курс якого закінчив у 1893 р., набувши фаху інженера-механіка. Після отримання вищої технічної освіти поступив на службу механіком цукрового заводу братів Гарденіних біля м. Липецька Тамбовської губернії, де працював до 1895 р. У тому ж році приватно відбуває до Європи, де поглиблено вивчає землеробські машини і знаряддя.

У 1896 р. став одним з організаторів першого в Росії конкурсу- виставки сільськогосподарських машин на Бутирському хуторі.

В червні 1898 р. і працював лаборантом сільськогосподарської станції при Харківському технологічному інституті, а з 25 вересня 1898 р. – викладачем креслення цього ж інституту.

Після призначення ректором новоствореного Київського політехнічного інституту (КПІ) В.Л. Кирпичов запрошує К.Г. Шіндлера на роботу в цей вуз. Його призначають на посаду виконуючого обов'язки професора по кафедрі прикладної механіки, де він викладає механіку на сільськогосподарському відділенні та спеціальний курс із сільськогосподарського машинобудування – на механічному відділенні. У 1900 р. професором К.Г. Шіндлером була заснована станція випробувань землеробських машин і знарядь при КПІ. У 1904 р. професора К.Г. Шіндлера обирають на посаду декана сільськогосподарського відділення КПІ.

У 1905 р. К.Г. Шіндлер блискуче захистив дисертацію на тему

«Теорія і конструкція орних знарядь» і йому було присуджено вчене звання ад'юнкта прикладної механіки.

Він був також членом Бюро сільськогосподарської механіки Вченого комітету Міністерства хліборобства Росії.

У лютому 1911 р. був звільнений з КПІ за політичними мотивами. До 1919 р. працював у різних приватних установах Росії, пов'язаних із завезенням, реалізацією та виготовленням сільськогосподарської техніки.

К.Г. Шіндлер з 1919 р. легально, як швейцарський підданий, емігрував через Швейцарію спершу в Англію, а згодом, у 1921 р. – в Чехословаччину.

У 1927–1928 рр. голова Комісії та декан сільськогосподарського відділення, завідувач кафедри «Машинознавство» Російського інституту сільськогосподарської кооперації в м. Празі.

З 1930 по 1940 р. працював над удосконаленням і розробкою нових

конструкцій ґрунтообробних машин. У 1940 р. помер, похований у Празі.

Творча спадщина професора К.Г. Шіндлера налічує понад 26 наукових праць.

Літ.: К. Г. Шіндлер. Славетні імена Київського політехнічного інституту /В. А. Вергунов, Д. Г. Войтюк, О. С. Мудрук, З. А. Шквира. К. : ПП «ЕКМО», 2004. 30 с.

85 років від дня народження
БЛІЗНІЧЕНКА Віталія Борисовича (1939–1997)

Вчений у галузі розведення та селекції сільськогосподарських тварин, кандидат сільськогосподарських наук

Народився 16 червня 1939 року в м. Москва в родині військовослужбовця. У 1962 році закінчив зоотехнічний факультет Харківського зооветеринарного інституту, з 1962 по 1965 роки працював у радгоспі «Південний», держплемзаводі «Партизан» Кримської області, лабораторії з племінної справи Харківського зооветеринарного інституту.

Із 1965 по 1968 роки навчався в аспірантурі при кафедрі скотарства Харківського зооветеринарного інституту. У 1969 році захистив дисертаційну роботу «Оцінка бугаїв-плідників чорно-рябої худоби за м'ясними якостями нащадків» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук.

Із 1969 року В. Б. Блізніченко продовжував наукову діяльність в Українському науково-дослідному інституті тваринництва степових районів «Асканія-Нова» на посаді старшого наукового співробітника відділу скотарства. Протягом 1972-1979 років – завідувач відділу скотарства, а з 1979 по 1986 рік – заступник директора з наукової роботи цього самого інституту. Із 1986 року працював директором, завідувачем лабораторії розведення червоної степової худоби Українського науково-дослідного інституту по племінній справі у тваринництві. Протягом тривалого часу очолював Всесоюзний селекційний центр з червоними породами колишнього СРСР.

Головний напрям наукових досліджень – удосконалення худоби червоної степової породи селекційними методами.

Під керівництвом В. Б. Блізніченка і при його безпосередній участі вченими Інституту тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» проводилась наукова і практична селекційна робота з вдосконалення червоної степової худоби як на основі чистопородного розведення, так і відтворювального схрещування з тваринами англерської та червоної датської порід. Значна частина

наукових праць ученого присвячена селекції молочної худоби за морфофізіологічними властивостями вимені, жирномолочністю, забійними та м'ясними якостями. Значний науковий і практичний інтерес представляють розробки з питань акліматизації та теплостійкості молочної худоби в умовах посушливого клімату півдня України, вирощування ремонтного молодняку, інтер'єрних особливостей тварин.

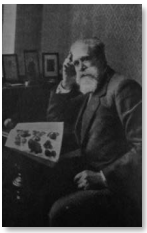
В. Б. Блізніченком ініційовані та під його керівництвом реалізовані дослідження з відтворювального схрещування червоної степової та голштинської порід, що тривалий час проводяться співробітниками Інституту розведення і генетики тварин. Він є співавтором жирномолочного та голштинізованого внутрішньопородних типів української червоної молочної породи.

У творчому доробку вченого понад 130 наукових праць, у тому числі 16 книг (у співавторстві), ряд методичних рекомендацій, держплемкниг, селекційних програм, планів племінної роботи, винаходів. Він взяв участь у багатьох міжнародних симпозіумах (Угорщина, Польща, Малі тощо), активно пропагував і впроваджував наукові розробки у виробництво.

Помер Віталій Борисович 9 лютого 1997 р. Похований у с. Мала Олександрівка Київської області.

Інформацію надано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН

180 років від дня народження
ГАГАРІНА Анатолія Євгеновича (1844–1917)

Вчений у галузі помології

Народився 20 червня 1844 р. в Одесі, освіту отримав у Ришельєвському Ліцеї. У 1861 р. від'їжджає до Німеччини, де спочатку вчиться на математичному факультеті Політехнічного інституту в Карлсруе, а згодом навчається у Гоенгеймській Академії Сільського господарства та лісівництва протягом трьох семестрів. Після літньої практики на півдні Росії поступив у Тюбінгенський університет, де протягом трьох років займався переважно геологією, ботанікою та фізіологією рослин, готуючись до захисту дисертації на ступінь доктора природничих наук. Після повернення до родового маєтку «Вікна» почав впроваджувати у виробництво набуті знання і творчо розробляти новітні підходи з ведення плодівництва, городництва та степового лісорозведення. Заклав унікальний плодовий розсадник, в якому протягом тридцяти років проводили випробування різних сортів плодових дерев вітчизняного та іноземного походження. Тут вперше було застосовано систему зрошення для плодових садів (насосною системою Вортінгтона), а також обробіток ґрунту плантажним плугом

Сака. Новітнім також стало і те, що яблуню вирощували на карликовій щепі дусене, а грушу – на айві. В 1891 р. А.Є. Гагарін генерує ініціативу створення Імператорського Російського товариства плодівництва і його друкованого органу – журналу «Плодівництво», редакцію якого він очолював упродовж 26 років. Завдячуючи його авторитету в наукових та урядових колах було відкрито в кожній губернії філіал Товариства плодівництва та місцеві товариства сільського господарства. Він став першим головою Подільського товариства сільського господарства та сільськогосподарської промисловості.

Літ.: Вергунов В. А. Князь Гагарін А. Є. (1844–1917) – видатний учений у галузі помології. Настоящи изследвания и развитие – 2015 : материали за XI междунар. науч. практ. конф., 17–25 януари, 2015. София : «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015. Т. 6 : История. С. 56–57.

110 років від дня народження СОКОЛА Павла Федоровича (1914–1991)

Вчений в галузі рослинництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік ВАСГНІЛ

Народився 20 червня 1914 р. с. Федорівка Велико-Кринківського району Полтавської області.

З 1929 по 1932 рр. Павло Федорович навчався у школі селянської молоді, пізніше – у філії робітфаку Полтавського сільськогосподарського інституту, а в 1932–1936 рр. – студент того ж інституту. Отримавши фах агронома, був направлений на роботу в радгосп «Овцевод» Красноармійського району Алтайського краю, де працював старшим агрономом. У листопаді 1937 р. Павла Федоровича призвали на службу в лави Червоної Армії (у Забайкальський військовий округ), де він прослужив по січень 1939 р., після закінчення якої вступив до аспірантури при Всесоюзному селекційно-генетичному інституті (м. Одеса).

З початку Великої Вітчизняної війни в 1941 р. і до червня 1946 р. виконував обов'язок захисника своєї Батьківщини і народу, займаючи різні офіцерські посади. Наказом Президії Верховної Ради СРСР від 9 травня 1945 р. його було нагороджено медаллю «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.»

Після завершення війни П.Ф. Сокол відновив навчання в аспірантурі і в 1947 р. з успіхом захистив кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук. З цього часу розпочалося активне життя вченого. Він працював в Українському науково-дослідному інституті овочівництва і картоплі (м. Харків): спочатку старшим науковим співробітником, деякий час – завідуючим відділом закритого грунту, згодом – завідуючим відділом зберігання і переробки

картоплі та овочів, далі – заступником директора інституту з наукової роботи, а з квітня 1964 р. по 31 січня 1969 р. – директором інституту.

Працюючи в інституті, Павло Федорович проводив велику наукову роботу з питань зберігання і переробки картоплі та овочів. У 1961 р. захистив докторську дисертацію на тему: «Наукові основи зберігання картоплі та їх практичне використання». У червні 1966 р. йому було присвоєно звання професора зі спеціальності «овочівництво і картоплярство». Через рік Павла Федоровича обрали членом-кореспондентом Всесоюзної академії сільськогосподарських наук ім. В.І. Леніна (ВАСГНІЛ), в 1975 р. – академіком цієї ж академії.

Очолюючи колектив Українського науково-дослідного інституту овочівництва і картоплі, Павло Федорович зробив вагомий внесок у розвиток наукових досліджень та впровадження їх у виробництво, створення матеріально-технічної бази інституту та мережі його дослідних станцій.

У лютому 1969 р. Павла Федоровича запросили до Москви на посаду заступника академіка-секретаря відділення рослинництва і селекції ВАСГНІЛ. Згодом він організував і очолив секцію і наукову раду з проблем зберігання та переробки картоплі, овочів і плодів при Президії ВАСГНІЛ, яка об'єднала провідних учених Радянського Союзу, що працювали в цих галузях.

У жовтні 1971 р. на базі Грибівської овочевої селекційної станції (під Москвою) під безпосереднім керівництвом Павла Федоровича Сокола було створено Всесоюзний науково-дослідний інститут селекції і насінництва овочевих культур (ВНДІСНОК), який він й очолив.

За роки своєї праці він підготував 22 кандидатів і докторів наук. Працюючи в Україні, він був членом спеціалізованої вченої ради при Харківському сільськогосподарському інституті із захисту кандидатських дисертацій; у Москві – членом вченої ради при Тимірязєвській сільськогосподарській академії та об'єднаної ради при Інституті картопляного господарства (НДІОГ) з присудження наукових ступенів кандидатів і докторів наук, очолював спеціалізовану вчену раду із захисту докторських дисертацій при ВНДІСНОК. Одночасно він проводив велику роботу з організації науки в СРСР: був членом бюро відділення рослинництва і селекції ВАСГНІЛ, заступником голови секції «Овочівництво» ВАСГНІЛ, головою ради з координації наукових досліджень із проблем картоплі, овочевих і баштанних культур, членом секції «Біохімія і технологія соковитої рослинної сировини» при Державному комітеті Ради Міністрів СРСР з науки і техніки, членом Науково-технічної Ради Міністерства сільського господарства СРСР, членом сільськогосподарської секції Комітету з державних і Ленінської премій Ради Міністрів СРСР.

Академік Сокол проводив також велику видавничу діяльність з метою популяризації досягнень сільськогосподарської науки: був головним редактором міжвідомчого науково-тематичного збірника «Картопля, овочеві та баштанні культури» (Україна), членом редколегій журналів «Вестник сельскохозяйственной науки» і «Картофель и овощи» (СРСР).

Результати його плідної праці відображено у 160 наукових роботах.

Його нагороджено двома орденами Трудового червоного прапора, орденом «Знак пошани», чотирма урядовими медалями, двома золотими медалями Виставки досягнень народного господарства (ВДНГ) СРСР та Почесною грамотою Верховної Ради Російської Федерації.

За заповітом прах його перенесено і поховано в Україні, на рідній полтавській землі – у селі Куп'євате Глобинського району Полтавської області.

Інформацію надано з Інституту овочівництва та баштанництва НААН

120 років від дня народження
ФЕДОРОВСЬКОГО Мануїла Трохимовича (1904-1970)

Вчений у галузі землеробства та агротехніки, кандидат сільськогосподарських наук

Народився 30 червня 1904 р. в с. Мельники Іркліївського району Черкаської області.

У 1924 р. закінчив Золотоніський педагогічний технікум та до 1927 р. працював учителем. У 1929 р. закінчив Полтавський інститут народної освіти, у 1931 р. – Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості.

У 1931–1932 рр. – заступник директора Капітанівського цукрокомбінату. Впродовж 1932–1941 рр. працював на керівних посадах Драбівської, Сумської, Красноградської та Донецької дослідних станцій.

У 1936 році отримав науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

У 1942–1947 рр. Мануїл Трохимович працював агрономом, а згодом заступником директора радгоспу ім. Артема Артемівського району Донецької області, де проводив наукові дослідження з агротехніки вирощування польових культур. Одночасно, займався педагогічною діяльністю, будучи позаштатним доцентом Артемівського педагогічного інституту, де викладав «Географію ґрунтів з основами ґрунтознавства» та «Основи землеробства».

У 1947–1952 рр. М.Т. Федоровський – завідувач лабораторії олійних культур УНДІ зернового господарства. У цей період наукової діяльності досліджував різні агротехнологічні методи вирощування олійних культур (соняшника, рицини, льону олійного, перили) в умовах Степу. При цьому, детально аналізував вплив окремих елементів агротехніки (попередники, норми висіву, удобрення та ін.) на формування врожайності як основних, так і нішевих олійних культур.

У 1952 р., відповідно до направлення, М.Т. Федоровського було переведено на посаду завідувача відділу агротехніки Української науково-дослідної станції олійних

культур (УНДСОК) (с. Созонівка Кіровоградська обл.). Відтоді, його наукова діяльність була спрямована на вивчення та уточнення агротехнічних заходів підвищення врожайності олійних культур - соняшнику, сої, льону олійного в умовах Північного Степу України. Під його керівництвом проводилися комплексні дослідження з оцінки природних умов та продуктивності різних типів сівозмін у Кіровоградській області. За їх результатами він аналізував агротехнічне значення різних попередників, чорних парів та посівів багаторічних трав у польових сівозмінах.

У 1956 р. на базі УНДСОК було організовано Кіровоградську обласну державну сільськогосподарську дослідну станцію (КДСГДС), а М.Т. Федоровського призначено заступником директора з наукової роботи.

З середини 50-х рр. XX ст. у КДСГДС у спеціально закладеному польовому досліді під керівництвом М.Т. Федоровського, вивчаючи всебічний вплив травопільної, плодозмінної та паропросапної сівозмін на зміну родючості ґрунту та підвищення продуктивності сільськогосподарських культур в умовах Північного Степу, аналізували вплив попередників та передпопередників на врожайність основних культур і продуктивність сівозмін та способи мінімального обробітку ґрунту під посів пшениці озимої. За результатами досліджень, М.Т. Федоровський виділив дві групи факторів, що в умовах Кіровоградської області визначали вплив попередників на врожайність сільськогосподарських культур: 1) біологічні особливості попередників; 2) особливості агротехніки попередників. Він розробив та науково обґрунтував першу обласну систему сівозмін, викладену у розділі «Побудова і освоєння сівозмін», що став одним із основних у «Системі ведення господарства колгоспами Кіровоградської області» (1959). Опрацювавши систему ведення землеробства у колгоспах і радгоспах області, він розробив заходи з усунення недоліків в освоєнні сівозмін на основі науково обґрунтованих принципів чергування культур, обробітку ґрунту та удобрення, раціонального використання земельних ресурсів і запасів ґрунтової вологи, боротьби з бур'янами, шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур. Для кожного з ґрунтово-кліматичних районів області було запропоновано схеми 11-ти і 10-ти пільних сівозмін, в яких ефективно поєднувалося розміщення сільськогосподарських культур.

Вивчення природно-економічних і сільськогосподарських умов Кіровоградської області дозволило М.Т. Федоровському на початку 60-х років XX ст. науково обґрунтувати її поділ на чотири ґрунтово-кліматичні райони: 1) північно-західний (лісостеповий), 2) центральний (типовий степ із дрібними лісками); 3) південно-східний (степовий); 4) придніпровський, що вимагали диференційованого підходу до запровадження системи землеробства. Застосоване до цього районування області на три зони (лісостепову, перехідну та степову), не

враховувало рельєф, ґрунтові відміни та кліматичні умови, що визначали особливості сільськогосподарського виробництва різних районів. Запропоноване сільськогосподарське районування Кіровоградської області тривалий час застосовувалося при обґрунтуванні особливостей аграрного виробництва регіону.

Ретельно дослідивши продуктивність травопільної, плодозмінної та просапної сівозмін, М.Т. Федоровський дійшов висновку, що в умовах Кіровоградської області найпродуктивнішою є паропросапна. Він довів, що недотримання агротехніки вирощування сільськогосподарських культур у сівозмінах, призводить до недобору врожаю основної та наступної культури. За підсумками Кіровоградської обласної агрономічної конференції (1959), на якій однією з головних була доповідь М.Т. Федоровського з вивчення особливостей сівозмін у регіоні, рекомендувалося на зміну травопільної сівозміни впроваджувати більш продуктивну зерно-просапну систему землеробства.

У працях М.Т. Федоровського на підставі дослідних даних доведено: в Північному та Центральному Степу України чорний пар, збагачуючи глибокі шари ґрунту, підвищує врожайність польових культур, а багаторічні трави, навпаки, висушують ґрунт; в умовах Кіровоградської області, кращими попередниками озимини є чистий та зайнятий пари, кукурудза в молочно-воскової стиглості, зернобобові, баштанні та інші культури, що дають можливість у ранні терміни розпочати обробіток ґрунту під озимі зернові культури; введення чорного пару в сівозміну, насичену зерновими до 60 %, не призводить до зниження продуктивності сівозміни та забезпечує підвищення врожайності зернових культур; задля підвищення культури землеробства і якості продукції рослинництва на Кіровоградщині доцільно вводити в сівозміни багаторічні трави і зернобобові культури.

У 60-70 рр. XX ст. результати багаторічних досліджень М.Т. Федоровського з вивчення впливу різноманітних польових зернопросапних сівозмін на підвищення валових зборів зернових, технічних і кормових культур та продуктивності сівозміни в цілому, набули широкого впровадження у господарствах області та сприяли отриманню стабільно високих показників урожайності сільськогосподарських культур у регіоні.

М.Т. Федоровський брав активну участь у наукових конференціях, нарадах, семінарах. Був відповідальним секретарем наукового видання«Степове землеробство».

Автор та співавтор 283 наукових праць, монографії «Олійні культури в степу України» (1967), методичних рекомендацій, брошур, буклетів. Найпомітнішими науковими працями є: «Деякі питання агротехніки олійних культур» (1957); «Вирощування насіння багаторічних трав» (1958); «Підсумки вивчення сівозмін в

області» (1961); «Сільськогосподарське районування Кіровоградської області» (1961); «Продуктивність різних типів сівозмін в області» (1963); «Підсумки вивчення агротехніки олійних культур» (1963); «Місце озимої пшениці в сівозмінах при новій структурі посівних площ» (1966); «Ріст і розвиток багаторічних трав на чистих, підпокривних посівах і в травосумішах» (1970).

М.Т. Федоровський удостоєний почесного звання «Заслужений агроном України», нагороджений орденами «Знак Пошани» та «Трудового Червоного Прапора», нагрудними знаками, медалями, Почесними грамотами.

Пішов із життя у 1970 р. Похований у с. Созонівка Кропивницького району, Кіровоградської області.

Інформацію надано з Інституту сільського господарства Степу НААН.

155 років від дня народження
ШЕВЕЛЬОВА Івана Никаноровича (1869–1950)

Вчений у галузі захисту рослин та гербології, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився в червні 1869 р. в с. Костьково Тверської губернії в сім'ї службовців. Після закінчення у 1889 р. середньої школи 17 років учителював, а потім навчався у Юр'ївському (Тартуському) університеті на природничому відділенні фізико-математичного факультету зі спеціальності «ботанік-бур'янознавець» і завершив навчання у 1911 році. За наукову роботу «Сорные растения на полях Петербургской губернии и семена их в зерне и почве» йому було присвоєно учений ступінь кандидата сільськогосподарських наук. З травня 1912 р. його запросили працювати до Катеринославської губернії на посаду ботаніка- агронома губернської земської школи. І.Н. Шевельов був одним із шести спеціалістів Департамента Земледелія.

З 1913 по 1939 рік працював завідувачем відділу бур'янів на Катеринославській обласній сільськогосподарській дослідній станції.

І.Н. Шевельов брав участь у заснуванні та був протягом 25 років керівником лабораторії боротьби з бур'янами (1913–1937) на Синельниківській дослідній станції (нині – Синельниківська селекційно-дослідна станція Державної установи Інституту зернових культур НААН). Він був одним із соратників В.В. Таланова – першого директора станції.

В селі Раївка, в західній частині парку, для проведення своїх досліджень, Іван Никанорович посадив лісополоси в траншеях. Ця своєрідна окантовка паркової зони до цього часу називається

«шевелями». У 1924–1928 рр. читав лекції про боротьбу з бур'янами в Ерастівській сільськогосподарській школі. Потім працював у Харкові в

Українському інституті рослинництва де у 1933 р. заснував першу в країні кафедру «бур'янів». В 1934–1939 рр. працював завідувачем лабораторії боротьби з бур'янами в Українському науково-дослідному інституті зернового господарства (м. Дніпропетровськ). Рішенням конкурсної комісії у серпні 1937 р. був призначений на посаду завідувача кафедри ботаніки і фізіології рослин Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, в якому викладав курс фізіології рослин і курс бур'янів. з невеликою перервою до квітня 1950 року. Постановою Наркома землеробства йому було доручено організувати і провести експедицію з обстеження забур'янених полів в Україні, на Північному Кавказі та Поволжі.

Професор І.Н. Шевельов уперше у вітчизняній науці розробив спосіб вилучення з ґрунту насіння бур'янів і запропонував оригінальну конструкцію приладу (бура), яка широко використовується в наукових дослідженнях.

І.Н. Шевельов є одним з видатних учених СРСР з гербології бур'янів. Він є автором близько 30 наукових робіт. Значна частина їх присвячена вивченню біології бур'янів, будови кореневої системи і розробці заходів боротьби з ними.

Помер у 1950 р.

Інформацію отримано з Інституту зернових культур НААН.

ЛИПЕНЬ
95 років від дня народження
ЗАЇКИ Петра Митрофановича (1929–2013)

Вчений у галузі землеробської механіки,
доктор технічних наук, професор,
академік НААН, МААО

Народився 12 липня 1929 р. в с. Покровське, Покровського району Дніпропетровської області в сім'ї селянина. Закінчив в 1954 р. з відзнакою Харківський політехнічний інститут (тепер Харківський національний технічний університет «ХПІ»)

Працював викладачем у ХПІ (1954–1959), там же навчався в аспірантурі на кафедрі сільськогосподарського машинобудування (1959–1962). В 1964 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук на тему: «Теоретические и экспериментальные исследования вибрационной зерноочистительной машины с пространственным движением рабочего органа», а в 1975 р. докторську дисертацію на тему: «Механикотехнологические основы теории вибрационных зерноочистительных машин». У 1965 р. він одержав вчене звання доцента, а в 1978 р. – професора по кафедрі сільськогосподарських машин. У Харківському інституті

механізації і електрифікації сільського господарства (тепер Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка) працював асистентом (1962–1965), доцентом (1965–1975), завідувачем кафедри сільськогосподарських машин (1975–1987), проректором з наукової роботи (1968–2006), з 2007 р. професором кафедри сільськогосподарських машин.

П.М. Заїка – засновник та науковий керівник проблемної науково- дослідної лабораторії теоретичних основ і технічних засобів вирощування сільськогосподарських культур. Під його керівництвом здійснювалося дослідження щодо використання вібраційної техніки для створення насіннєочисних машин, машин для доочищення від насіння бур'янів таких важкороздільних насіннєвих сумішей, які неможливо розділити на інших відомих насіннєочисних машинах. У розвиток цього пріоритетного наукового напрямку П.М. Заїка виконав фундаментальні дослідження з динаміки вібраційних насіннєочисних машин і теорії вібросепарації. Ним розв'язані задачі взаємодії коливальних систем з джерелами енергії, досліджені нестаціонарні коливання при пускових і зупинкових резонансах, розкрита природа і характер нелінійних коливань вібруючих частин машин на пружних опорах, визначені в стаціонарних режимах закони руху робочих органів, вібраційного руху насіннєвого матеріалу по робочих органах, розв'язані задачі внутрішньошарових процесів і самосортування, забитості і очистки отворів решіт, просіювання насіння через отвори решіт.

Автор понад 700 наукових праць. З них більше 30-и монографій, довідників, навчальних посібників та 220 авторських свідоцтв та патентів. Під керівництвом Петра Митрофановича захищені 3 докторські та близько 40 кандидатських дисертацій.

Працюючи майже 40 років на посаді проректора з наукової роботи, П.М. Заїка створив в університеті вагомий науковий потенціал, сприяв розвитку наукових шкіл і пріоритетних напрямків в науці, удосконаленню винахідницької роботи.

Помер 28 травня 2013 року.

Літ.: Розробка теорії і засобів вібросепарації важкороздільних насіннєвих матеріалів. Наукова школа імені академіка НААНУ, професора Заїки П.М. URL: http://old.khntusg.com.ua/node/686

85 років віддня народження
СТАСЮКА Володимира Іоновича (1939–1998)

Вчений у галузі плодоовочівництва,
кандидат сільськогосподарьких наук

Народився 14 липня 1939 р. в с. Зелений Луг Криворізького району Дніпропетровської області.

У 1956 р. вступив у Ерастовський сільськогосподарський технікум П'ятихатського району Дніпропетровської області, який

закінчив у 1959 році. З 1960 по 1966 рік працював агрономом-виноградарем в радгоспах Криворізького району Дніпропетровської області. В 1964 р. закінчив агрономічний факультет Одеського сільськогосподарськогоінституту за спеціальністю «Плодоовочівництво та виноградарство». У 1966–1969 рр. – аспірант Української сільськогосподарської академії. Після закінчення аспірантури направлений в розпорядження Українського науково- дослідного інституту садівництва (УкрНДІС, нині Інститут садівництва НААН) для роботи на дослідних станціях. У 1969 р. працював старшим науковим співробітником відділу агротехніки Млііївської дослідної станції садівництва.

З 1969 по 1998 рік його трудова діяльність пов'язана з Донецькою дослідною станцією садівництва (нині Бахмутська дослідна станція розсадництва): 1969–1974 рр. – старший науковий співробітник відділу агротехніки; 1974–1996 рр. – заступник директора з наукової роботи, 1996–1998 рр. – завідувач відділу технологій зерняткових культур. У 1976 р. тимчасово виконував обов'язки директора Донецької дослідної станції садівництва.

В 1969 р. у м. Києві захистив дисертацію кандидата сільськогосподарських наук на тему «Диагностика поливов молодых насаждений яблони в условиях дерново-слабоподзолистых песчаных почв северной части Лесостепи УССР». У 1985 р. отримав вчене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Плодівництво».

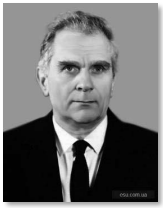
Розробив основи діагностики поливів насаджень плодових та ягідних культур, оперативний метод визначення вологості ґрунту; встановив вплив різних систем зрошення плодових культур в залежності від підщепи, типу насаджень, системи утримання ґрунту на ріст, врожайність та якість плодів; удосконалив системи зрошення інтенсивних садів і ягідників; активно впроваджував досягнення науки і передового досвіду в виробництво.

Нагороджений медаллю «За доблестный труд» та орденом «Знак Пошани».

Помер 30 липня 1998 р. у с. Опитне Артемівського (нині Бахмутського) району Донецької області, де і похований.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України

115 років від дня народження ДМИТРЕНКА Петра Олексійовича (1909–1999)

Вчений у галузі агрохімії, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НАН України

Народився 14 липня 1909 р. у с. Мостище (тепер с. Петрівське Чернігів. обл.). Закінчив Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості (1932). Учасник Другої світової війни. Кандидатську дисертацію захистив у 1938 р. Доктор

сільськогосподарських наук з 1954 р., професор з 1960 р., член-кореспондент НАН України з 1964 р. На науковій роботі з 1934 р. в Українському науково-дослідному інституті агрогрунтознавства і хімізації, згодом перейменованого в Український НДІ соцземлеробства (нині ННЦ «Інститут землеобства НААН»).

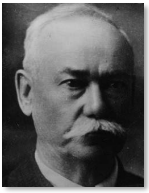
Опублікував понад 220 друкованих праць, серед них довідник і рекомендації щодо удобрення сільськогосподарських культур, статті в УРЕ, монографії, зокрема щодо ефективності добрив за різної густоти сівби, монографія «Фосфорний режим грунтів України і засоби його поліпшення». Під його керівництвом захищено 33 кандидатські і 3 докторські дисертації. Презентував українську агрохімічну науку в Бельгії (1958), США (1964), Швейцарії (1966).

Нагороджений орденом Червоної Зірки, «Знак Пошани», медалями «За оборону радянського Заполяр'я», «За перемогу над Німеччиною"». Лауреат премії ім. Д.М. Прянишникова.

Помер 2 квітня 1999 р.

Літ.: Дегодюк Е. Г. Дмитренко Петро Олексійович (1909–1999). Вчені грунтознавці, агрохіміки, землероби. Кн. 8 / УААН. Київ: Аграр. наука, 2003. С. 189–190. (Сер. «Укр. вч.-аграрії XX ст.»).

150 років від дня народження ЯХОНТОВА Іллі Олексійовича (1974–1957)

Вчений у галузі лісівництва, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 19 липня 1874 р. у с. Борки Рязанської області (Росія) в родині сільського вчителя. Після закінчення середньої школи протягом трьох років працював учителем початкової народної школи. У 1907 р. Ілля Олексійович закінчив факультет лісівництва Ново-Олександрійського інституту сільського господарства і лісівництва й отримав диплом ученого лісовода першого розряду.

Наукова і педагогічна діяльність І.О. Яхонтова пов'язана з Харківським сільськогосподарським інститутом ім. В.В. Докучаєва. Почавши роботу асистентом в Ново-Олександрії, у 1919 р., уже в Харкові, він очолив кафедру лісівництва, а з 1923 до 1930 рр. – кафедру лісових культур. Деякий час працював професором Білоруського лісотехнічного і Воронезького сільськогосподарського інститутів. У 1930–1934 рр. очолював відділ лісівництва Українського НДІ лісового господарства. Рішенням Вищої атестаційної комісії при РНК СРСР 17 березня 1937 р. йому було присуджено (без захисту дисертації) науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук і присвоєно звання професора. Після звільнення Харкова від німецько- фашистських загарбників із 1943 р. і до виходу на пенсію в 1952 р. Ілля Олексійович був завідувачем кафедри

плодівництва і агромеліорації Харківського СГІ ім. В.В. Докучаєва.

Професор І.О. Яхонтов відомий як лісокультурник, організатор лісонасіннєвої справи, будівничий лісових і плодово-ягідних розсадників в Україні, фахівець з якості деревини. Крім питань лісовідновлення, займався підсочкою сосни. За його безпосередньою участю було створено систему полезахисних лісосмуг на всій площі землекористування аграрного навчального господарства Харківського СГІ.

Очолюючи кафедру, Ілля Олексійович активізував роботу студентського наукового товариства. Студенти ставилися до нього з любов'ю і повагою, а кафедра стала однією з найпопулярніших, де вважали за честь виконувати дипломні роботи. За час науково- педагогічної діяльності опублікував понад 40 наукових і навчально- методичних праць. Під його керівництвом підготовлено 10 кандидатів наук. Крім високих професійних якостей, учений відзначався широкою ерудицією і добротою, вільно володів п'ятьма мовами. Нагороджений знаком «Почесний працівник лісової промисловості».

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

95 років від дня народження
ЛЯСКОВСЬКОГО Генріха Мар'яновича (1929–2015)

Вчений у галузі фітофізіології,
кандидат біологічних наук, доцент

Народився 23 липня 1929 р. у с. Сестринівка Козятинського району Вінницької області в інтернаціональній родині поляка і чешки. Його батько працював заступником директора Інституту землеробства (м. Харків), мати – науковим співробітником Інституту овочівництва (м. Мерефа).

У 1941–1943 рр. перебував в евакуації в Саратовській області. З 1947 до 1952 рр. Генріх Мар'янович навчався в Харківському СГІ ім. В.В. Докучаєва, отримав диплом з відзнакою і кваліфікацію вченого агронома, селекціонера-насінника. Працював у Меденичівському районі Дрогобицької області головним агрономом райвідділу сільського господарства (1952–1953), дільничним агрономом, головним агрономом Опарівської МТС (1953–1958). Із 1958 р. Г.М. Лясковський працював лекційним асистентом у професора Ф.П. Мацкова на кафедрі фізіології рослин і мікробіології Харківського СГІ, а з 1963 р. – старшим науковим співробітником проблемної лабораторії позакореневого живлення рослин. У 1973 р. захистив дисертацію на тему «Исследование внекорневых подкормок озимой пшеницы на ранних етапах органогенеза» і

здобув науковий ступінь кандидата біологічних наук. З 1974 р. працював асистентом, в.о. доцента (1981), доцентом кафедри ботаніки та фізіології рослин (1983). У 1986–1988 рр. і 1997–1998 рр. виконував обов'язки завідувача кафедри.

За період наукової діяльності опублікував 52 наукові та науково- методичні праці з проблем мінерального живлення рослин і методів його діагностики, удосконалення фізіологічних і біохімічних методів аналізу росту рослин і якості врожаю. Має авторське свідоцтво – «Способ колориметрического определения меди» і три раціоналізаторські пропозиції. Широкому загалу фізіологів рослин відомі електронний транспірометр конструкції А.П. Ваганова, Г.М. Лясковського, А.А. Романова; високочастотний аналізатор CO_2

«Весна» для визначення інтенсивності фотосинтезу й дихання. Генріх Мар'янович – співавтор двох видань «Лабораторного практикуму з фізіології рослин», а також універсальної навчально-контролюючої лінгвістичної комп'ютерної програми «Фізіологія рослин з основами біотехнології», зареєстрованої в Державному департаменті інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (2004).

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

СЕРПЕНЬ

115 років від дня народження

РОМАНЕНКА Іллі Никаноровича (1909–1982)

Вчений і організатор аграрної економічної науки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент ВАСГНІЛ

Народився 2 серпня 1909 р. у с. Майданівка Бородянського району Київської області в селянській родині. У 1928 р. Ілля Никанорович закінчив Копилівський сільгосптехнікум, в 1932 р. – Київський зоотехнічний інститут, в 1935 р. – аспірантуру по економіці сільського господарства при цьому ж інституті.

У 1934–1943 рр. І.Н. Романенко працював у системі Укрнаркомзему, редактором і заступником директора Укрсільгоспвидаву; одночасно, за сумісництвом, працював доцентом Київського зоотехнічного інституту (нині – Дніпропетровський державний аграрний університет) (1932–1934 рр.); Білоцерківського сільськогосподарського інституту (1934–1937 рр.); Київського ветеринарного інституту (1937–1941 рр.); Київського держуніверситету ім. Т.Г. Шевченка (1944–1950 рр.); Київського фінансово-економічного інституту (1950–1954 рр.).

Видавничу і педагогічну роботу Ілля Никанорович вдало поєднував з науковими дослідженнями. Така титанічна праця цілком закономірно втілилася у кандидатській дисертації "Вплив розвитку тваринництва на підвищення прибутковості колгоспів", яку він успішно захистив у 1941 р. З часом потенціал вченого проявився у виконанні ґрунтовної докторської дисертації "Розвиток продуктивного тваринництва Української РСР" (1952 р.). Невдовзі Іллі Никаноровичу присвоєно вчене звання професора (1953 р.), а в 1956 р. його обрано членом-кореспондентом ВАСГНІЛ. Значний період у діяльності вченого пов'язаний з Інститутом економіки АН Української РСР, де він працював на посадах старшого наукового співробітника, завідувача відділу, заступника директора з наукової роботи (1943–1956 рр.).

У 1956 р. Ілля Никанорович очолив новостворений Український науково-дослідний інститут економіки і організації сільського господарства. На посаді директора І.Н. Романенко проявив себе здібним організатором науково-дослідної роботи в галузі аграрної економіки. Під його керівництвом сформувався висококваліфікований колектив наукової установи, який успішно здійснював дослідження з таких актуальних проблем аграрної економіки як вдосконалення шляхів розвитку, розміщення і спеціалізації сільського господарства; раціональне використання земельних ресурсів; формування матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва; підвищення економічної ефективності основних фондів, капітальних вкладень і нової техніки; підвищення продуктивності, вдосконалення організації, нормування і оплати праці; методологія обліку виробничих витрат і обчислення собівартості продукції тощо. Ним проведена велика робота по підготовці наукових кадрів через аспірантуру та з числа спеціалістів-пошуковців.

У 1966 р. Ілля Никанорович переходить на роботу до Української сільськогосподарської академії, де до 1979 р. керує кафедрою економіки сільського господарства, працює науковим консультантом. Результати теоретичних і прикладних досліджень опубліковані ним у 250 наукових працях з питань економіки сільського господарства і його галузей. За науковим керівництвом вченого захищено 10 докторських і близько 120 кандидатських дисертацій.

Наукова діяльність його присвячувалась різним аспектам економіки рослинництва і тваринництва, а організаторська робота спрямовувалась на широкомасштабні дослідження проблем економіки аграрного виробництва в Україні та підготовку наукових кадрів економічного профілю.

І.Н. Романенко брав активну участь у лекційній пропаганді економічних та політичних знань, сприяв розвитку творчих зв'язків з вченими зарубіжних країн. За сумлінну довголітню працю вченого нагороджено орденами Трудового Червоного Прапора, "Знак Пошани", кількома медалями.

28 вересня 1982 р. Ілля Никанорович відійшов у вічність. Похований на Байковому кладовищі Києва.

Інформацію надано ННЦ «Інститут аграрної економіки»

130 років від дня народження
БУТКА Степана Даниловича (1894–1968)

Вчений у галузі аграрної економіки, кандидат економічних наук, професор

Народився 3 (15) серпня 1894 р. у м. Ічня Чернігівської області в селянській родині. Учасник Другої світової війни. Закінчив Київський комерційний інститут.

Із вересня 1933 р. працював у Харківському сільськогосподарському інституті. У 1940 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. У 1941 р. добровольцем пішов на фронт. У травні 1944 р. був відкликаний з армії в Харківський сільськогосподарський інститут на посаду доцента кафедри економіки і організації сільського господарства. Потім працював завідувачем кафедри сільськогосподарської статистики і обліку. У 1961 р. йому присвоєно звання професора із сільськогосподарської статистики і обліку без захисту докторської дисертації.

Учений опублікував більше 50 науково-методичних і навчальних праць, підготував двох кандидатів наук. Під керівництвом С.Д. Бутка створено і теоретично обґрунтовано, а в 1958 р. впроваджено в практику сільськогосподарських підприємств України єдину уніфіковану систему бухгалтерського обліку, поширену на всі сільськогосподарські підприємства колишнього Радянського Союзу.

Автор першого підручника з бухгалтерського обліку «Бухгалтерський облік в колгоспах» українською мовою, який у 1962 р. було надруковано також російською мовою. Опублікував наукові роботи «Счетоводство в колхозах» (1932), «План рахунків і інструкція з організації бухгалтерського обліку в колгоспах» (1952). Професор С.Д. Бутко створив новий навчальний курс «Облік і інвентаризація землі», який упродовж 10 років читав на факультеті інженерів землевпорядкування.

За бойові і трудові заслуги Степана Даниловича нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора, трьома медалями.

Помер 13 листопада 1964 р. у м. Комунарськ (нині Луганська обл.).

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

150 років від дня народження
ЧЕЛІ́НЦЕВА Олександра Миколайовича (1874–1962)

Вчений економіст-аграрник, професор

Народився 3 серпня 1874 року у м. Вольську Саратовської губернії.

У 1895 році закінчив Маріїнське середнє землеробське училище в Миколаївському містечку. Після військової служби з 1896 року працював статистиком в Саратовській губернській земській управі і розпочав навчання вільним слухачем у Новоолександрійському інституті сільського господарства та лісівництва, який закінчив екстерном у 1900 році. Після закінчення отримав звання агронома 1-го розряду та працював викладачем Маріїнського училища, де почав займатися науковою роботою та підготував перші публікації з садівництва. У 1904–1906 роках був відряджений до Німеччини та Франції, де пройшов курс декоративного садівництва у вищих школах Далема та Версаля. Потім служив учителем в Уманському середньому училищі садівництва та землеробства, з 1908 року – доцентом, з 1913 року – професором Новоолександрійського інституту. Після початку Першої світової війни разом із інститутом був евакуйований до Харкова.

З 1913 до 1919 року О.Н. Челінцев провів бюджетні обстеження селянських господарств у 16 губерніях південної росії, і, зібравши багатий фактичний матеріал, підготував низку робіт з організації та економіки сільського господарства, став основоположником «організаційно-виробничої школи» в аграрній науці. Займався питаннями агрономії, рахівництва, районування, планування у сільському господарстві.

У 1917 році після Лютневої революції працював керуючим Відділом сільської економії та статистики Міністерства землеробства, обіймав посаду товариша міністра землеробства, брав участь у розробці аграрної реформи Тимчасового уряду. Після Жовтневої революції працював у Харкові та на Кубані. Працював над теорією організації селянського господарства, проблемами кооперації, диференціацією селянського господарства, сімейно-трудової теорією.

1920 року емігрував, до 1923 року – штатний професор сільськогосподарського факультету Белградського університету. У 1923 році переїжджає до Праги, де викладає в Російському інституті сільськогосподарської кооперації.

У 1925 році А.Н. Челінцев повертається на батьківщину, де до 1930 року працює в Земплані РФСР, Експертній раді ЦСУ СРСР із хлібофуражного балансу, Статплані ЦСУ СРСР, НКРКІ СРСР.

У серпні 1930 року Челінцева заарештовують у справі «Трудової селянської партії» і висилають на три роки у Вороніж, де він працює агрономом на міській сільськогосподарській дослідній станції. У 1932 році він був звільнений від подальшого відбування покарання та повернувся до Москви. Повністю реабілітований у 1987 році.

У наступні роки до 1950 року А.Н. Челінцев працював у Наркоматі землеробства СРСР, Арало-Каспійської наукової експедиції Академії наук СРСР з проблем іригації та розвитку бавовництва в Середній Азії, НДІ Північного зернового господарства, ВНДІ консервної промисловості.

У травні 1961 року Челінцев закінчив і направив до сільськогосподарського відділу ЦК рукопис монографії «Сільськогосподарські райони СРСР 1956–1959 рр. та зіставлення їх із сільськогосподарськими районами 1925–1938 рр.». У супровідному листі вказав на відсутність у пресі робіт із районування сільського господарства Спілки.

Науковий доробок вченого: «Каталог фундаментальної бібліотеки Уманського середнього училища садівництва та землеробства. Книги з сільського господарства, садівництва, лісівництва, технології та сільськогосподарської механіки» (1908), «Нариси щодо сільськогосподарської економії» (1910), «Стан та розвиток російського сільського господарства. За даними перепису 1916 р. та залізничних перевезень» (1918), «Теоретичні основи організації селянського господарства» (1919), «Сільськогосподарські райони» (1927), «Російське сільське господарство перед революцією» (1928), «Про розміщення комплексу сільськогосподарських галузей та культур у СРСР» (1946), «Сільськогосподарські райони СРСР» (1962).

Загинув 15 січня 1962 року під колесами автомобіля. Урна з прахом похована в колумбарії Донського цвинтаря.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

105 років від дня народження
БЕЗКРОВНОГО Анатолія Климентійовича (1919–1983)

Вчений у галузі землеробства,
кандидат сільськогосподарських наук

Народився 4 серпня 1919 р. в с. Устє Бершадського району Вінницької області. Закінчив Київський сільськогосподарський інститут (1941) за спеціальністю агрономія, у період евакуації – Казахський сільськогосподарський

інститут (1942) за спеціальністю селекція і насінництво.

Науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук здобув у1951 р., звання старшого наукового співробітника йому було присвоєно у 1960 р.

Трудову діяльність розпочав у райсільгоспі «Інтернаціонал» Арикського району Південно-Казахстанської області в 1941 р. У 1946–1949 рр. – аспірант Українського НДІ землеробства; у 1949–1951 рр. – молодший науковий співробітник; у 1951–1955 рр. – начальник відділу пропаганди Мінсільгоспу УРСР. Потім А.К. Безкровний очолює відділ Кримської комплексної сільськогосподарської дослідної станції. У 1956–1958 рр. він заступник директора з наукової роботи Житомирської сільськогосподарської дослідної станції. Згодом (1958–1961) він старший науковий співробітник відділу кормовиробництва Українського НДІ землеробства, з 1961 р. – завідувач лабораторії землеробства на осушених землях, а з 1963 по 1983 р. – заступник директора з наукової роботи Українського НДІ землеробства.

Наукові дослідження А.К. Безкровного присвячені проблемі високоефективного використання осушених земель у гумідній зоні України. Він розробив систему раціональних кормових та овочевих сівозмін на осушених землях, структуру посівних площ, систему удобрення і технології вирощування сільськогосподарських культур, які широко впроваджувалися в колгоспах та радгоспах Полісся і Лісостепу України.

Нагороджений п’ятьма медалями.

Опублікував понад 110 наукових праць з питань кормовиробництва та використання осушених земель.

Помер 24 грудня 1983 р., похований у м. Києві.

Літ.: Слюсар І. Т. Безкровний Анатолій Климентійович (1919–1983). Вчені грунтознавці, агрохіміки, зелероби. Кн. 8. /УААН. Київ : Аграр. наука, 2003. С. 245–246. (Сер. «Укр. вч.-аграрії XX ст.»).

110 років від дня народження
ПЕРЕСИ́ПКІНА Володимира Федоровича (1914–2004)

Вчений у галузі захисту рослин,
доктор біологічних наук,
професор, академік УААН України

Народився 9 (22) серпня 1914 року у с. Лихачеве Олексіївського району Харківської області (тепер м. Первомайський Харківської області) в родині службовця. У 1929 році закінчив Панютинську семирічну школу, а березні 1932 року – Олексіївський сільськогосподарський технікум з відзнакою.

Працював агрономом Чапаївського бурякорадгоспу, а потім Дубровського кінного заводу Миргородського району Полпавської області.

Протягом 1932–1936 років навчався у Харківському сільськогосподарському інституті, який закінчив з відзнакою. Залишившись в інституті, у 1936–1937 роках працював лаборантом, а згодом асистентом кафедри фітопатології інституту.

Із 1937 до 1940 року Володимир Федорович навчався в аспірантурі Харківського сільськогосподарського інституту, у грудні 1940 року захистив дисертацію «Десорбційний метод дезінфекції в боротьбі з хворобами льону» та здобув науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. Тоді ж перспективний молодий науковець був призначений завідувачем кафедри захисту рослин Іркутського СГІ.

У червні 1946 року Володимир Пересипкін був призначений на посаду заступника директора з навчальної та наукової роботи Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний уніерситет садівництва) та обраний на посаду завідувача кафедри захисту рослин. А згодом став директором Уманського СГІ (з грудня 1948 року до березня 1952 року). Під його керівництвом інститут був повністю відбудований після руйнацій, завданих Другою світовою війною, та налагоджена підготовка висококваліфікованих фахівців-аграріїв.

З березня 1952 року Володимир Федорович Пересипкін працює директором та одночасно виконувачем обов'язків завідувача кафедрою фітопатології Київського СГІ, а з липня до жовтня 1954 р. в. о. ректора Української сільськогосподарської академії.

У 1954–1956 роках Володимир Федорович навчався в докторантурі кафедри фітопатології Харківського СГІ. Після успішного захисту докторської дисертації з 1956 року знову очолює кафедру фітопатології та займає посаду проректора з навчальної роботи Української сільськогосподарської академії.

У 1961–1962 роках обіймає посаду заступника міністра сільського господарства України та за сумісництвом продовжує працювати завідувачем кафедри фітопатології УСГА. Протягом 1962–1968 років очолював Українську сільськогосподарську академію. За ініціативою Володимира Федоровича у 1962 р. в УСГА був створений другий в Україні факультет захисту рослин.

У 1966 р. вчений був обраний членом кореспондентом ВАСГНІЛ. Протягом 1968-1972 рр. він займав посаду головного вченого секретаря ВАСГНІЛ, а з 1969 до1972 р. призначений головою південного відділення ВАСГНІЛ.

З 1972 до 1986 року очолював кафедру захисту рослин УДАУ.

Володимир Федорович Пересипкін знаний вчений у галузі фітопатології. Наукова робота академіка присвячена вивченню хвороб сільськогосподарських культур, створенню вихідних форм озимої пшениці та ріпаку, використання цих культур у селекційному процесі як джерел стійкості, розробці комплексних систем захисту рослин. У наукових дослідженнях з фітопатології спільно зі своїми учнями

академік підтвердив можливості існування фітопатогенних бактерій у фільтруючій формі та з'ясував їх регенерації у візуальній формі, працював над вивченням імунітету культурних рослин.

Результати наукових досліджень вченого відображені в понад 350 працях в тому числі 28 монографій, підручників і посібників. Серед них неодноразово перевидавали навчальні посібники і монографії: «Хвороби сільськогосподарських культур» (1973), «Сільськогосподарська фітопатологія» (1974), «Атлас хвороб польових культур» (1976), «Хвороби зернових культур» (1979), «Хвороби сільськогосподарських культур» (1991).

Протягом багатьох років плідної наукової праці та практичних досліджень вченим виведено 7 сортів ріпаку озимого та 6 ярого, 2 сорти озимої пшениці районованих в Україні. Володимир Федорович є автором 10 винаходів.

Під його керівництвом підготовлено 2 докторських та 76 кандидатських дисертацій, а також багато наукових кадрів для країн далекого і близького зарубіжжя. В 2005 році кафедрі фітопатології НУБІП України присвоєно ім'я академіка Володимира Федоровича Пересипкіна.

Держава та наукова громадськість високо оцінила успіхи вченого у науці, практиці, педагогічній та громадській діяльності. Володимир Федорович Пересипкін нагороджений орденом Вітчизняної війни другого ступення (1945), двома орденами Трудового Червоного Прапора (1966, 1982), двома орденами «Знак Пошани» (1972, 1984), багатьма медалями, У 1964 році йому присвоєно звання заслуженого діяча науки УРСР, у 1984 році вчений став лауреатом Державної премії у галузі науки і техніки, премії Ради Міністрів СРСР (1989), у 1984 р. отримав звання та грант професора фонду Сороса, інші нагороди та відзнаки.

Помер вчений 17 квітня 2004 року. Похований в Києві на Байковому кладовищі.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

125 років від дня народження
КОЗУБЕНКА Василя Овсійовича (1899–1971)

Вчений – селекціонер кукурудзи,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент УАСГН

Народився 11 серпня 1899 р. в с. Журавка Яготинського району Київської області в селянській родині. В 1912 р. з відзнакою закінчив початкову школу.

В 1920–1921 рр. проходив службу в рядах Червоній Армії і брав участь у громадянській війні.

Після демобілізації поступив у вечірню школу для дорослих міста Пирятин, де вчився 2 роки. В цей же час, крім відвідання занять, активно займався самоосвітою. Після двох років загальної освіти перед ним постало питання про вибір спеціальності. Зупинився на агрономії, бажаючи після навчання повернутися в село піднімати відстале сільське господарство. Для цього в 1922 р. поступив до Лубенської сільськогосподарської школи, яку закінчив в 1924 р.

Впродовж 1925–1928 рр. навчався в Полтавському сільськогосподарському інституті. В 1928–1929 рр. працював агрономом-колективізатором з організації колгоспів. В 1930–1931 рр. викладав біологічні дисципліни в Золотоніському педагогічному технікумі. В 1931 р. вступив в аспірантуру при Всесоюзному інституті кукурудзи (м. Дніпропетровськ) за спеціальністю «селекція рослин». Його науковим керівником був майбутній академік Б.П. Соколов. Темою кандидатської дисертації була «Ксенії у кукурудзи», яку він успішно захистив у 1937 р.

В 1933 р. його направили на Кубанську дослідну станцію. Там він займався дослідженнями з селекції кукурудзи. З цього часу В.О. Козубенко все своє свідоме життя віддає цій культурі.

На Кубанській дослідній станції працював до 1939 р. За цей час ним створено перший в СРСР вітчизняний подвійний міжлінійний гібрид кукурудзи Кубанський 135, який районували у 1946 р. та 2 сорти – Зубовидна 3135 і цукрова кукурудза Янтарна 122.

В 1939–1940 рр. працював на Артемівській селекційній станції.

В кінці 1940 р. перейшов на роботу з селекції кукурудзи на Чернівецьку дослідну станцію, де працював до початку війни завідувачем відділу селекції.

В роки війни працював в м. Прилуки Чернігівської області агрономом підсобного господарства на м'ятному заводі. Після звільнення м. Прилуки був призначений в.о. директора дослідної станції ефіроолійних культур. За цей час створив районований сорт м'яти Прилукська 324.

В 1945 р. В.О. Козубенко відкликаний Міністерством сільського господарства УРСР на попереднє місце роботи – Чернівецьку дослідну станцію, де працював до травня 1958 р.

З цього ж року працює в Українському науково-дослідному інституті рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва завідувачем лабораторії селекції кукурудзи. Саме в цій установі під його керівництвом переведено на стерильну основу насінництво гібриду Буковинський 3 ТВ, а також створені нові гібриди: Харківський 10 ТВ, Харківський силосний 1 ТВ та Буковинський 3ТВ ранній. За вирішення такої важливої проблеми В.О. Козубенку в 1963 р., в числі інших присуджено Ленінську премію.

Василь Овсійович був членом редколегії журналу «Кукурудза» часто виступав на його сторінках з актуальних питань селекції та насінництва кукурудзи. Був членом експертної комісії ВАКу. Нагороджений двома золотими та одною срібною медалями ВДНГ.

В 1958 р. за видатні досягнення в області селекції кукурудзи його нагороджено орденом Леніна.

В 1959 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук «Напрямок та методи селекції кукурудзи».

В 1959 р. Його обрано членом-кореспондентом Української академії сільськогосподарських наук.

Помер В.О. Козубенко17 листопада 1971 р.

Його ім'ям названа одна з вулиць в м. Чернівці, де він багато років плідно працював, прославивши Буковину своїми гібридами кукурудзи.

Інформацію отримано з Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН.

85 років від дня народження
БОБИЛЬОВА Юрія Андрійовича (1939–2005)

Вчений у галузі механізації сільського господарства, кандидат технічних наук

Народився 12 серпня 1939 р. в с. Усть-Щербедіно Романівського району Саратовської області.

У 1956 р. поступив на перший курс факультету механізації сільського господарства Саратовського інституту механізації сільського господарства ім. М.І. Калініна, який закінчив у 1961 р. і здобув кваліфікацію інженера-механіка сільського господарства.

З 1961 до 1964 р. працював за направленням у дослідному господарстві «Іскра» Романівського району Саратовської області на посаді інженера з техніки безпеки, а потім завідувача центральної ремонтної майстерні. У 1964 р. поступив в очну аспірантуру при кафедрі тракторів і автомобілів Саратовського інституту механізації сільського господарства ім. М.І. Калініна, яку закінчив у 1967 р. і був направлений на роботу в Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут на посаду асистента кафедри тракторів і автомобілів.

За період роботи в інституті працював з 1967 р. асистентом, а з 1969 – виконувачем обов'язки доцента кафедри тракторів і автомобілів. У 1970 р. був призначений, а згодом обраний на посаду декана факультету механізації сільського господарства Кам'янець- Подільського сільськогосподарського інституту на якій пропрацював до 1977 року. З 1977 по 1987 р. завідував кафедрою тракторів і автомобілів, а з 1987 по 2005 р. – обіймав посаду доцента кафедри тракторів, автомобілів та енергетичних засобів.

У 1968 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за темою: «Дослідження терморегулювання багатоциліндрового дизеля з повітряним охолодженням». У 1970 р. на підставі рішення Вченої ради

Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту йому присвоєно вчене звання доцента кафедри тракторів і автомобілів.

У період роботи в інституті, працюючи на різних посадах, проводив науково-дослідну роботу за темою «Удосконалення конструкції теплових двигунів». Крім того, уже в той час кафедра тракторів і автомобілів Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту тісно співпрацювала з Кишинівським сільськогосподарським інститутом у плані навчальної і наукової роботи. Результатом цієї роботи є спільні публікації в зарубіжних періодичних наукових виданнях.

За результатами наукових досліджень опубліковано 35 начально- науково-методичних праць, в тому числі: 24 публікації у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях; 2 навчально-методичні посібники.

Ю.А. Бобильов характеризувався великими організаторськими здібностями. За його участі під час роботи на посаді декана було створено дві нові навчально-наукові лабораторії: «Лабораторію з випробування двигунів внутрішнього згоряння» та «Лабораторію теплотехніки і теплопостачання». Придбано чотири гальмівних стенди з випробування дизельних і карбюраторних ДВЗ, а також два безмоторних стенди з випробування дизельної паливної апаратури.

У період роботи Ю.А. Бобильова на посаді завідувача кафедри тракторів і автомобілів були створені і діяли наукові гуртки, студенти яких брали активну участь в олімпіадах, наукових студентських конференціях і неодноразово займали призові місця, захищаючи честь Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту. Дипломники кафедри виготовляли макети та натуральні зразки своїх конструкторських розробок, які представлялись на виставці наукових робіт студентів інституту, а окремі зразки направлялись на виставку за межі навчального закладу.

Помер 2 липня 2005 р., похований в м. Кам'янці-Подільському Хмельницької області.

Інформацію отримано з Подільського державного аграрно-технічного університету

150 років від дня народження
ДУ́ШЕЧКІНА Олександра Івановича (1874–1956)

Вчений у галузі агрохімії, фізіолог рослин,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік, заслужений діяч науки

Народився 13 серпня (01 серпня) 1874 року у с. Опеченський Рядок Новгородської губернії росії (нині Новгородська область рф) в родині лоцмана. Навчався у місцевій сільській школі, де здобув початкову освіту. Після

закінчення початкової школи вступив до гімназії. Вищу освіту отримав у Петербурзькому університеті на природничо-історичному відділенні фізико-математичного факультету, де навчався упродовж 1893–1897 років. Після закінчення університету, в 1897–1899 роках, молодий вчений удосконалює свої знання з органічної хімії та хімічної технології у Цюріхському політехнічному інституті (Швейцарія) та інших наукових центрах Європи.

У 1899 році Душечкін повертається на батьківщину та працює хіміком у лабораторії Департаменту митних зборів. За зберігання та перевезення нелегальної літератури у грудні цього ж року проти Олександра Івановича була сфальшована кримінальна справа і після 7-ми місяців ув'язнення його висилають під нагляд поліції на два з половиною роки до Новгородської губернії та забороняють проживати в столичних містах і губерніях росії. Після заслання, у 1903 році, він переїжджає до Києва і залишається тут на все життя, працює спочатку лаборантом в лабораторії органічної технології Політехнічного інституту, пише та публікує наукові праці. Згодом влаштовується агрохіміком в лабораторію дослідних полів товариства цукрозаводчиків, проводить дослідження з вивчення динаміки вмісту фосфатів та азоту у зв'язку з біологічними процесами в ґрунті, детально вивчає закономірності надходження поживних речовин у буряки, досліджує роботи з застосування сидеральних культур та внесення добрив, впливу добрив та підживлення, вологості ґрунту, процесів нітрифікації і денітрифікації на біологічне поглинання в ґрунті фосфорної кислоти мікроорганізмами. Результати досліджень та спостережень публікує в журналах, зокрема: «Вісник цукрової промисловості» та «Господар». Статті вченого користувались популярністю і надавали кваліфіковані поради з застосування добрив при вирощуванні різних культур, захисту рослин, а також кормовиробництва, догляду і годівлі тварин, ветеринарії, зберігання та переробки тваринницької та рослинницької продукції.

У 1915 році Олександр Іванович Душечкін брав активну участь в організації та створені Київської обласної сільськогосподарської дослідної станції та був обраний завідувачем відділу агрохімії. Працюючи до 1930 року на дослідній станції, вчений вивчав природні форми фосфатів, вплив мінеральних та органічних добрив на різних ґрунтах.

У 1920 році Олександра Івановича обирають доцентом агрономічного відділення Київського політехнічного інституту, яке було реорганізоване в Київський сільськогосподарський інститут (нині Національний університет біоресурсів і природокористування), де вчений організував кафедру агрохімії, якою він завідував (з 2001 року кафедра агрохімії та якості продукції рослинництва імені О.І. Душечкіна).

У 1928 році О.І. Душечкін очолив Центральну агрохімічну лабораторію НКЗ УРСР, перетворену в 1930 році в Український НДІ соціалістичного землеробства, в якому він керував відділом хімізації. Це був досить успішний період його наукової роботи. Під його керівництвом поглиблюються наукові дослідження ґрунтів та

особливостей перетворення в них різних форм добрив, вивчаються фізіологічні процеси синтезу пластичних речовин та формування урожаю. Результатом цих досліджень є публікація наукових праць: «Про вплив обробки на мобілізацію поживних речовин у ґрунті», «Внесення мінеральних добрив в глибокі шари ґрунту», «Реакція ґрунтів на удобрення у зв'язку з розвитком ґрунтотворних процесів», «Питання хімізації сільського господарства у третій п'ятирічці» та ін. Олександр Іванович виступає на нарадах, активно пропагує прогресивні методи застосування добрив.

У 1928–1930 роках Олександр Іванович також очолював за сумісництвом кафедру агрохімії і ґрунтознавства Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний університет садівництва). Він став її першим завідувачем. Викладав курс ґрунтознавства з основами мінералогії. Під його керівництвом на кафедрі закладено основу широкомасштабних комплексних досліджень систем удобрення культур у польових сівозмінах, а також досліджувалися ґрунти Уманщини, вплив системи обробітку і добрив на фізичні властивості, водний, повітряний і поживний режими ґрунтів, розроблялися методи їх поліпшення та збереження родючості.

Вища атестаційна комісія за визначні наукові досягнення у 1934 році присвоїла Олександру Івановичу вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук за сукупністю наукових робіт без захисту дисертації.

О.І. Душечкін у роки Другої світової війни завідував кафедрою агрохімії Казахського сільськогосподарського інституту в Алма-Аті, а з 1944 до 1953 року обіймає посаду директора Інституту фізіології рослин і агрохімії АН УРСР, одним з ініціаторів і організаторів якого він був, а лабораторією агрохімії інституту (нині Інститут фізіології рослин і генетики НАНУ) він завідував до кінця свого життя.

У 1945 році вченого обрано академіком академії наук України.

Олександр Іванович очолював комісію з проблеми використання місцевих ресурсів добрив України, в дослідженнях якої під керівництвом вченого було оцінено місцеві поклади фосфоритів, він вивчав і обстоював виробництво і використання в Україні фосфоритного борошна.

Сфера наукових інтересів – вивчення форм та динаміки поживних речовин у ґрунті, їх надходження до рослин та впливу на якість урожаю, а також технології використання добрив, розробка системи добрив для цукрових буряків.

Вчений створив власну наукову школу агрохіміків і фізіологів рослин в Україні, яка спеціалізувалась на проведенні фундаментальних досліджень проблеми фосфору в землеробстві, вивченні динаміки основних елементів живлення в ґрунті, впливу калійних добрив на врожайність і якість бульб картоплі, шляхів підвищення ефективності фосфорно-калійних добрив, впливу сполук марганцю на ріст і якість врожаю цукрових буряків. Він обґрунтував раціональні методи внесення добрив, рекомендував застосовувати посіви люпину на зелене добриво, науково обґрунтував основи застосування правильних сівозмін, розробив

заходи з підвищення родючості піщаних ґрунтів Полісся. Запропонував різні способи зберігання та використання органічних добрив. Послідовниками його наукової школи стали відомі вчені П.А. Власюк, О.М. Грінченко, М.М. Шкварук.

Олександр Іванович – автор понад 200 наукових праць. Основні з них: «Подальші дослідження про біологічне поглинання фосфорної кислоти у ґрунті» (1914), «Добрива та їх використання» (1956).

За вагомі заслуги в науковій, педагогічній і громадській діяльності Олександр Іванович Душечкін відзначений на той час високими нагородами – трьома Орденами Леніна, орденом Трудового Червоного прапора, медаллю «За доблесний труд у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Йому присвоєно вчене звання «Заслужений діяч наук Української РСР».

Помер Олександр Іванович Душечкін 8 квітня 1956 року у м. Києві.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

120 років від дня народження
АЛПАТЬЄВА Стефана Михайловича (1904-1985)

Вчений у галузі меліорації та поливного землеробства, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 15 серпня 1904 р. на хуторі Мишкін Новочеркаського району Ростовської області (Російська Федерація). Закінчив у 1928 р. Донський інститут сільського господарства і меліорації (м. Новочеркаськ). У 1928-1932 рр. працював головним спеціалістом і директором Сальської дослідно-меліоративної організації, в 1932-1934 рр. – заступником директора Північно-Кавказького НДІ гідротехніки і меліорації.

У 1934-1941 рр. С.М. Алпатьєв - завідувач відділу і заступник директора УкрНДІ гідротехніки і меліорації (м. Одеса).

Під час Великої Вітчизняної війни С.М. Алпатьєв працював інженером і виконробом при спорудженні оборонних укріплень на Кубані, начальником і головним інженером Ставропольського облводгоспу. У березні-квітні 1944 р. С.М. Алпатьєв організовує відновлення діяльності УкрНДІ гідротехніки і меліорації в Києві і стає директором цього інституту. На цій посаді він працював протягом ЗО років з перервою в 1956-1958 рр. на час перебування в докторантурі.

Докторську дисертацію на тему: «Поливний режим сільськогосподарських культур у північній частині України» захистив у 1965 р. в Новочеркаському інженерно-меліоративному інституті. Вчене звання професора йому присвоєно в 1968 р.

Протягом 1931-1946 рр. за сумісництвом обіймав посади доцента і займався викладацькою діяльністю у вузах Новочеркаська, Одеси, Києва. З 1974 р. і до останніх днів життя він науковий консультант «Укрдіпроводгоспу».

Нагороджений орденами і медалями.

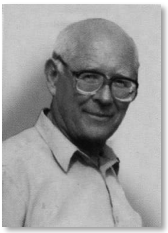
Дослідницька діяльність С.М. Алпатьєва розпочалась ще у роки навчання в інституті. Перші його публікації з аналізом стану зрошення та характеристик іригаційних систем Північного Кавказу, а також з питань організації дослідної справи в іригації відносяться до 1925-1928 рр. Тематика досліджень С.М. Алпатьєва довоєнного періоду досить різнопланова і охоплює питання розвитку ґрунтових процесів при зрошенні, можливості рисосіяння на Північному Кавказі і в Дагестані, механізації поливу, в тому числі шляхом дощування, вирощування городніх культур і освоєння зрошуваних земель. Результати численних дослідів не узгоджувались із прийнятими на той час підходами до проектування зрошувальних систем, які ґрунтувалися на досвіді Середньої Азії, на перенесеному в умови нестійкого природного зволоження положенні про пропорційність сумарного випаровування сільськогосподарських культур за вегетаційний період їх урожайності, тобто на застосуванні коефіцієнтів водоспоживання.

С.М. Алпатьєв довів, що сумарне випаровування сільськогосподарських культур визначається не стільки врожаєм, скільки комплексом зовнішніх умов випаровування, тобто воно залежить від дефіциту вологості повітря і біологічних особливостей та фаз розвитку рослин. За дефіцит вологості приймали різницю між фактичною вологістю повітря та вологістю повного насичення (точкою роси). Результати цих досліджень покладено в основу широко відомого біокліматичного методу розрахунку сумарного випаровування зрошуваного поля, який застосовують для обґрунтування водозабезпеченості у проєктах зрошувальних систем.

Помер С.М. Алпатьєв 26 липня 1985 р., похований у Києві.

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

85 років від дня народження
ЧИЖА Олександра Дмитровича (1939–2014)

Вчений у галузі плодівництва, кандидат сільськогосподарських наук

Народився 30 серпня 1939 р. в с. Олександрівка Ново-Троїцького району Херсонської області.

В 1961 р. закінчив Уманський СГІ (нині Уманський національний університет садівництва) за спеціальністю плодоовочівництво, у 1968 р. – аспірантуру Українського науково-дослідного інституту садівництва (нині ІС НААН). Працював на

Мліївській дослідній станції садівництва молодшим, старшим науковим співробітником (1961–1966). Після закінчення аспірантури працював на Краснокутській дослідній станції садівництва завідувачем відділу агротехніки (1968–1969), заступником директора з наукової роботи (1969-1978). З 1978 р. – старший науковий співробітник нинішнього Інституту садівництва НААН, у 1981–1988 рр. – завідувач лабораторії зі створення садів на піщаних і малопродуктивних землях, у 1988–1991 рр. – завідувач відділу фізіології та зимостійкості, у 1991–1996 рр. – завідувач відділу селекції та сортовивчення, у 1996–1997 рр. – заступник директора з наукової роботи, у 1998–2006 рр. – провідний науковий співробітник.

11 червня 1971 р. у Харківському СГІ ім. В.В. Докучаєва захистив кандидатську дисертацію на тему «Особенности срастания компонентов при прививке семечковых культур». Провів пошукові дослідження використання гербіцидів, фізіологічно активних речовин ретардантів і препаратів для обкорінення живців, вивчав анатомічні особливості зрощення компонентів щеплення з різною їх сумісністю, запропонував спосіб раннього діагностування сумісності. Брав участь у розробці технології передсадивної підготовки малопродуктивних земель під плодові та ягідні культури. Розробив методику селекції вегетативно розмножуваних підщеп на генетичній основі з використанням F2 і F3. Вивів сім вегетативно розмножуваних підщеп яблуні (Батуринська, Надія, Самбірська, Конотопська, Ніжинська, Слобожанська, Малюк).

Опублікував 85 наукових праць, 4 книги. Отримав 3 патенти та 10 авторських свідоцтв на винаходи, 7 авторських свідоцтв на підщепи яблуні. Під керівництвом О.Д. Чижа захищено 3 кандидатські дисертації.

За заслуги у створенні і впровадженні нових високопродуктивних сортів плодових і ягідних культур нагороджений Почесною грамотою Президії Верховної ради УРСР (11 вересня 1990 р.).

Помер 18 березня 2014 р. в с. Новосілки Києво-Святошинського району Київської області, де і похований.

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

ВЕРЕСЕНЬ

90 років від дня народження

ЛАППИ Ніни Володимирівни (1934–2017)

Вчена в галузі мікробіологічного методу захисту рослин, кандидатка біологічних наук, лауреатка Державної премії України в галузі науки і техніки

Народилася 3 вересня 1934 року в м. Кіровоград у сім'ї військовослужбовця.

В 1957 р. закінчила біологічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за фахом «фізіолог рослин – мікробіолог».

Вся трудова та наукова діяльність Н.В. Лаппи була пов'язана з Українським науково-дослідним інститутом захисту рослин (нині – Інститут захисту рослин НААН). Тут вона почала працювати лаборанткою відділу біометоду. Впродовж 1959–1962 рр. під науковим керівництвом відомого вченого-ентомолога М.А. Теленги навчалася в аспірантурі; в 1964 р. успішно захистила дисертацію на тему «Патологія гемолімфи при захворюваннях золотогуза й деяких лускокрилих і використання її для обґрунтування прогнозу розповсюдження і мікробіологічного методу боротьби». З 1962 р. обіймала посади молодшої, старшої наукової співробітниці, а з 1971 р. і до виходу на пенсію (2000 р.) – завідувачки лабораторії (відділу) мікробіологічного методу захисту рослин та лабораторії біологічних регуляторів чисельності шкідників.

Під керівництвом та безпосередньою участю вченої було розроблено теоретичні основи та методи практичного застосування мікробіологічного методу прогнозу розмноження шкідливих комах, способи стабільного масового отримання грибних ентомопатогенів. Результати своєї науково-дослідної роботи Н.В. Лаппа широко впроваджувала в практику сільськогосподарського виробництва, демонструвала на ВДНГ СРСР і УРСР, доповідала на багатьох Міжнародних конгресах, симпозіумах, нарадах, республіканських науково-виробничих семінарах, з'їздах Всесоюзного і республіканського мікробіологічного товариства тощо. Наукова її праця «Створення грибних мікробіологічних засобів захисту рослин від шкідників і хвороб. Розробка технології їх виробництва і застосування» була відмічена Державною премією України.

Авторка близько 200 наукових праць, зокрема численних методичних рекомендацій та буклетів, співавтор книг; має 10 авторських свідоцтв та патентів. Підготувала 3-х кандидатів наук.

Померла Н.В. Лаппа 16 січня 2017 року.

Інформацію надано з Інституту захисту рослин НААН

100 років від дня народження
НІКІФОРОВОЇ Людмили Тимофіївни (1924–2003)

Вчена з питань агротехніки в галузі виноградарства

Народилася 6 вересня 1924 року в місті Моршанськ Тамбовської області.

В 1932 році вступила, а в 1942 році закінчила Моршанську середню школу. 1942-1947 рр. навчання в Казахському сільськогосподарському інституті, потім її було переведено в

Московську сільськогосподарську академію ім. К.А. Тімірязєва, яку закінчила з відзнакою, зі спеціальністю агронома- плодовода. Після закінчення отримала спрямовування на роботу у Всесоюзний науково-дослідний інститут виноградарства і виноробства «Магарач» молодшим науковим співробітником відділу агротехніки. У 1951 році вступила до аспірантури Тімірязєвської сільськогосподарської академії. 1956 році захист дисертаційної роботи «Встановлення взаємозв'язків окремих органів виноградного куща і їх використання для підвищення врожаю і поліпшення якості» у м. Москва на засіданні МСГА ім. К.А. Тімірязєва. У 1957 році за конкурсом була прийнята на роботу в Український НДІ виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова на посаду старшого наукового співробітника відділу агротехніки, а з 1959 року переведена завідуючою відділом агротехніки.

У 1960 році їй було присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. Людмила Тимофіївна завідувала відділом агротехніки інституту 30 років – до січня 1989 року. Вона вклала багато сил, організаторських здібностей в дозвіл агротехнічних проблем виноградарства. Під її керівництвом і при безпосередній участі були виконані дослідження особливостей фізіологічних процесів виноградної рослини, які послужили основою для уточнення ряду агротехнічних прийомів для основних сортів винограду в різних виноградарських регіонах України. Разом з Ковалем Миколою Мефодієвичем Людмила Тимофіївна була ініціатором і основним виконавцем закладки великого стаціонарного досвідченої ділянки на площі 72 га, де досліджувалися прийоми сортової диференційованої агротехніки винограду основних сортів, що районували. На той час це були інноваційні розробки, і сортове обрізання кущів, встановлення раціональної крони, і щільність посадки кущів на високому штамбі отримали широке застосування.

Людмила Тимофіївна Никіфорова приділяла велику увагу наданню допомоги виробництву, організовувала і виступала на семінарах в господарства, виїжджала у виноградарські радгоспи і колгоспи для надання допомоги фахівцям середньої ланки безпосередньо на виноградниках. На початку 1989 року Л.Т. Нікіфорова була переведена на роботу у відділ науково-технічної інформації інституту. За результатами наукових досліджень Л.Т. Нікіфорова опублікувала більше 160 наукових і науково-популярних робіт. Людмила Тимофіївна відрізнялася напористістю, була працелюбним, принциповим і високоерудованим ученим, талановитим дослідником.

За вагомий внесок у виноградарство і практичну допомогу виробництву вона була нагороджена орденом "Знак шани", срібною і бронзовою медалями ВДНХ, численними грамотами Міністерства і обласних організацій.

Пішла з життя в 21 лютого 2003 року, похована на Таїровському кладовище міста Одеса.

Інформацію надано з ННЦ "Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова"

145 років від дня народження
ЄГОРОВА Михайла Андрійовича (1879–1942)

Вчений у галузі агрохімії,
доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 12 (24) вересня 1879 р. в с. Кам'янці Миколаївського повіту Самарської губернії в сім'ї селянина. Закінчив Моршанське землеробське училище, Московський СГІ (1904). Магістр агрономії(1914), професор (1915). Після закінчення інституту і військової служби на запрошення земства Сумського повіту організував біля м. Суми дослідну станцію і сільськогосподарську школу (1905). До 1908 р. працював на Сумській сільськогосподарської станції, у 1908–1915 рр. – асистентом кафедри органічної хімії і агрономічного аналізу Московського СГІ. Читав методику вегетаційних дослідів на Голицинських курсах.

За пропозицією професора В.К. Залеського, радою Харківського університету Михайла Андрійовича обрано професором кафедри агрохімії (1915). Працював професором кафедри агрохімії на Харківських вищих жіночих курсах (1915–1920), був професором Харківського ветеринарного інституту. У 1920 р. – професор кафедри загального землеробства Харківського СГІ. З 1932 р. до останніх років життя очолював кафедру агрономії. Викладав дослідну справу, селекцію і насінництво, бурякосіяння на курсах підвищення кваліфікації агрономів у Харкові, Полтаві, Асканії-Новій та інших містах. Із 1917 р. вчений керував відділом агрономічної хімії Харківської обласної сільськогосподарської станції. Проводив дослідиз розкладання гною, вивчення форм фосфатної кислоти гною, властивостей фітину, форм фосфатної кислоти в рослинах, форм фосфорно-органічних сполук ґрунту, розробив методики їх визначення. Крім того, учений проводив досліди з конюшиною в Московському земстві і на запрошення Рязанського губернського земства організував мережу дослідних установ у цій губернії.

У результаті вивчення мінерального живлення рослин М.А. Єгоров великою мірою з'ясував значення калію і магнію для розвитку багатьох сільськогосподарських культур, подовження вегетаційного періоду, якості врожаю. Ці дослідження видано окремою монографією.

Вивчаючи питання розкладання гною, учений виявив умови, залежно від яких відбуваються різні втрати сухих речовин і фосфорної кислоти. Досліджував способи самостерилізації гною, швидкість його висихання при розкиданні в полі, способи приготування штучного гною та інші важливі виробничі питання.

Особливу увагу Михайло Андрійович приділяв дослідженню добрив: перетворенню суперфосфату в часі на вилуженому чорноземі, впливу натрієвих і

калієвих фосфатів різної основності на рухливість органічних речовин ґрунту і їх зміни з часом. Вивчав роль зольних елементів і активності ферментів у ранньо- і пізньостиглих формах сільськогосподарських рослин, розробив методику отримання фітину з макухи. Значна частина матеріалів польових, вегетаційних і лабораторних досліджень професора М.А. Єгорова залишалася неопрацьованою.

Помер 20 червня 1942 р. у Харкові.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університуім. В.В. Докучаєва.

90 років від дня народження
ПОГОРІЛОГО Леоніда Володимировича (1934–2003)

Вчений у галузі випробувань сільськогосподарської техніки, доктор технічних наук, академік УААН, РАСГН, АІНУ

Народився 13 вересня 1934 р. в с. Черепин Тетіївського району Київської області. Після закінчення П'ятигірської середньої школи приїхав до Києва і вступив до Української сільськогосподарської академії на факультет механізації сільського господарства.

Після успішного закінчення сільськогосподарської академії в 1958 р. приїхав за призначенням в Українську машиновипробувальну станцію (УкрМВС). З 1958 по 1960 рр. – старший науковий співробітник, 1960–1962 рр. – керівник лабораторії випробувань бурякових машин, 1962–1976 рр. – головний інженер, заступник директора з наукової роботи УкрМВС. З 1977 р. та до останніх днів свого життя викладав курс «Основи наукових досліджень» для студентів факультету механізації сільськогосподарського виробництва НУБіП України.

Кандидатську дисертацію на тему «Вдосконалення процесу відділення гички від коренів цукрових буряків» Л.В. Погорілий захистив у 1964 р., а у 1974 р. – докторську дисертацію на тему

«Технічні та технологічні основи вдосконалення механізованих процесів збирання цукрових буряків». За активної участі Л.В. Погорілого в 1976 р. на базі УкрМВС було створено Всесоюзний науково-дослідний інститут з випробування машин і обладнання для тваринництва і кормовиробництва, який він і очолив.

У 1984 р. йому було присвоєно вчене звання професора, в 1988 р. обрано дійсним членом ВАСГНІЛ, у 1991 р. – академіком УААН, а в 1994 р. – академіком РАСГН.

Л.В. Погорілий – відомий в Україні й за кордоном учений- випробовувач. Він створив єдину в Україні наукову школу науковців-випробовувачів, особисто розробив теоретичні основи і методологію випробувань та прогнозування розвитку нової сільськогосподарської техніки і технологій, брав активну участь у створенні, випробовуванні та впровадженні їх у сільгоспвиробництво. За його участю при УкрЦВТ створено державний орган Держстандарту України із сертифікації

сільськогосподарської техніки.

Протягом 1991–2003 рр. – інтенсивна науково-випробувальна, організаційно-адміністративна та педагогічно-громадська діяльність (директор Українського державного центру з випробування та прогнозування техніки і технологій для сільськогосподарського виробництва (УкрЦВТ), генеральний директор НВО «Сільгоспмашсистема» (УкрЦВТ з чотирма державними зональними МВС: Південно-Українська, Львівська, Харківська та Миргородська); керівник органу з сертифікації вітчизняної та зарубіжної техніки «СЕПРОсільмаш». Обрання дійсним членом РАСГН, АІНУ, членом ВАК України, членом «ASAE» (США) і членом вищого адміністративного органу «SAE» (США); головний редактор журналу «Техніка АПК», член редколегії журналів «Техника в сельском хозяйстве» і «Вібрації в техніці і технологіях».

Помер 26вересня 2003 року.

Літ.: Наукова школа «Сільськогосподарське машинобудування». Погорілий Леонід Володимирович (1934–2003). URL: https://nubip.edu.ua/node/12591

85 років від дня народження
БУ́РИКА Анатолія Федоровича (1939–2020)

Вчений у галузі економіки, кандидат економічних наук, заслужений економіст України

Народився 16 вересня 1939 року в с. Орадівка Христинівського району Київської області (нині Черкаська область) в сім'ї колгоспників. Батько – Бурик Федір Костянтинович (1912–1979 рр.) працював механіком Христинівської МТС, бригадиром тракторної бригади в с. Орадівка, слюсарем радгоспу «Ягубець». Мати – Бурик Марфа Іванівна (1914–1999 рр.) понад 40 років трудилась у місцевому колгоспі різноробочою.

У 1954 році закінчив 7 класів Орадівської семирічної школи, у 1957 – 10 класів Ягубецької середньої школи. У 1958 році поступив в Уманський сільськогосподарський інститут ім. Горького, а в 1963 році – закінчив агрономічний факультет Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний університет садівництва). У тому ж році був направлений на роботу в радгосп «13-річчя Жовтня» с. Мар'янівка Лисянського району Черкаської області, де працював до 1974 рік на посадах економіста з оплати праці, завідувача відділку, головного економіста та заступника директора радгоспу.

У 1974 році поступив до аспірантури Всесоюзного науково-дослідного інституту економіки сільського господарства в м. Москва, а у 1975 році успішно

захистив кандидатську дисертацію на тему «Удосконалення планування і матеріального стимулювання в умовах повного госпрозрахунку» під керівництвом професора Г.К. Русакова.

Після захисту дисертації, у вересні 1975 року, Анатолій Федорович розпочинає свою трудову діяльність в Уманському сільськогосподарському інституті асистентом кафедри організації сільськогосподарських підприємств. У березні 1978 році обраний на посаду доцента кафедри, а в жовтні цього ж року – на посаду завідувача кафедри організації виробництва та агробізнесу, яку очолював до 2015 року. З липня 2015 року переведений на посаду професора даної кафедри, перейменованої в кафедру менеджменту організації. В університеті пропрацював до липня 2015 року.

За сумлінну та наполегливу науково-педагогічну роботу у жовтні 1979 році Анатолію Бурику присвоєно вчене звання доцента, а у 1991 році – професора.

Вагомий вклад Анатолія Федоровича у громадське життя району та області. Довгий час працював директором Інформаційно-консультаційного центру «Агро-Умань» при Уманській державній аграрній академії., що був створений у 2000 році на реалізацію Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» з метою надання допомоги господарствам з питань їх реформування у структури ринкового типу. Лише протягом 2000–2001 років центром було видано масовим тиражем 19 методичних посібників з питань реформування аграрного сектору, 132 статті в наукових журналах, підготовлено 72 виступи у засобах масової інформації, проведено 84 обласних і районних семінарів, надано понад 5200 консультації різноманітного характеру фізичним і юридичним особам з різних областей України, щомісячно випускався інформаційний бюлетень «Господар».

Професор А.Ф. Бурик вперше обґрунтував, розробив методику та впровадив у виробництво пооперaційний і поелементний метод планування, контролю й аналізу витрат у внутрішньогосподарських підрозділах. Його розробка експонувалася в 1986 році на ВДНГ в м. Москві й отримала срібну медаль. На основі цієї наукової розробки вдосконалено госпрозрахункові взаємовідносини між сільськогосподарськими підприємствами в умовах ринкової економіки, уперше розроблено моделі нових економічних взаємовідносин між внутрішньогосподарськими підрозділами в умовах приватної власності й орендних відносин.

Сферою наукових інтересів Анатолія Федоровича і його школи з вивчення вдосконалення економічного механізму господарювання в аграрних формуваннях в останні роки є дослідження проблем організаційно-економічного механізму господарювання на селі у пореформений період, формування та функціонування

регіональних ринків сільськогосподарської продукції, економічний механізм формування виробничих витрат, мотивації праці в реформованих сільськогосподарських підприємствах. Під його керівництвом підготовлено 10 кандидатів економічних наук.

Анатолій Федорович – автор 390 наукових та навчально-методичних працях, з яких 26 рекомендацій виробництву, 9 навчальних посібників та 7 монографій, які широко використовуються у практиці господарств України, Казахстану, Молдови та в навчальному процесі закладів вищої освіти для підготовки фахівців аграрного сектору економіки. Найвагоміші його наукові праці – монографії «Економічний механізм формування виробничих витрат у рослинництві», «Ефективність функціонування та перспективи розвитку сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні», «Формування мотивації праці в аграрних підприємствах», навчальний посібник «Планування діяльності підприємства».

За значні успіхи у виробничій, педагогічній і науковій діяльності Анатолій Федорович був нагороджений орденом «Знак Пошани», почесними грамотами Міністерства аграрної політики України. У вересні 2004 року Указом Президента України йому присвоєно почесне звання «Заслужений економіст України», а в квітні 2012 року Вченою радою університету – почесне звання «Заслужений професор Уманського НУС».

Помер Бурик Анатолій Федорович 6 жовтня 2020 року в м. Умань.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

135 років від дня народження
РЕВО (РЕВА) Михайла Васильовича (1889–1962)

Вчений у галузі мікробіології, вірусології та імунології, доктор медичних і ветеринарних наук, професор, академік УАСГН

Народився 16 вересня 1889 р. у м. Кролевець Чернігівської губернії (нині Сумська обл.).

Закінчив другу Варшавську гімназію (1908), Варшавський ветеринарний інститут (1912); пройшов наукове стажування при Головному ветеринарному управлінні Міністерства внутрішніх справ Російської імперії та в епізоотологічному відділі Інституту експериментальної медицини (м. Санкт-Петербург, 1913–1914 рр.); медичний факультет Харківського університету (1917). Працював завідувачем кафедри мікробіології Київського ветеринарного зоотехнічного інституту (1925), в Інституті Коха (Берлін, 1926), завідувачем кафедри мікробіології

Херсонського (1933) та Вінницького (1934) медичних інститутів, в Грузинському інституті експериментальної ветеринарії (1936–1937), завідувачем кафедри мікробіології Казанського зооветеринарного інституту ім. Баумана (1937), в Казанському інституті удосконалення лікарів ім. Леніна (1938–1944), завідувачем кафедри мікробіології Кубанського державного медичного інституту (1944), завідувачем кафедри мікробіології Харківського ветеринарного інституту (1945–1960), завідувачем лабораторії загальної вірусології та вірусних захворювань сільськогосподарських тварин Українського науково-дослідного інституту землеробства (1961).

У 1936 р. М.В. Рево у Тбіліському державному медичному інституті захистив дисертацію на здобуття ступеня доктора медичних наук на тему: «Материалы к морфологии и биологии *Mycobacterium tuberculosis*»; у 1939 р. у Казанському державному зооветеринарному інституті захистив дисертацію на здобуття ступеня доктора ветеринарних наук на тему: «Антигенная структура сибиреязвенного бацила и ее иммунологическое значение».

Основні напрями наукових досліджень академіка М.В. Рево – найактуальніші проблеми загальної, сільськогосподарської, медичної та ветеринарної мікробіології, вірусології й імунології, які відзначаються фундаментальністю і практичною значущістю. Зокрема, вчений вперше на території СРСР дослідив захворювання підназвою лімфоцитарний хоріоменінгіт; виділив з *Bacillus anthracis* третю, нуклепротеїдну, фракцію; дослідив феномен мінливості форми колоній *B. anthracis*; довів плюралізм вірусу ящуру на території України; спорідненість штамів вірусу інфекційного енцефаломієліту коней, поширених на території Західної України, з штамами вірусів, виявлених на території СРСР; здійснив першу вдалу спробу культивування вірусу ящуру у тканинах тварин (метод експлантації); виготовив та перевірив на імуногенні властивості сироватку реконвалесцентів проти ящуру; довів головну роль ретикуло- ендотеліальної системи у формуванні дермального імунітету проти сибірської виразки; розробив методику діагностики інфекційного енцефаломієліту коней – вірусно-бактеріальної аглютинації; довів існування раннього «феномену Шварцмана»; разом з іншими вітчизняними вченими вивчав реакції ізогемаглютинації у близнюків і вплив крововиливів на поширення інфекцій в організмі людини; описав екологічні властивості ґрунтового мікроорганізму азотобактера при дослідженні каштанових ґрунтів.

Протягом життя вчений вдало поєднував педагогічну діяльність з науковою. Під його керівництвом 33 аспіранти захистили кандидатські та докторські дисертації, сформувалися такі визнані вітчизняні вчені як В.Г. Дунаєв, І.І. Архангельский, К.В. Шмалій В.П. Образцов, І.Ф. Храбустовський, В.В. Нікольський, Ф.І. Осташко, Х.Х. Абдулін та інші.

М.В. Рево є автором та співавтором більше 100 наукових праць, серед яких 3 монографії та 7 підручників, у т.ч. першого підручника українською мовою із загальної мікробіології – «Основи мікробіології» (1929).

М.В. Рево заснував кафедри мікробіології на базі Херсонського (1933) і Вінницького (1934) медичних інститутів, експериментально- мікробіологічну лабораторію на базі Краснодарського крайового інституту епідеміології та мікробіології ім. І.Г. Савченка (1944), а також, за свідченнями сучасників, товариство епідеміологів, мікробіологів та інфекціоністів у м. Краснодарі (1945). Михайло Васильович – фундатор Відділу сільськогосподарської мікробіології, вірусології і імунології Українського науково-дослідного інституту землеробства у м. Чернігові (1960), який в 1969 р. було реорганізовано в Український науково-дослідний інститут сільськогосподарської мікробіології (нині Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН).

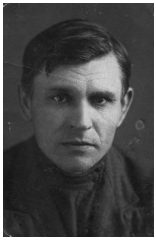
Науково-педагогічна діяльність М.В. Рево відмічена державними нагородами та відзнаками. У 1946 р. Наказом Президії Верховної Ради СРСР вченого нагороджено медаллю «За доблестный труд в Великой Отечественной Войне 1941–1945 гг.», а у 1948 р. наказом Президії Верховної Ради УРСР від 15 квітня 1948 р. присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки УРСР».

22 липня 1959 р. Михайла Васильовича обрано дійсним членом Академії сільськогосподарських наук УРСР.

Помер 2 березня 1962 р. в м. Чернігові, похований на міському кладовищі.

Інформацію отримано з Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН.

125 років від дня народження
ФЕДОСЕНКА Трохима Семеновича (1899–1973)

Вчений в галузі садівництва,
кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник

Народився 16 вересня 1899 р. в с. Черкасовка Яготинського р-ну Полтавської області. Закінчив Уманський сільськогосподарський інститут в 1926 році здобувши звання агронома-садовода. З 1936 по 1937 рік навчався в Харківському сільськогосподарському інституті, по закінченню якого отримав звання викладача спеціальних предметів. З 1942 року працював науковим співробітником у відділі агротехніки Мліївської станції плодівництва (нині Дослідна станція помології ім.Л.П.Симиренка ІС НААН), а пізніше завідуючим відділом селекції. З 1944 р. – замісник директора з наукової роботи станції, а з 1947 по 1970 рр. працював науковим співробітником відділу агротехніки станції плодівництва.

Основні напрями наукової діяльності: розробка агротехнічних прийомів вирощування садивного матеріалу плодових та ягідних культур.

Захистив кандидатську дисертацію на тему: «Биологические и хозяйственные особенности корнесобственных плодовых деревьев».

Праці: Вирощування садивного матеріалу плодових культур. К.: Держсільгоспвидавництво УРСР, 1958; Календар робіт у плодовому розсаднику, саду і ягідниках. Довідник по садівництву. К.: Держсільгоспвидавництво УРСР, 1958; Догляд за плодовим деревом. Брошура. К.: Держсільгоспвидавництво УРСР, 1958; Плодовий розсадник Мліївської дослідної станції садівництва. Брошура. - К.: Держсільгоспвидавництво УРСР.,1960; 24 тысячи садженцев с гектара. Брошура. М.: Изд. ВДНХ СССР, 1960; Вирощування садивного матеріалу. Довідник по садівництву. Вид. 2. К.: Держсільгоспвидавництво УРСР, 1960; Календар робіт у плодовому розсаднику, саду і ягідниках. Довідник по садівництву. Вид. 2. К.: Держсільгоспвидавництво УРСР, 1960.

Помер 19 жовтня 1973 року.

Інформацію надано з Інституту помології імені Л.П. Симиренка НААН

170 років від дня народження
ПОГГЕНПОЛЯ Вільгельма Олександровича (1854–1938)

Вчений у галузі метеорології, кліматології,
фундатор наукової фенології,
кандидат сільського господарства,
член-кореспондент ВУАН

Народився 18 вересня 1854 р. в Мінську (Республіка Білорусь) в сім'ї придворного радника. У 1873 р. В.О. Поггенполь закінчив Архангельську реальну гімназію, а у 1876 р. – Санкт-Петербурзький землеробський інститут (нині – Санкт-Петербурзький лісотехнічний державний університет ім. С.М. Кірова). Після закінчення інституту був призначений до Уманського училища землеробства і садівництва на посаду старшого учителя природничих наук. Крім викладання в Уманському училищі, за сумісництвом протягом 1878–1892 рр. працює бібліотекаром закладу. Упродовж 1891–1905 рр. – інспектор Уманського училища землеробства і садівництва. 28 травня 1878 р. при Санкт-Петербурзькому землеробському інституті захищає дисертацію

«Вирощування картоплі» на здобуття ступеня кандидата сільського господарства.

Протягом свого творчого життя організував відкриття трьох метеостанцій. Офіційне відкриття першої з них відбулося в Умані 1 вересня 1885 р., її директором

став сам Вільгельм Олександрович. Тут він проводив метеорологічні, а з весни 1886 р. ще й фенологічні спостереження за розвитком майже 500 видів дикорослих і культурних рослин, у тому числі 126 деревних та кущових порід Уманської округи за методиками Іне і Гофмана. Саме він створив основу, на якій фенологія почала розвиватись як наука.

Результати його наукової роботи систематично публікувалися у журналі «Метеорологическом Вестнике» та в закордонних виданнях.

Враховуючи значні науково-освітні здобутки, «за відмінно- старанну службу» В.О. Поггенполь був нагороджений Орденом Святої Анни 3-го ступеня. Наказом директора Головної фізичної обсерваторії Імператорської академії наук він був затверджений кореспондентом ГФО 10 травня 1888 р. «За заслуги по дослідженню клімату Росії». За відмінну службу нагороджений високою нагородою

–орденом Св. Станіслава II ступеня від 7 квітня 1889 р., а згодом і IV ступеня. Визнанням авторитету ученого особливо в питаннях ведення польового експеременту та його оцінки стало призначення у 1896 р. членом-кореспондентом ученого комітету Міністерства землеробства і державного майна. Розроблені ним графіки з сільськогосподарської метеорології отримали диплом I розряду на Всеросійській промислово-художній виставці у Нижньому Новгороді.

За розробку питання про вплив суворої зими 1892–1893 рр. на рослинність Цариciного саду м. Умань В.О. Поггенполь був відзначений срібною медаллю Російського товариства садівників. В 1895 р. він був нагороджений срібною медаллю географічного товариства за кореспонденції з оглядів погоди і статті в журналі «Метеорологический Вестник».

На Всесвітній виставці у Парижі в 1900 р. В. Поггенполь одержав велику срібну медаль за результати фенологічних спостережень озимої пшениці та вівса. Нагородження В.О. Поггенполя в 1899 р. орденом Св. Володимира IV ступеня надало йому можливість отримати спадкове дворянство.

Після 30 років наполегливої роботи в Уманському училищі землеробства та садівництва В.О. Поггенполь був терміново відряджений до м. Новочеркаська (нині територія Російської Федерації). Тут ним була проведена значна організаційна діяльність щодо відкриття Донського середнього сільськогосподарського училища. До липня 1909 р. виконував обов'язки директора училища.

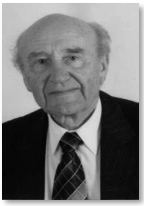
У 1907–1917 рр. – викладав у Донському сільськогосподарському училищі. У 1918–1927 рр. – був доцентом і професором Донського інституту сільського господарства та меліорації. З 20 вересня 1918 р. знову повернувся до педагогічної діяльності на посаду доцента кафедри метеорології, а з 1920 р. – професора Донського інституту сільського господарства і меліорації. Метеоролог на основі власних спостережень склав кліматичні карти та графіки, по яких можна було спрогнозувати настання посушливих декад та визначати найкращі терміни проведення польових робіт, та 9 фенологічних календарів згідно фаз розвитку рослин.

У 1927 р. професора Поггенполя було затверджено у званні члена-кореспондента ВУАН. Він увійшов до плеяди видатних науковців, які у 1925 р. були залучені для розширення наукової діяльності ВУАН за межі території Української республіки. У 1935 р. обраний почесним членом Російського географічного товариства.

В.О. Поггенполь пішов із життя 4 липня 1938 р. у м. Новочеркаськ Ростовської області, де і похований.

Інформацію отримано з Уманського національного університету садівництва

100 років від дня народження
ФІЛІПП'ЄВА Івана Давидовича (1924–2014)

Вчений у галузі агрохімії,
доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 21 вересня 1924 р. в с. Троїцьке Петропавлівського району на Дніпропетровщині.

Навчався у Дніпропетровському сільськогосподарському інституті (1944–1948), після закінчення якого протягом 1953–1958 рр. працював молодшим науковим співробітником в Українському НДІ зернового господарства.

З 1958 по 1969 рр. – старший науковий співробітник, завідувач відділу лабораторії агрохімії та відділу рільництва Ізмаїльського дослідного поля.

В 1959 р. захистив кандидатську дисертаційну роботу «Приемы повышения эффективности навоза и минеральных удобрений при использовании их под зерновые культуры в условиях Придунайской Степи». В 1968 р. на відділенні біологічних і хімічних наук академії наук Молдавської РСР захистив докторську дисертацію на тему:

«Удобрения как фактор повышения урожая основных полевых культур в южной Степи Украины».

У 1969–2014 рр. – працював в Українському науково-дослідному інституті зрошуваного землеробства на посадах завідувача відділу неполивного землеробства, завідувача відділу агрохімії і фізіології рослин. Наукова діяльність Івана Давидовича була пов'язана з розробкою та вдосконаленням системи удобрення сільськогосподарських культур на неполивних землях. Йому вдалося домогтися принципових змін в системі удобрення пшениці озимої при вирощуванні її на насіння. Він першим в Україні запропонував проводити підживлення цієї культури азотним добривом в осінній період.

У 1984 р. здобув звання професора за фахом «агрохімія».

Обирався членом спеціалізованих вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій при Інституті ґрунтознавстваі агрохімії УААН ім. О.Н.

Соколовського (м. Харків) та ДВНЗ

«Херсонський державний аграрний університет». Обирався членом наукової Ради Міжнародної Асоціації вчених агрохіміків і агроекологів («Агроеколас») і почесним членом Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків. Був членом Українського республіканського бюро секції хімізації і охорони навколишнього середовища, а також двох республіканських координаційних комісій – «Розробка наукових основ живлення рослин при ефективному застосуванні і програмуванні врожаїв сільськогосподарських культур» та «Підвищення виробництва зернових, зернобобових і круп'яних культур». Обирався членом Ради з програмування сільськогосподарських культур при Президії Південного відділення ВАСГНІЛ, а також членом експертної комісії Республіканської науково-технічної програми на 1991–1995 рр. «Продовольство-95». Брав участь у роботі X Міжнародного конгресу ґрунтознавців (1974) та VIII Міжнародного конгресу з мінеральних добрив (1976). У 1976 р. представляв Радянський Союз на нараді держав РЕВ з розробки програми досліджень в умовах зрошення на 1976–1980 рр., що проходила в м. Варна (Болгарія).

Вченим опубліковано більше 520 наукових праць, основоположник наукової школи агрохімії Інституту зрошуваного землеробства НААН, під його керівництвом підготовлені та захищені 1 докторська і 26 кандидатських дисертацій. Є автором більше 40 методичних рекомендацій, отримав більше 15 патентів на корисну модель.

За підготовку наукових кадрів та значний внесок у розвиток агрохімічної науки був нагороджений Почесною грамотою Української академії аграрних наук і Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР (1984). Двічі нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (1974, 1977). Згідно з Указом Президента України № 829/2010 вченому в серпні 2010 р. було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Помер 27 серпня 2014 р. Похований у м. Херсоні.

Інформацію отримано з Інституту зрошуваного землеробства НААН

105 років від дня народження
БОНДАРЕНКА Володимира Івановича (1919–2001)

Вчений-агроном, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 26 вересня 1919 р. в с. Котовка Новомосковського повіту Катеринославської губернії (нині Магдалинівський район Дніпропетровської області). Був третім синому сім'ї кравця.

У 1937–1946 рр. навчався у Дніпропетровському

сільськогосподарському інституті. У 1950 р. закінчив вечірній Університет марксизму- ленінізму.

Увесь свій трудовий шлях В.І. Бондаренко пов'язав з аграрною науково-дослідною справою і в одній науково-дослідній установі від молодшого наукового співробітника у 1946 р. до професора у 1992 р. –Українському науково-дослідному інституті Зернового господарства ім. В.В. Куйбишева (нині – ДУ Інститут зернових культур НААН).

У 1954 р. успішно захистив дисертаційну роботу в Одеському сільськогосподарському інституті на здобуття ученого ступеня кандидата сільськогосподарських наук за темою «Глубина заделки семян озимой пшеницы и ржи на черноземных почвах Степи Украины». За результатом конкурсу з квітня 1966 р. працює на посаді завідувача лабораторії холодостійкості рослин.

В 1974 р. захистив дисертаційну роботу в Українському науково- дослідному інституті рослинництва і генетики ім. В.Я. Юр'єва, (м. Харків) на здобуття ученого ступеня доктора сільськогосподарських наук за темою «Биологические основы возделывания озимой пшеницы в степной зоне Украины», а в 1977 р. йому було присвоєно учене звання професора зі спеціальності «Рослинництво».

Опубліковано більше 200 наукових праць.

Був членом спеціалізованої Ради з присудження ученого ступеня кандидата біологічних наук (спеціальність біогеоценологія та екологія) при Дніпропетровському державному університеті. Успішно підготував 11 кандидатів сільськогосподарських наук.

Він також входив у склад редакційних колегій журналів «Физиология и биохимия культурних растений» та «Бюллетень Всесоюзного научно-исследовательского института кукурузы».

Разом з виконанням науково-дослідної роботи В.І. Бондаренко активно пропагував та сприяв впровадженню у сільськогосподарське виробництво досягнень науки та передового досвіду. Під його керівництвом розроблено та рекомендовано виробництву ефективні агротехнічні заходи підвищення зимостійкості та врожайності озимих хлібів.

В.І. Бондаренко – Лауреат премії Ради Міністрів СРСР (1978). Як учасник Другої світової війни нагороджений орденом «Красная звезда», медалями «За боевые заслуги», «За освобождение Праги», «За победу над Германией в Великой Отечественной Войне». За успіхи у розвитку сільськогосподарського виробництва двічі нагороджений орденом «Знак почета» (1971, 1977), «Почетной грамотой Президиума Верховного Совета Украинской ССР» (1974) та медалями (1968, 1970, 1984, 1985).

Помер 19 січня 2001 р.

Інформацію отримано з Інституту зернових культур НААН

135 років від дня народження
ХАДЖИНОВА Михайла Івановича (1899–1980)

Вчений селекціонер, доктор сільськогосподарських наук, академік ВАСГНІЛ

Народився 28 вересня (9 жовтня) 1899 р. у с. Мангуш Першотравневого району Донецької області. У 1918 р. закінчив Маріупольську чоловічу гімназію, у 1926 р. – ХСГІ. З 1926 р. працював на дослідній станції в Харкові; з 1929 р. – лаборант, згодом старший науковий співробітник відділу генетики Всесоюзного інституту прикладної ботаніки і нових культур у Ленінграді. За дорученням М.І. Вавилова проводив досліди зі спадкових ознакукурудзи.

У 1931 р. Михайло Іванович відкрив у кукурудзи цитоплазматичну чоловічу стерильність (безпліддя), що започаткувало принципово новий метод виведення високопродуктивних гібридів. Це відкриття в 1950-ті рр. мало важливе значення для поширення гібридної кукурудзи і переходу до нової якісної форми селекції.

Із 1941 р. М.І. Хаджинов працював старшим науковим співробітником, завідувачем групи селекції кукурудзи Краснодарськоїселекційної станції.

Розробляв теоретичні основи селекції та насінництва кукурудзи, вивів понад 20 високопродуктивних сортів і гібридів кукурудзи, 14 із яких – методом міжлінійної гібридизації. Використання цього генетичного фактору в насінництві кукурудзи, сорго та інших сільськогосподарських культур дозволило докорінно перетворитинасінництво і перевести його на стерильну основу.

Ученому належить пріоритет у розробці методу створення стерильних аналогів самозапилених ліній і сортів, а також аналогів ліній – відновлювачів фертильності на стерильній основі. Він розробив моделі форм суперлізинової кукурудзи з підвищеним умістом білка, лізину і триптофану. Проводив роботи із селекції ранньостиглих гібридів, рекурентного поліпшення популяції, використання гаплоїдів дляприскореного отримання гомозиготних ліній, із селекції на імунітет до стеблових гнилей та кукурудзяного метелика, щодо поліпшення перетравності силосної маси шляхом використання низьколігнінових мутантів.

Опублікував понад 150 наукових робіт, доктор сільськогосподарських наук.

У 1972–1977 рр. М.І. Хаджинов – віце-президент Всесоюзного товариства генетиків і селекціонерів імені М. І. Вавилова, з 1977 р. – президент секції кукурудзи та сорго Європейської асоціації генетиків іселекціонерів рослин.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

ЖОВТЕНЬ
120 років від дня народження
ПЕТРУХИ Остапа Йосиповича (1904–1981)

Вчений ентомолог професор,
Лауреат Державної премії УРСР

Народився 1 жовтня 1904 р. в українській селянській сім'ї в селі Дирдино Городищенського району Черкаської області 1 жовтня 1904 року. По досягненні восьми років почав навчання в місцевій церковно-приходській школі, після закінчення якої в 1916 році був зарахований у Вище початкове училище в м. Городище.

Жадоба до знань, яка зародилася в перші роки навчання, не покидала Остапа Йосиповича впродовж всього його життя. В 1920-1922 роках він вчиться на агронома в профшколі, а в 1922-1926 роках здобуває вищу освіту по цій спеціальності в Білоцерківському сільськогосподарському інституті.

Після закінчення інституту Остап Йосипович йде працювати у відділ ентомології Київської обласної сільськогосподарської дослідної станції. В 1928 році його призивають на рік в лави Червоної Армії, після чого він повертається на дослідну станцію, де незабаром стає завідувачем відділу ентомології. В 1931 році по запрошенню перейшов працювати зав. відділу ентомології Білоцерківської дослідно-селекційної станції.

Плідну роботу перервала Велика Вітчизняна війна, на фронтах якої Остап Йосипович був з початку і до кінця. На його долю випали жорстокі бої, оточення, окупація і знову бої до Перемоги.

За проявлений героїзм і мужність в боях з фашистами Остап Йосипович був нагороджений орденом «Красной звезды» (1945), медалями «За победу над Германией» (1945), «Двадцать лет победы в Великой Отечественной Войне» (1965), «50 лет вооруженных сил СССР» (1969).

Після війни Остап Йосипович повернувся на Білоцерківську дослідно-селекційну станцію, а згодом (в 1948 році) перейшов завідувачем крупного відділу ентомології Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків в м. Києві, де працював до кінця свого життя.

Вся науково-дослідна робота Остапа Йосиповича була спрямована на вивчення корисної і шкідливої ентомофауни агроценозів бурякової сівозміни і прилягаючих стацій. Початі ще в довоєнні роки дослідження по шкідниках бобових культур були продовжені по війні і за отриманими результатами в 1952 році О.Й. Петруха захистив дисертацію «Вредители бобовых растений и меры борьбы с ними» і здобув учений ступінь кандидата біологічних наук. За цими матеріалами була видана його перша монографія з аналогічною назвою.

Незважаючи на велику і напружену роботу у відділі по шкідниках цукрових буряків Остап Йосипович особисто продовжував вивчення ентомофауни бобових культур. Результатом напруженої праці стала докторська дисертація «Клубеньковые долгоносики рода Sitona derm, фауны СССР, вредящие бобовым растениям», яку він з успіхом захистив в 1965 році в Українській сільськогосподарській академії і здобув вчений ступінь доктора біологічних наук. Матеріал був настільки актуальним, оригінальним і багатим, що було

прийнято рішення про видання монографії, що згодом було зроблено видавництвом «Наука» в Ленінграді.

Слід відмітити, що великі дослідження по бульбочкових довгоносиках виконувалась практично в неробочий час, адже стан боротьби з шкідниками цукрових буряків не задовольняв виробництво. Від пошкоджень тільки звичайним буряковим довгоносиком в багатьох господарствах буряки пересівали по 2-3 рази. Жуків збирали вручну сотнями і тисячами тон.

Розробка ефективних методів, нової стратегії і тактики, нових підходів до захисту цукрових буряків в повоєнні роки була покладена на відділ захисту Всесоюзного НДІ цукрових буряків, який очолював О.Й. Петруха і вимагала від завідувача і співробітників повної самовіддачі.

На базі отриманих даних і узагальнення світового досвіду О.Й. Петруха запропонував нову стратегію захисту культури, об'єднавши в єдину систему біологічні, агротехнічні і хімічні заходи захисту цукрових буряків від шкідливих організмів. Проведені Остапом Йосиповичем дослідження стали теоретичною основою для інтегрованої системи захисту культури для різних зон бурякосіяння СРСР, в розробці і впровадженні якої у виробництво він приймав найактивнішу участь. Ця система є базовою зараз і буде лишатися такою в майбутньому при удосконаленні захисних заходів.

Основною науковою лабораторією для Остапа Йосиповича було поле де він черпав, а потім щедро передавав знання спеціалістам господарств і молодим вченим. Під його керівництвом і безпосередній допомозі захищено біля двадцяти кандидатських і декілька докторських дисертацій.

Результати досліджень вчений друкував у вітчизняних і закордонних виданнях, де загалом вийшло більше 250 наукових праць. Крім цього, Остап Йосипович видав 2 монографії, є співавтором третьої книги «Свекловодство» та тритомної монографії «Вредители сельскохозяйственных культур и лесных насаждений», за яку в 1976 році був удостоєний звання «Лауреат Державної премії УРСР». За багаторічну плідну наукову роботу, педагогічну і громадську діяльність О.Й. Петруха був нагороджений багатьма медалями і іншими державними нагородами.

Помер Остап Йосипович Петруха 7 листопада 1981 року. Похований в Києві на Байковому кладовищі.

Інформацію надано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

110 років від дня народження КОНДРАТЮКА Євгена Миколайовича (1914–1992)

Вчений у галузі ботаніки,
доктор біологічних наук, професор,
член-кореспондент АН України

Народився 10 жовтня 1914 р. в с. Старий Солотвин Житомирського повіту Волинської губернії (нині Бердичівський р-н) у бідній селянській сім'ї. Закінчив семирічну Гальчинецьку школу, у 1932 р. – Бердичівський

кооперативний технікум, у 1933 р. – робітничий факультет Московського борошномельно-елеваторного інституту, у 1938 р. з відзнакою закінчив Томський державний університет ім. В.В. Куйбишева.

З листопада 1938 р. – старший викладач біологічних дисциплін Житомирського сільськогосподарського інституту (нині ЖНАЕУ), декан заочного факультету. У перший день війни 22 червня 1941 р. мобілізований до лав Червоної армії. За виконання бойових завдань нагороджений: орденом «Червона зірка», медалями «За оборону Сталінграда», «За взятие Кенигсберна», «За победу над фашистской Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг». У квітні 1946 р. повернувся працювати на кафедру ботаніки Житомирського сільськогосподарського інституту. Брав активну участь у відновленні Ботанічну саду ЖСГІ, який був майже знищений під час війни.

У 1949 р. перейшов працювати в Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного АН УРСР. У 1952 р. захистив кандидатську дисертацію «Дикорosла флора Житомирського Полісся та можливості її використання в народному господарстві». У 1952–1955 рр. був секретарем редакційної колегії «Українського ботанічного журналу».

Одним з перших у вітчизняній систематиці рослин використав фізико-хімічні діагностичні ознаки – біохімічний напрям біосистематики.

В 1959–1965 рр. працював директором Центрального республіканського ботанічного саду АН УРСР. Саме під керівництвом Є.М. Кондратюка завершилося будівництво саду, поповнилися ботанічні колекції, проводилися фундаментальні наукові дослідження з акліматизації рослин, відбулося відкриття Саду для масових відвідувань.

Велику увагу Є.М. Кондратюк приділяв питанням охорони рослинного покриву, його раціонального використання та відтворення. Одним із перших завдань він вважав критичну інвентаризацію природної флори на Південному Сході України, яка завершується виданням «Конспекта флоры юго-востока Украины: сосудистые растения» (1985). Ціла низка наукових праць Євгена Миколайовича присвячена стратегії охорони гено- і ценофонду. При безпосередній участі вченого організовано відділення Луганського природного заповідника – Провальський степ. Наукові дослідження вченого лягли в основу нової галузі ботаніки – промислової ботаніки.

Основу наукових досліджень ученого складали хвойні породи дерев України. У 1960 р. видана монографія «Дикорастучі хвойні України», у 1963 р. захищена докторська дисертація «Хвойні України у зв'язку з історією розвитку флори хвойних Східної Європи і Кавказу», а також написані праці «Критико-систематический обзор хвойных Украинских (восточных) Карпат», «Ялина», «Вивчення ходу росту гірської та європейської ялини в умовах Українських Карпат», «Фізико-механічні властивості деревини ялини гірської та європейської в Українських Карпатах» та інші. Вчений описав чотири нових види сосни: Pinus

zerovii Kondr., P. fominii Kondr., P. rostellata Kondr., Juniperus klokovii Kondr., Juniperus klokovii Kondr., Підоплічка, підтвердив правильність виділення окремого роду Sabinus (Spach) Kondr., родини Juniperaceae (Pigl.) Kondr., відновив видовий статус карпатської ялини гірської Pinus Montana Schur. Вивчення хвойних дало можливість розробити нову систему та детальну графічну схему філогенії хвойних, висвілити історію їх розвитку на рівнинній частині Східної Європи з палеозою до кайнозою.

Кондратюк Є.М. є одним з авторів фундаментального видання «Флора УРСР», у співавторстві підготував перший в Україні «Атлас плодів і насіння бобових природної флори УРСР».

У 1964 р. присуджено вчене звання професора, у 1965 – призначено завідувачем кафедри ботаніки УСХА. У 1970 р. призначено директором Донецького ботанічного саду АН УРСР, у 1972 р. обрано членом-кореспондентом Академії наук УРСР. 1982 р. присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки Української РСР,у 1984 р. присуджено Срібну медаль Програми ООН з питань охорони навколишнього середовища. За розробку теорії і практики будівництва, наукову, організаційну діяльність Донецького ботанічного саду у 1978 р. удостоєно премії ім. М.Г. Холодного АН УРСР.

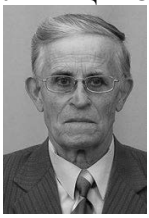
Під його керівництвом підготовлено більше 20 кандидатських та 5 докторських дисертацій. Він є автором понад 250 наукових робіт.

Нагороджений медаллю «За оборону Сталінграда»; Орденом Червоної Зірки (1944); Орденом «Знак Пошани» (1976); Орденом Трудового Червоного Прапора (1984). Є.М. Кондратюк – лауреат премії імені М.Г. Холодного (1978); заслужений діяч науки Української РСР (1981).

Помер 21 вересня 1992 р.

Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету

85 років від дня народження
ЛИХА́ЦЬКОГО Віталія Івановича (1939–2022)

Вчений у галузі овочівництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік Міжнародної академії аграрної освіти

Народився 12 жовтня 1939 року у м. Дніпропетровськ (нині м. Дніпро). Загальну середню освіту здобув в Дніпропетровській середній школі, яку закінчив у 1956 р. Навчання продовжив в Ерастівському сільськогосподарському технікумі ім. Е. Бродського. Закінчивши його у 1959 році, Віталій Іванович, як молодий фахівець, отримав направлення на роботу у колгосп ім. Сталіна Верхньодніпровського району Дніпропетровської області, де працював на посаді агронома-садівника протягом лютого-серпня 1959 року.

У 1959–1962 роках проходив військову службу. Військове звання – старший сержант.

Після служби в армії, у вересня 1972 року Іван Лихацький вступає до Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний університет садівництва) на плодоовочевий факультет. Заклад вищої освіти закінчує відзнакою у 1967 році з присвоєнням кваліфікації ученого агронома-плодоовочівника. І протягом наступних трьох років, з 1967 до 1971 року, працює в господарстві «Берестовий» м. Костянтинівка Донецької області на посаді агронома відділення.

У грудні 1970 року Лихацький Віталій Іванович вступив до аспірантури Уманського сільськогосподарського інституту, де навчався до грудня 1973 року під керівництвом професора Петра Михайловича Білецького. В 1975 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Основні питання агротехніки часнику, що не стріляється, в Південно-західному Лісостепу УРСР» в Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті. Після закінчення аспірантури, у січні 1974 року, молодий науковець залишається працювати в Уманському сільськогосподарському інституті асистентом кафедри овочівництва. Поряд з викладацькою роботою сумлінно займався науковими дослідженнями та виконував адміністративні функції.

У жовтні 1974 року Віталій Іванович був призначений на посаду заступника декана плодоовочевого факультету. Ці обов'язки він виконував до 1988 року. У 1980 році отримав атестат вченого звання доцент. У травні 1987 року обійняв посаду завідувача кафедри овочівництва, яку очолював 22 роки.

У 1996 році Лихацький успішно захищає докторську дисертацію «Агробіологічні основи та розробка ефективних технологій вирощування часнику в умовах Лісостепу України» в Національному аграрному університеті м. Києва (нині Національний університету біоресурсів та природокористування України) із присвоєнням йому наукового ступеню доктора сільськогосподарських наук. Цього ж року отримав вчене звання професора.

З червня 2009 року переведений на посаду професора кафедри овочівництва Уманського національного університету садівництва, яку обіймав до березня 2015 року. З липня до листопада 2020 року працював на посаді наукового співробітника науково-дослідної частини університету. У листопаді був переведений на кафедру захисту і карантину рослин на посаду професора кафедри, яку обіймав до кінця 2020 року.

Сфера наукових інтересів – овочівництво, баштанництво, грибівництво, картоплярство. Працював над удосконаленням і розробкою ефективних технологій в галузі овочівництва і, зокрема, з такими овочевими культурами, як: часник, цибуля, огірок, баклажан, капуста, овочева кукурудза, спаржа.

У період 1997–2008 рр. Віталій Іванович Лихацький був членом спеціалізованих рад Уманської сільськогосподарської академії та Національного

аграрного університету. Багато років був членом навчально-методичної комісії науково-педагогічних працівників аграрних закладів освіти, членом редакційної колегії наукових збірників Уманського державного аграрного університету та міжвідомчого тематичного наукового збірника «Овочівництво і баштанництво» Інституту овочівництва і баштанництва УААН. Виконував обов'язки члена науково-технічних рад Уманського ДАУ та Інституту овочівництва і баштанництва УААН, експертної комісії відділу рослинництва НААН, членом ради Черкаського інституту агропромислового комплекс.

Науковий доробок Лихацького становить близько 200 науково-методичних праць, зокрема підручник «Овочівництво», навчальний посібник «Баштанництво», три навчальних посібники, дві монографії. Він є автором сортів озимого стрілкуючого часнику «Софіївський» і «Прометей», які занесені до Реєстру сортів України. Віталієм Івановичем одержано 16 патентів на корисні моделі та винаходи, видано 4 типові програми з навчальних дисциплін для закладів вищої освіти України та рекомендації виробництву.

У 2003 році він був обраний академіком Міжнародної академії аграрної освіти (МААО).

За досягнуті успіхи у виробничій, викладацькій і науковій діяльності Віталій Іванович Лихацький нагороджений медалями «За доблесну працю», «Ветеран праці», нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», відзнакою Мінагрополітики України «Знак пошани», а також почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики України, званням «Заслужений професор Уманського національного університету садівництва».

Помер Лихацький Віталій Іванович 8 березня 2022 року в м. Умань Черкаської області.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

160 років від дня народження
ВОТЧАЛА Євгена Пилиповича (1864 –1937)

Вчений у галузі фізіології рослин, доктор ботаніки, професор, академік ВУАН

Народився 14 жовтня 1864 р. в селі Боршні (нині Прилуцького району Чернігівської області) в сім'ї титулярного радника, який належав до кола наукової інтелігенції. У Євгена рано проявилися музичні здібності – йому навіть пророкували музичну кар'єру.

У 1875 р. Євген Вотчал вступає до Другої Казанської класичної гімназії, де формується його інтерес до природничих наук. У 1883 р. він закінчує навчання в гімназії із золотою медаллю і вступає на природниче відділення фізико-математичного факультету Казанського

університету. Під час навчання він захоплюється фізіологією рослин і вже на третьому курсі бере участь в експедиції на Тянь-Шань, де збирає цікавий і багатий рослинний матеріал та готує гербарій.

У 1889 році закінчив Казанський університет. Працював у Петровській сільськогосподарській академії під керівництвом К.А. Тімірязєва. У цей період формується основний напрям наукових досліджень ученого – водний режим рослин.

У 1890 р., за рекомендацією К.А. Тімірязєва, Є.П. Вотчала було обрано асистентом кафедри анатомії і фізіології рослин Варшавського університету, яку очолював відомий ботанік-морфолог В.І. Бєляєв. За півтора року перебування у Варшаві Є.П. Вотчал отримує великий досвід організації наукової роботи, постановки лабораторних досліджень, підготовки лекційного матеріалу, проведення лекцій. У 1891 р. разом із сім'єю він повертається назад до Москви. К.А. Тімірязєв бере його на посаду асистента в Петровську сільськогосподарську академію і Московський університет. Він одразу включається у наукову роботу. Виконує майже всю експериментальну частину теми «про рух пасоки в рослинах». У 1892 р. Є.П. Вотчал розпочинає дослідження джерел енергії в деревному стовбурі. У серпні 1893 р. йому запропонували обійняти посаду ад'юнкт-професора кафедри фізіології рослин із вченням про мікроорганізми в Ново-Олександрійському інституті сільського господарства та лісівництва, де із січня 1894 р. він розпочинає читати лекції з бактеріології та фізіології рослин. Одночасно розробляє програми курсів з фізіології рослин, пристосовані саме для сільськогосподарського вищого навчального закладу, проводить практичні заняття з бактеріології та невдовзі відкриває новий кабінет фізіології рослин.

Тривала теоретико-експериментальна робота завершилася захистом магістерської дисертації «О движении пасоки (воды) в растении …». Вчений експериментально встановив аналогію між водним потоком у деревині та водним потоком у колонці піску, насиченого водою та пухирцями газу. Це дало змогу М.Є. Жуковському математично обґрунтувати теорію Є.П. Вотчала і розробити математичну модель явища, яка пояснює рух соків у рослині дією фізичних сил. За цю роботу Є.П. Вотчалу було присуджено ступінь не магістра, а відразу доктора ботаніки.

У 1898 р., він переходить до Київського політехнічного інституту на посаду ординарного професора. На новому місці він очолює роботу з організації кафедри ботаніки для сільськогосподарського та хімічного відділень. Розробляє план побудови лабораторії та ботанічного саду з оранжереєю, вегетаційним будиночком, ставком. Викладає курси анатомії та фізіології рослин, мікробіології, керує практичними заняттями студентів. За короткий час була створена одна з кращих у Росії ботанічна лабораторія. В тому, що сільськогосподарське відділення КПІ відіграло величезну роль у розвитку фізіології рослин в Україні, безсумнівно, велика заслуга Є.П. Вотчала і його наукової школи. Значною мірою це сприяло тому, що Київський політехнічний інститут став базою для відкриття у місті сільськогосподарського і лісотехнічного інститутів.

5 грудня 1921 спільне засідання ВУАН обрало професора Вотчала дійсним академіком на кафедру сільськогосподарської біології.

З 1922 р. Євген Пилипович – ординарний професор Київського сільськогосподарського інституту, ботанічна лабораторія якого стає підґрунтям відділу фізіології рослин Наукового інституту селекції (нині – Інститут біоенергетичних культур і цукрового буряку НААН). Професор Є.П. Вотчал – один із організаторів цього Інституту і впродовж 1922-1937 рр. – його співробітник.

На початку XX ст. почався період становлення наукової школи Вотчала. Остаточне її становлення припадає на 20-ті роки. Наукова школа Вотчала зробила великий внесок у формування теоретичних основ створення нових сортів цукрових буряків з високою цукристістю, а також сприяла розвитку еколого-фізіологічного напряму досліджень. Вотчал – автор низки статей до «Энциклопедического словаря» братів Гранат (Москва, 1910-1948), зокрема «Ассимиляции азота», «Сосуды млечные», «Растительные соки» та ін.

Типовими рисами наукової творчості вченого були глибокий аналіз літературного спадку попередників; самобутня власна експериментальна майстерність (сконструював багато нових приладів, володів методиками найтоншого експерименту в галузі фітофізіології); оригінальні авторські розробки та методики; найтісніший органічний зв'язок теорії з практикою.

Помер Євген Пилипович 01 квітня 1937 року. Похований в Києві на Лук'янівському цвинтарі.

Інформацію надано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

130 років від дня народження
КОЛОМІЄЦЬ Ольги Кирилівни (1894–1977)

Вчена селекціонерка, заслужений агроном УРСР

Народилася Ольга Кирилівна 14 жовтня 1894 року в селі Липівка, нині Макарівського р-ну Київської обл., де на той час мешкала її родина – сім'я сільського землеміра. Навчалася в Київському інституті народного господарства на господарсько-технічному факультеті за фахом хімік-технолог (1917-1922 рр.). Закінчила Вищі селекційно-насінницькі курси (Київ, 1924). Працювала на Верхняцькій (Христинівський р-н, нині Черкаська обл.) і Ялтушківській селекційних станціях; у 1929-75 рр. – зав. відділу селекції однонасінних цукрових буряків, у 1975-77 рр. – консультантом Білоцерківської ДСС станції, якій у 1979 р. присвоєно ім'я О.К. Коломієць і на території якої встановлено її погруддя.

Основний напрям наукових досліджень О.К. Коломієць – селекція цукрових буряків. Уперше виділила нову форму рослин із роздільним розміщенням плодів. Авторка 11-ти сортів (у т.ч. Білоцерківського однонасінного), гібридів і полігібридів однонасінних цукрових буряків.

Над розв'язанням фантастичної наукової ідеї – виведенням нового, відмінного від усіх попередніх сорту цукрових буряків – ця тендітна жінка билася не рік і не два, а цілі десятиріччя, хоча й знала, що численні спроби зарубіжних учених одержати біологічну форму однонасінних цукрових буряків зазнали невдачі. І лише на схилі років опір природи поступається перед самовідданою настійливістю науковця й на 62-му році життя її віра в перемогу, наполегливість,

інтуїція, талант, співпраця з колегами, залізна воля до перемоги, яку підтримав і ряд її соратників, увінчалися успіхом і одним із найвидатніших відкриттів XX століття – розщепленням бурякового атома. Це була революція в буряківництві, яка давала можливість докорінно змінити технологію вирощування солодких коренів. Виношений під серцем протягом тридцятиліття і досі не знаний, перший у світі сорт однонасінних цукрових буряків, дістає право на життя, одразу ж займає почесне місце в золотій книзі історії науки. Рік його народження – 1956-й.

Чим же славний Білоцерківський однонасінний?

Його найголовніша перевага над існуючими багатонасінними сортами полягає в тому, що закладена в ньому цінна ознака дає можливість значно підвищити ступінь механізації цієї культури і водночас відкриває перспективу повної механізації, усунення такої трудомісткої праці, як ручне проривання. До того ж, корені нового сорту відокремлені один від одного. Отже, рослини розвиваються повноцінніше, даючи ваговитий буряк, зменшується стікання, ураження врожаю шкідниками. Однонасінні клубочки можна поділити на фракції і висіяти найбільші, що підвищує збір цукру з гектара. Малі норми висіву (10-12 кілограмів на гектар) теж стали перевагою одноросткових.

Слідом за Білоцерківським однонасінним з'являється сорт Білоцерківський однонасінний поліпшений, стійкий до кагатної гнилі. У тісній співдружності з працівниками відділу однонасінних цукрових буряків та лабораторією поліплоїдії створюються БЦ полігібрид 1 та БЦ полігібрид 2, а також удосконалений сорт БЦ 19, міжсортовий гібрид БЦ 2, два міжсортових полігібриди – БЦ полігібрид-17, БЦ полігібрид 21.

Тріумфально утвердившись на своїй батьківщині, одноросткові вирушили за кордон – на поля Чехословаччини, Німеччини, Угорщини, Польщі, Румунії, Болгарії та інших країн світу...

Роки 1958 і 1960 приносять сімдесятирічній Ользі Кирилівні Коломієць, яка ніколи не думала про особисту славу, та її соратникам по науковому пошуку найвищі нагороди – звання лауреатів Ленінської премії.

Заступник директора з наукової роботи Білоцерківської ДСС ім. О.К. Коломієць, доктор біологічних наук В. Федоренко сказав: «Про роботу над створенням однонасінної форми буряків сама Ольга Кирилівна скупо розповідала, і лише через призму багатьох років усвідомлюєш, що за кожною її фразою стояла титанічна праця. Слід відмітити, що саме одноросткові матеріали, створені О.К. Коломієць, генетично детерміновані за ознакою роздільноплідності. Цей селекційний матеріал сьогодні широко використовують не тільки в країнах колишнього Радянського Союзу, а й за його межами». «Отже, попри дискусії навколо першопрохідців у сфері відкриття одноросткових буряків, ще не одне

покоління селекціонерів із вдячністю буде згадувати ім'я Ольги Кирилівни Коломієць».

Ім'я вченого-селекціонера Ольги Кирилівни Коломієць, яка в числі перших у світовій селекції цукрових буряків створила і використала її однороскову форму, добре відоме в історії буряківництва.

Інформацію надано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

115 років від дня народження
РОДІОНОВА Олександра Петровича (1909–1973)

Вчений – селекціонер у галузі садівництва,
доктор біологічних наук

Народився 17 жовтня 1909 р. в с. Кошкіно сучасної Горківської області (Російська федерація).

Закінчив у 1933 р. Горківський сільсько- господарський інститут. У 1936 р. направлений на роботу в нинішній Уманський національний університет садівництва викладачем курсу плодівництва, а в 1938 р – в теперішній Інститут садівництва (ІС) НААН України на посаду старшого наукового співробітника відділу селекції. Під час Великої Вітчизняної війни працював у Горківській області. У 1944 р. О.П. Родіонов повернувся на попереднє місце роботи в інститут, а в 1948 р. його затверджено завідувачем відділу селекції. Цю посаду він обіймав до 1970 року.

У 1936 р. захистив кандидатську, а в 1952 р. – докторську дисертації, здобувши науковий ступінь доктора біологічних наук. В 1959 р. О.П. Родіонову присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «селекція плодових і ягідних культур».

У співавторстві з іншими вченими він вивів 6 сортів черешні, 2 – абрикоса, 1 – персика. Професор О.П. Родіонов опублікував 40 наукових праць, отримав 9 авторських свідоцтв. Нагороджений медалями «За почесну працю у Великій Вітчизняній війні», «За трудову доблесть», «За доблесний труд. На честь 100-річчя від дня народження В.І. Леніна». Він є лауреатом Державної премії СРСР третього ступеня за виведення нових сортів плодових культур (1952). Постановою головного комітету

Інформацію отримано з Інституту садівництва НААН України.

100 років від дня народження
МАРТИНЕНКА Івана Івановича (1924–2006)

Вчений у галузі сільськогосподарської електрифікації та механізації, доктор технічних наук, професор, академік НААН і РАСГН

Народився 21 жовтня 1924 р. у с. Хрестища Славянського району Донецької області. У серпні 1942 р. був призваний до лав Радянської Армії. У 1946 р. вступив до Московського інституту механізації та електрифікації сільського господарства. Кандидатську дисертацію подав до захисту у 1954 р. У жовтні 1962 р. за конкурсом перейшов на роботу до Української сільськогосподарської академії (УСГА) на посаду доцента кафедри застосування електроенергії у сільському господарстві.

З 1 жовтня 1964 р. переходить на посаду старшого наукового співробітника для завершення роботи над докторською дисертацією.

24 червня 1968 р. у Московському інституті інженерів сільськогосподарського виробництва успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук. 22 листопада 1968 р. рішенням ВАК СРСР йому присуджений науковий ступінь доктора технічних наук.

В 1969 р. після захисту докторської дисертації в УСГА очолив кафедру застосування електроенергії у сільському господарстві. У 1970 р. обраний членом-кореспондентом ВАСГНІЛ, у 1988 р. – дійсним членом ВАСГНІЛ (з 1992 р. РАСГН), а в 1991 р. – академіком УААН. У 1970–1972 рр. – член оргкомітету зі створення Південного відділення ВАСГНІЛ, у 1971–1985 рр. – член експертної ради ВАК СРСР з інженерних спеціальностей.

Ним особисто і за його участю розроблено нову методику енергетичної оцінки сільськогосподарських технологічних об'єктів. Визначена потреба в енергоресурсах для сільськогосподарського виробництва та побуту сільського населення України. Розроблено концепцію економії енергоресурсів у сільському господарстві. Створено і впроваджено у сільськогосподарське виробництво ряд електротехнічних і автоматичних пристроїв і систем.

І.І. Мартиненко – автор понад 400 публікацій, у тому числі монографій – 12, підручників та навчальних посібників – 20, патентів, авторських свідоцтв на винаходи – 34, у зарубіжних виданнях – 3 публікації.

Нагороджений орденами Великої Вітчизняної війни II ступеня (1985) і «За заслуги» III ступеня, 14 медалями. У 1990 р. йому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки». Нагороджений знаками «50 лет ВАСХНИЛ» (1979) та ін. У 2002 р. нагороджений знаком «Відмінник аграрної освіти і науки».

Літ.: Наукова школа «Системи автоматики технологічних процесів». Мартиненко Іван Іванович. URL: https://nubip.edu.ua/node/12631.

100 років від дня народження
ГОЛОВАЧА Василя Миколайовича (1924–1987)

Вчений у галузі біохімії тварин,
доктор біологічних наук, професор

Народився 24 жовтня 1924 р. в с. Павловичі Грубешівського повіту на Холмщині (Республіка Польща) у селянській родині. Розпочав навчання у Холмській, а закінчив — у Сокальській гімназії в 1946 р. У 1951 р. закінчив ветеринарний факультет Львівського зооветеринарного інституту. У цьому ж році під керівництвом професора С. З. Ґжицького розпочав наукову діяльність у відділі біохімії сільськогосподарських тварин Інституту агробіології АН УРСР, а з 1956 р. — Науково-дослідному інституті землеробства і тваринництва західних районів УРСР.

З 1960 по 1962 рр. працює в Українському науково-дослідному інституті фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин на посаді заступника директора з наукової роботи. Був завідувачем лабораторії фізіологічних основ утримання сільськогосподарських тварин (1960–1975 рр.)

У 1956 р. Василь Миколайович захистив кандидатську дисертацію на тему «Показники білково-вуглеводного обміну в крові корів при захворюванні хронічною гематурією». У 1964 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. У 1969 р. В. М. Головач захистив докторську дисертацію на тему «Дослідження обміну речовин в організмі великої рогатої худоби при хронічній гематурії», а в 1971 р. йому присвоєно вчене звання професора.

З 1975 по 1980 рр. В. М. Головач займав посаду проректора з наукової роботи Львівського зооветеринарного інституту та професора кафедри органічної, неорганічної і біологічної хімії; з 1980 по 1987 р. — завідувач лабораторії нейрогормональної регуляції Українського науково-дослідного інституту фізіології і біохімії с.-г. тварин.

Діапазон наукових досліджень ученого досить широкий. На початкових етапах — вивчення обмінних процесів в організмі хворих гематурією тварин. За цим напрямом ним захищена кандидатська і докторська дисертації та видано монографію «Хронічна гематурія великої рогатої худоби» (К., 1975). У 1974 р. вийшла монографія «Біохімія і проблеми тваринництва», де розкрито окремі аспекти використання сечовини в організмі жуйних. Важливим напрямом досліджень В. М. Головача і колективу лабораторії фізіологічних основ утримання було використання ультрафіолетового опромінення сільськогосподарських тварин і птиці за допомогою штучних джерел випромінювання. Тривалими дослідженнями

було встановлено основні закономірності впливу УФ-опромінення на обмінні процеси в організмі тварин, їх ріст і продуктивність. Завдяки цим розробкам були рекомендовані оптимальні дози і режими опромінення різних видів сільськогосподарських тварин та птиці. Їх результати стали основою численних рекомендацій, що знайшли визнання у вітчизняній і зарубіжній науці та практиці.

В. М. Головач був визнаним ученим у галузі сільськогосподарської біохімії. Він обирався членом ученої ради АН УРСР з проблеми «Дія ультрафіолетового опромінення на мікроорганізми, тварин і людину в сучасних умовах» та вченої ради ВАСГНІЛ з проблеми «Вивчення дії оптичного опромінення на організм сільськогосподарських тварин». Значну увагу приділяв вивченню проблеми адаптації сільськогосподарських тварин, виникнення стресів, підвищення резистентності тваринного організму.

Під його керівництвом виконано й захищено дев'ять кандидатських і одна докторська дисертації. Опублікував понад 260 наукових праць, одержав чотири авторські свідоцтва.

Як продовжувач справи засновника львівської школи біохіміків С. З. Ґжицького, В. М. Головач зробив істотний внесок у поглиблення вивчення біохімічних процесів в організмі сільськогосподарських тварин. Він написав про життєвий і науковий шлях професора С. З. Ґжицького книгу «Степан Зенонович Ґжицький» (К., 1985).

Помер 3 грудня 1987 р. Похований у м. Луцьку.

Інформацію надано з Інституту біології тварин НААН

100 років від дня народження
ПОЛОЗЕНКА Дмитра Васильовича (1924–[2015])

Вчений у галузі фінансів аграрного сектору економіки та соціальної сфери, доктор економічних наук, професор, академік АЕНУ

Народився 29 жовтня 1924 р. у селі Благодатне Гарбузинського районуМиколаївської області.

У березні 1944 р. був призваний до лав радянської армії. За мужність і героїзм Дмитра Васильовича нагороджено орденами Слави ІІІ ступеня, Червоної зірки, Вітчизняної війни, багатьма медалями, серед яких «За перемогу над Німеччиною», «За взяття Будапешта», «За перемогу над Японією».

У 1947 р. вступив до Одеського кредитно-економічного інституту, який успішно закінчив у 1951 р. По закінченні інституту викладав у Чернівецькому фінансовокредитному технікумі, а в 1954 р. був призначений заступником

директора з навчальної частини Ізмаїльського фінансового технікуму. У 1957–1960 рр. навчався в аспірантурі кафедри грошового обігу і кредиту Київського фінансово- економічного інституту (нині Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана). Згодом захистив кандидатську дисертацію з проблем кредиту і госпрозрахунку.

Працюючи на керівних посадах у Міністерстві фінансів УРСР (1963–1968), а потім у Науково-дослідному інституті економіки і організації сільського господарства ім. А.Г. Шліхтера (1968–1989), учений зробив вагомий внесок у розв'язання проблем економіки й фінансів підприємств агропромислового комплексу. У 1984 р. він захистив докторську дисертацію на тему «Фінансово-економічні проблеми сільськогосподарського виробництва».

Протягом 1997–2007 рр. обіймав посади головного наукового співробітника, завідувача відділів фінансових ресурсів держави, фінансів соціальної сфери, завідувача відділення державної політики у сфері видатків бюджету Науково-дослідного фінансового інституту при Міністерстві фінансів України, а у 2007–2011 рр. – завідувача відділу бюджетних видатків соціальної сфери та економічного розвитку Науково-дослідного фінансового інституту Державної навчально-наукової установи «Академія фінансового управління» Міністерства фінансів України. Багато наукових праць учений присвятив розвиткові фінансово-кредитного механізму. Пропозиції Дмитра Васильовича використано при розробленні проектів законів України, нормативно- правових актів Міністерства фінансів України, пропозицій для Кабінету Міністрів України, пов'язаних із забезпеченням проведення державної фінансової політики та поліпшенням бюджетного процесу.

Д.В. Полозенко є автором і співавтором понад 350 наукових праць.

Упродовж багатьох років Дмитро Васильович – член редакційної колегії науково-теоретичного та інформаційно-практичного журналу «Фінанси України», член спеціалізованої вченої ради НДФІ при Міністерстві фінансів України, а згодом – ДННУ «Академія фінансового управління». Під його науковим керівництвом підготовлено більше 10 кандидатів економічних наук.

Літ.: Ювілей Дмитра Васильовича Полозенка. Фінанси України. 2014. № 11. С. 125–126.

ЛИСТОПАД
165 років з дня народження
ТАЇРОВА Василя Єгоровича (1859–1938)

Вчений з питань виноградарства та виноробства, доктор сільськогосподарських нау

Народився 1 листопаду жовтня 1859 р. в селище Великий Каракліс (потім м. Кіровакан, нині Ванадзор) Єреванській губернії, що в Вірменії. В.Є. Таїров пішов з життя 23 квітня 1938 р. та був похований на 2-му міському кладовищі м. Одеса.

У 1875 р. закінчив Єреванську класичну прогімназію. 1875-1878 роки навчання в Тифліському реальному училищі. 1878 році вступає до Імператорського Московського Технічного Училища (нині МВТУ ім. Баумана). 1880-1884 рр. навчання в Петровській Землеробній та Лісній Академії (нині Тімірязівська Сільськогосподарська Академія). 1884 році закінчив курс у Петровській академії зі ступенем кандидата лісівництва. Склав з відзнакою дисертацію «Виробництво деревинної оцтової кислоти на заводах Брасовського майна та аналізу продуктів сухої вигонки дерева». Дисертація радою Академії була визнана однією з кращих на той час та надрукована в «Вістях Академії» (1884 р., вип. III). У листопаді 1884 р. відбувся перший публічний виступ В.Є. Таїрова на засіданні Московського відділення Лісового товариства. 7 січня 1885 року зарахований до вченого Комітету Міністерства Державного майна (потім Департамент землеробства і сільської промисловості). 1885-1888 рокі закордонне відрядження на навчання до виноробних країн (Австрія, Угорщина, Німеччина, Франція, Швейцарія, Італія). З 1892-1903 роки В.Є. Таїров приймає участь у написанні видатного енциклопедичного словника який видавався Ф.А. Брокгаузом та І.А. Ефроном, дає матеріали по виноградарству та виноробству. Загалом В.Є. Таїров написав та додав до словника 87 статей за різними питаннями виноградарства і виноробства. В 82 томі він є одним з активних авторів словника з його портретом. Починаючи з 1892 р. написав рекомендації з використання нових технологій в виноробстві та про організацію випуску коньяків на батьківщині, в Вірменії. 1892-1918 р. засновник та постійний редактор видання журналу «Вісник виноробства». Отримавши відповідні повноваження міністерства, В.Є. Таїров в 1895 році переїжджає до Одеси. Сюди ж він переводить редакцію журналу «Вісник виноробства». В 1899 р. він почав активну роз'яснювальну роботу з введення привитої культури винограду в Росії. При цьому серйозну підтримку надало Одеське міське громадське управління, яке безкоштовно надало приміщення в будівлі критого ринку на Новому базарі, певні

асигнування виділило Міністерство землеробства. 5 лютого 1905 року в Одесі на Новому ринку була відкрита перша в Росії дослідна станція по виноградарству і виноробству «Виноробна станція російських виноградарів і виноробів ». 5 лютого 1905 рік відкриття в Одесі, за ініціативою В.Є. Таїрова, першої в Росії дослідної установи з виноградарства і виноробства – «Виноробної станції російських виноградарів і виноробів».

У грудні 1909 року відзначається 25-річчя службової та науково-літературної діяльності В.Є. Таїрова. Ця дата збігається з 5-річчям станції. У зв'язку з ювілеєм вдова статського радника Наталія Еммануїлівна Духновська і підполковник артилерії Олексій Михайлович Погорєльський зробили станції «неоціненний подарунок» 5 десятин землі в рівних частинах зі своїх суміжних хуторів. Зупинка була за малим – закладання виноградників, споруда приміщень станції і виноробний підвал. А грошей ледь вистачало на утримання станції на Новому базарі. Але В.Є. Таїров своїм невгамовним характером починає бурхливу діяльність по організації будівельного фонду станції, звертається до своїх друзів вітчизняного виноградарства і по крихтах збирає гроші на будівництво. Інженер Сергій Васильович Панов безоплатно розробив проект спорудження будівель станції, а потім здійснював нагляд за будівництвом. Велику суму грошей виділило Міністерство землеробства оцінивши діяльність станції. Протягом 1910-1912 рр. на березі Сухого лиману було завершено будівництво комплексу будівель станції. Для розробки питань виноградарства заклали дослідний виноградник і відкрили прищепну майстерню. Значно збільшилася матеріальна база станції, це дозволило обладнати лабораторії розширити напрямки дослідницьких робіт і організувати знамениті курси виноградарства і виноробства для підготовки висококваліфікованих фахівців. Обсяг робіт і роль станції ріс і вона переросла в Центральну науково-дослідну виноробну станцію з функціями державного значення. У 1922 році станції було присвоєно ім'я засновника станції – В.Є. Таїрова. У зв'язку зі зростаючим значенням станції для виробництва, в 1931 році вона була реорганізована в Український науково-дослідний інститут виноградарства і виноробства з системою опорних виноградарських пунктів. Наукова діяльність інституту призупинилася під час Великої Вітчизняної війни. 60-70 роки стали роками розвитку інституту. Були створені нові лабораторії, опорні пункти. Розроблялися заходи щодо освоєння нових районів під виноградну культуру, впроваджувалися в районований сортимент сорти і гібридні форми селекції інституту. Зросли обсяги наукових досліджень і їх результативність. У 1964 році було завершено будівництво нового лабораторного корпусу. Інститут сьогодні – це визнаний національний науково-дослідний центр з питань виноградарства, розсадництва та виноробства, який плідно розвиває наукові традиції, засновані В. Е. Таїровим і його соратниками на сучасному науковому рівні.

1901 рік член постійної комісії виноградарства в Парижі. 1903-1938 роки Віце-президент Міжнародної організації виноградарів та виноробів (МОВВ). 24 квітня в

1914 року був прийнятий Закон «О виноградном вине», в цьому найбільша заслуга В.Є. Таїрова. Великий вклад науковця в виданні видатної довідкової літератури.

1914 рік організація при Виноробній Станції Вищих Курсів виноградарства і виноробства.

1922 рік Науково-дослідній виноробній станції присвоєно ім'я Василя Єгоровича Таїрова. 1931 рік Станцію реорганізовано в Український науково-дослідний інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова. Наукова діяльність В.Є. Таїрова була у організації наукових досліджень по виноградарству та виноробству, використання в селекції амурського винограду, боротьби з фальсифікацією вин. Має багато державних нагород. Він автор 520 наукових та науково-популярних робіт.

23 квітня 1938 року В.Є. Таїров пішов з життя, похований на 2-му міському кладовищі міста Одеса, поруч з дружиною Євгенією Миколаївною.

Інформацію надано з ННЦ "Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова"

105 років від дня народження
ОЛЬХО́ВСЬКОЇ-БУРКО́ВОЇ Антоніни Кузьмівни (1919–2003)

Вчена у галузі захисту рослин та ентомології, професор, доктор біологічних наук, заслужений працівник Вищої школи України

Народилася 2 листопада 1919 року в селищі Березівка Круглінської волості Дмитрівського повіту (нині Дмитріївського району Орловської області).

Після переїзду родини на Донбас, в 1928–1938 роках, навчалась в Ново-Горлівській середній школі. У 1938 році вступила до Пушкінського сільськогосподарського інституту в м. Пушкін Ленінградської області. Не завершивши навчання, під час Другої світової війни в 1941–1942 роках добровільно пішла працювати медсестрою в евакуаційних шпиталях міста Кам'янська Ростовської області. В 1942–1945 роках продовжила навчання в інституті.

Після війни, закінчивши інститут, Антоніна Кузьмівна разом з чоловіком Ольховським Леонідом Георгійовичем переїхала до України та працювала агрономом-ентомологом Матусівського цукрового комбінату Звенигородського району Черкаської області. З вересня 1945 року до жовтня 1947 року Антоніна Ольховська-Буркова працювала старшим лаборантом кафедри лісогосподарських культур Київського сільськогосподарського інституту (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України).

З грудня 1947 року трудова діяльність Антоніни Кузьмівни пов'язана з Уманським сільськогосподарським інститутом (нині Уманський національний університет садівництва). Спочатку вона працювала асистентом кафедри захисту рослин, потім старшим викладачем. У 1953 році Антоніну Кузьмівну обрали доцентом кафедри захисту рослин, а в 1962 році – завідувачем цієї кафедри, яку вона очолювала до 1990 року. З серпня 1990 роду до липня 1999 року вона працювала на посаді професора кафедри.

У 1952 році Антоніна Кузьмівна захистила кандидатську дисертацію «Біологія оленки мохнатої в умовах України і міри боротьби з нею». У 1972 році – докторську дисертацію «Листовійки – шкідники плодових культур України і заходи боротьби з ними». У вересня 1973 року Антоніні Кузьмівні було присвоєно вчену ступінь доктора біологічних наук, а в 1974 році – вчене звання професора. Так Антоніна Кузьмівна Ольховська-Буркова стала першою жінкою-професоркою в Черкаській області.

Наукова діяльність А.К. Ольховської-Буркової була присвячена вивченню біології шкідників і системи захисту від них сільськогосподарських культур.

Антоніна Ольховська-Буркова очолила наукову школу захисту і карантину рослин, засновником якої в 1946 році став відомий вчений зі світовим ім'ям професор Пересипкін Володимир Федорович. Вона розпочала дослідження з розробки систем захисту плодових насаджень від шкідливих організмів. Вчена розробила і постійно вдосконалювала інтегровану екологічно безпечну систему захисту сільськогосподарських культур від шкідливих організмів Лісостепу України. При цьому Антоніна Кузьмівна ставила завдання зменшити дозу отрутохімікатів на рослину і не знищувати повністю шкідників, а лише обмежити їх кількість, так як в природі все точно запрограмоване для життя і продовження роду. І шкідники зернових, плодових, кормових культур мають право на існування в допустимих пропорціях. Разом зі своїми учнями надавала консультації та практичну допомогу товаро-виробникам, фахівцям господарств усіх форм власності.

Під керівництвом А.К. Ольховської-Буркової захищено 12 кандидатських і одна докторська дисертації. Її вихованці стали викладачами Уманського національного університету садівництва: М.Я. Мусатенко, І.В. Крикунов.

Антоніна Кузьмівна Ольховська-Буркова – автор 258 наукових праць. Зокрема 8 навчальних посібників, серед яких «Видовий склад шкідників люцерни в умовах Центрального Лісостепу УРСР» (1981), «Вплив регуляторів зростання на підвищення стійкості ярого ячменю до шведської мухи та його продуктивність» (1985), «Інтегрована система захисту зернових культур від шкідників, хвороб та бур'янів» (1990) та ін.

Антоніна Кузьмівна багато сил та енергії віддавала громадській роботі, зокрема в профспілковій організації. Її неодноразово обирали делегатом з'їздів профспілок України. За участь у Другій світовій війні Антоніна Кузьмівна була

нагороджена медалями «20 років перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «50 років збройних сил СРСР», «30 років перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». За багаторічну сумлінну працю була нагороджена медаллю «За доблесну працю» і присвоєно звання «Заслужений працівник вищої школи УРСР».

Антоніна Кузьмівна Ольховська-Буркова померла 3 березня 2003 року в м. Умань Черкаської області.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

95 років від дня народження
БОНДАРЕНКА Герольда Леонідовича (1929–2016)

Вчений у галузі овочівництва і баштанництва, кандидат біологічних наук

Народився 5 листопада 1929 р. у с. Старо- Бешеве Донецької області.

У 1949 р. після закінчення середньої школи вступив на перший курс аграрного факультету Полтавського сільськогосподарського інституту, де проявив себе не тільки старанним студентом, а й активним учасником суспільного життя навчального закладу.

У 1955 р. вступив до аспірантури Українського науково- дослідного Інституту овочівництва і картоплі, у якому в 1963 р. успішно захистив кандидатську дисертацію. Тут і залишився працювати на посаді старшого наукового співробітника, з 1964 по1969 рік – заступника директора з наукової роботи, по 1994 рік – директора інституту.

Очолював Інститут овочівництва і баштанництва протягом чверті століття. Це був період, коли вирішувалися важливі завдання державного масштабу в галузі сільського господарства, які були викликані необхідністю перебудови її організаційно-економічних основ. Подібна постановка питання передбачала вироблення нових форм організації виробництва, що сприяло підвищенню врожайності сільськогосподарських культур в умовах концентрації і спеціалізації господарств. Особливо це стосувалося овочівництва – галузі трудомісткої, слабо механізованої з великою різноманітністю вирощуваних культур. То були роки напружених творчих пошуків, втілення до практики аграрного виробництва новітніх досягнень сільськогосподарської науки, розроблення теоретичних основ і ефективних методів селекції, первинного насінництва та насіннєзнавства, проведення досліджень з різних напрямків розвитку вітчизняної овочевої галузі, всебічного і глибокого поєднання теоретичних досліджень з широкою практичною діяльністю. У результаті Інститут овочівництва і баштанництва набув широкої популярності як крупний науково-дослідний і координаційно- методичний центр не

тільки в Україні, а й за її межами.

Г.Л. Бондаренко мав 13 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, значну кількість яких впроваджено у виробництво. Нимопубліковано більше 160 наукових праць. Він був титульним редактором багатьох наукових видань, серед яких «Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві», «Овочівництво відкритого ґрунту», «Азбука городника», «Довідник з овочівництва» і багато ін. Під його науковим керівництвом 12 аспірантів захистили кандидатські дисертації.

Повсякденну увагу приділяв створенню матеріально-технічної бази наукових підрозділів інституту, його дослідних станцій і господарств, будівництву житла та соціально-побутових об'єктів. За час його роботи на посаді директора інституту була створена сучасна матеріальна база для проведення дослідницьких робіт та розширення виробництва в усіх напрямах наукової та виробничої діяльності інституту. У селищі Селекційне було побудовано більше 400 квартир,

2 гуртожитки на 170 місць, дитячий садок, Будинок культури, Республіканська школа підвищення кваліфікації працівників сільського господарства, котельня, об'єкти водопостачання, газифікації, каналізації та інші споруди.

За період його керівництва в установі створено більше 120 сортів і гібридів овочевих і баштанних культур, багато з яких на сьогодні є брендами і отримали світове визнання; розроблено і впроваджено інтенсивні і природоохоронні технології виробництва овочевої продукції. За вклад у розвиток вітчизняної науки і аграрного сектору Г.Л. Бондаренка нагороджено двома орденами «Знак пошани», орденом «Дружба народів», двома медалями, почесними грамотами, у тому числі «Почесною відзнакою УААН», йому присвоєно звання

«Почесний громадянин міста Мерефа».

Помер та похований у смт. Бабаї Харківського району, Харківської області.

Інформацію отримано з Інституту овочівництва і баштанництва НААН.

100 років від дня народження
А́ДМІНА Євгена Івановича (1924–2006)

Український вчений-освітянин в галузі молочного та м'ясного скотарства

Народився 18 листопада 1924 р., рано втратив батьків. Був направлений на виховання у дитячий будинок у м. Дніпропетровськ, де закінчив середню школу. У 1942 р. добровольцем пішов на фронт. Після демобілізації в 1947 р. вступив до Дніпропетровського сільськогосподарського інституту на зоотехнічний факультет,

який закінчив з відзнакою у 1952 р. Наступних чотири роки працював головним зоотехніком навчально-дослідного господарства цього ж інституту.

Ще в роки навчання Євген Іванович займався науковими дослідженнями. І це захоплення переросло в справу всього життя. Свою діяльність як науковець починав у 1956 р. на Донецькій обласній сільськогосподарській дослідній станції на посаді завідувача відділу тваринництва. З 1961 по 1983 р. завідував лабораторією технології утримання та гігієни сільськогосподарських тварин у Науково-дослідному інституті тваринництва в м. Харків, а в 1983-2006 рр. працював професором та завідувачем кафедри Білоцерківського державного аграрного університету.

Кандидатську дисертацію на тему: «Матеріали до вивчення фізіології лактації та режимів доїння корів» захистив у 1959 р. в м. Київ в Українській академії сільськогосподарських наук. Докторську дисертацію на тему: «Наукові обґрунтування технології машинного доїння корів на фермах промислового типу» захистив у 1974 р. також у м. Київ, в Українській сільськогосподарській академії. У 1977 р. йому присвоєно звання професора.

Є. І. Адмін вніс значний вклад в розвиток вітчизняного скотарства. Працюючи в Науково-дослідному інституті тваринництва Лісостепу і Полісся, віддав багато сил і енергії організації і становленню відділу технології утримання та гігієни сільськогосподарських тварин, проведенню актуальних наукових досліджень, підготовці кадрів. Під його керівництвом вперше у вітчизняній практиці в дослідному господарстві «Кутузівка» Харківської області було освоєно технологію безприв'язного утримання 1000 корів на глибокій підстилці з доїнням на установках «Ялинка». Ферма успішно функціонувала понад 50 років і стабільно виробляла найрентабельніше молоко в Україні. Протягом багатьох років учений визначав напрями і координував наукові дослідження та впровадження нових прогресивних технологій виробництва молока у науково-дослідних закладах України.

Науковій громадськості професор Є.І. Адмін відомий як учений у галузі технології виробництва молока. Численні роботи з проблем технології машинного доїння, годівлі, утримання, етології молочної худоби, науково-методичне керівництво вдосконаленням технології виробництва молока на промисловій основі, цінні практичні пропозиції виробництву, підготовлені на основі глибоких експериментальних досліджень, відчуття нового забезпечили ученому заслужений авторитет серед науковців і практиків. Велика заслуга його в утвердженні технології виробництва молока як науки. Він автор 182 наукових робіт, у тому числі 8 підручників та навчальних посібників, 13 монографій і брошур, має 4 авторських свідоцтва.

Основні напрями досліджень і розробок професора Є.І. Адміна такі. На базі численних експериментів ним обґрунтовано ряд параметрів технології, організації й адаптації корів на фермах до машинного доїння, розроблено зоотехнічні обґрунтування і вимоги для автоматизації доїльних установок майбутнього.

Вивчено добову ритміку кормової поведінки корів і телят за різних умов їх утримання. Це дало змогу розробити метод режимної годівлі тварин, що зменшує затрати кормів на 7-18 %, знижує вартість будівництва тваринницьких приміщень на 9-12 %.

Запропоновано науково обґрунтовані способи групування корів на фермах для нормованого механізованого роздавання кормів та диференційованого догляду за тваринами різної продуктивності, віку і фізіологічного стану. Це зменшує витрати кормів на 12-15 %, затрати праці - на 16 %.

Удосконалено технологію утримання нетелей і корів у контрольно-селекційних корівниках ферм.

Розроблено оригінальні технології проведення отелень корів у денниках взимку і влітку, а також доїння новотільних корів і напування телят молозивом.

Науково обґрунтовано економічні проекти поетапного оновлення існуючих молочних ферм для освоєння енергоресурсозберігаючих технологій виробництва молока.

Своїми глибокими знаннями і багатим досвідом учений щедро ділився з молодими науковцями. Він підготував одного доктора і 20 кандидатів сільськогосподарських наук. До його думки прислухалися вчені не лише України, а й інших країн, він член двох спеціалізованих рад із захисту дисертацій.

Є.І. Адміну 6 вересня 1995 р. присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки України.

За трудові та бойові заслуги Євген Іванович відзначений орденами Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», Вітчизняної війни II ступеня і 12 медалями.

Професор Є. І. Адмін багато сил віддавав громадській роботі, був головою університетського комітету ветеранів.

Науковій роботі служив самовіддано. Його глибокі знання, багатий досвід та інтуїція сприяли розв'язанню проблем технології виробництва молока в нових економічних умовах. І цьому навчав він своїх учнів - студентів, аспірантів, співробітників.

Євген Іванович Адмін пішов з життя 4 липня 2006 року та похований на білоцерківському кладовищі.

Інформацію надано з Інституту тваринництва НААН

85 років від дня народження
СИВОЛАПА Юрія Михайловича (1939–2014)

Вчений у галузі молекулярної біології
сільськогосподарських культур,
доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 18 листопада 1939 р. у м. Дніпропетровськ (нині – м. Дніпро).

Вищу освіту Сиволап Ю.М. здобув на агрономічному факультеті Одеського сільськогосподарського інституту. Шлях у науку розпочав з навчання в аспірантурі (1963-1966 рр.) у Всесоюзному селекційно-генетичному інституті (ВСГІ, м. Одеса, нині – Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення, СГІ –НЦНС), після закінчення якої захистив дисертацію «Вивчення природи та розробка методів отримання відновників фертильності у кукурудзи» та отримав науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності «селекція і насінництво».

Протягом 1969-1970 років Ю.М. Сиволап пройшов стажування в Каліфорнійському технологічному інституті (США) у лабораторії професора Джеймса Боннера (James Frederick Bonner), відомого молекулярного біолога. У 1971 р. Ю.М. Сиволап організував та очолив у ВСГІ лабораторію молекулярної біології, де проводились дослідження специфічності організації ДНК різних видів і сортів рослин, а також аналізу впливу ДНК на рослини як «прелюдія» робіт з генетичної трансформації рослин. Можна вважати, що Ю.М. Сиволап одним з перших в СРСР почав вивчати геном сільськогосподарських рослин на молекулярному рівні. За кілька років лабораторія стала відомим науковим підрозділом: розроблено основні методи виділення й аналізу хроматину та високополімерних сполук з тканин злакових рослин, розширились дослідження молекулярної організації геномів, почалось вивчення впливу екзогенної ДНК на спадковість рослин. Оригінальність робіт лабораторії привернули увагу закордонних колег: у 1974 р. Ю.М. Сиволап був запрошений до членства в Міжнародному комітеті з дослідження перспектив селекції рослин. Кваліфікацію науковця Ю.М. Сиволап підвищував відвідуванням відомих світових наукових центрів США, Європи, Азії.

У 1987 р. в Інституті генетики та цитології АН Білоруської РСР (Мінськ) Сиволап Ю.М. захистив дисертацію за темою «Особливості організації й мінливості геномів культурних злаків» та отримав науковий ступінь доктора біологічних наук, у 1989 р. – вчене звання професора. У 1995 р. він став членом-кореспондентом, а в 2000 р. – дійсним членом Української академії аграрних наук.

Успіхи в розвитку сучасних біотехнологій у рослинництві сприяли створенню у 1999 році на базі відділу молекулярної генетики та лабораторії біотехнології СГІ – НЦНС Південного біотехнологічного центру в рослинництві (ПБЦ), який протягом 12 років очолював академік Ю. М. Сиволап. З метою осягнення новітніх світових здобутків Юрій Михайлович у 2000 р. пройшов стажування в Айовському університеті США.

ПБЦ став осередком розробки сучасних ДНК-технологій та методів культивування рослин *in vitro* для підвищення ефективності селекції важливих сільськогосподарських культур. Тут чи не вперше в колишньому СРСР було запроваджено у генетико-селекційні дослідження аналіз на основі полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР) – революційний метод у багатьох галузях біологічної науки. Молекулярна генетика стала реальним фактором розвитку генетичних досліджень і практики селекції рослин.

Участь академіка Ю.М. Сиволапа в роботі міжнародних конгресів, конференцій, симпозіумів свідчила про його авторитет у світовій біологічній науці. Він був вченим світового рівня. Під його керівництвом проведені пріоритетні дослідження генетичного поліморфізму та розподілення сортів пшениці, ячменю, рису, сорго, сої, винограду, хмелю, ліній та гібридів кукурудзи, соняшнику, маркування генів агрономічно важливих ознак сільськогосподарських культур, розроблено принципову схему реєстрації генотипів у вигляді ідентифікаційних формул. Дослідження генома сільськогосподарських рослин проводились у межах Програми наукових досліджень НААН «Сільськогосподарська біотехнологія», незмінним керівником був вчений.

Ю.М. Сиволап був віце-президентом Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М.І. Вавилова, членом ради директорів Біотехнологічної асоціації країн Чорноморського регіону, членом Міжвідомчої ради з питань біотехнології Міністерства освіти і науки України, членом редакційних колегій багатьох фахових журналів, членом експертних та спеціалізованих вчених рад.

Академіком створено відому в світі школу молекулярних генетиків. Під керівництвом Ю.М. Сиволапа виконано та захищено 5 докторських і 17 кандидатських дисертацій. Він є автором п’яти монографій, понад 500 наукових публікацій, методичних рекомендацій, науково-методичних посібників, патентів, державних стандартів.

Держава високо відзначила здобутки видатного вченого: в 2009 році академіку йому присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Помер Сиволап Юрій Михайлович 9 серпня 2014 року і похований у м. Одеса.

Інформацію надано з Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення

100 років від дня народження
ПУШКАРЕВА Миколи Михайловича (1924 – 1992)

Вчений в галузі садівництва,
кандидата сільськогосподарських наук

Народився 19 листопада 1924 року у селі Каламан Каламанського району Харківської області.

В 1941 році закінчив Каламанську середню школу. У 1942 році був призваний до лав Червоної Армії, воював до березня 1944 року. Далі було важке поранення, тривале лікування в госпіталях, ампутація ноги.

У 1945 р. вступив до Одеського сільськогосподарського інституту, який закінчив у 1950 р. та отримав спеціальність вченого агронома виноградаря-плодоовочівника. Був направлений на роботу в м. Благовіщенськ-на-Амурі, якийсь час працював головним інженером на лікеро-горілчаному заводі. За станом здоров'я повернувся до Одеси, у серпні 1951 року вступив на роботу до Українського НДІ виноградарства та виноробства ім. В.Є. Таїрова і з того часу все його життя та діяльність пов'язана з цією установою.

Спочатку працював молодшим науковим співробітником та завідувачем експериментального винподвала на Білгород-Дністровській дослідній станції інституту, а з березня 1952 року – завідувачем експериментального винподвала інституту.

У 1956 році був призначений головним винарем інституту. Ці роки для Миколи Михайловича були не лише роками професійної діяльності по переробці винограду на вино і випуску марок вин інституту. Належало побудувати новий винподвал – маленький, ще таировский, експериментальний підвал не забезпечував збільшені об'єми переробки і об'єми експериментальної роботи відділу виноробства, що збільшилися. Новий винподвал інститут і досвідчене господарство будували своїми силами. Були здійснені виїмки величезної кількості грунту (жерствы), який використали для будівництва дороги до Чорноморки, розроблені і здійснені роботи по зміцненню стін і спорудженню перекриття підвалу. Оточення вражалося, як Микола Михайлович на одній нозі на милицях по кілька разів в день спускався і піднімався у винподвал і устигав постійно контролювати роботу на будмайданчику, одночасно виконуючи роботи за технологією і перевіркою стану вин, організовуючи переробку винограду, що поступає, і т. д. І незабаром новий підвал прийняв перші партії вин із сортів нової селекції інституту та класичних європейських сортів.

Микола Михайлович зазначив, що нові сорти, виведені селекціонерами інституту, зокрема 40 років Жовтня, Рубін України перевершують за низкою цінних

господарських ознак та технологічних якостей районовані в Одеській області сорти. Необхідно лише розробити та вдосконалювати технологію вирощування та переробки цих сортів для поповнення українського сортименту, в якому на той час набір сортів, придатних для приготування високоякісних червоних столових та десертних вин, був дуже обмежений. І, незважаючи на надзвичайну завантаженість виробничою роботою, він у 1963 році вступає до аспірантури інституту без відриву від виробництва та темою наукових досліджень обирає «Спрямоване вирощування врожаю винограду сортів 40 років Жовтня та Рубін України для приготування столових та десертних вин на півдні України».

У квітні 1968 року Микола Михайлович Пушкарьов успішно захищає дисертацію та затверджується в науковому ступені кандидата сільських наук.

За випробування нових сортів винограду селекції інституту та впровадження їх у виробництво М. М. Пушкарьов був учасником ВДНГ СРСР та нагороджений срібною медаллю. У червні 1970 року Миколі Михайловичу важко було поєднувати виробничу діяльність головного інженера – технолога виноробa дослідного господарства та завідувати відділом виноробства інституту, організовувати та виконувати тематику наукових досліджень з виноробства, на той час велику та різноспрямовану. І у серпні 1971 року Микола Михайлович повертається на колишню роботу – виноробом дослідного господарства. Але дослідницька робота приваблює. Микола Михайлович продовжує брати активну участь у технологічній оцінці нових селекційних форм та сортів інституту, читає спеціальний курс з технології виноробства у школі майстрів-виноградарів при інституті, виступає на конференціях, курсах виноробів колгоспів та радгоспів.

У жовтні 1979 року обирається посаду старшого наукового співробітника лабораторії технології виноробства інституту. На цій посаді він зосереджується на дослідженнях з технологічної оцінки сортів інституту, вивчає можливість розробки нових марок вин із цих сортів. Обсяг робіт величезний – щорічно готували по кілька сотень зразків різних типів вин і давали їм хімічну та органолептичну оцінку.

З цієї тематики Микола Михайлович опублікував близько 40 наукових статей у журналах і збірниках, подав велику кількість раціоналізаторських пропозицій щодо вдосконалення технології стосовно окремого сорту.

Все життя пропрацювала в інституті і дружина Миколи Михайловича – Марія Семенівна Пушкарьова (Андріанова). Кваліфікований бібліограф, вона чудово знала основні напрямки дослідницької роботи кожного наукового співробітника, систематизувала та пропонувала кожному новинки наукової літератури, реферативні журнали з профілю його роботи. Багато років Марія Семенівна поповнювала фонд наукової бібліотеки, збирала заявки від науковців та купувала

книжки через бібколектор, оформляла обмін науковою літературою із спорідненими бібліотеками.

Тяжкі військові випробування та напружена робота в післявоєнний період не пройшли даремно – почалися проблеми зі здоров'ям, що змушує Миколу Михайловича у серпні 1989 року піти на заслужений відпочинок.

Микола Михайлович Пушкарьов пішов із життя 1992 року.

Інформацію надано з ННЦ "Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова"

150 років від дня народження
НАБОКИХ Олександра Гнатовича (1874–1920)

Вчений у галузі генетичного ґрунтознавства, доктор агрономії

Народився 22 листопада (4 грудня) 1874 р. в місті Сарапулі В'ятської губернії (нині – Удмуртія, Російська Федерація) в сім'ї дрібного митного чиновника. Після закінчення Сарапульського реального училища у 1892 р. вступив до Новоолександрійського інституту сільського господарства і лісівництва в м. Пулави Люблінського воєводства Царства Польського (нині – Харківський національний аграрний університет).

У 1893 р. за рукописну роботу «Фіто-фенологічні спостереження» вченою радою інституту нагороджений золотою медаллю.

Із листопада 1899 р. почав працювати безоплатним, а з 1 вересня 1900 р. – понадштатним лаборантом при ботанічному кабінеті Петербурзького технологічного інституту. Поряд із працею у ботанічному кабінеті з питання фізіології, на запрошення В.В. Докучаєва обстежував із ним і М.В. Карчевським ґрунти Закавказзя використовуючи «нижегородський» метод оцінки земель і гірських порід. Після систематизації отриманих результатів про клімат, рослинність й інші ґрунтоутворюючі фактори, що допомогло виявити закономірності у зміні ґрунтоутворювачів, доповів результати Ґрунтовій комісії при Вільному Економічному товаристві. Після цього займався проблемами класифікації ґрунтів і готував до друку статтю «До питання про ґрунтові класифікації».

У 1901 р. отримав запрошення працювати на посаді асистента кафедри землеробства Новоолександрійського інституту сільського господарства і лісівництва. Наступного року опублікував свою найбільш відому працю з ґрунтознавства – «Класифікаційна проблема в ґрунтознавстві».

У 1905 р. захищає магістерську дисертацію на тему «Тимчасовий анаеробіоз вищих рослин», яка була видана в Одесі. Після успішного захисту дисертації призначений екстраординарним професором по кафедрі агрономії та завідувачем

агрономічної лабораторії Імператорського Новоросійського університету (нині – Одеський національний університет ім. І.І. Мечнікова).

Починаючи з 1906 і до 1912 р., в першу чергу на основі агрономічної лабораторії Новоросійського університету, на замовлення земств і приватних осіб розгорнув детальне обстеження ґрунтів та їх хімічного аналізу з відбором монолітних зразків в окремих повітах Херсонської губернії Бессарабської губернії (Ізмаїлівський, Аккерманський, Бендерський, Кишинівський, Білецький, Оргієвський, Хотинський, Сорокський), Подільської губернії, Волинської губернії (Житомирський, Старокостянтинівський, Заславський, Ровенський, Кременецький), Таврійської губернії (Дніпровський та Ялтинський), Донської області трьох округ (Ростовський, Маничський, Сальський), Кубанської області відділи (Ейський, Катеринодарський і Армавірський). Крім того, було зроблено експедиції в Батумську область, Тифліську губернію, Румунію та Катеринославську губернію. Також протягом 1912–1915 рр. обстежено Харківську губернію.

На підставі зібраного матеріалу було складено схематичні ґрунтові карти південно-західної Росії у масштабі 40 верст в дюймі, Київської та Подільської – 15 верст в дюймі, Бессарабської у масштабі 25 верст в дюймі. Для Харківської та Херсонської губерній ґрунтові карти складали у масштабі 2 версти в дюймі (1:84 000). Для трьох округ: Харківської, Сумської та Ізюмської було видано 10-верстні мапи ґрунтів із звітами по округах. Всі виготовлені карти крім морфолого-генетичного опису мали й аналітичне (хімічне) обґрунтування і особливо стосовно вмісту гумусу. За зібраними матеріалами також було створено карту опадів Росії та південно- західної її частини.

24 лютого 1910 р. в Університеті Святого Володимира (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка) захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора агрономії на тему

«До питання про подразники росту», а вже 12 березня вчена рада університету затвердила його в цьому ступені. Із 7 січня 1912 р. його призначають ординарним професором по кафедрі агрономії Новоросійського університету.

Творча спадщина О.Г. Набоких за період 1896–1917 рр. складається з 91 наукових і науково-популярних праць з питань ґрунтознавства, мікробіології ґрунтів, фізіології рослин, водного режиму ґрунтів, а також ентомології, фітопатології та історії галузевої науково-освітньої думки.

Помер 25 березня 1920 р. у м. Одеса, де й похований.

Літ.: Професор НАБОКИХ Олександр Гнатович (1874-1920) : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1896−1917 рр. / НААН, ННСГБ ; уклад., наук. ред. В.А. Вергунов. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. 122 с. (Кн. 52)

120 років від дня народження
КУТІКОВА Самуїла Йосиповича (1904–1993)

Український вчений в області економіки, організації управління та планування сільського господарства

Народився 23 листопада 1904 р. у м. Бихов Могилівської губернії Білорусії у родині кустаря. По закінченню середньої школи у 1921 році вступив до Ленінградського сільськогосподарського інституту на факультет сільськогосподарської економіки і політики. По закінченню інституту отримав спеціальність агроном-економіст та з 1925 р. працював агрономом Оршанського окружного земельного відділу (БРСР), а згодом Конотопського окружного земвідділу (УРСР), до кінця 1929 р.

Свою діяльність як науковець починав у 1930 р. в Середньоволзькому науково-дослідному інституті реконструкції сільського господарства (м. Самара), де проробив 5 років старшим науковим співробітником, проводив дослідження з організації виробництва у радгоспах. У січні 1935 р. був запрошений на роботу у Всесоюзний науково-дослідний інститут свинарства (м. Полтава). В цьому інституті працював спочатку як старший науковий співробітник, а потім завідувачем відділу економіки і організації. У 1939 року захистив дисертацію на здобуття ступеня кандидата сільськогосподарських наук.

У червні 1941 р. добровольцем пішов на фронт. Після демобілізації в 1947 р. повернувся до наукової діяльності у відділ економіки Науково-дослідного інституту Лісостепу і Полісся (м. Харків), де спочатку працював старшим науковим співробітником, а з 1956 року по 1979 рік – завідувачем цього відділу, з 1 січня 1980 р. – професором-консультантом.

Докторську дисертацію за темою «Шляхи розвитку інтенсивного тваринництва та зміцнення кормової бази у колгоспах Полісся України» захистив у 1953 р. У 1956 р. йому присвоєно звання професора, зі спеціальності «Економіка та організація сільського господарства».

Доктор сільськогосподарських наук, професор Самуїл Йосипович Кутіков разом зі своєю науковою школою сформував оригінальний творчий напрям експериментально-економічних досліджень які носили конструктивний та масштабний характер. Під керівництвом вченого розроблено низку методів підвищення економічної ефективності галузей тваринництва. Розроблено: перспективні моделі спеціалізованих тваринницьких господарств; системи спеціалізації скотарства у приміських зонах; методику визначення порівняльної економічної ефективності галузей тваринництва; організацію потокової системи ведення свинарства в колгоспах та радгоспах УРСР; методику визначення

ефективності виробництва молока при різному співвідношенні використання кормів; типи спеціалізованих тваринницьких господарств та організаційна схема виробництва молока та м'яса великої рогатої худоби. Обґрунтовано: економічну ефективність спеціалізації та концентрації скотарства у колгоспах УРСР; економічну ефективність виробництва молока за різних рівнів продуктивності корів; економічну ефективність методів та способів підвищення праці в молочному скотарстві за різних умов утримання корів; економічну ефективність методів ведення свинарства.

Своїми глибокими знаннями і багатим досвідом учений щедро ділився з молодими науковцями, він підготував п'ять докторів і 35 кандидатів економічних наук, автор близько 150 наукових робіт.

За багаторічну плідну наукову діяльність, підготовку наукових кадрів та у зв'язку з восьмидесятиріччям з дня народження С.Й. Кутікова, доктора сільськогосподарських наук, професора, представлено до присвоєння почесного звання "Заслужений діяч науки Української РСР".

За трудові та бойові заслуги Самуіл Йосифович відзначений орденами Трудового Червоного Прапора, Червоной зірки, Вітчизняної війни I та II ступеня та 5 медалями.

Самуїл Йосипович Кутіков пішов з життя 23 червня 1993 року та похований на Кулиничівському кладовищі м. Харків.

Інформацію надано з Інституту тваринництва НААН

ГРУДЕНЬ

95 років від дня народження

ГРИЦАЄНКА Аркадія Олександровича (1929–2014)

Вчений в галузі садівництва, кандидат біологічних наук, доцент, відмінник аграрної освіти України

Народився 5 грудня 1929 року в м. Кам'янець-Подільський Хмельницької області в родині службовців. Після закінчення середньої школи в 1949 році вступив до Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний університет садівництва), який успішно закінчив у 1954 році за спеціальністю агроном-плодоовочівник.

З травня до серпня 1954 року Аркадій Олександрович працював заступником головного агронома у Зіньківській МТС Віньковецького району Хмельницької області. З жовтня 1954 року до вересня 1955 року викладав у Зіньківському технічному училищі. У 1955–1962 роках працює старшим науковим

співробітником, завідувачем відділу плодово-ягідних культур Кам'янець-Подільського ботанічного саду Хмельницької області.

У 1962–1965 рр. Аркадій Грицаєнко навчається в аспірантурі кафедри загального землеробства Уманського сільськогосподарського інституту. В цей час під керівництвом професора С.С. Рубіна та доцента А.С. Андреєнка, проводив дослідження фізіолого-біохімічних особливостей яблуні в зв'язку з різноманітними системами утримання ґрунтів в саду.

В березні 1969 року він захистив кандидатську дисертацію «Розробка системи утримання ґрунту в плодових садах» у Національному аграрному університеті (нині Національний університет біоресурсів і природокористування) та здобув науковий ступінь кандидата біологічних наук за спеціальністю «Фізіологія рослин».

Після закінчення навчання в аспірантурі у травні 1965 року Аркадій Олександрович працює асистентом кафедри плодівництва і виноградарства Уманського сільськогосподарського інституту (нині Уманський національний університет садівництва). В 1970 році йому присвоєно наукове звання доцента.

У червні 2001 року призначений на посаду виконуючого обов'язки професора кафедри плодівництва і виноградарства. Працював на даній посаді до червня 2007 року.

Аркадій Олександрович викладав навчальні дисципліни: плодівництво, помологія та плодівництво з основами біології. Його учні згадують, як на своїх лекціях він чарував вмінням творити кольоровою крейдою на дошці численні авторські ілюстрації до кожної теми лекцій. Структурований матеріал, чудове знання біології, ілюстрації до теми, влучні паралелі між сухими спеціальними термінами і практичним застосуванням біологічних законів щодо формування врожаю плодових, горіхоплідних і ягідних рослин в промислових садах – все це заохочувало учнів до відвідування його лекцій і полегшувало вивчення матеріалу.

Тривалий час вчений також працював і науковим редактором науково-практичного журналу «Новини садівництва».

Наукова робота Аркадія Олександровича Грицаєнка була тісно пов'язана з вивченням впливу мінеральних добрив на водний режим, фотосинтез, ріст і врожайність дерев за відновлюючого обрізування і різних систем утримання міжрядь яблуневого саду. Він активно продовжував займатися створенням методики вивчення анатомічної будови листя і пагонів яблуні, виконував інші фізіологічні дослідження.

Вчений розробив новітню технологію електростратифікації щеплень винограду і втілив її у виробництво, принципи й методи електричного підігріву щеплень винограду за що одержав авторське свідоцтво та методи формування різних типів пальмет із впровадженням їх у виробництво. Він сконструював

спеціальний ніж для зимового механізованого щеплення плодових культур. Аркадій Олександрович провів обстеження районів Західної та Південно-Західної частин України щодо виявлення перспективних сортів волоського горіха: лише в дев'яти районах Вінниччини їх було виявлено 45. В результаті детального обстеження Закарпаття, Криму, Молдови, Одещини, що проводилось з метою виявлення високопродуктивних сортів винограду, створив колекційні насадження понад 250 сортів винограду, що тоді могли конкурувати лише з колекцією сортів інституту ім. В. Є. Таїрова.

Творіння рук Аркадія Олександровича Грицаєнка – формовий сад Уманського національного університету садівництва – стало його візитівкою. Формовий сад являє собою оригінальні формування декоративних плакучих і сланких крон, сітчастого і горизонтального кордонів, різні види пальмет яблуні.

Аркадій Олександрович – автор близько 100 друкованих праць і винаходів. Зокрема в його доробку підручник «Плодівництво», посібники «Методи біологічних та агрохімічних досліджень рослин і ґрунтів», «Гербіциди і продуктивність сільськогосподарських культур».

Помер Аркадій Олександрович Грицаєнко 4 квітня 2014 року. Похований в м. Умань Черкаської області.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

160 років від дня народження
ПАЧÓСЬКОГО Йозефа Конрадовича (1864–1942)

Вчений ботанік та орнітолог, професор, член-кореспондент Польської АН, співробітник Фізіографічної комісії ПАН

Народився 8 грудня (26 листопада) 1864 року у стародавньому містечку Білогородка Заславського повіту Волинської губернії, нині це село Дубенського району Рівненської області. Він був найстаршою дитиною у багатодітній сім'ї. Родина Пачоських належала до мілкопомісної польської шляхти: батько – Конрад Пачоський, учасник січневого повстання 1863 року, правник, адміністратор маєтностей князів Санґушків; мати – Людвига Людвиківна Пачоська (Веймут).

Документи державного архіву Рівненської області свідчать, що 11-річний Йозеф Пачоський почав навчання у Рівненському реальному училищі, але його не закінчив. З 14 років, з 1878 до 1887 року, він навчався в Уманському середньому училищі землеробства і садівництва (нині Уманський національний університет садівництва). Одним з перших наставників, який визначив долю майбутнього

вченого, став головний садівничий Царициного саду Владислав Якович Скробишевський. Але основну увагу Пачоський приділяв ботанічним екскурсіям та виготовленню гербаріїв. З 1882 року 17-річний юнак розпочав свою наукову біографію – вивчав рослини у науковій експедиції по Уманщині, де за п'ять років практичної роботи став справжнім ученим.

У 1887 році світ побачила перша наукова праця Пачоського «Нариси флори околиць м. Умані Київської губернії». Опис 1062 вищих і частково нижчих рослин нарису сьогодні є предметом дослідження існування їх на місцевостях, описаних Йозефом Конрадовичем.

У цьому ж році Пачоського було обрано дійсним членом Київського та Новоросійського (м. Одеса) товариств природознавців, а у 1888 році він на запрошення директора Ботанічного саду університету Святого Володимира (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка) переїхав до Києва, де до 1894 року працював помічником головного садівничого Ботанічного саду.

Навесні 1895 року 30-річний Йозеф Конрадович їде до Австро-Угорщини у село Дубляни під Львовом, де два роки працював асистентом кафедри ботаніки Вищої рільничої школи (нині Львівський національний аграрний університет). Зібрані ним гербарії зберігаються у Державному природознавчому музеї НАН України у Львові.

З 1897 року Пачоський працював губернським ентомологом у Херсоні. За його ініціативою в 1906 році було відкрито природничий музей, яким Йозеф Конрадович керував до 1920 року. За цей час вчений зібрав гербарій, який налічує 22 000 екземплярів і збережено донині.

З 1918 до 1920 року Й.К. Пачоський одночасно із роботою у музеї працював професором Херсонського політехнічного інституту, у 1920-1922 роках – у реорганізованому з інституту сільськогосподарському технікумі. Він викладав ряд природничих дисциплін і написав підручники для студентів із фітосоціології, морфології рослин та ентомології.

Навесні 1922 року його було призначено завідуючим ботанічним відділом Науково-степової станції державного заповідника «Чаплі».

Йозеф Пачоський був не лише видатним ботаніком, а й орнітологом. Він провів велику роботу, досліджуючи харчування степових птахів, показував їх позитивне значення для сільського господарства. На основі своїх досліджень вчений, відзначаючи факт неухильного зменшення чисельності багатьох видів птахів, закликав не руйнувати їх природних місць проживання. У вересні 1923 року 60-річний вчений переїхав до Польщі і протягом п'яти років працював науковим керівником Біловезького народного парку.

До 1925 року він написав книгу «Ліси Біловежжя», яку науковий світ побачив лише у 1930 році, зібрав великий гербарій судинних рослин і брав активну участь у створенні музею Біловезької Пущі.

У 1925 році лекції професора Пачоського з систематики рослин слухали студенти Познанського університету. Польський період життя Пачоського сповнений спостереженнями, науковими дослідженнями – він був завідувачем кафедри систематики і соціології рослин Познанського університету, вивчав флору Польщі, Болгарії, Боснії.

Йозеф Пачоський був одним із творців фітоценології і автором першого підручника з цієї дисципліни. Його перу належать понад 300 наукових праць. Майже 70 його публікацій стосуються флори України. Він описав більше двох десятків нових для науки таксонів рослин. Ім'ям Пачоського названо 1 вид комах, 16 видів рослин, з яких волошка Пачоського та зіновать Пачоського занесені до Червоної книги України.

26 червня 1926 року Йозефа Пачоський відзначений званням почесного доктора філософії, у 1932 році його було обрано членом-кореспондентом Польської академії наук.

У цьому ж 1932 році він купив невеликий маєток у селі Сіреслав біля Познані, де заклав сад із тисячі плодових дерев, досліджував їх морозостійкість.

У 1938 році йому було присвоєно звання почесного професора університету, після чого 74-річний учений вийшов на пенсію, але продовжив наукові експедиції.

З початком Другої світової війни та окупації Польщі гітлерівці відібрали у Й.К. Пачоського маєток, змусивши родину доглядати сад, а вченого продовжувати для них наукові дослідження.

14 лютого 1942 року, дізнавшись про жорстоке побиття загарбниками онука, Йозеф Пачоський помер від паралічу серця.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

75 років від дня народження
ПОДРЕЗКО Галини Миколаївни (1949-2021)

Вчена у галузі тваринництва,
кандидат сільськогосподарських наук

Народилася 12 грудня 1949 року в с. Високі Байраки Кропивницького району Кіровоградської області.

Трудову діяльність розпочала на посаді лаборанта відділу тваринництва Кіровоградської державної сільськогосподарської дослідної станції (нині Інститут сільського господарства Степу НААН).

У 1970 р. вступила до Полтавського сільськогосподарського інституту з заочною формою навчання. У 1975 р. закінчила зоотехнічний факультет даного навчального закладу, здобувши кваліфікацію вченого зоотехніка.

У 1978 р. переведена на посаду молодшого, а у 1979 р. – старшого наукового співробітника відділу тваринництва КДСГДС.

Від початку своєї наукової діяльності Г.М. Подрезко брала активну участь у реалізації різних варіантів схрещування корів районованих порід з імпортними плідниками. Згодом вивчала господарсько-біологічні особливості одержаних помісей, що стали основою для розробки програми виведення вітчизняного типу з високою м'ясною продуктивністю та доброю пристосованістю до промислової технології виробництва яловичини.

Наукова діяльність Галини Миколаївни спрямовувалася на виведення української м'ясної породи великої рогатої худоби з високими показниками продуктивності та відтворювальної здатності. Робота здійснювалася шляхом однорідного та поліпшуючого підбору з використанням помірних та віддалених інбридингів на кращих продовжувачів ліній.

У 1986–2000 рр. працювала старшим науковим співробітником Інституту тваринництва на опорному пункті КДСГДС, поглиблюючи селекційно-племінну роботу в галузі м′ясного скотарства методом широкомасштабної селекції.

Починаючи з 90-х рр. XX ст. Г.М. Подрезко здійснювала науковий супровід розведення тварин нового м′ясного типу у 8 стадах племінних заводів та репродукторів. При цьому, цінні господарсько-корисні ознаки поліпшуваних м′ясних порід ВРХ консолідувалися на основі лінійного розведення.

У 1992 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «М′ясна продуктивність бичків різних генотипів при виведені знам′янської породи» та отримала науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

Наприкінці XX ст. – початку XXI ст. під її керівництвом продовжувалася робота зі створення типу м′ясної худоби, що в 70-ті рр. XX ст. була розпочата К.Б. Свечиним, Ю.М. Лисенком, Є.П. Івановим, Є.М. Доротюком та ін. У роботі застосовувалися складні відтворювальні схрещування симентальської, червоної степової, шаролезької та абердин-ангуської худоби. Селекційні дослідження спрямовувалися на одержання трьохпорідних помісей із наступним розведенням тварин «в собі», які відповідають параметрам типу породи.

У 2001–2004 рр. продовжила наукові дослідження на посаді старшого наукового співробітника Інституту розведення і генетики тварин УААН на опорному пункті КДСГДС.

Г.М. Подрезко – одна з авторів патенту на корисну модель «Спосіб вирощування ремонтних телиць м′ясних порід» (№ 12728 від 15.02.2006 р.), що

передбачає утримання телят на підсосі за відсутності стадії дорощування з низькою концентрацією поживних речовин, при застосуванні нормованої, деталізованої і стабільної годівлі об′ємними кормами протягом усього періоду вирощування від народження і до запліднення.

У 2005–2011 рр. Г.М. Подрезко – завідуюча відділу тваринництва Кіровоградського інституту агропромислового виробництва УААН (нині Інститут сільського господарства Степу НААН).

Завдяки її зусиллям успішно було завершено реалізацію спільної багаторічної селекційної роботи КІАПВ, Інституту розведення і генетики тварин НААН, СВК «Колос» Знам′янського району Кіровоградської області. Дані напрацювання забезпечили одержання якісно нових тварин із високими показниками м'ясної продуктивності, що за основними параметрами значно переважають вихідні породи та відповідають рівню світових стандартів, при цьому за молочністю, екстер'єром і конституцією худоба відповідає вимогам стандарту породи класів еліта та еліта-рекорд. Успішна реалізація селекційної програми дала змогу одержати тварин світло-бурої та бурої масті, яким притаманний м′ясний тип будови тіла, висока енергія росту та відтворювальна здатність, легкість отелення корів, мілкоплідність приплоду, жива маса бугаїв-плідників – 800–1000 кг, корів 550–600 кг, бичків у 18-ти місячному віці – 500–550 кг, забійний вихід – 62 % та вище.

Результатом понад 30 років її наукової діяльності стало створення та апробація знам'янського внутрішньо порідного типу поліської м'ясної породи великої рогатої худоби та його трьох заводських ліній, автором яких вона є. Даний тип м'ясної породи ВРХ затверджений спільним Наказом МінАПК та НААН № 32/04 від 16.01.2009 р. та визнаний як нове селекційне досягнення. Шляхом цілеспрямованого розведення тварин, було одержано новий вітчизняний м'ясний тип худоби, в якому в значній мірі усунено недоліки вихідних генотипів.

Галина Миколаївна внесла істотний вклад у вивчення та створення стад худоби даного типу в агроформуваннях Кіровоградської області, в т.ч.: СВК «Колос» та СТОВ «Шевченко» Знам′янського району, ЗАСТ «Олексіївське» і ПП «Ольвія» Кіровоградського району.

Розробила та впроваджувала схему та методику та основні елементи технології ведення м′ясного скотарства. Проводила комплексну оцінку господарсько-корисних ознак маточного поголів′я, надавала науково-консультаційну та практичну допомогу племінним репродукторам області з розведення м′ясних порід ВРХ. Заклала 3 лінії та 6 родин. Часто виступала з науковими доповідями на всеукраїнських та обласних семінарах, читала науково-практичні лекції на курсах підвищення кваліфікації спеціалістів АПК області. За її участю розроблялися

програми розвитку м’ясного скотарства в Кіровоградській області, плани селекційно-племінної роботи в племінних господарствах регіону.

Г.М. Подрезко брала активну участь у розробці загальнодержавної «Програми селекції худоби південної м'ясної породи на період 2002–2010 років».

Автор та співавтор понад 70 наукових праць, методичних рекомендацій, буклетів.

За впровадження наукових розробок у виробництво нагороджена почесною відзнакою Президії НААН, Почесними грамотами Кіровоградської ОДА та головного управління агропромислового розвитку.

У 2010 році Г.М. Подрезко присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України».

Померла 8 липня 2021 р. Похована в с. Созонівка Кропивницького району, Кіровоградської області.

Інформацію надано з Інституту сільського господарства Степу НААН.

90 років від дня народження
ЧУЧМІЯ Івана Петровича (1934–2004)

Вчений селекціонер, доктор сільськогосподарських наук, професор, член національної спілки письменників України

Народився 12 грудня 1934 року в селі Зеленьки, Миронівського району на Київщині в сім’ї колгоспників. Родина мала п’ятеро дітей.

У 1953 році після закінчення Зеленьківської середньої школи вступає на агрономічний факультет Української академії сільськогосподарських наук (нині Національний університет біоресурсів і природокористування України), який в 1958 році успішно закінчує. З 1958 до 1961 року Іван Петрович працював за направленням агрономом-насіннєводом у радгоспі «Барсуківщина» Талалаївського району Сумської області.

У 1961–1964 роках навчався в аспірантурі на кафедрі селекції і насінництва Української академії сільськогосподарських наук. Під керівництвом доктора сільськогосподарських наук, професора Михайла Олексійовича Зеленського підготував та успішно захистив у 1964 році дисертацію «Вивчення цитоплазматичної чоловічої стерильності у кукурудзи в умовах Лісостепу УРСР та створення гібридів на стерильній основі» на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук. Після закінчення аспірантури Іван Петрович за направленням академії прибув до Черкаської обласної сільськогосподарської дослідної станції, у селі Холоднянське Смілянського району (нині Черкаська державна

сільськогосподарська дослідна станція ННЦ «Інститут землеробства НААН»), де з 1964 до 1990 р. працював на посаді завідувача відділу селекції зернових культур.

У 1989 році Чучмій Іван Петрович успішно захищає дисертацію, подану на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук.

І у 1990 році його обирають професором кафедри генетики, селекції та насінництва Уманського державного аграрного університету (нині Уманський національний університет садівництва). У 1993–2004 роках очолював дану кафедру. За цей період розширюється коло навчальних дисциплін і тематика наукових досліджень кафедр. Створюється три навчальні і науково-виробничі лабораторії: з селекції і насінництва кукурудзи (завідувач – Чучмій І.П.), біотехнології (завідувач – Мішкуров Ю.М.), садівництва (завідувач – Балабак А.Ф.). У цих лабораторіях розгорнулася дослідницька робота з селекції кукурудзи, отримання садивного матеріалу картоплі і суниці на безвірусній основі, розмноження плодових культур. Налагоджено співробітництво з багатьма науковими установами, насінницькими фірмами й господарствами, надавалась значна методична допомога господарствам східних областей з питань насінництва польових культур. Під час своєї наукової діяльності в навчальному закладі Іван Петрович разом з колегами з інших селекційних установ створив 17 гібридів кукурудзи, що були внесені до Реєстру сортів рослин України. Зокрема науковець є автором сортів і гібридів кукурудзи: Колективний 100СВ, 210АТВ, 244МВ, Ювілейний 60МВ, ЧК318МВ, ТОСС235М, Київський 271М, Ювілейний 70М та інших, сорту озимої пшениці Киянка, ярого ячменю Черкаський 240 і Кобзар. Також він налагодив широке розмноження і реалізацію саджанців суниці на безвірусній основі.

Завдяки зусиллям Івана Петровича в Уманському ДАУ було відкрито аспірантуру й розпочато підготовку молодих наукових кадрів для селекційної роботи. Окрім того, професор І.П. Чучмій керував роботою аспірантів, був членом спеціалізованих рад по захисту дисертацій в Національному аграрному університеті (нині Національний університету біоресурсів та природокористування України) та Інституті землеробства УААН (нині Інституті землеробства НААН), приймав активну участь у громадському житті університету. Під керівництвом Івана Петровича успішно захистили кандидатські дисертації І.В. Ковальчук, В.В. Поліщук, Ж.М. Новак, С.П. Коцюба та ін. Він також був членом спеціалізованих рад із захисту дисертацій в Інституті землеробства НААН, Національному аграрному університеті, членом Ради Центру наукового забезпечення агропромислового комплексу Черкаської області, експертом ВАК України в 2001–2002 роках.

Доктор сільськогосподарських наук, професор Іван Петрович Чучмій є засновником кількох наукових шкіл. Спільно з доктором сільськогосподарських

наук, професором, академіком НАНУ, героєм України Моргуном В.В. заснували наукову школу селекції кукурудзи, що функціонує при Черкаській державній сільськогосподарській дослідній станції ННЦ «Інститут землеробства НААН». При кафедрі генетики, селекції та насінництва УДАУ започаткував наукову школу з генетики, селекції та насінництва сільськогосподарських культур.

Іван Петрович Чучмій – автор 158 наукових праць і близько 50 авторських свідоцтв і патентів, зокрема 2 монографій, один підручник та 16 методичних розробок. Іван Петрович районував понад 30 сортів і гібридів кукурудзи, озимої пшениці та ячменю. Але найбільші його наукові досягнення пов'язані з селекцією гібридної кукурудзи. Розроблені ним особисто і у співавторстві нові методи селекції, інбредні лінії і гібриди кукурудзи нового покоління експонувались на виставках Держплану СРСР, ВДНГ СРСР, ВДНГ УРСР і відзначені багатьма медалями. Практичне значення опублікованих праць полягає в розробці методів селекції скоростиглих гібридів кукурудзи стосовно Лісостепу і Полісся України. Наукова робота Чучмія Івана Петровича сприяла розвиткові сільськогосподарської науки, зокрема селекції зернових культур, а отже зміцненню і розвитку аграрного сектору економіки незалежної України.

Крім наукової і педагогічної праці, Іван Петрович захоплювався і літературною діяльністю. З перших днів перебування в Умані він став членом Уманського літературного об'єднання, керував університетською літературною студією, брав участь у художній самодіяльності, читав гумореcки, співав у хорі. За період 1994–2000 років в періодичних виданнях, альманасі «Холодний Яр» та в антології гумору Черкащини «Перепустка в безсмертя» було опубліковано понад 800 гуморесок. Були опубліковані три його збірки: «Смійтесь, добрі люди!» (1998), «Смішне сьогодення» (2000), «Усміхнімось, браття!» (2002). Підготував до друку четверту збірку під назвою «Нудьгувати ніколи». Варто зазначити, що поетична творчість Івана Петровича Чучмія вивчається українськими науковцями і використовується під час написання наукових статей і дисертацій з філології, що свідчить про визнання його поетичного таланту професіоналами-філологами.

Окрім того, за плідну працю та наукові здобутки Іван Петрович Чучмій нагороджений значком «Кращий винахідник сільського господарства СРСР», Орденом Трудового Червоного прапора у 1973 році та ювілейними медалями ВДНГ СРСР, медалями «Ветеран праці», «За доблесну працю». За участь в циклі робіт «Розробка методів експериментального одержання і практичного використання індукованих мутацій у рослин» йому присуджена Державна премія Української РСР в галузі науки і техніки 1982 року. За розробку методів селекції і створення ранньостиглих гібридів кукурудзи присуджена Державна премія в галузі науки і техніки 1986 р. У 1993 році був відзначений премією Президії Академії наук

України ім. В.Я. Юр'єва за монографію «Генетичні основи та методи селекції скоростиглих гібридів кукурудзи».

Помер Іван Петрович Чучмій 19 січня 2004 року в м. Умань Черкаської області. За вагомі наукові досягнення та особистий внесок у розвиток ввіреного структурного підрозділу кафедру генетики, селекції та насінництва Уманського національного університету садівництва було перейменовано в кафедру генетики, селекції рослин та біотехнології імені І.П. Чучмія.

Інформацію надано з Уманського ноціонального уіверситету садівництва

150 років від дня народження
РОЖЕСТВЕНСЬКОГО Бориса Миколайовича (1874–1943)

Вчений у галузі землеробства, академік ВАСГНІЛ

Народився 14 грудня 1874 р. у м. Перм у сім'ї службовця. Після закінчення в 1897 р. Ново-Олександрійського інституту сільського господарства і лісівництва працював у господарстві Олексіївка Наталиного маєтку (Харківська губернія). У 1901–1902 рр. був роз'їзним агрономом мережі дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків. У подальшому протягом 1902–1907 рр. Працював директором Іванівської дослідної станції. З 1907 до 1909 рр. керував мережею колективних дослідів Катеринославської губернії.

Борис Миколайович стояв біля витоків створення Харківської обласної сільськогосподарської дослідної станції (нині Інститут рослинництва імені В. Я. Юр'єва). Керував цим закладом протягом 1913–1930 рр., також був завідувачем відділу рільництва. Очолював дослідну справу в Україні, брав активну участь у впровадженні результатів наукових досліджень у виробництво, постійно консультував працівників Народного комісаріату земельних справ.

З 1931 до 1941 рр. очолював відділ агротехніки Українського НДІ соціального землеробства в Харкові. У 1934 р. його обрано професором Харківського сільськогосподарського інституту і завідувачем кафедри загального землеробства. З початку війни евакуйовано до Грузії, де він працював консультантом кафедри загального землеробства сільськогосподарського інституту.

Учений був дійсним членом Всесоюзної сільськогосподарської академії ім. В. І. Леніна (ВАСГНІЛ). Зробив вагомий внесок в аграрну науку з актуальних питань застосування добрив, обробітку ґрунту, сівозмін, технології вирощування польових культур, методики дослідної справи.

Результати наукових досліджень відображено в 119 наукових публікаціях.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, золотою медаллю ВДНГ. Помер у 1943 р.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

115 років від дня народження
КРАВЧЕНКА Миколи Антоновича (1909–1986)

Вчений-селекціонер у галузі тваринництва

Народився 18 грудня 1909 р. у Ростові-на- Дону в родині службовців. У 1931 р. закінчив Кубанський сільськогосподарський інститут.

У 1931–1933 рр. працював у Башкирії головним зоотехніком системи Наркомату радгоспів, у 1933–1934 рр – асистентом Башкирського сільськогосподарського інституту.

Водночас займав посаду завідувача відділом селекції Башкирського філіалу Аніковської зональної станції. В Уфі вперше взяв участь у роботі експертної комісії з оцінки екстер'єру тварин. У 1935 р. М.А. Кравченко поступив до аспірантури Московської сільськогосподарської академії, де під керівництвом Ю.Ф. Лискуна в 1936 р. захистив кандидатську дисертацію на тему

«Методика побудови племінної роботи в конкретному господарстві». Після закінчення аспірантури М.А. Кравченка запрошують до Білоруської сільськогосподарської академії, де він читає курси «Велика рогата худоба» та «Свинарство». У 1938 р. за конкурсом його обирають доцентом Дніпропетровського сільськогосподарського інституту, ще через два роки він завідує кафедрою розведення та спеціальної зоотехнії Київського ветеринарного інституту, який згодом увійшов до складу Української академії сільськогосподарських наук. Упродовж 1936–1940 рр. плідно працює над докторською дисертацією «Методика вивчення і практичне використання розведення за лініями». Однак, незважаючи на високу оцінку офіційних опонентів, авторитетних учених Ю.Ф. Лискуна, В.О. Вітта та О.В. Гаркаві, через надумане звинувачення автора у формальній генетиці її не було захищено.

Із початком Другої світової війни М.А. Кравченко бере участь в організації евакуації племінного стада господарства «Хмельовик» до Ново-Покровського цукрокомбінату Тамбовської області. Наприкінці 1942 р. призначається на посаду завідувача кафедрою розведення та годівлі Новосибірського сільськогосподарського інституту. Через рік бере на себе завідування кафедрою тваринництва Свердловського сільськогосподарського інституту. У 1944 р. разом із колективом учених повертається на свою кафедру до Київського ветеринарного інституту. Цього ж року успішно захистив докторську дисертацію, не змінивши в ній жодного слова. У 1948–1953 рр. завідував кафедрою розведення та спеціальної зоотехнії Київського університету.

У 1954 р. М.А. Кравченка запрошують на викладацьку роботу до Аграрного університету в Гьоделе, (Угорщина) де він читав лекції з розведення сільськогосподарських тварин. Повернувшись в Україну, зайняв посаду завідувача кафедри дарвінізму Київського державного університету. У 1956 р. виконував обов'язки завідувача кафедри розведення сільськогосподарських тварин, а в 1957 р.

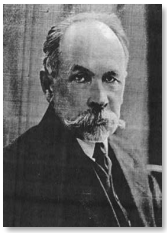
– першого декана зоотехнічного факультету новоствореної Української академії сільськогосподарських наук. За роки викладання в УАСГН підготував близько 10 тис. спеціалістів і селекціонерів.

М.А. Кравченко – автор близько 250 наукових праць, у тому числі

7 монографій та 6 підручників для студентів вищих навчальних закладів. За керівництвом професора М.А. Кравченка 45 аспірантів захистили кандидатські дисертації, а 6 стали докторами наук.

Літ.: Вергунов В. А. Кравченко Микола Антонович (1909–1986) – видатний вітчизняний учений-селекціонер у галузі тваринництва. Modern European Science : materials of XI International research and practice conference, Sheffield, UK, June 30 July 7, 2014. Vol. 5.History. Philosophy. Sheffield : Science and Education LTD, 2014. P. 46–48.

155 років від дня народження
КЛЄПІНІНА Миколи Миколайовича (1869–1936)

Вчений у галузі ґрунтознавства, кроєзнавець

Народився 23 грудня 1869 р. у м. Єкатеринбурзі Пермської губернії (нині м. Єкатеринбург Свердловської області) в багатодітній сім'ї .

Середню освіту отримав в Єкатеринбурзькій класичній гімназії. Протягом 1890–1891 рр. – студент природничого відділення фізико-математичного факультету Імператорського Московського університету. З 19 січня 1891 до 1895 р. – студент фізико-математичного факультету Імператорського Санкт-Петербурзького університету.

Після успішного захисту в 1895 р. дипломної роботи на тему «Нарис рільництва Катеринославського повіту Пермської губернії» під керівництвом професора О.В. Совєтова отримав випускне свідоцтво за розрядом природничих наук. У 1898 р. при агрономічній лабораторії Ново-Олександрійського інституту сільського господарства та лісівництва (м. Пулави Люблінського воєводства Царства Польського) виконав роботу «Дослідження механічного складу і фізичних властивостей ґрунтів». З 1899 по 1902 р. займав посаду земського ґрунтознавця Володимирської губернії, де вивчав ґрунти Шуйського і Ковровського повітів. За результатами дослідження видав відповідні карти ґрунтів у масштабі 6 верст у дюймі. З 1903 по 1917 р. працює спочатку земським ґрунтознавцем, а згодом завідувачем ґрунтової лабораторії Таврійської губернії. Вивчав ґрунти Сімферопольського (1903), Мелітопольського (1904), Бердянського (1904, 1906), Перекопського (1906), Євпаторійського (1907), Дніпровського (1908), Феодосійського (1909–1910) і Ялтинського (1911) повітів. Із 1914 р. проводив дослідження з вивчення зрошення в річкових долинах і на Кримській Яйлі за дорученням Партії Кримських водних вишукувань. Усе разом втілилось у низку монографій, нарисів і ґрунтових карт. Водночас обіймав посаду редактора газети

«Південні відомості» (1906–1907), «Записки Імператорського Нікітського саду» (1916) та серії «Бібліотека Криму» (1923).

Один з організаторів (1910) та дійсний член (20 лютого 1911) Кримського товариства природознавців і любителів природи, де виконував обов'язки заступника голови (1911–1915) та редактора (1915–1916) «Записок ...» цього творчого об'єднання. У межах статутної діяльності цих організацій проводив вивчення Кримського півострову в краєзнавчому аспекті (печера Бузлук, Карабі-яйла, Бабуган-яйла, печерне місто Бакла), був членом редакційного комітету зі складання путівника «Крым» (21 серпня 1912 – літо 1914 р.).

З 1920 р. призначений старшим асистентом по кафедрі ґрунтознавства Таврійського університету. Влітку 1920 р. обраний членом ради Комісії з вивчення продуктивних сил Криму. З 1920 по 1921 р. займав посаду завідувача дослідною справою підвідділу сільського господарства земельного відділу Кримського революційного комітету. З 1921 р. працював завідувачем відділу дослідною справою Управління сільського господарства НКЗ Кримської АРСР. У січні 1921 р. призначений професором на кафедрі агрономічної хімії Таврійського університету. З вересня 1921 р. займав посаду голови Особливого комітету з управління Таврійського природно-історичного музею. У період з 11 листопада 1921 по 1923 р. завідувач ґрунтової лабораторії НКЗ Кримської АРСР. Протягом 1922–1923 рр. викладав курси ґрунтознавства, геології з мінералогією в Кримському інституті спеціальних культур, а у 1923 р. призначений його ректором. У 1931–1936 рр. завідував кафедрою ґрунтознавства Кримського інституту спеціальних культур ім. М.І. Калініна. Протягом 1924–1931 рр. очолює організовану ним Кримську обласну сільськогосподарську дослідну станцію в Красногвардійському районі.

Помер 28 серпня 1936 р. у м. Сімферополі, де і був похований. У 1982 р. у зв'язку з ліквідацією старого кладовища капсула з його прахом перезахована у с. Клєпініно Красногвардійського району АР Крим.

Літ.: Вергунов В. А Клєпінін М.М. (1869–1936) – видатний вітчизняний учений ґрунтознавець та один з організаторів сільськогосподарської дослідної справи на Кримському півострові. Aktualne problem nowoczesnych nauk 2014 : materiały X międzynarodowej naukowi-praktycznej konferencji, 07–15 czerwea 2014 r. Przemyśl : Nauka I studia? 2014/ S. 32–34.

120 років від дня народження ГОРШКОВА Петра Олексійовича (1904–1984)

Вчений у галузі агрохімії, доктор сільськогсоподарських наук

Народився 28 грудня 1904 р. в с. Озерки Камешкирського району Пензенської області.

Закінчив Саратовський сільськогосподарський інститут (РФ, 1930). Працював на керівних посадах дослідних станцій

Кустанайської області (Казахстан), Сум, Воронежа (1931–1950); директором ВНДІ луб'яних культур (м. Глухів Сумської обл., 1950–1959); у 1962–1984 – в Українській сільськогосподарській академії (Київ): проректором з наукової роботи (1962–1964), завідувачем кафедри агрохімії (1970– 1978). Захистив докторську дисертацію на тему: «Агробіологічні основи використання добрив під коноплі» у Всесоюзному науково-дослідному інституті добрив і агрогрунтознавства.

Науково-дослідна робота вченого пов'язана з мінеральним живленням рослин та використанням добрив під провідні сільськогосподарські культури. Ним установлено вплив добрив на формування врожаю конопель, озимої пшениці, кукурудзи, цукрових буряків, гороху, ячменю, на фосфатний і калійний режими грунтів, розроблено та обгрунтовано заходи, способи і строки використання добрив під провідні сільськогосподарські культури.

Дослідження П.О. Горшкова зробили помітний внесок у теорію живлення рослин та раціонального використання добрив.

Опублікував понад 150 праць. Під керівництвом професора Горшкова П.О. захищено 19 кандидатських та 2 докторські дисертації.

Нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора і медалями.

Помер 18 лютого 1984 р. Похований у м. Києві.

Літ.: Розстальний В. Є., Макаренко В. М. Горшков Петро Олексійович (1904– 1984). Вчені ґрунтознавці, агрохіміки, землероби. Кн. 8 / УААН. Київ : Аграр. наука, 2003. С. 177–178. (Сер. «Укр. вч.-аграрії XX ст.»).

70 років від дня народження
КОРНІЄНКА Сергія Івановича (1954–2017)

Вчений в галузі рослинництва
доктор сільськогосподарських наук, доцент,
член-кореспондент НААН

Народився 29 грудня 1954 р. с. Кривоносівка Зноб-Новгородського району Сумської області.

У 1972 р. закінчив Пархомівську середню школу Краснокутського району Харківської області. В тому ж році вступив до агрономічного факультету Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва, який закінчив з відзнакою і отримав диплом вченого агронома. З 1977 по 1980 рік – аспірант кафедри рослинництва.

З 1980 по 1995 рр. працював у Харківському державному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва спочатку асистентом, потім доцентом та заступником проректора з науково-дослідної роботи і учбово-дослідного господарства.

У 1984 р. – захистив кандидатську дисертацію на тему: «Продуктивность сахарной свеклы в зависимости от способов подготовки семян и применения регуляторов роста растений в условиях Левобережной Лесостепи УССР».

У 1995 р. Корнієнка С.І. призначено на посаду директора державного підприємства «Дослідне господарство «Пархомівське»» Інституту цукрових буряків УААН.

За весь час трудової діяльності Сергій Іванович вирішував найскладніші питання всіх етапів перебудови, реконструкції і модернізації дослідного господарства. Проявив себе здібним організатором і висококваліфікованим фахівцем сільськогосподарського виробництва. За доблесний труд у 2003 р. Сергію Івановичу було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України».

Добросовісне виконання обов'язків керівника Корнієнко Сергій Іванович успішно поєднував з громадською роботою депутата Краснокутської районної ради чотирьох скликань. А у 2012 році рішенням XVII сесії VI скликання Краснокутської районної ради Корнієнку С.І. було присвоєне звання «Почесний громадянин Краснокутського району».

З січня 2012 р. по жовтень 2017 р. працював директором Інституту овочівництва і баштанництва НААН.

Ним опубліковано понад 80 наукових праць, методичні рекомендації, 12 патентів на винаходи. У 2013 році захистив докторську дисертацію зі спеціальності «селекція і насінництво».

Свою наукову діяльність С.І. Корнієнко присвятив вивченню і подальшому обґрунтуванню технології вирощування, зберігання і насінництва буряка столового і цукрового. Під його науковим керівництвом теоретично обґрунтовано, удосконалено та розроблено ефективні методики селекційно-насінницького процесу та енергозберігаючі технології вирощування маточників і насінників вітчизняного генофонду буряків цукрових і столових, визначено їх можливості до адаптації в різних ґрунтово-кліматичних зонах України.

Результати наукових досліджень втілені у 163 наукових працях, з яких 18 монографій і книг, 12 методичних рекомендацій. Ним отримано 4 авторських свідоцтва на сорти рослин та 27 патентів України на винаходи і корисні моделі.

Під його керівництвом захищено 3 кандидатські та 1 докторська дисертації.

Наукові розробки С.І. Корнієнка увійшли до Галузевої комплексної програми «Овочі України – 2020», «Комплексної програми виробництва насіння овочевих рослин в Україні до 2020 року», «Комплексної програми інвестиційно-інноваційного розвитку АПВ Харківської області на період до 2020 року»,

«Концепції державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року».

У 2012 році Корнієнко С.І. відзначений дипломом Міністерства аграрної політики та продовольства України як переможець в номінації «Лідер агропромислового комплексу України – 2012», дипломом фіналіста міжнародного конкурсу інвестиційних та інноваційних проектів «Харківські ініціативи» в номінації кращий інвестиційний проект, у 2013 році нагороджений золотою медаллю в номінації «Лідер агропромислового комплексу України-2013» від Міністерства аграрної політики та продовольства України, від Міжнародної академії рейтингових технологій і соціології «Золота фортуна» Корнієнко С.І. нагороджений медаллю «Трудова слава».

Його життєвий шлях – це історія становлення особистості, досягнення успіхів завдяки працьовитості, наполегливості, відданості виробництву та науці, принциповості, поваги до оточуючих людей.

Інформацію надано з Інституту овочівництва та баштанництва НААН

РОЗДІЛ ІІ. ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ

****

СІЧЕНЬ

75 років від дня народження

ШЕБАНІНА В'ячеслава Сергійовича

Вчений у галузі сільськогосподарського будівництва, доктор технічних наук, професор,академік НААН

Народився 1 січня 1949 р. в м. Золотоноша, Черкаської області, Україна, в родині робітника.

Закінчив Одеський державний університет ім. І.І. Мечнікова у 1972 р. за фахом математик, викладач математики.

Свою професійну діяльність розпочав у 1973 р. на посаді асистента кафедри вищої математики та механіки Миколаївського інженерно-будівельного факультету (філії Одеського інженерно-будівельного інституту). Працював до 1984 р., обіймаючи посаду старшого викладача кафедри вищої математики та механіки. З 1984 по 1985 р. працював на посаді доцента кафедри загальнонаукових дисциплін; з 1985 по 1988 р. – декан факультету механізації сільського господарства та агрономії; з 1988 по 1990 р. – декан факультету механізації сільського господарства; з 1990 по 1992 р. – завідувач кафедри вищої математики та фізики Миколаївської філії Одеського сільськогосподарського інституту. У 1992–1999 рр. – проректор з наукової роботи та завідувач кафедри вищої математики та фізики Миколаївського сільськогосподарського інституту. З 1999 р. по липень 2001 р. працював проректором з наукової роботи, директором Науково-дослідного інституту нових агропромислових об'єктів та учбово-інформаційних технологій Миколаївської державної аграрної академії. З липня 2001 р. – ректор Миколаївського національного аграрного університету.

У 1983 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Исследование сложного сопротивления бистальных сечений строительных конструкций в области ограниченных пластических деформаций» в Одеському інженерно-будівельному інституті.

У 1992 р. присвоєно вчене звання професора. Докторську дисертацію на тему: «Міцність металевих згинних конструкцій з урахуванням фізичної і геометричної нелінійності в межах обмежених пластичних деформацій» захистив у 1993 р. в Одеському інженерно-будівельному інституті.

З 1973 р. займається науковою роботою за напрямом розробки нових методів розрахунку стержневих металевих конструкцій з урахуванням фізичної та геометричної нелінійності в області обмежених пластичних деформацій. Ним започатковано наукову школу з удосконалення теорії граничних станів металевих конструкційі комп'ютеризації аграрної освіти. Керівник школи і основні напрямки

її діяльності зареєстровані у Кембріджському університеті (Англія) у Міжнародному довіднику вчених.

Наукові розробки В.С. Шебаніна спрямовані на вирішення проблем розвитку інноваційного процесу аграрної освіти, матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства. Він вніс значний вклад в аграрну науку, освіту і практику, дослідження стану матеріально-ресурсного потенціалу аграрної сфери економіки, причин кризової ситуації в перехідний період до ринкових відносин. Обґрунтував шляхи системного оновлення основних засобів виробництва; пріоритетні напрямки інтенсифікації аграрного сектора економіки, конкурентоспроможного виробництва сільськогосподарської продукції; сутність розвитку матеріально-технічного потенціалу на основі інвестиційно-інноваційної діяльності, особливості становлення та функціонування ринку технічних засобів і послуг. Результати наукової діяльності впроваджуються не тільки в навчальний процес, а й широко реалізовані у практичній діяльності.

За його ініціативи створено та повноцінно функціонують два науково-дослідні та один науковий інститути, єдиний на півдні України Науковий парк Миколаївського національного аграрного університету «Агроперспектива», Національний інноваційний кластер «Родючість ґрунтів». Під його керівництвом університет став співзасновником освітньо-інноваційного кластеру «Агротехніка», яким передбачено об'єднання зусиль науковців і виробничників компанії «Лозівські машини» для впровадження сучасних ефективних технологій землеробства, виробництва нових поколінь вітчизняної техніки, яка не поступається зарубіжній, покращення технічного рівня університету.

Значну увагу В.С. Шебанін приділяє виконанню Програми реалізації Концепції розвитку Миколаївського національного аграрного університету. Здійснює керівництво діяльністю та реалізацією перспективних інноваційно-інвестиційних проектів Миколаївського національного аграрного університету, серед яких: проект дощувального зрошення на площі 277 га, реалізований за підтримки американської компанії «Монсанто», «Навчально-науково- виробничий свинокомплекс аграрного університету», метою створення якого є використання найновітніших вітчизняних та світових досягнень у технології ведення галузі свинарства, що дозволить забезпечити реалізацію трьох необхідних складових: навчальної, наукової та виробничої та ін.

Шебанін В.С. запровадив практику проведення міжнародних днів поля по ряду напрямків із залученням провідних селекціонерів і вчених України, а також представників аграрних компаній з Німеччини, Франції, Нідерландів, Японії: CLAUSE, BAYER, NUNHEMS, Nickerson-Zwaan, Agri Saaten, SAKATA, Enza Zaden, ESASEM, Bejo, azier, KR, FS, Hazera Genetics, Seminis ін.

Під його керівництвом успішно захищено 7 кандидатських дисертацій, одну докторську.

В.С. Шебанін є автором і співавтором більше 360 наукових і науково-

методичних праць, у т.ч.: чотирьох підручників, дев'яти навчальних посібників, десяти монографій, 11 – авторських свідоцтв та патентів, 8 наукових праць – у виданнях, що входять до наукометричної бази Scopus.

Нагороджений Трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Відмінник аграрної освіти та науки» I–III ступенів (2006, 2008), Почесною грамотою Верховної Ради України «Заособливі заслуги перед українським народом (2007), Почесною відзнакою Миколаївської міської ради «За заслуги перед містом Миколаєвом» (2008), нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «За наукові досягнення» (2009), Подякою Прем'єр-міністра України «За вагомий особистий внесок у забезпечення розвитку аграрної освіти і науки» (2009), Почесною відзнакою НААН (2014), відзнакою Миколаївської обласної ради «За заслуги перед Миколаївщиною» II ступеня (2017). Він є повним кавалером ордена «За заслуги»; присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2000), «Городянин року – 2006» міста Миколаєва в номінації «Наука і вища школа» (2006), «Людина року Миколаївщини–2008» в номінації «Освіта та наука» (2008), «Людина року – 2012» міста Миколаєва (2012).

Професор В.С. Шебанін бере активну участь у науково-дослідній роботі на державному і міжнародному рівнях, зокрема, є дійсним членом (академіком) Національної академії аграрних наук України (2016), академіком Академії наук вищої школи України, головою Миколаївського обласного відділення Української асоціації з металевих конструкцій, членом двох спеціалізованих вчених рад із захисту докторських дисертацій, членом ради Української асоціації з металевих конструкцій, академіком Української академії економічної кібернетики, членом Акредитаційної комісії України, членом відділення наукового забезпечення редакційної ради науково- виробничого журналу «Економіка АПК», головою редакційної колегії наукового журналу «Вісник аграрної науки Причорномор'я», членом декількох редколегій наукових журналів, голова Ради ректорів вищих навчальних закладів Миколаївської області.

Інформацію отримано з Миколаївського національного аграрного університету

70 років від дня народження
АДАМЧУКА Валерія Васильовича

Вчений у галузі механізації та електрифікації сільського господарства, доктор технічних наук, професор, академік НААН

Народився 2 січня 1954 р. у с. Зарічанка Чемеровецького району Хмельницької області. Після закінчення у 1971 р. Зарічанської середньої школи поступив на факультет механізації сільського господарства УСГА, який закінчив у 1976 році.

У 1982 р. ЦК ЛКСМ і Республіканська рада Всесоюзного товариства

винахідників і раціоналізаторів присвоїли почесне звання «Найкращий молодий винахідник України».

Трудову діяльність розпочав в Українському науково-дослідному інституті механізації та електрифікації сільського господарства (нині – Національний науковий центр «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства») на посаді старшого інженера лабораторії механізації застосування мінеральних добрив і хіммеліорантів. Працюючи у зазначеній науковій установі, обіймав посади молодшого, старшого наукового співробітника, завідувача названої лабораторії, завідувача відділу вирощування польових культур і заступника директора інституту з наукової роботи. З 2011 р. – директор ННЦ «ІМЕСГ». У 2007–2011 обіймав посаду віце- президента – головного вченого секретаря Національної академії аграрних наук України.

У 1985 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук на тему «Обґрунтування процесу роботи параметрів шнекових розподільно-висівних систем машин для внесення твердих мінеральних добрив». Методику інженерного розрахунку проектування шнекових розподільно-висівних систем і нові технічні рішення, які розробив В.В. Адамчук у своїй дисертації, було використано вітчизняними машинобудівними підприємствами при спільному створенні з інститутом: машин для стрічкового внесення мінеральних добрив у ґрунт ЛДГ-10ПП (а. с. 810120, 873931, 959662), МВВ-8 (а. с. 810120, 873931), приставок шнекових до машин типу МВУ (а. с. 973931, 1083943, 1230506), швидкозйомних завантажувальних пристроїв БЗУ- 5-01 і БЗУ-6 (а. с. 1544675). Окрім того, було розроблено технологічний процес внесення твердих мінеральних добрив у ґрунт під різні сільськогосподарські культури для Української РСР, а туковисівний апарат (а. с. 1139381, 1452504) використали у конструкції змінного агрегату для внесення мінеральних добрив у ґрунт АВМ-8, який завод «Башсільмаш» виготовляв серійно.

У 2006 р. захистив докторську дисертацію на тему «Механіко- технологічні і технологічні основи підвищення ефективності внесення твердих мінеральних добрив та хіммеліорантів».

З використанням отриманих результатів досліджень, під керівництвом і за участю В.В. Адамчука було розроблено нові технічні засоби для внесення мінеральних добрив: МВУ-5СПРО (а. с. 1752234, 1802987, патент України № 23874 А) – серійно випускало ВАТ «Баш-сільмаш»; МРД-4 (патенти України №№ 49293, 51419, 58772, 60408, 61855, 66722, 74911, 76272, 76327,77522, 77784) –

серійно виготовляє ВАТ «Ковельсільмаш»; начіпну машину МВДТ- 0,5, МВД-9, яка агрегатується з тракторами класу 3 та МВД-9А, яка агрегатується з автомобілями типу КрАЗ (а. с. 1435177, 1752234, 1802987) для внесення мінеральних добрив та хіммеліорантів – на замовлення сільськогосподарських товаровиробників виготовляє ДКТБ ННЦ «ІМЕСГ». Крім того, з використанням результатів досліджень, отриманих В.В. Адамчуком, вітчизняні машинобудівники

розробили: машини для внесення мінеральних добрив і сівби сидератів МВД-0,5 і МВД-900 (патент України № 51419) – серійно виробляє ВАТ «Хмільниксільмаш», машину для поверхневого внесення мінеральних добрив, вапна і гіпсу «Галичанка» МД-4 (патент України № 76272). «Тернопільський комбайновий завод» та удобрювач- гребеноутворювач УГК- 4,2К-01.

Адамчук В.В. є фундатором наукового напряму механізованого застосування мінеральних добрив та хімічних меліорантів, автором та співавтором понад 400 наукових праць, у тому числі 23 книг, 43 методичних рекомендацій та брошур. Має понад 100 винаходів, які захищені авторськими свідоцтвами та патентами.

Членом-кореспондентом Академії його обрано у 2007 р. (механізація і електрифікація сільського господарства), академіком НААН у 2010 р. (механізація агрохімічного обслуговування). У 2008–2011 рр. – голова експертної ради ВАК України з галузевого машинобудування. У 2011 р. – заступник голови експертної ради з машинознавства та галузевого машинобудування.

З 2015 р. є членом Європейської асоціації машинобудівників сільськогосподарської техніки.

Особистий внесок В.В. Адамчука у розвитку вітчизняної техніки для агровиробництва відзначено нагородами: нагрудний знак «Творець» Міністерства освіти і науки (2006, 2008); «Почесна відзнака УААН» (2008), Трудова відзнака «Знак Пошани» (2009) та Знак «Відмінник аграрної освіти і науки» ІІІ ступеня (2009) Мінагрополітики України; Почесна Грамота Верховної Ради України (2009); Почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2013), Орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого ІІІ ступеня (2017), відзнакою «Трудова слава» ІІ ступеня (2017), відзнакою ННЦ «ІМЕСГ» (2018) та інші численні почесні грамоти. Винаходи Адамчука відзначено дипломами «Кращий винахід – 2005 в галузі АПК» і «Кращий винахід-2007 у галузі АПК». А створена під його керівництвом та за особистою участю машина для розсівання міндобрив МРД-5 на виставці «Агро-2008» одержала «Золоту медаль».

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід. / НААН; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М. Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С. 15–16.

75 років від дня народження
ЧАЙКИ Володимира Миколайовича

Вчений у галузі екології, ентомології й захисту рослин, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 4 січня 1949 р. в м. Житомир у сім'ї військовослужбовця. В 1971 р. закінчив біологічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за фахом «біофізик».

Понад 35 років трудова та наукова діяльність В.М. Чайки була безпосередньо пов'язана з Інститутом захисту рослин НААН. Спочатку старший лаборант, з 1972 р. – молодший, з 1980 р. – старший науковий співробітник лабораторій біофізичних методів, нових методів боротьби, відділу екології і технології застосування ентомофагів і біологічно активних речовин, 1993–2006 рр. – завідувач лабораторії прогнозів.

В.М. Чайка здійснив наукові дослідження щодо біофізичних методів оцінки фізіологічного стану комах, дослідив фізіологічні та етологічні реакції популяцій комах до феромонів. Це дозволило обґрунтувати концепцію феромонного моніторингу та розробити системи моніторингу поширення й чисельності небезпечних шкідників сільськогосподарських культур – картопляної молі, кукурудзяного метелика, комплексу підгризаючих совок. Він вдосконалив синтетичну теорію динаміки чисельності популяцій шкідливих комах, обґрунтував комплекс еколого-економічних чинників, які визначають стан шкідливих організмів в агроценозах України. Неоціненне значення для науки й практики аграрного виробництва мають також розроблені ним алгоритми комп'ютерного прогнозу потенційних недоборів урожаїв основних сільгоспкультур від комплексу шкідників та еколого-економічної доцільності хімічного захисту рослин. Результати численних наукових досліджень знайшли своє відображення в підготовлених та успішно захищених кандидатській («Дослідження впливу інсектицидів, іонізуючих випромінювань та іммобілізуючих агентів на нюх яблуневої плодожерки *Laspeyresia pomonella* L.», 1978 р.) і докторській («Екологічне обґрунтування прогнозу розповсюдження основних шкідників польових культур в агроценозах України», 2004 р.) дисертаціях.

З 2006 по 2020 рр. основна робота В.М. Чайки була пов'язана з Національним університетом біоресурсів і природокористування України: до 2010 р. – директор Навчально-наукового центру аграрної екології, стандартизації і сертифікації об'єктів і територій, згодом – завідувач кафедри екології агросфери та екологічного контролю. Вивчав вплив змін клімату на екологічний стан агроценозів України, обґрунтовував можливі екологічні ризики та заходи з адаптації агроекосистем до потепління. Також досліджував стан агробіорізноманіття України та розробляв заходи із його збереження.

До 2014 р. Володимир Миколайович за сумісництвом працював старшим науковим співробітником в Інституті захисту рослин НААН. На початку 2021 р. він знов повернувся в цю установу й обіймає посаду головного наукового співробітника лабораторії прогнозів. Продовжує займатись розробленням алгоритму застосування програм інформаційних технологій для аналізу багаторічної динаміки фітосанітарного стану агроценозів, а також комп'ютерних програм оперативного прогнозу недоборів урожаїв сільськогосподарських культур для визначення доцільності застосування засобів захисту. Він є членом Вченої ради, методичної комісії та спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій.

Автор понад 350 наукових праць, в тому числі 6 монографій. Має 3 патенти на винаходи. Підготував 10 кандидатів і одного доктора наук.

Інформацію надано Інститутом захисту рослин НААН

75 років від дня народження
МАЦЕЛЮКА Євгена Михайловича

Вчений в галузі сільськогосподарських меліорацій, водопостачання і водовідведення, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

Народився Євген Михайлович 4 січня 1949 р. у с. Коленці Іванківського району Київської області. В 1973 закінчив Український інститут інженерів водного господарства (м.Рівне) та отримав спеціальність «інженер-гідротехнік». У 1977-1980 рр. навчався в аспірантурі Інституту гідротехніки і меліорації (нині – Інститут водних проблем і меліорації) і у 1980 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: «Исследование и выбор оптимальных режимов водоподачи в каналах с машинным водоподъемом гидромелиоративных систем» за спеціальністю 06.01.02 «Сільськогосподарські меліорації», 1982 р. – отримав наукове звання старшого наукового співробітника.

Практичну інженерну діяльність Євген Михайлович розпочав у 1973 р. у проєктно-розвідувальному і науково-дослідному Інституті «Укрдіпроводгосп» на посаді інженера відділу автоматизації і типового проєктування. Вже понад 45 років (з 1977 р.) Є.М. Мацелюк працює в Інституті водних проблем і меліорації НААН, де пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до завідувача лабораторії водопостачання і водовідведення.

Починаючи з 1980 р., учений здійснював розробки щодо управління технологічними процесами в міжгосподарських каналах зрошувальних систем; наукового обґрунтування способів автоматизованого управління в каналах із машинним підйомом; наукового обґрунтування параметрів внутрішньогосподарських каналів для дощувальних машин «Кубань». Розробки Мацелюка Є.М. використані при створенні проєктів З'єднувального каналу Північно-Кримського каналу продуктивністю 105 $м^3/с$, для оптимізації режимів роботи Фрунзенської зрошувальної системи у Дніпропетровській області та Явкінської зрошувальної системи в Миколаївській області, а також у проєктах каналів для ДМ «Кубань» у радгоспах «Росія» та «Дружба народів» АР Крим. Річний економічний ефект від впровадження цих розробок склав більше 12 млн карбованців.

Починаючи з 1992 р., Євген Михайлович здійснював керівництво та безпосередньо приймав участь у проведенні експериментальних досліджень щодо визначення ефективності різних типів флокулянтів і дезінфектантів на

Софіївському груповому водопроводі в Дніпропетровській області (1992-1993 рр.) та використання різноманітного фільтрувального завантаження на головних очисних спорудах Єланецького групового водопроводу в Миколаївській області (1995-1997 рр.), здійснив впровадження пінополістирольно-піщаних фільтрів на локальній системі водопостачання для с. Приморське Одеської області при водозаборі з ріки Дунай. За період 1997-2003рр. приймав участь у розробленні та впровадженні нових технологій водопідготовки при очищенні підземних вод для локальних систем водопостачання в Київській, Житомирській, Дніпропетровській, Черкаській областях України.

При будівництві головних очисних споруд Кілійського і Татарбунарського групового сільськогосподарського водопроводу в Одеській області протягом 2003-2007 рр. учений здійснював розроблення та науковий супровід інноваційної двоступеневої технологічної схеми водопідготовки з використанням біофільтра та контактно-прояснювального фільтра, а також розроблення і впровадження технологічної схеми водопідготовки для с. Іванків Київської області при використанні підземних природних вод.

У 2011 р. Євген Михайлович очолив лабораторію водопостачання і водовідведення, яка за його безпосереднього керівництва здійснює дослідження щодо удосконалення існуючих технологій і конструкцій споруд для забору та підготовки природних вод, їх розподілу на групових і локальних системах водопостачання з метою вирішення проблеми забезпечення якісною питною водою сільського населення і водою заданої якості підприємств агропромислового комплексу.

У 2015-2021 роках виконував дослідження та здійснив успішну апробацію технології попереднього очищення поверхневих вод на водоочисних станціях м. Горішні Плавні Полтавської області та м. Нікополь Дніпропетровської області.

Науково-організаторські здобутки та багаторічна плідна наукова діяльність Євгена Михайловича оцінена численними нагородами: Почесною грамотою Державного комітету України по водному господарству (2007), Почесною грамотою Президії Української академії аграрних наук (2004) п'ятьма Почесними грамотами Інституту водних проблем і меліорації НААН (1981, 1984, 2012, 2018, 2022), а також пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019); відзначено премією УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» за роботу «Ресурсозберігаючі технології в сільськогосподарському водопостачанні» (2008) та премією Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій за роботу «Нові технології підготовки води для використання її сільським населенням України» (2020 р.).

Вагомість наукових досліджень Євгена Михайловича засвідчують понад 100 опублікованих наукових праць, 18 патентів, шість з яких успішно впроваджено на зрошувальних системах і системах водопостачання Півдня і південно-східного

регіону України. Ним розроблено сім нормативно-методичних документів щодо проєктування гідротехнічних споруд на зрошувальних системах, споруд підготовки та розподілу води на групових і локальних системах сільськогосподарського водопостачання.

З початку збройної агресії рф проти України та з моменту руйнування греблі Каховської ГЕС Мацелюк Є.М. виконує дослідження з розроблення та наукового обґрунтування оптимальних схем водозабезпечення міст і населених пунктів Дніпропетровської, Запорізької, Херсонської та Миколаївської областей.

Впровадження у практику отриманих результатів дозволило розробити та обґрунтувати нові техніко-економічні рішення відновлення функціонування систем централізованого водопостачання міст і населених пунктів у зазначених областях України, що реалізовано в постанові Кабінету Міністрів України від 6 червня 2023 р. №566 «Про виділення коштів з фонду ліквідації наслідків збройної агресії для реалізації експериментального проекту з будівництва магістральних водогонів Карачунівське водосховище - Кривий Ріг - Південне водосховище, Марганець - Нікополь, Хортиця (ДВС2) - Томаківка у зв'язку з необхідністю ліквідації негативних наслідків, пов'язаних зі знищенням Каховської гідроелектростанції»; розробити та надати Міністерству розвитку громад, територій та інфраструктури України нові технічні рішення з визначення альтернативних джерел водозабору для відновлення водопостачання м.Миколаїв внаслідок руйнування водоводу від р. Дніпро до м. Миколаїв, використовуючи наявні об'єкти інженерної інфраструктури Інгулецької зрошувальної системи з подачею по тракту насосна станція м.Снігурівка – Інгулецький магістральний канал - водосховище Жовтневе (основний варіант), та з подачею на водоочисні споруди м.Миколаїв – другий варіант, розробити нові технології очищення води із місцевих водних джерел, використовуючи сильні окиснювачі, здатні знешкоджувати патогенні мікроорганізми, що дасть можливість створювати локальні системи водопостачання та забезпечити оперативне водопостачання сільських населених пунктів, які не мають доступу до централізованого водопостачання, і можуть бути впроваджені в умовах воєнної та повоєнної відбудови України.

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

85 років від дня народження
КОВАЛЕНКА Петра Івановича

Вчений-гідротехнік у галузі меліорації і водного господарства, доктор технічних наук, професор, академік Національної академії аграрних наук України, член Італійської аграрної академії Georgofili

Народився Петро́ Іва́нович Ковале́нко 5 січня 1939 в селищі Пальміра Золотоніського району Черкаської області України. У

1962 р. закінчив Інститут інженерів водного господарства, аспірантуру в Київському інженерно-будівельному інституті.

1962-1974 рр. – старший інженер, керівник групи, завідувач відділу, заступник головного інженера Інституту «Укрдіпроводгосп» Міністерства меліорації і водного господарства УРСР.

1974-1987 - директор Українського науково-дослідного інституту гідротехніки і меліорації.

1987-1990 - генеральний директор Всесоюзного науково-виробничого об'єднання УкрНДІГіМ і директор інституту.

1990-2011 - директор Інституту гідротехніки і меліорації (нині - Інститут водних проблем і меліорації НААН).

1996-2001 - віце-президент УААН.

2001-2006 - академік-секретар відділення землеробства і меліорації УААН.

2011-2022 - радник дирекції Інституту водних проблем і меліорації НААН.

З 2022 р. – головний науковий співробітник відділу експлуатації водогосподарсько-меліоративних систем Інституту водних проблем і меліорації НААН.

Упродовж 1966-1970 рр. навчався в аспірантурі (заочне відділення) Київського інженерно-будівельного інституту під керівництвом професора В. В. Смислова. У 1970 р. в Українському інституті інженерів водного господарства захистив кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження пристроїв для автоматичного регулювання рівнів води в каналах зрошувальних систем», а у 1975 р. у Московському гідромеліоративному інституті – докторську дисертацію на тему: «Принципи проектування та методи розрахунків міжгосподарської автоматизованої меліоративної мережі рівнинних територій». У 1982 р. присвоєно вчене звання професора.

Науково-практична діяльність П.І. Коваленка характерна широким спектром і багатогранністю підходів у розв'язанні важливих народногосподарських проблем. Йому притаманні високий професіоналізм і виваженість, вміння бачити гостроту і перспективність проблеми, знаходити її оптимальне розв'язання. Розроблена ним методологія уніфікації й типізації інженерних рішень у водогосподарській галузі отримала широке практичне застосування при розробці типових проектів, будівництві та експлуатації гідротехнічних комплексів в Україні й за кордоном.

Під керівництвом Петра Івановича Коваленка розроблено теоретичні екологічно безпечні методи управління меліоративними системами як складними природно технічними об'єктами з процесами переважно стохастичної природи. Ним створені досконалі конструкції водогосподарсько-меліоративних комплексів із системами автоматизованого управління технологічними процесами при різних способах поливу, розроблені нові методи й технології ресурсоощадливого управління водорозподілом при зрошенні за схемами з каскадним регулюванням об'ємів води у б'єфах каналів, конструкції гідротехнічних споруд з автоматичними

регуляторами рівня і витрат води гідравлічної та електричної дій; методи оцінювання водного балансу територій у зоні водорозподільних систем і заходи з його оптимізації; розроблено концепцію і методологію реконструкції діючих меліоративних систем, з урахуванням сучасних критеріїв ресурсозбереження й екологічних вимог.

Академіком, професором Коваленком П.І. створено загальновідому школу наукових, педагогічних та інженерних кадрів, які плідно працюють нині в різних наукових установах та організаціях в Україні і за кордоном. Під його керівництвом захищено 24 кандидатські та 8 докторських дисертацій.

П. І. Коваленком опубліковано понад 400 наукових праць, 14 книг, в тому числі 1 підручник. Його розробки захищено 24 авторськими свідоцтвами та патентами. За науковою редакцією вченого опубліковано 56 наукових збірників, книг та наукових праць із питань гідротехніки і меліорації земель, водного господарства, технології будівництва й експлуатації гідромеліоративних систем.

У зв'язку з необхідністю відновлення фізично пошкодженої або знищеної інженерної інфраструктури меліоративних систем унаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України особливого значення набув науковий напрямок, присвячений сталому розвитку меліорації земель на засадах просторової організації агроландшафтів, застосування новітніх методів та технічних засобів ефективного функціонування меліоративних систем, удосконалення державного регулювання меліорації земель на засадах нормативно-правового і науково-технічного забезпечення, який викладено у книзі за редакції П.І.Коваленка «Інтегроване управління водними і земельними ресурсами на меліорованих територіях».

Наукові досягнення академіка П. Коваленка, його активна громадська діяльність були високо оцінені. Він нагороджений орденом «Знак Пошани» і «За заслуги» III і II ступенів, багатьма медалями, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1998), лауреат премії Української академії аграрних наук «За видатні досягнення в аграрній науці», йому присвоєно високе звання «Заслужений діяч науки і техніки Україні».

П.І. Коваленко багато років здійснює громадську та міжнародну діяльність. Був заступником голови Товариства меліораторів та водогосподарників України, головою Українського національного комітету Міжнародної комісії з іригації і дренажу (МКІД), членом редколегії журналу «Вісник аграрної науки», реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України», міжвідомчого наукового збірника «Меліорація і водне господарство», «Водне господарство України», членом редколегії спеціалізованих наукових журналів в Польщі, Узбекистані, залишається почесним віце-президентом у МКІД, членом Міжнародної асоціації гідравлічних досліджень.

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

50 років від дня народження
САЙДАКА Романа Васильовича

Вчений у галузі агрономії,
кандидат сільськогосподарських наук

Народився 7 січня 1974 р.

Вищу освіту здобув у Вінницькому державному сільськогосподарському інституті.

Трудову діяльність розпочав у 1996 р. в Українському науково-дослідному проектно-технологічному інституті «Агроресурси», де пройшов шлях від інженера до завідувача відділом. З 2021 р. – завідувач відділом використання агроресурсного потенціалу Інституту водних проблем і меліорації НААН України.

У 2015 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Оптимізація систем удобрення короткоротаційної сівозміни на осушуваних дерново-підзолистих ґрунтах Полісся України» в ІВПіМ НААН.

Наукова діяльність присвячена розв'язанню актуальних проблем сільськогосподарського виробництва та раціонального використання агроресурсного потенціалу:

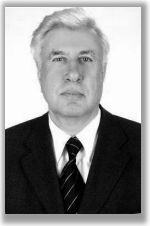
- розробка науково-технологічних основ раціонального використання агроресурсів;
- оцінка та районування агроресурсного потенціалу території України;
- розробка наукових основ використання та поширення в Україні с.-г. меліорацій з урахуванням агроресурсного потенціалу територій;
- вивчення закономірностей формування продуктивності польових культур з урахуванням агрокліматичних факторів;
- розробка алгоритмів та математичних моделей прогнозування продуктивності польових культур залежно від агрометеорологічних та агротехнічних факторів;
- розробка автоматизованих систем управління в землеробстві;
- економічний аналіз агротехнологій та виробництва сільськогосподарської продукції.

Опублікував понад 100 наукових праць.

За цикл наукових праць «Оцінка та раціональне використання агроресурсного потенціалу України» є лауреатом Премії НААН «За видатні досягнення в аграрній науці (2004). Відзначений Грамотою міністерства аграрної політики та продовольства України (2016 р.) та Верховної Ради України (2019 р.).

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

85 років від дня народження
СЕРДЮКА Анатолія Григоровича

Вчений у галузі агрохімії та ґрунтознавства, професор, член-кореспондент НААН

Народився 7 січня 1939 р. у с. Кірово Долинського району Кіровоградської області. У 1966 р. закінчив факультет агрохімії та ґрунтознавства Української сільськогосподарської академії за фахом вчений агроном.Упродовж 1966–1984 рр. – асистент, старший викладач, доцент кафедри агрохімії Української сільськогосподарської академії. Протягом 1984– 1987 рр. – головний інженер-агрохімік Міністерства сільського господарства Республіки Куба. У 1987–1990 рр. – доцент Української сільськогосподарської академії; 1990–1996 рр. – декан факультету агрохімії та ґрунтознавства, професор кафедри, з 1996 р. – перший проректор Національного аграрного університету, а з 2001 р. – професор кафедри агрохімії.

У 1970 р. в Українській сільськогосподарській академії захистив кандидатську дисертацію на тему: «Влияние длительного применения удобрений в севообороте на продуктивность озимой пшеницы при возделывании ее на темно-серой оподзоленной почве». У 1973 р. присвоєно вчене звання доцента, у 1994 р. – професора.

Наукова робота спрямована на розв'язання теоретичних і практичних проблем застосування органічних та мінеральних добрив з метою відтворення родючості ґрунту, підвищення урожайності й поліпшення якості сільськогосподарської продукції, охорони та збереження довкілля, розробки технології виробництва нових видів органічних добрив.

А.Г. Сердюк бере активну участь у роботі міжнародних конгресів, симпозіумів, міжнародних та вітчизняних конференцій і семінарів, консультує спеціалістів аграрного сектору з питань живлення рослин та особливостей застосування агрохімікатів.

Опублікував близько 120 наукових та науково-методичних праць, у тому числі 4 підручники і 6 посібників для вузів. Під його науковим керівництвом 3 аспіранти успішно захистили кандидатські дисертації.

Обраний у 1999 р. членом-кореспондентом УААН Відділення землеробства, меліорації та механізації.

Присуджено Державну премію в галузі науки і техніки (1996) за науково-технічну розробку «Українська комплексна система переробки органічних відходів «Біоекотех», почесне звання заслуженого працівника народної освіти України (1996). Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (1998). Міністерством аграрної політики України нагороджений знаком Пошани (2004).

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М. Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С. 677–678.

85 років від дня народження
МЕЛЬНИКА Івана Панасовича

Президент асоціації «Біоконверсія», провідний фахівець у галузі органічного землеробства

Народився 10 січня 1939 р. у с. Говори Віньковецького району на Хмельниччині.

Закінчив Подільський державний аграрно- технічний університет за спеціальністю

«Агроном». Працював головним агрономом в господарствах Галицького району Івано- Франківщини.

З 1965 р. – заступник начальника управління сільськогогосподарства, а з 1970 р. – заступник голови райвиконкому – начальник управління сільського господарства Богородчанського району. Під керівництвом Івана Мельника цей район у 1967–1970 рр. займав перше місце в СРСР з вирощування льону-довгунця. У 1979– 1999 рр. очолював обласне об'єднання «Сільгоспхімія», де домігся значних успіхів у підвищенні родючості ґрунтів Прикарпаття.

Іван Панасович Мельник – відомий агроном та науковець, провідний фахівець у галузі органічного землеробства не лише в Україні, а й в СНД. Він впровадив новітні технології біологізації землеробства, стояв у витоків вермикультивування – перспективного способу утилізації органічних відходів. З 1999 р. – президент асоціації «Біоконверсія». Першим в Україні та СРСР І. П. Мельник впровадив промислове вирощування червоних каліфорнійських дощових черв'яків. За сприяння асоціації «Біоконверсія» було створено 360 вермигосподарств, у т. ч. понад 150 в усіх областях України. З 2005 р. функціонують понад 50 вермигосоподарств, зокрема в підрозділах асоціації «Біоконверсія». Понад 300 вермигосподарств, за розробленими асоціацією технологіями, діють у Казахстані, Молдові, Азербайджані, Вірменії, у країнах Балтії.

Вчений автор і співавтор понад 400 наукових праць, з яких 4 монографії, 38 патенти України, а також 3 науково-популярні фільми. За його ініціативою проведено 5 міжнародних конгресів та 37 науково-виробничих конференцій з проблем біоконверсії і охорони навколишнього довкілля в Україні та в інших країнах.

Вченим розроблено, запатентовано та разом із спеціалістами асоціації «Біоконверсія» впроваджено у виробництво новітні технології виробництва та застосування органічних добрив, виготовлених методом пришвидшеної біологічної ферментації, методом вермикультивання та комплексних гумінових препаратів, які

сприяють поліпшенню родючості ґрунтів, збалансованому розвитку агроекосистем, збільшенню виробництва екологічно чистої продукції. Вперше в Україні впроваджено технологію пришвидшеної біологічної ферментації органічних відходів тваринного і рослинного походження в біоферментаторах. В Україні і країнах СНД втілено технологію перероблення органічних відходів шкіряного виробництва і осаду стічних вод методом пришвидшеної біологічної ферментації, розроблено технологію виробництва та застосування органічних добрив «Біогумус», отриманих методом вермикультивування в агропідприємствах, на дачних та присадибних ділянках.

присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» (1999). Лауреат Державної премії Українив галузі науки і техніки за науково-технічну розробку української комплексної системи переробки органічних відходів «Біоекотех» (1996).

І.П. Мельник – почесний професор Подільського аграрного університету, нагороджений орденами «Знак Пошани», Трудового Червоного Прапора, орденом Дружби народів.

І.П.Мельник надавав допомогу з проблем біологізації молодим науковцям, які згодом захистили кандидатські і докторські дисертації (30 чоловік з України й інших країн). Результати досліджень використанно у підготовці навчальних програм для вищих і середніх учбових аграрних закладів.

Інформацію отримано з асоціації «Біоконверсія»

75 років від дня народження
РОЇКА Миколи Володимировича

Вчений у галузі селекції і генетики рослин, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 10 січня 1949 р. в с. Нетечинці Віньковецького району Хмельницької області.

Після закінчення середньої школи працював вантажником у колгоспі «Поділля» в с. Нетечинці. З вересня 1967 по березень 1972 р. навчався на агрономічному факультеті Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту. Після здобуття вищої освіти працював старшим агрономом Садгірського відділення Чернівецької державної обласної сільськогосподарської дослідної станції.

Упродовж 1974–1980 рр. – аспірант, старший науковий співробітник, викладач кафедри рослинництва Кам'янець- Подільського сільськогосподарського інституту.

В травні 1980 р. перейшов на посаду завідувача відділом селекції Ялтушківської дослідно-селекційної станції Всесоюзного науково- дослідного інституту цукрових буряків, потім – заступника директора з наукової роботи,

згодом – директора станції.

Після захисту в 1991 р. докторської дисертації на тему «Совершенствование раздельноплодной сахарной свеклы в процессе селекции первичного семеноводства» обіймав важливі управлінські посади в науковій сфері: з 1993 р. – директор Інституту цукрових буряків УААН; з 1996 р. – академік Української академії аграрних наук; у 2001–2015 рр. – віце-президент Української академії аграрних наук. У 2003 р. М.В. Роїк обраний Президентом Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова, в 2013 р. брав активну участь в організації першого в Україні Навчально-науково- виробничого комплексу «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум», на зборах якого обраний Першим Віце-Президентом. З 2016 р. М.В. Роїк – академік-секретар НААН України, а з квітня 2018 р. – в.о. віце-президента НААН.

М.В. Роїк – відомий вчений у галузі селекції і генетики рослин, автор 35 районованих високопродуктивних сортів і гібридів. Ним виконано фундаментальні роботи з генетичної, біотехнологічної, біоенергетичної та фізіолого-біохімічної технологій створення нових вихідних матеріалів буряків із подальшим використанням у селекції на гетерозис, імунітет, стійкість до несприятливих факторів. Ученим запатентовано (32 патенти і 35 авторських свідоцтв) принципово нові способи добору високоцукристих генотипів, створено генетично роздільноплідну форму буряків.

Академік М.В. Роїк одним із перших у нашій країні звернув увагу на необхідність розвитку біоенергетики. Під його керівництвом в Україні інпродуковано такі енергетичні культури як світчграс, різні види рослин роду міскантус, деякі види роду Салекс та ін.

Поряд із науковими дослідженнями, вчений є активним пропагандистом наукових досягнень: регулярно виступає в пресі, радіо й телебаченні, на семінарах буряківників, є головним редактором наукових журналів «Цукрові буряки» та «Біоенергетика». Він опублікував понад 250 наукових праць, у тому числі 5 монографій, 19 брошур, 22 науково-методичні рекомендації. Підкерівництвом М.В. Роїка захищено 7 кандидатських та 5 докторських дисертацій, за його участю розроблено 25 національних стандартів України.

Вчений постійно веде пошук нових форм творчого співробітництва зі спорідненими вітчизняними та зарубіжними науковими установами. В рамках щорічної Міжнародної програми

«ЕРТСМЕЙКЕР», за результатами дослідження, проведеного міжнародними експертами (Велика Британія), М.В. Роїка удостоєно звання «Людина, яка визначає обличчя планети». Професор Роїк М.В.є керівником двох міжнародних програм в рамках досліджень Європейського Союзу «Горизонт-2020».

Інформацію отримано з інституту біоенергетичних культурі цукрових буряків НААН

70 років від дня народження
ГОПЦІЙ Тетяни Іванівни

Вчений у галузі селекції та насінництва, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народилася 13 січня 1954 р. у м. Новоукраїнка Кіровоградської області.

У 1976 р. закінчила Харківський сільськогосподарський інститут імені В.В. Докучаєва й отримала кваліфікацію ученого агронома зі спеціалізацією «Селекція та насінництво». Із 1980 р. після закінчення аспірантури працювала асистентом, а з 1989 р. – на посаді доцента кафедри генетики, селекції та насінництва. У 1982 р. під керівництвом професора Г.Ф. Наумова захистила кандидатську дисертацію в Українському науково-дослідному інституті рослинництва, селекції та генетики (нині Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва) на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Влияние предпосевного обогащения экстрактом из прорастающих семян-доноров на рост, развитие и продуктивность кукурузы».

Із 1985 р. Тетяна Іванівна почала проводити наукові дослідження з питань інтродукції, селекції та вирощування амаранта в Лівобережному Лісостепу України. Протягом 10 років (з 1992 до 2002 рр.) була керівником держбюджетної теми на замовлення Міністерства аграрної політики України, результатом виконання якої стали створення восьми сортів амаранта зернового, лікарського і декоративного напрямів використання, занесених до Державного реєстру сортів рослин України, які вирощують як в Україні, так і за її межами; реєстрація двох патентів на винахід, розробка технології вирощування амаранта в Лівобережному Лісостепу України.

Результати наукових досліджень викладено в монографії «Амарант: біологія вирощування, перспективи використання, селекція» і докторській дисертації «Агроекологічні й агротехнічні основи введення амаранта в культуру в Лівобережному Лісостепу України», захищеній в Інституті цукрових буряків УААН у 2004 р. Науковець є співавтором чотирьох навчальних посібників, допущених Міністерством аграрної політики до викладання у вишах III–IV рівнів акредитації.

Тетяна Іванівна займається підготовкою наукових кадрів. Під її керівництвом підготовлено два кандидати сільськогосподарських наук. Результатом її науково-педагогічної діяльності є публікація 180 наукових і науково-методичних робіт в Україні та за її межами. Вона – співавтор 11 сортів амаранта, чотирьох Державних стандартів, двох патентів на винахід.

У 1999 р. за успішну наукову і педагогічну діяльність Т.І. Гопцій

нагороджено Почесною грамотою Мінагрополітики України, відзнакою «Відмінник аграрної освіти і науки». У 2005 р. була дипломантом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Науковець», у 2013 р. – переможцем у номінації «Викладач професійно орієнтованих дисциплін».

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва

85 років від дня народження
ШЕВЧЕНКА Анатолія Михайловича

Вчений у галузі селекції, насінництва та технології вирощування зернових культур, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 14 січня 1939 р. в с. Попасна Попаснянського району Луганської області.

Навчався на агрономічному факультеті Луганського сільськогосподарського інституту, у 1961 р. отримав диплом за спеціальністю вчений агроном. З 1961 по 1963 р. працював агрономом-насіннєводом дослідного господарства Луганської державної обласної сільськогосподарської дослідної станції Міністерства сільського господарства УРСР.

З 1963 по 1968 р. – молодший науковий співробітник, в 1968–1974 рр. – старший науковий співробітник, з 1974 по 1991 р. – завідувач відділу селекції польових культур Луганської обласної сільськогосподарської дослідної станції.

З 1991 по 1992 р. – директор Українського науково-дослідного інституту рослинництва, селекції та генетики ім. В.Я. Юр'єва. Лютий- грудень 1992 року – завідувач відділу селекції зернових бобових культур цього ж інституту.

З 1993 по 1997 р. – завідувач кафедри селекції та захисту рослин Луганського сільськогосподарського інституту. З 1997 по 2000 р. – завідувач відділу селекції Луганського інституту агропромислового виробництва УААН, в 2000–2002 рр. – заступник директора з наукової роботи, з 2002 по 2007 р. – завідувач лабораторії зернобобових культур, з 2007 по 2009 р. – головний науковий співробітник Луганського інституту АНВ УААН.

З вересня 2009 по червень 2018 р. – завідувач кафедри садово- паркового господарства та екології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». З липня 2018 р. професор кафедри садово-паркового господарства та екології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

У 1975 р. Анатолієм Михайловичем в Українському науково- дослідному інституті рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва було захищено кандидатську дисертацію на тему «Исходный материал в селекции гороха и его использование в условиях Ворошиловградской области», а в 1983 р. –

докторську (тема

«Выведение устойчивых к осыпанию сортов – новый этап в селекции гороха»). Учене звання професора кафедри селекції та захисту рослин присвоєно у 1987 р.

Завдяки діяльності А.М. Шевченка у вітчизняній селекції відбулося видатне досягнення – вперше у світовій практиці створено високопродуктивні сорти гороху підвищеної технологічності, зокрема стійких до висипання насіння та вилягання рослин. Усього Анатолієм Михайловичем виведено і районовано та занесено до реєстру сортів рослин України, та інших країн більше 20 сортів гороху. У 1990 р. в колишньому СРСР вони вирощувались на площі близько 2 млн. га, 25,4% від площі сортових посівів гороху.

Міжнародне співробітництво та кооперація в селекційній роботі з селекціонерами Російської Федерації, організоване за ініціативою А.М. Шевченка, дало можливість вивести високоадаптивні з високими показниками якості сорти озимої пшениці (Апогей луганський, Дар Луганщини, Луганчанка, Лугастар, Станіслава), сорти зернового (Благодатний, Інтерес) та кормового (Чародій) тритикале, високоврожайний з відмінними показниками якості сорт ярої твердої пшениці Дарина.

Під керівництвом та за безпосередньою участю А.М. Шевченка створено понад 40 високопродуктивних сортів сільськогосподарських культур, які районовані та занесені до Реєстру сортів рослин України, Російської Федерації, ефективно впроваджені у виробництво.

Анатолієм Михайловичем опубліковано понад 260 наукових праць, у тому числі 2 монографії, 2 навчальних посібники, має 46 авторських свідоцтв на сорти рослин, 2 патенти. Під керівництвом А.М. Шевченка підготовано 7 кандидатів наук.

В 1988 р. АМ. Шевченка обрано членом-кореспондентом РАСГН,в 1990 р. – академіком НААН України. Нагороджений орденами «Знак пошани» (1977), Трудового Червоного Прапора (1984), трудовою відзнакою «Знак пошани» та почесною відзнакою УААН (2006), 12 медалями. В 1982 р. А.М. Шевченку присуджено премію Ради міністрів за виведення і впровадження у виробництво сорту гороху зернового Неосипаючий 1. В 1996 р. йому присвоєно почесне званн заслуженого діяча науки і техніки України. В 2018 р. А.М. Шевченка нагороджено грамотою Міністерства освіти і науки України.

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С. 400–401.

70 років від дня народження
ШУВА́РИ Івана Антоновича

Вчений у галузі рослинництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академік АНВОУ, академік МАНЕБ,
член Польськоїакадемії наук

Народився 23 січня 1954 р. в с. Бовшів Галицького району Івано-Франківської(Станіславської) області у селянській сім'ї.

З 1975 по 1980 рр. – навчався на агрономічному факультеті Львівського сільськогосподарського інституту, отримав спеціальність «вчений агроном» і був скерований на навчально- наукову роботу до Львівського сільськогосподарського інституту (Львівський національний аграрний університет), де пройшов шлях: молодший науковий співробітник, старший лаборант, асистент, старший викладач, доцент, професор.

У 1990 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив проміжних посівів на продуктивність кормової плодозмінної сівозміни і родючість ґрунту в умовах західного Лісостепу УРСР» на здобуття наукового ступеня кандидат сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.01.01 – загальне землеробство. Звання доцентаприсвоєно у квітні 2001 р.

У 2005 р. захистив дисертацію на тему: «Наукові основи підвищення продуктивності сівозмін та родючості ґрунту в традиційному і біологічному землеробстві західного Лісостепу України» на здобуття наукового ступеня доктор сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.01 – загальне землеробство. У 2007 р. присвоєно вчене звання професора кафедри загального землеробства Львівського національного аграрного університету.

Основний напрям наукової діяльності: «Збалансоване природокористування і оптимізація умов життясільськогосподарських культур, поліпшення родючості ґрунту і збільшення продуктивності агроценозів за умов біологізації адаптивно-ландшафтних систем землеробства західного Лісостепу України».

За досягнення у науково-педагогічній роботі 1998 р. обраний дійсним членом (академіком) Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності (МАНЕБ), а у грудні 2008 р. – академіком Академії наук вищої освіти України.

Указом Президента України Петра Порошенка від 3 жовтня 2014 р. отримав звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

За рішенням 1/2015 Президії Польської академії наук відділення уЛюбліні від 15 березня 2015 р. обраний іноземним членом (комісія прикладної агрометеорології та кліматології відділення в Любліні).

Член редакційної колегії всеукраїнських наукових журналів «Зерно і хліб» (м. Київ), «Сільський господар» (м. Львів), «Передгірне та гірське

землеробство і тваринництво» (м. Львів), Екологічного збірника НТШ (м. Львів), збірника «Журнал агробіології та екології» (м. Львів). Упродовж 2008–2010, 2016–2018 рр. Міністерством освіти і науки України призначався головою Екзаменаційної комісії зі спеціальності «Агрономія» в Інституті агротехнологій Подільського державного аграрно-технічного університету (м. Кам'янець- Подільський).

З серпня 2008 по березень 2011 р. обіймав посаду ректора недержавного вищого навчального закладу «Інститут управління природними ресурсами» та завідувача кафедри природокористування, кадастру та геоінформаційних систем і технологій (м. Коломия). Поєднував роботу за сумісництвом у Львівському національному аграрному університеті (м. Дубляни).

З березня 2011 р. повернувся працювати до Львівського НАУ на посаду професора кафедри технологій у рослинництві, а з вересня цього ж року до 1 вересня 2013 р. обіймав посаду директора Інституту післядипломного навчання та за сумісництвом – професора вказаної кафедри. З вересня 2014 по вересень 2015 року – завідувач кафедри землеробства і тваринництва Львівського НАУ. З вересня 2015 року – професор кафедри технологій у рослинництві.

Здійснює підготовку науково-педагогічних кадрів через аспірантуру. Професор І.А. Шувар – член двох спеціалізованих учених рад із захисту докторських (Подільський ДАТУ) і кандидатських дисертацій (Львівський НАУ).

Автор і співавтор понад 580 наукових та навчально-методичних праць. Серед них основні: 7 монографій, 4 підручники (з грифом МОН), у т. ч. «Екологічні проблеми землеробства» (2010); «Землеробства» (2014); «Адаптивні системи землеробства» (2014); «Наукові аспекти систем землеробства» (2014); «Ущільнені посіви для сталих агроценозів в Україні» (2014); 12 навчальних посібників (6 з грифом МОН), 5 словників (у т.ч. Українсько-російсько-англійський тлумачний словник із загального землеробства), 10 рекомендацій виробництву, 5 патентів і авторських свідоцтв, а також науково- практичного видання «Гербологічний атлас-довідник України».

Інформацію отримано з Львівського національного аграрного університету

85 років від дня народження
ХОРУЖОГО Петра Даниловича

Вчений у галузі гідротехніки та меліорації, доктор технічних наук, професор

Народився 24 січня 1939 року в селі Микуличі Бородянського району Київської області. У 1961 р. закінчив Інститут інженерів водного господарства (м. Рівне) за спеціальністю гідромеліорація.

Після закінчення інституту працював майстром, виконробом у тресті «Дунайводбуд».

З 1964 р. по1991 р працював асистентом, старшим викладачем, доцентом, професором, завідувачем кафедри в Українському інституті інженерів водного господарства. З 1991 р. працював в Інституті водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України на посадах завідувача лабораторії інженерного центру, завідувача відділу сільськогосподарського водопостачання і водовідведення, завідувача відділу водних ресурсів та водопостачання, головного наукового співробітника лабораторії водопостачання і водовідведення.

У 1969 р. в Новочеркаському інженерно-меліоративному інституті захистив кандидатську дисертацію на тему : «Расчёт на ЭВМ совместной работы насосов водопроводных сетей и резервуаров», а у 1988 р. у Ленінградському інженерно-будівельному інституті – докторську дисертацію на тему: «Интенсификация работы сооружений в системах подачи и распределения воды».

Наукова діяльність П.Д.Хоружого присвячена вирішенню актуальних проблем сільськогосподарського водопостачання і водовідведення, гідротехніки та меліорації.

В Інституті водних проблем і меліорації НААН П.Д. Хоружим створено наукову школу спеціалістів для вирішення проблем сільськогосподарського водопостачання і водовідведення, розроблено нові технології очищення води, конструкції водозабірних та водоочисних споруд для локальних і групових систем сільськогосподарського водопостачання, розвинуто теоретичні та практичні питання проектування та інтенсифікації технологічних процесів підготовки води при експлуатації систем сільськогосподарського водопостачання. Його розробки запатентовано в Україні, РФ та запроваджено на об'єктах водопостачання і водовідведення в різних регіонах України.

П.Д.Хоружим опубліковано понад 250 наукових праць у фахових виданнях. Ним підготовлено низку монографій, методичних і практичних рекомендацій з питань надійності роботи систем сільськогосподарського водопостачання і водовідведення. Підготовлено 5 докторів і 12 кандидатів наук (+ 2 доктори філософії), отримано 20 авторських свідоцтв і патентів. П.Д Хоружий є членом 2 спеціалізованих вчених рад, членом редколегії міжвідомчих наукових збірників «Меліорація і водне господарство», «Водне господарство України».

У 2004 р. П.Д.Хоружому присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Він нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2008), Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України (2009), відзначений премією НААН «За видатні досягнення» за роботу «Ресурсозберігаючі технології в сільськогосподарському водопостачанні» (2008) та премією Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій за роботу «Нові технології підготовки води для використання її сільським населенням України» (2020 р.).

Петро Данилович – людина глибокої чистої душі. Ніжно переймався науковими долями своїх численних учнів, опікував їх по-батьківські. Господнього благословіння цій достойній людині і вченому.

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

55 років від дня народження
СОРОКИ Юрія Володимировича

Вчений у галузі агрономії,
кандидат сільськогосподарських наук

Народився 29 січня 1969 р. у м. Глухів Сумської області.

Вищу освіту здобув у Національному аграрному університеті.

Трудову діяльність розпочав у 1993 р. в Інституті Полісся УААН. З 1998 року працював в Українському науково-дослідному проектно-технологічному інституті «Агроресурси». З 2002 р. працює в Інституті водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України на посадах завідувача лабораторії, завідувача відділу, заступника завідувача відділення.

У 2015 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Обґрунтування біоенергетичних зрошуваних агроекосистем у північно-центральному Степу України» в ІВПіМ НААН.

Наукова діяльність спрямована на розв'язання актуальних проблем сільськогосподарського виробництва та раціонального використання агроресурсного потенціалу:

- розробку науково-технологічних основ раціонального використання агроресурсів;
- розробку науково-технічних основ ведення землеробства на меліорованих землях;
- вивчення закономірностей формування потенціалу основних сільськогосподарських культур;
- обґрунтування та розробку малозатратних технологій підвищення врожайності сільськогосподарських культур;
- розробку технологій формування конкурентоздатного аграрного виробництва.

Має понад 70 опублікованих наукових праць, з них 7 монографій (співавтор), 2 патенти на корисну модель.

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

75 років від дня народження
ФЕДОРЕНКА Віталія Петровича

Вчений у галузі захисту сільськогосподарських рослин, доктор біологічних наук, професор, академік НААН

Народився 29 січня 1949 року в м. Біла Церква Київської області. В 1972 р. з відзнакою закінчив факультет захисту рослин Української сільськогосподарської академії.

Упродовж 1972–1980 рр. – старший науковий співробітник Білоцерківської дослідно-селекційної станції; 1989–1993 рр. – докторант Інституту цукрових буряків УААН. 1993–1999 рр. – заступник директора з наукової роботи Білоцерківської дослідно-селекційної станції і з 1994 р. – співробітник кафедри захисту рослин Білоцерківського державного аграрного університету за сумісництвом; 1999–2000 рр. – професор, згодом – завідувач кафедри названого навчального закладу. 2003–2011 рр. – директор Інституту захисту рослин НААН, згодом і до сьогодні – головний науковий співробітник лабораторії ентомології та стійкості сільськогосподарських культур проти шкідників цього Інституту, 2011–2013 рр. – завідувач, надалі (до 2015 р.) – професор кафедри ентомології імені професора М.П. Дядечка Національного університету біоресурсів і природокористування України.

У 1979 р. в Інституті зоології АН УРСР захистив кандидатську дисертацію на тему «Біологічне обґрунтування і розробка заходів боротьби з кореневою буряковою попелицею в зоні Правобережжя УРСР», а в 1993 р. в Українському державному аграрному університеті – докторську дисертацію «Екологічні закономірності динаміки ентомокомплексу бурякового агроценозу та принципи його регуляції в Центральному Лісостепу України».

В.П. Федоренко – фахівець високої кваліфікації з питань захисту сільськогосподарських рослин від шкідників та хвороб. Ним проведені глибокі дослідження біології шкідників цукрових буряків. За його безпосередньою участю здійснене широкомасштабне впровадження у виробництво принципово нового прийому захисту сходів цукрових буряків – інтоксикацію рослин, що дало можливість надійно захистити цю культуру від шкідників на початку її вегетації, виключити щорічні пересіви на значних площах і в декілька разів знизити пестицидне навантаження на агроценоз.

Широкому загалу науковців добре відомі фундаментальні праці В.П. Федоренка з вивчення багаторічної динаміки ентомокомплексу в агробіоценозі зернобурякової сівозміни, особливостей формування ентомокомплексів у посівах різних сільськогосподарських культур (зернові, зернобобові, круп'яні, технічні, кормові, овочеві) та в продукції під час її зберігання, здійснення системного підходу до пізнання закономірностей зв'язку і взаємодії фауни шкідливих і корисних комах з метою розробки та впровадження

екологічно орієнтованих прийомів управління динамікою популяцій з урахуванням вимог охорони довкілля.

В.П. Федоренко був членом експертної ради ВАК України. Впродовж багатьох років очолював і нині очолює створену в Інституті захисту рослин НААН з його ініціативи спеціалізовану вчену раду із захисту докторських та кандидатських дисертацій. Був також членом спецрад у Національному університеті біоресурсів і природокористування України та Інституті зоології НАНУ. Впродовж тривалого часу був головою державної екзаменаційної комісії Уманського національного університету садівництва на факультеті плодоовочівництва, екології та захисту рослин.

Президент Українського ентомологічного товариства (з 2007 р.), член Постійної комісії з наукових напрямів Секції хімічних і біологічних наук НАН України, координаційно-методичної ради з виконання програми наукових досліджень «Захист рослин». Член редколегій міжвідомчого тематичного наукового збірника «Фітосанітарна безпека», журналів «Карантин і захист рослин», «Известия Харьковского энтомологического общества», «Українська ентомофауністика», науковий редактор Українського ентомологічного журналу Був також експертом Держхімкомісії при Міністерстві екології, членом експертної ради ВАК України.

В.П. Федоренко видав понад 600 наукових праць, зокрема 20 монографій, 6 підручників і навчальних посібників, численні брошури та методичні вказівки, 6 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 2 Національні стандарти України. Створив наукову школу за напрямом «Теорія і технологія екологічно орієнтованого захисту рослин»: підготував 2-х докторів і 30 кандидатів наук.

В.П. Федоренко є лауреатом золотої відзнаки Польського ентомологічного товариства. Нагороджений Почесною грамотою Президії Української академії аграрних наук (1999, 2004, 2006), дипломом лауреата Всеукраїнського рейтингу «Лідер агропромислового комплексу» (2005, 2006, 2009), Трудовою відзнакою Головдержінспекції з карантину рослин, Почесною грамотою Головдержінспекції із захисту рослин Мінагрополітики, Почесною відзнакою УААН за визначний внесок у розвиток аграрної науки, Почесною грамотою ВАК України за вагомий внесок у державну систему атестації наукових кадрів вищої кваліфікації. З нагоди 100-річчя Національної академії наук України нагороджений Ювілейною Почесною грамотою, підписаною президентом НАНУ, академіком Б.Є. Патоном. Нагороджений також Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом» (07.02.2019 року № 62-К), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Грамотою Київської міської профспілки працівників агропромислового комплексу.

Інформацію надано Інститутом захисту рослин НААН

ЛЮТИЙ

65 років від дня народження

РУДЕНКА Євгена Володимировича

Вчений у галузі ветеринарної медицини, доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 3 лютого 1959 р. ум. Харкові. У 1981 р. закінчив Харківський зооветеринарний інститут за фахом «ветеринарний лікар». У 1981–1983 рр. працював старшим ветеринарним лікарем в Українському науково-дослідному інституті експериментальної ветеринарії (УНДІЕВ) (нині – ННЦ «ІЕКВМ»).

У 1984–1987 рр. навчався в аспірантурі при вищезазначеному інституті за спеціальністю ветеринарна мікробіологія, вірусологія, епізоотологія, мікологія та імунологія. У 1988–1990 рр. – молодший науковий співробітник, у 1990–1994 рр. – старший науковий співробітник, у 1994–1999 рр. – завідувач лабораторії хвороб бджіл, у 1999–2001 рр. – заступник директора з питань науки, економіки та впровадження; у 2001–2003 рр. – завідувач лабораторії хвороб бджіл ІЕКВМ УААН. З 2003 р. і донині обіймає посаду директора Інституту тваринництва НААН.

У 1988 р. в Білоруському науково-дослідному інституті експериментальної ветеринарії ім. С.Н. Вишелеського захистив кандидатську дисертацію на тему: «Американський гнилець бджіл та його вакцинопрофілактика».

У 2004 р. в Інституті експериментальної і клінічної ветеринарної медицини УААН – докторську дисертацію на тему: «Змішані заразні хвороби розплоду медоносних бджіл (епізоотологія, диференційна діагностика, комплексна система заходів боротьби та профілактики)». Учене звання професора присвоєно у 2010 р. За період наукової діяльності став визнаним спеціалістом у галузі вивчення інфекційних і паразитарних хвороб бджіл, розробки фармакологічних препаратів та засобів дезінфекції для їхньої профілактики і лікування.

За роки наукової діяльності під керівництвом ученого та з його безпосередньою участю підготовлено низку наукових розробок, які затверджено Державним департаментом ветеринарної медицини та впроваджено у ветеринарну практику. Вперше з колективом учених розробив біологічний препарат – вакцину для профілактики і лікування американського гнильця бджіл, зробив вагомий внесок у вивчення основ резистентності й імунітету у бджіл, зокрема було визначено фактори гуморального імунітету бджіл. Є членом секції фармакологічних ветеринарних препаратів Державної фармакологічної комісії ветеринарної медицини.

В останні роки вчений опікується проблемою якості кормів і розробкою системи регулювання їхньої якості та безпеки. Є експертом Міжнародного епізоотичного бюро з питань заразних хвороб бджіл, членом робочої групи міжнародної організації АПІМОНДІЯ з питань якості продуктів бджільництва, головою вченої ради та головою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій при Інституті тваринництва НААН, головою Технічного комітету (ТК) зі стандартизації № 158 Держспоживстандарту України, членом науково-технічної ради з питань виробництва і переробки продукції тваринництва та птахівництва, керівником випробувального центру «Відділ екологічного моніторингу та якості продукції тваринного походження ІТ НААН» та головним редактором Науково- технічного бюлетеня ІТ НААН.

Вченим опубліковано понад 150 наукових праць.

Обрано у 2007 р. членом-кореспондентом УААН Відділення ветеринарної медицини зі спеціальності ветеринарна медицина.

У 1998 р. присвоєно почесне звання заслуженого працівника сільського господарства України. У 2009 р. нагороджений Почесною відзнакою УААН та знаком Пошани Міністерства аграрної політики.

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С. 667– 668.

85 років від дня народження
САВЧЕНКА Юрія Івановича

Вчений у галузі зоотехнії, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 15 лютого 1939 р. в с. Березова Гать Новгород-Сіверського району на Чернігівщині в сім'ї селян.

У 1957 р. став студентом Української ордена Трудового Червоного прапора сільськогосподарської академії, де отримав фах вченого зоотехніка.

Розпочав трудову діяльність науковим співробітником Хмельницької державної обласної сільськогосподарської дослідної станції у 1962 році. Тут працював до 1977 р. завідувачем відділу тваринництва, а останні 8 років – заступником директора станції з наукової роботи.

У 1977 р. був обраний за конкурсом завідувачем відділу технології виробництва продуктів тваринництва Науково-дослідного інституту сільського господарства Нечорноземної зони України (нині Інститут сільського господарства Полісся), згодом – заступником директора з наукової роботи (1980); з 1987 по 1992

р. – генеральний директор Житомирського НВО «Еліта» при цьому інституті; з 1982 р. до 2011 р. – директор інституту; з вересня 2011 р. до березня 2018 року – радник дирекції інституту.

3 січня 1971 р. Ю.І. Савченко захистив кандидатську дисертацію

«Влияние различного уровня сахара в рационах на обмен веществ, мясную продуктивность и состояние здоровья молодняка крупного рогатого скота», а 1 квітня 1991 р. – докторську дисертацію

«Оптимизация углеводного и протеинового питания крупного рогатого скота в условиях Лесостепи и Полесья УССР» на Вчених радах Української Ордена трудового Красного прапора сільськогосподарської академії. У 1976 р. йому присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. У 1993 р. його обрано членом-кореспондентом, а у 1995 р. – академіком УААН за фахом «годівля сільськогосподарських тварин», «технологія виробництва продуктів тваринництва».

Впродовж 55 років, у т.ч. 30 років на посаді директора інституту, учений поєднує науково-дослідну, організаторську і педагогічну роботу. У 1993 р. йому присвоєно вчене звання професора за спеціальністю «Сільськогосподарська радіобіологія та екологія». Впродовж 19 років він працює по сумісництву з основною роботою професором, зав. кафедри технології переробки та якості тваринницької продукції Житомирського національного агроекологічного університету. Рішенням Вченої ради університету від 24.05.2017 р. йому присвоєно звання і нагороджено дипломом Почесного професора.

Юрій Савченко розпочав свою наукову кар'єру, будучи іще студентом у 1961–1962 рр. під керівництвом професора П.Д. Пшеничного. Його наукова компетенція має цілу низку напрямів годівля тварин і технологія кормів, технологія виробництва продукції тваринництва, радіоекологія.

У числі перших робіт ним проведено дослідження з цілорічної силосної годівлі корів, вивчення необхідності балансування силосних раціонів великої рогатої худоби за цукром. У подальшому основним змістом його роботи стали розробки, вдосконалення та впровадження у виробництво прогресивних технологій виробництва молока і яловичини у господарствах лісостепової та поліської зон України. За цей час ним було розроблено і впроваджено низку експлуатаційних технологій для ферм і комплексів на 400–1200 гол. з безприв'язним утриманням корів; для нетельних та відгодівельних ферм, бугаїв- плідників у господарствах Хмельницької та Житомирської областей.

Він вніс істотний вклад у розробку теоретичних основ та впровадження в практику інтенсивних технологій виробництва молока і яловичини, вирощування молочної худоби. Розвинув вчення про збалансовану годівлю сільськогосподарських тварин, зокрема про оптимізацію вуглеводневого та протеїнового живлення ВРХ. Експериментально встановив потребу в цукрі різних вікових і фізіологічних груп ВРХ; вивчив вплив рівня цукру і виду цукристих

кормів на обмін речовин та продуктивність корів, бугаїв, молодняку чорно-рябої худоби. Ним вперше вивчено вплив рівня цукру за згодовування різних вуглеводистих кормів у раціонах наспермопродуктивність і обмін речовин у бугаїв-плідників в умовах великих промислових комплексів.

Ю.І. Савченко – автор поліського типу української чорно-рябої молочної породи, низки технологій заготівлі високоякісних кормів і приготування їх до згодовування, про що свідчать ряд свідоцтв на винаходи.

Після катастрофи на ЧАЕС Савченко Ю.І. не покинув колектив(це дало змогу зберегти Інститут і його кадри, який єдиний потрапив у II зону катастрофи), а спрямував зусилля колективу (упродовж 15 років) на розробку проблем ведення АПК і життєдіяльності населення регіону, забрудненого радіонуклідами, для отримання екологічно безпечної сільськогосподарської продукції. Це дало змогу вирішити поставлені важливі завдання. Проведено десятки дослідів, розроблено десятки практичних рекомендацій і запроваджено їх у виробництво й особистих господарствах населення цієї зони.

У зоотехнічній спільноті Савченко Ю.І. відомий не тільки як вчений у сфері годівлі сільськогосподарських тварин і технології виробництва продуктів тваринництва, а й як досвідчений фахівець, організатор і пропагандист сучасних досягнень науки та практики з питань тваринництва. Працює у тісному зв'язку з виробництвом.

З питань годівлі сільськогосподарських тварин, технології виробництва продукції тваринництва та радіоекології Ю.І. Савченко опублікував 346 наукових праць, у тому числі 23 монографії; підручники і навчальні посібники – 7; авторські свідоцтва, патенти, раціоналізаторські пропозиції – 13.

Ним підготовлено два доктори і 4 кандидати сільськогосподарських наук, ряд магістрів і бакалаврів.

У 1970 р. Юрія Івановича нагороджено ювілейною медаллю «За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина»; у 1971 р. – медаллю «За трудовое отличие» за розробку і впровадження у виробництво Хмельниччини системи кормовиробництва і раціонального використання кормів та підвищення їх повноцінності в період зимівлі, у 1985 р. – срібною медаллю ВДНГ СРСР за досягнуті успіхи у розвитку народного господарства Житомирщини. У 1985 р. нагороджений срібною медаллю ВДНГ СРСР за досягнуті успіхи у розвитку народного господарства Житомирщини. У 1986 р. за освоєння селекційного центру нагороджений Орденом Трудового Красного Знамени; у 1987 р. за багаторічну плідну працю отримав медаль «Ветеран праці».

У 1997 р. Ю. Савченку було присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України» за значний особистий внесок в економічний та соціально-культурний

розвиток Житомирської області; 10 лютого 2014 р. Житомирська обласна рада нагородила його почесною відзнакою «Честь і слава Житомирщини» і вручила

орден. 28 січня 2009 р. нагороджений (рішенням Колегії Мін АПК України) трудовою відзнакою «Знак Пошани», а також рішенням Президії УААН «Почесною відзнакою».

За активну громадську позицію, самовідданість і високий професіоналізм та особисті заслуги при ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС 26 квітня 2011 р. громадська організація «СоюзЧорнобиль України» нагородила Ю. Савченка орденом «За заслуги»; 27 червня 2016 р. Громадською радою Мінприроди за особистий величний подвиг в ім'я спасіння людства його було нагороджено орденом «Ліквідатор 2-го ступеня».

За період наукової діяльності Ю. Савченко був членом чотирьох Вчених рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій; членом експертної ради ВАК України; членом Ради з використання територій при Житомирській ОДА, депутатом Житомирської обласної ради (2-х скликань) та ін.

Інформацію отримано з Інституту сільського господарства Полісся НААН

70 років від дня народження
ГАМАЮНОВОЇ Валентини Василівни

Вчена у галузі землеробства та агрохімії, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народилася 23 лютого 1954 р. в с. Ясна Поляна Генічеського району Херсонської області. Протягом 1971–1976 рр. навчалася в Херсонському сільськогосподарському інституті ім. О.Д. Цюрупи, отримала спеціальність вченого агронома.

У 1983 р. захистила кандидатську, а у 1994 р. – докторську дисертацію. У 1999 р. присвоєно наукове звання професора.

З 1976 по 2003 рр. працювала в Інституті зрошуваного землеробства НААН на посадах від старшого лаборанта до директора інституту. З 2003 по 2006 рр. – завідувач кафедри ґрунтознавства і агрохімії Херсонського ДАУ, а з січня 2007 р. – завідувач кафедри землеробства, геодезії та землеустрою Миколаївського НАУ.

В.В. Гамаюнова – Відмінник аграрної освіти та науки ІІІ та ІІ ступенів.

Напрям наукових досліджень – вивчення сівозмін, способів обробітку ґрунту, систем удобрення, удосконалення агротехнічних заходів вирощування окремих культур в стаціонарному та короткостроковому дослідах.

Член редколегії наукових збірників, спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатьких дисертацій, заступник голови експертної ради ДАК з сільського господарства, голова підкомісії методичної ради НМЦ аграрної освіти, член центральної ради Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків.

Під керівництвом професора В.В. Гамаюнової захистили кандидатські дисертації 25 аспірантів. Автор 620 наукових публікацій,15 патентів.

Літ.: Кафедра землеробства, геодезії та землеустрою. Гамаюнова Валентина Василівна. (Миколаївський НАУ) URL: https://www.mnau.edu.ua/ua/02_02_03_02_gamayunova.html

70 років від дня народження
ІЛЬЧУКА Миколи Максимовича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 27 лютого 1954 р. в с. Драчі Старокостянтинівського району Хмельницької області.

Загальний стаж роботи 47 років, у тому числі стаж роботи у Національному університет біоресурсів і природокористування України (НУБіП України) – 36 років.

У 1981 р. Ільчук М.М. успішно закінчив економічний факультет Української сільськогосподарської академії, м. Київ. По закінченню навчання був направлений на роботу на кафедру організації сільськогосподарського виробництва на посаду асистента. Протягом 1983–1986 рр. навчався у денній аспірантурі Української сільськогосподарської академії на кафедрі організації

сільськогосподарського виробництва. У 1993 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Організація і ефективність виробництва молока» в спеціалізованій вченій раді Українського державного аграрного університету за спеціальністю «Економіка, організація і управління підприємствами». Працював асистентом, доцентом організації сільськогосподарського виробництва, а з 2005 р. очолив її на посаді завідувача кафедри.

У 1998 р. працював на посаді першого заступника начальника Головного управління агропромислового розвитку Київської обласної адміністрації.

Протягом 2001–2005 рр. працював директором науково- дослідного інституту економіки і менеджменту агропромислового виробництва Навчально-наукового інституту бізнесу НАУ.

У 2005 р. захистив докторську дисертацію на тему «Економічні напрямки ефективного функціонування молокопродуктового підкомплексу України» у спеціалізованій вченій раді (шифр – Д 26.350.01) в Національному науковому центрі «Інститут аграрної економіки» за спеціальністю «Економіка сільського господарства і АПК».

Вчене звання професора кафедри організації агробізнесу присвоєно у 2005 р. рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 15 грудня 2005 р.

Основним напрямом його наукової діяльності є ефективне функціонування молокопродуктового підкомплексу в Україні, розвиток та адаптація продовольчих ринків України до вимог СОТ, організація ефективного агробізнесу.

Ним опубліковано більше 250 наукових і методичних праць, з яких понад 30 монографій, у тому числі 4 одноосібних, 6 підручників і посібників з грифом МАП

і МОН, 6 рекомендацій, які прийняті Міністерством аграрної політики до впровадження у виробництво, більше 100 наукових статей і 34 навчально-методичних розробки.

М.М. Ільчук підготував 15 кандидатів наук, завершується докторська дисертація, де він є науковим консультантом, а також є науковим консультантом ще двох докторських дисертацій.

В листопаді 2010 р. М.М. Ільчука обрано членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України зі спеціальності економіка і організація агропромислового виробництва.

За наукові та педагогічні досягнення М.М. Ільчук у 2002 р. був нагороджений Знаком «Відмінник освіти», у 2004 р. – Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, у 2008 р. – Трудовою відзнакою «Знак пошани», у 2016 р. – Почесною грамотою Верховної Ради України, а у 2018 р. йому присвоєне почесне звання

«Заслужений діяч науки і техніки України».

Професор М.М. Ільчук є провідним вченим в галузі аграрної економіки. Його основні теоретичні і практичні розробки присвячені ефективному функціонуванню агропромислового підкомплексу. У його наукових працях знайшли відображення наукове обґрунтування і практичні рекомендації з питань ефективного розвитку агропромислових формувань. Особливістю досліджень є широке використання економічних законів ринкової економіки, розробка прогнозів розвитку агропродовольчих ринків, адаптація вітчизняних товаровиробників до європейських вимог. Неодноразово проходив стажування з питань ринкової економіки в Німеччині та Польщі, де читав наукові лекції з питань розвитку аграрної економіки в Україні. В даний час продовжується співпраця з науковцями цих країн.

М.М. Ільчук був учасником та співорганізатором багатьох міжнародних і вітчизняних конференцій з питань розвитку продовольчих ринків та адаптації аграрної економіки до європейських стандартів.

Активно бере участь в розробці державних програм економічного розвитку країни, зокрема був виконавцем державної програми інвестиційного проекту по залученню іноземних інвестицій для придбання технічних засобів і обладнання по заготівлі, зберіганню та транспортуванню молока.

Він є членом редколегії журналу «Біоресурси та природокористування» та Наукового вісника НУБіП України, членом вченої ради НУБіП України, керівником магістерської програми наукового спрямування «Прогнозування підприємницької діяльності в АПК» та 2-х магістерських програм виробничого спрямування.

Кафедра, яку очолює М.М. Ільчук, провела велику роботу з відкриття та ліцензування нової спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», де він є керівником робочої групи з підготовки ОС «Бакалавр» та членом робочої групи з підготовки ОС «Магістр» за цією спеціальністю.

Інформацію отримано з Національного університету біоресурсів і природокористування України.

БЕРЕЗЕНЬ

70 років від дня народження
ПЛАКСІЄНКА Валерія Яковича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік УАЕК, член АЕНУ

Народився 5 березня 1954 р. в с. Дмитрівка Знам'янського району Кіровоградської області в сім'ї колгоспного робітника.

У 1976 р. закінчив з відзнакою Дніпропетровський сільськогосподарський інститут (нині Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет) за спеціальністю економіст з бухгалтерського обліку в сільському господарстві.За направленням працював викладачем економічних дисциплін у Кіровоградському технікумі механізації сільського господарства.

У 1977 р. обраний за конкурсом на посаду асистента кафедри бухгалтерського обліку і фінансів Дніпропетровського сільськогосподарського інституту.

У 1984 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Основні виробничі фонди та шляхи підвищення їх ефективності і колгоспах Дніпропетровської області» в Харківському сільськогосподарському інституті (з 2002 р. Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва).

У 1986 р. отримав вчене звання доцента кафедри бухгалтерського обліку і фінансів, а з 1988 р. – обраний завідувачем кафедри бухгалтерського обліку і фінансів Дніпропетровського сільськогосподарського інституту де здійснював керівництво та розвиток науковим дослідженнями до 2009 року.

У 1997 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему: «Вплив співвідношення оплати праці і матеріальних витрат на рівень і структуру доходів сільського господарства» в Дніпропетровському державному аграрному університеті де 1998 р. присвоєно вчене звання професора кафедри бухгалтерського обліку і фінансів.

З 2000 р. обраний дійсним членом Української академії економічної кібернетики.Нагороджений почесною грамотою Міністерства аграрної політики України (2001); знаком «Відмінник освіти України» (2002);«Відмінник агарної освіти та науки» ІІІ ступеня (2003). З 2009 р. – завідувач кафедри бухгалтерського обліку Полтавської державної аграрної академії.

У 2016 р. обраний членом Академії економічних наук України.

У творчому та науковому доробку професора В.Я. Плаксієнка понад 200 наукових праць, зокрема 12 підручників і посібників з грифом. З 1996 р. ефективно функціонує наукова школа професора В.Я. Плаксієнка. Напрями наукових досліджень та результати:

- проблеми організації та обліку використання виробничих ресурсів в

агропромислових формуваннях різних форм власності при визначенні стратегії національної продовольчої безпеки України (1996–2005 рр. та 2009–2018 рр., підготовлено 30 кандидатів наук, зокрема: Пісьмаченко Л.М. (1996 р.), Дацій О.І. (2000 р.), Жадько К.С. (2004 р.) та 4 доктори наук: Грабчук О.М. (2011 р.), Чириченко Ю.В. (2012 р.), Назаренко І.М. (2016 р.), Орєхова А.І. (2018 р.).

- за результатами досліджень виконано 10 госпдоговірних робіт на суму в 500 тис. грн, з економічним ефектом в 1,2 млн. грн, а також подано 4 рекомендації органам управління АПК обласного рівня;
- розроблено та впроваджено 22 робочі програми для викладання курсів з економічних та облікових дисциплін здобувачам вищої освіти.

Інформацію отримано з Дніпропетровського державного аграрно- економічного університету

85 років від дня народження
КОПИТКА Петра Григоровича

Вчений у галузі садівництва,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
академікАНВОУ та МААО

Народився 12 березня 1939 р. в с. Долиняни Мурвано-Куриловецького району Вінницькоїобласті.

У 1954 р. закінчив семирічну школу і вступив на навчання до Михайловецького сільськогосподарського технікуму в сусідньому селі Михайлівці того ж району. У 1956 р. переведений на навчання до Житомирського сільськогосподарського технікуму. Після його закінчення в 1958 р. вступив до Уманського сільськогосподарського інституту, який закінчив у 1963 р. за спеціальністю агроном плодоовочівник і був залишений при кафедрі загального землеробства для організації роботи науково-дослідної лабораторії з утриманням ґрунту в садах, відкритої в тому ж році Міністерством сільського господарства СРСР під науковим керівництвом відомого в світі вченого професора С.С. Рубіна. Працюючи завідувачем цієї лабораторії, проводив різнопланові дослідження з вивчення особливостей ґрунтоутворення під багаторічними плодовими насадженнями, за різних систем утримання ґрунту та їх удобрення. За участі в Географічній мережі дослідів з удобренням сільськогосподарських культур лабораторією проведено низку досліджень з удобрення в садах спеціалізованих садівничих господарств Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Полтавської, Черкаської і Чернігівської областей.

На основі результатів досліджень у 1970 р. захистив кандидатськудисертацію за спеціальністю агрохімія на тему «Вивчення доз і співвідношень мінеральних добрив у молодих яблуневих садах в умовах Лісостепу УРСР» в Українській сільськогосподарській академії та у 1986 р. – докторську дисертацію за тією ж спеціальністю на тему «Ґрунтово-агрохімічні основи удобрення плодових культур

(на прикладі насаджень яблуні в УРСР») у Московській сільськогосподарській академії ім. К.А. Тімірязєва.

За результатами наукової та педагогічної діяльності самостійно та в співавторстві опублікував 265 наукових і науково-методичних праць, в тому числі п'ять монографій та шість підручників, і сім навчальних посібників із навчальних дисциплін «Агрохімія»,

«Землеробство» та «Методика дослідної справи в агрономії» і три наукові статті в цитованих закордонних виданнях: у двох журналах Soil science (США) і в журналі Agronomy Reasearch (Естонія), має авторське свідоцтво на прилад з одночасного відбору зразків ґрунтового повітря пошарово до різної глибини для аналізів його складу.

П.Г. Копитко продовжує плідно керувати науковою школою з вивчення живлення плодових рослин і оптимізації родючості ґрунту в садах, заснованої професором С.С.Рубіним. Результати її досягнень опубліковано в багатьох вітчизняних і закордонних наукових виданнях. На їх основі захищено 10 докторських і близько 30 кандидатських

дисертацій.

Працюючи з 1975 р. доцентом і з 1987 р. професором кафедри загального землеробства, продовжує керувати науково-дослідною лабораторією з утримання ґрунту в садах, яка за рішенням Міністерства сільського господарства СРСР у 1977 р. отримала статус проблемної науково-дослідної лабораторії з оптимізації родючості ґрунту в плодоягідних насадженнях. Завдяки цьому він активно впроваджує результати досліджень, надаючи значну практичну допомогу садівничим господарствам з оцінки придатності ґрунту під плодові насадження та їх удобрення. Він також здійснює наукове керівництво дослідженнями в унікальному довготривалому (понад 87 р.) стаціонарному досліді з вивчення систем удобрення яблуневого саду. Їх результати актуальні для технології органічного садівництва та мають важливе екологічне значення. За розпорядженням Кабінету Міністрів України дослід занесено до Державного реєстру наукових об'єктів, що є національним надбанням України, як «Унікальна дослідницька агроекосистема яблуневого саду Уманського національного університету садівництва».

П.Г. Копитко науково-педагогічну діяльність плідно поєднував із організаційно-адміністративною. У 1989–2001 рр. працював проректором з навчальної роботи, виконуючи обов'язки першого заступника ректора, а в 2002–2008 рр. – ректором і зробив вагомий внесок у примноження напрямів підготовки фахівців аграрного виробництва та зміцнення навчально-наукової й виробничої бази вищого освітнього закладу для забезпечення отримання ним рівня Національного університету садівництва.

Нині він професор кафедри загального землеробства і завідувач атестованої навчально-дослідної лабораторії з оптимізації родючості ґрунту в плодоягідних

насадженнях, Почесний член Українського товариства ґрунтознавців та агрохіміків і голова його Уманського відділення, працює в двох спеціалізованих вчених радах із захисту докторських і кандидатських дисертацій. За багаторічну плідну працю нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України, відзнакою Ярослава Мудрого, відзнаками Міністерства аграрної політики і продовольства України: «Знак пошани» та «Відмінник аграрної освіти» 1 ступеня, Міністерства освіти та науки України –

«Відмінник освіти», багатьма грамотами та подяками від наукових установ і відомчих керівних органів.

Інформацію отримано з Уманського національного університету садівництва

65 років від дня народження
ЛЮТОЇ Юлії Олександрівни

Вчений – селекціонер у галузі овочівництва, кандидат сільськогосподарських наук

Народилася 26 березня 1959 р. в с. Гребінки Васильківського району Київської області.

У 1978–1982 – навчалася на агрономічному факультеті Білоцерківського сільськогосподарського інституту ім. П.Л. Погребняка.

У 1989 р. – захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата с.-г. наук у Всесоюзному науково-дослідному інституті цукрових буряків.

Упродовж 2003–2017 рр. – старший науковий співробітник; провідний науковий співробітник; завідувач лабораторії овочівництва Інституту зрошуваного землеробства НААН (2011–2017). У 2007 р. – отримала вчене звання старшого наукового співробітника.

Вченій належить вагомий внесок у покращення селекційної роботи з культурою томата. Одним із основних напрямів її наукової роботи є дослідження генетичних закономірностей формування ознак адаптивності при створенні високотехнологічних сортів томата промислового типу, придатних для вирощування в умовах півдня України. Шляхом удосконалення методологічних підходів до ефективного використання генетичної різноманітності в селекції томата отримано цінний селекційний матеріал з підвищеним адаптивним і продуктивним потенціалом, високою товарністю і якістю плодів, стійкістю проти хвороб. Під її керівництвом генетичні та селекційні здобутки знайшли практичне застосування при створенні нових сортів томата, 7 із яких внесені до Державного реєстру сортів і гібридів рослин України: Наддніпрянський 1, Кіммерієць (2007), Сармат, Інгулецький (2009), Тайм (2010), Легінь

(2013), Кумач (2014).

Опублікувала більше 100 наукових праць, є співавтором 2 монографій, 5 методичних рекомендацій, 8 патентів України на корисну модель, 7 патентів та 7

авторських свідоцтв на сорти томата.

Люта Ю.О. є членом Спеціалізованої вченої ради К 67.379.01 в Інституті зрошуваного землеробства НААН з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю

06.01.05 «Селекція і насінництво». Є членом редакційної колегії Міжвідомчого тематичного наукового збірника «Зрошуване землеробство», надає допомогу аспірантам і науковим співробітникам у проведенні досліджень, підготовці наукових публікацій та дисертаційних робіт. Результати її досліджень відомі в Україні, постійно висвітлюються у виступах на телебаченні, радіо, обласних, всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, семінарах,

«днях поля», засіданнях круглих столів, впроваджуються у виробництво в господарствах південного регіону України.

Інформацію отримано з Інституту зрошуваного землеробства НААН.

КВІТЕНЬ

85 років від дня народження

КУЧЕРА Володимира Івановича

Вчений-історик, фахівець у галузі історії аграрної освіти, науки і техніки, докторісторичних наук, професор

Закінчив Київський державний університетім. Т.Г. Шевченка зі спеціальності історія (1963).

В Інституті історії АН УРСР у 1974 р.захистив кандидатську дисертацію на тему: «Партизанські краї і зони на Україні в рокиВеликої Вітчизняної війни 1941–1944», а в 1986 р в цьому ж Інституті – докторську дисертацію на тему: «Бойова діяльність антифашистського підпілля на Україні 1941–1944».

Працював стажистом-дослідником, молодшим, старшим, провідним науковим співробітником, завідувачем проблемної групи з історії Великої Вітчизняної війни Інституту історії АН УРСР (1968– 1991), провідним, головним науковим співробітником Інституту національних досліджень і політології НАН України (з 1998 – Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України) (1992–2004).

З січня 2004 р. і понині – головний науковий співробітник сектору наукознавства Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки ННСГБ НААН.

В.І. Кучер бере активну участь у здійсненні тематик Інституту щодо формування концептуальної моделі управління системою інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки на основі створеної у процесі виконання наукового проекту документальної бази.

Вчений проводить дослідження з історії вітчизняної аграрної науки та освіти в контексті історичного розвитку світової галузевої наукової думки, зокрема здійснює архівні пошуки недосліджених фактів, подій, забутих імен українських учених-аграріїв, а також окремих наукових установ та їх координуючих об'єднань в галузі сільського господарства. Він є одним із укладачів низки збірників архівних документів: «Південне відділення ВАСГНІЛ (1969–1990)», «Сільське господарство УРСР та його наукове забезпечення у 1940– 1946 роках», «Науково-організаційні засади розвитку аграрної науки та її управління в УРСР (1962_1969 рр.)», «Організація наукового забезпечення сільськогосподарської галузі УРСР у 1946–1956 роках», «Державне регулювання сільськогосподарської науки в УСРР/УРСР у 1935–1940 роках», «Колгоспна дослідна справа в УСРР/УРСР у 1934– 1956 роках», «Організація науково-освітнього та інформаційно-бібліотечного забезпечення аграрної галузі у роки Української революції (1917–1921). До 100-річчя Національної академії аграрних наук України».

Володимир Іванович – член спеціалізованої вченої ради Д 26.373.01 у ННСГБ НААН по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки (історичні науки).

Автор понад 200 наукових публікацій, у тому числі понад 20 індивідуальних і колективних монографій з історії національно- визвольної боротьби українського народу, соціально-політичної історії, історії України міжвоєнного та воєнного періоду, біографістики. Підготував 4 кандидатів наук.

Член редколегії «Українського історичного журналу» та «Історичного журналу», наукового журналу «Вісник аграрної науки».

Нагороди: нагрудний знак «Відмінник освіти України» (2009), трудова відзнака «Знак Пошани» Міністерства аграрної політики та продовольства України (2011), Почесна відзнака НААН (2014), Грамота Верховної Ради України (2014), памятна ювілейна медаль «100 років Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки» (2017).

75 років від дня народження
МАЛЯРЧУКА Миколи Петровича

Вчений у галузі рослинництва,
доктор сільськогосподарських наук

Народився 9 квітня 1949 р. в с. Попелі Дрогобицького району Львівської області.

В 1966–1968, 1970–1971 рр. навчався в Бехтерському сільськогосподарському технікумі.

З 1971 р. працює в Інституті зрошуваного землеробства.

Розпочинав старшим лаборантом відділу зрошуваного землеробства. У 1973–1978 рр. – навчався у Херсонському сільськогосподарському інституті ім. О.Д. Цюрупи. В 1979 р. вступив до заочної аспірантури при інституті зі спеціальності «Меліорація і зрошуване землеробство».

З січня 1979 р. працював молодшим, а з липня 1989 р. старшим науковим співробітником УкрНДІЗЗ.

У 1986 р. захистив дисертаційну роботу за темою: «Вплив способів і глибини основного обробітку ґрунту на продуктивність кукурудзи в південному Степу України».

Упродовж 1989–1995 рр. – завідувач лабораторії обробітку ґрунту і боротьби з бур'янами; у 1995–1998 рр. – завідувач відділу землеробства; у 1998–2004 рр. – заступник директора з наукового забезпечення АПВ Херсонської області. З березня 2004 р. – завідувач відділу апробації наукових розробок з виконанням обов'язків заступника директора інституту, заступник керівника Херсонського регіонального центру наукового забезпечення.

У 2005 р. захистив дисертаційну роботу за темою:

«Агроекологічне обґрунтування основного обробітку ґрунту в сівозмінах на меліорованих землях південного Степу України» та здобув науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю «Землеробство».

У 2009–2016 – виконував обов'язки заступника директора з науково-виробничої діяльності.

З 2016 р. по теперішній час – головний науковий співробітник відділу зрошуваного землеробства.

За період наукової діяльності вченим опубліковано більше 280 наукових праць. Він є автором 12 авторських свідоцтв і патентів. Під його керівництвом захищена 1 докторська і 3 кандидатських дисертації.

За плідну наукову діяльність нагороджено Почесною відзнакою НААН (2014).

Інформацію отримано з Інституту зрошуваного землеробства НААН.

70 років від дня народження
КУРИЛА Василя Леонідовича

Вчений у галузі сільськогосподарської механізації, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 27 квітня 1954 р. в с. Комиші Охтирського району Сумської області. Після закінчення середньої школи працював у колгоспі «Заповіт Ілліча» (с. Комиші). З 1972 по 1974 рік служив у армії. З 1975 по 1980 рік навчався в Харківському інституті механізації та електрифікації сільського господарства. Після закінченн З 1975 по 1980 рік навчався в Харківському інституті механізації

та електрифікації сільського господарства. Після закінчення інституту працював головним інженером колгоспу «Перше Травня» Варвинського району Чернігівської області. У 1981–1985 рр. – головним інженером колгоспу «Заповіт Ілліча» Охтирського району Сумської області.

В 1985 р. вступив до аспірантури при Всесоюзному науково- дослідному інституті цукрових буряків ВАСГНІЛ (зараз Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН). Після закінчення аспірантури працював молодшим, потім науковим співробітником цього ж інституту. В 1989 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему:

«Розробка способів зменшення втрат насіння при механізованому збиранні насінників цукрових буряків».

У 1989–1996 рр. – старший науковий співробітник у Всесоюзному науково-дослідному інституті цукрових буряків ВАСГНІЛ (Інститут цукрових буряків Української академії аграрних наук). З 1994 по 1996 рік навчався в докторантурі ІЦБ. У 1996 р. призначений на посаду керівника творчого колективу, згодом завідувача сектором механізації виробництва цукрових буряків.

У 2002 р. захистив докторську дисертаційну роботу на тему:

«Агротехнічні основи процесів механізованого вирощування насіння цукрових буряків» за спеціальністю «рослинництво». У 2003–2008 рр. працював на посаді завідувача лабораторії механізації, а з 2008 р. – завідувача лабораторії технології вирощування сировини для виробництва цукру та біопалива Інституту цукрових буряків УААН. У 2011–2013 рр. – заступник директора з наукової роботи Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН, завідувач відділу технологій вирощування і переробляння біоенергетичних культур для виробництва цукру та біопалива. У 2012–2015 рр. – професор кафедри сільськогосподарських машин Вінницького національного аграрного університету МОН (за сумісництвом). З 2013 по 2016 рік – заступник академіка-секретаря Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН, у тому числі упродовж періоду з 11.08.2014 по 04.01.2015 – виконувач обов'язків академіка-секретаря цього ж відділення. У 2016–2017 рр. – заступник начальника відділу з питань науково-технологічного обладнання, стандартизації і метрології та охорони праці Відділу інформаційно-консалтингового забезпечення, науково-технологічного обладнання, стандартизації, метрології та охорони праці Науково-організаційного управління апарату Президії НААН.

Під керівництвом В.Л. Курила і за особистої участі розроблено механізовані технологічні процеси і технічні засоби для вирощування

і збирання цукрових буряків, їх насінників та цикорію коренеплідного з поєднанням технологічних операцій на базі комбінованих агрегатів та енергетичних засобів багатоцільового призначення. На основі результатів досліджень розроблено вихідні вимоги на 15 машин для безвисадкового та висадкового способів вирощування і збирання насінників цукрових та кормових

буряків.

Розроблені разом із співробітниками механізовані зональні технології вирощування енергетичних цукрових буряків, енергетичних кормових буряків, сорго цукрового, міскантусу, проса прутоподібного, енергетичної верби для виробництва рідкого, газового та твердого видів біопалива.

За результатами досліджень В.Л. Курило опублікував 282 наукові праці, у тому числі: 7 монографій, 36 навчальних посібників (з них 20 методик і методичних рекомендацій), 152 статті, 6 національних стандартів, 4 авторських свідоцтва на сорти рослин для виробництва біопалива, 77 патентів.

Під його керівництвом підготовлено та захищено 2 докторські та 6 кандидатських дисертацій.

Нагороджений почесними грамотами: Президії НААН (2004 р.), Солом'янської районної в м. Києві державної адміністрації (2011 р.), Почесною відзнакою НААН (2014 р.) та ювілейною медаллю «100 років НААН» (2019 р.).

З 2011 року дотепер Курило В.Л. є членом Експертної ради з агрономії та лісового господарства Державної атестаційної комісії МОН України. Член двох спеціалізованих вчених рад із захисту докторських та кандидатських дисертацій: Д26.360.01 при Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН (2004–2016 рр.) та Д26.004.10 при НУБіП України (2006–2012 рр.). Член редакційних колегій з видання: збірників наукових праць Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН (2008–2013 рр.), журналу «Біоенергетика» (2013–2015 рр.), журналу «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин» (2012–2019 рр.).

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід. / НААН; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.553 – 555.

ТРАВЕНЬ

85 років від дня народження

ВОЙТЮКА Дмитра Григоровича

Вчений у галузі механізації сільськогосподарського виробництва, кандидат технічних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 1 травня 1939 р. у с. Повч Лугинського району Житомирської області.

У 1955 р. закінчив середню школу і вступив на перший курс факультету механізації сільського господарства Української сільськогосподарської академії. У

1956–1959 рр, будучи студентом, брав активну участь у збиранні врожаю на цілині в радгоспах Кустанайської та Павлодарської областей.

У 1960 р., після закінчення навчання, направлений на роботу в Ясенівську ЛМС Олеського району Львівської області, де працював інженером-механіком, головним інженером-механіком до липня 1962 р. Вступив до аспірантури на кафедру сільськогосподарських машин Української академії сільськогосподарських наук, з березня 1963 р. по серпень 1964 р. працював асистентом кафедри і продовжував навчання в заочній аспірантурі, а з серпня 1964 р. по липень 1966 р. навчався в очній аспірантурі УСГА. З липня 1966 р. працював асистентом кафедри сільськогосподарських машин. У 1967 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження технологічного процесу розпилення й транспортування краплин рідких отрутохімікатів повітряним струменем».

З квітня 1969 по 1984 р. – доцент кафедри сільськогосподарських машин, у грудні 1984 р. обраний на посаду професора, у 1988 р. присвоєно вчене звання професора, з 1988 по 2005 р. – завідувач кафедри сільськогосподарських машин.

В 1970–1976 рр. – заступник декана, у 1976–2001 рр. – декан факультету механізації сільського господарства, у 2001–2010 рр. директор Технічного навчально-наукового інституту Національного аграрного університету України, з 2010 р. і донині – професор кафедри сільськогосподарських машин та системотехніки ім. акад. П.М. Василенка Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Обрано у 1993 р. членом-кореспондентом УААН Відділення землеробства, меліорації та механізації.

Д.Г. Войтюк зробив вагомий внесок у розвиток механізації сільськогосподарського виробництва України, землеробської механіки, підготовку і виховання інженерних і наукових кадрів. Його дослідження та наукові праці присвячено головним чином розробці й оптимізації засобів механізації раціонального і безпечного для зовнішнього середовища застосування пестицидів у боротьбі з основними шкідниками, хворобами сільськогосподарських культур і бур'янами. Проведені дослідження з оптимізації параметрів розпилюючих робочих органів молооб'ємних і ультрамолооб'ємних обприскувачів з використанням теорії подібності, диференціальних рівнянь у часткових похідних, теорії бессельових функцій за багатьма показниками є фундаментальними. Ним встановлено числові значення критеріїв, що визначають процес розпилу робочих рідин пестицидів, визначено оптимальні значення розмірів крапель та режими їхнього транспортування повітряним потоком, що дало змогу створити нові конструкції машин, значно підвищити ефективність використання пестицидів, знизити норми

витрати робочої рідини на 20–30 %, підвищити продуктивність машин у 2–2,5 рази і, як результат, зменшити забруднення навколишнього природного середовища. Особливої уваги заслуговує розроблення і впровадження у виробництво ультрамолооб'ємного обприскувача на базі надлегкого мобільного енергетичного засобу. Значну кількість наукових робіт присвячено теоретичним дослідженням, пов'язаним з викопуванням коренеплодів з ґрунту й створенням нових бурякозбиральних машин. Під керівництвом Д.Г. Войтюка відкрито новий напрям у розвитку землеробської механіки - технології точного землеробства і вперше в Україні створено на кафедрі проблемну лабораторію «Система точного землеробства». На матеріалах досліджень лабораторії і узагальнення світових досягнень у цьому напрямі видані вперше в Україні однойменний підручник (2018), та монографії: «Прецизійні фітотехнології в агропромисловому комплексі України» (2019), «Основи застосування високоточних технологій рослинництва» (2020). За його участі проводяться фундаментальні дослідження механізмів взаємодії крайвисокочастотного випромінювання з біологічними об'єктами та їх моделювання, які узагальнені в однойменній монографії (2017).

У 1999 р., Д.Г. Войтюк започаткував щорічну наукову конференцію «Сучасні проблеми землеробської механіки», присвячену пам'яті академіка П.М. Василенка. Підтримує тісні ділові й наукові стосунки з ученими провідних університетів США, Німеччини, Польщі, Словаччини, а також фірмами – виробниками сільськогосподарських машин Німеччини, Франції та Фінляндії.

Д.Г. Войтюк – автор більше 700 наукових праць, серед яких понад 80 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 11 монографій, понад 30 підручників і навчальних посібників. Підручник «Сільськогосподарські та меліоративні машини» за його редакцією визнано найкращим для аграрних ВНЗ у 2007 р. Під його керівництвом підготовлено 11 кандидатів наук.

За вагомий внесок у розвиток вітчизняної науки, зміцнення науково – технічного потенціалу України, багаторічну сумлінну працю та високий професіоналізм Д.Г. Войтюка відзначено високими державними нагородами – орденами: «Знак Пошани» (1981), «За заслуги III (1998), II (2005) та I (2020) ступенів», «Святих Кирила і Мефодія» Української православної церкви (2004); медалями: «До 1500 – річчя Києва» (1982), «Ветеран праці» (1987), «Михайла Очаповського» Польської академії наук (2008); Почесною Грамотою Верховної Ради України (2004), Трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України знак Пошани (2004), відзнаками Міністерства освіти і науки України: «Відмінник освіти України» (2003), «За наукові досягнення» (2005), медаллю Григорія Сковороди» (2014); йому присвоєно почесне звання заслуженого працівника народної освіти УРСР (1990), присуджено Премію імені І.П. Котляревського в

номінації «Наука» (1997), присвоєно почесне звання «Заслуженого професора національного аграрного університету».

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021: біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.450 – 452.

75 років від дня народження
КАЛЕТНІКА Григорія Миколайовича

Вчений у галузі аграрної економіки, доктор економічних наук, професор, академік НААН України

Народився 2 травня 1949 р. у селі Клембівка Ямпільського району Вінницької області.

У 1971 р. закінчив Українську ордена Трудового Червоного прапора сільськогосподарську академію, де отримав фах інженера-механіка сільського господарства.

Другу вищу освіту здобув у 1998 р. в Українському державному університеті харчових технологій за спеціальністю менеджмент у виробничій сфері.

З 1971 р. – головний інженер у колгоспі ім. Калініна (с. Пороги Ямпільського району); з лютого 1973 р. – головний інженер управління сільського господарства Ямпільського райвиконкому; з жовтня 1975–1979 рр. – керівник об'єднання «Сільгосптехніка» Ямпільського району. Упродовж 1979–1992 рр. – голова колгоспу (с. Велика Кісниця Ямпільського району); 1992–1994 рр. – представник Президента України в Ямпільському районі; 1994 р. – призначений генеральним директором Науково-виробничого об'єднання «Еліта», директором Вінницької обласної державно сільськогосподарської дослідної станції. У 1996–1998 рр. – генеральний директор Вінницького обласного державного об'єднання спиртової і лікеро-горілчаної промисловості «Поділляспирт»; з 1998 по 2002 р. – голова Вінницької обласної ради; з 2000 р. – член Національної ради з узгодження діяльності загальнодержавних і регіональних органів та місцевого самоврядування.

У 2002 р. був обраний народним депутатом Верховної Ради України IV скликання; у 2004 р. – голова Вінницької обласної державної адміністрації; у 2006 р. – народний депутат Верховної Ради України V скликання; у 2007 р. – народний депутат України VI скликання. У 2009 р. призначений на посаду ректора Вінницького національного аграрного університету. З 2010 р. по 2014 рр. – голова Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин. У 2012 р. обраний народним депутатом України VII скликання.

У березні 2013 р. на конференції трудового колективу шляхом таємного голосування Калетніка Григорія Миколайовича було обрано Президентом

Вінницького національного аграрного університету.

У 1990 р. – захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Використання бактеріальної закваски «Литосил» при силосуванні кукурудзи і бурякового жому» (Всесоюзна академія сільськогосподарських наук),у 2009 р. – докторську дисертацію на тему: «Розвиток ринку біопаливв Україні» (ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН).

У 2009 р. присвоєно звання доктора економічних наук, а у 2010 р.

–вчене звання професора. Григорій Миколайович є головою вченої та спеціалізованої вченої ради Вінницького національного аграрного університету.

Завдяки його наполегливим зусиллям налагоджена тісна співпраця з закордонними навчальними закладами, зокрема університетами США, Польщі, Словаччини, Франції, Швеції, Албанії, Німеччини, Китаю, ПАР, Грузії та ін. Важливим кроком у розвитку міжнародних зв'язків і взаємообміну в освітній, науковій і культурній сферах став вступ до Асоціації університетів Чорноморського регіону та Вишеградської асоціації університетів.

Під керівництвом і за участю професора Г.М. Калетніка виконуються науково-дослідні роботи у напрямі вивчення теоретико- методологічних засад формування ринку альтернативних джерел енергії в Україні, фінансово-кредитного забезпечення розвитку виробництва біопалива, формування енергетичної безпеки, ефективного використання ресурсного потенціалу аграрних підприємств, управління сучасними економічними системами, їхрозвитком та стійкістю та ін.

Основні результати досліджень стосуються проблем ринку енергоресурсів та спрямовані на удосконалення й ефективне виробництво біосировини та біопалива, окреслюють шляхи його перспективного розвитку на інноваційно-інвестиційній основі, з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників.

Опублікував понад 185 наукових праць, у тому числі 22 монографії, 7 підручників, 19 навчальних посібників з грифом МОН. Має 30 патентів, 2 авторських свідоцтва та 2 авторських права на твір. Є автором винаходів, а саме: «Високооктанова кисневмісна добавка добензинів», (патент на винахід № 29365, зареєстрований 15.05. 2003 р. Державним департаментом інтелектуальної власності); «Спосібодержання спиртовмісної рідини» (Патент №23578 на корисну модель Зареєстровано в Державному реєстрі патентів України на корисні моделі 25.05.2007 р.); «Спосіб одержання спиртовмісної рідини» (Патент № 82624 на винахід зареєстровано в Державному реєстрі патентів України на винаходи 25.04.2008 р.).

Як народний депутат України та Голова Комітету Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин, за період з 2010 по 2014 роки написав більше 70 законопроектів, 50 з яких були прийняті Верховною Радою України і підписані Президентом України та набули чинність Законів.

Під науковим керівництвом професора Г.М. Калетнікапідготовлено 5 докторів та 14 кандидатів наук.

З лютого 1999 р. – державний службовець І-го рангу.

У лютому 2013 р. на сесії загальних зборів Національної академії аграрних наук України обраний дійсним членом (академіком) НААН України.

Нагороджений знаком Міністерства освіти УРСР «Відмінник народної освіти» (1987); присвоєно почесне звання заслуженого економіста України (2004); нагороджено орденом «За заслуги» III (2009) та II (2012) ступеня; лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки за роботу «Система використання біоресурсів у новітніх біотехнологіях отримання альтернативних палив» (2011).

Інформацію отримано з Вінницького національного аграрного університету.

70 років від дня народження
ГРАБАРА Івана Григоровича

Доктор технічних наук, професор,
академік АНВШ України та АТН

Народився 15 травня 1954 р. у с. Рудківка Житомирського району.

В 1976 р. з відзнакою закінчив Київський політехнічний інститут за фахом інженер- механік. У 1982 р. закінчив аспірантуру в Київському інституті інженерів цивільної авіації.

Під час навчання в інституті та аспірантурі брав участь у роботі студентських будівельних загонів на Житомирщині, в Казахстані та Тюменській області. У 1983 р. захистив кандидатську дисертацію «Дослідження нелінійних явищ накопичення втомних пошкоджень в алюмінієвому матеріалі Д16АТВ», у 1993 р. – докторську дисертацію «Термрактиваційний аналіз і точки біфуркації пластичного деформування і руйнування ОЦК і ГЦК металів в задачах прогнозування ресурсу роторів» (ІМЕТ ім. А.А.Байкова РАН, м. Москва). Обидві дисертації присвячені прогнозуванню надійності і довговічності авіаційної та ракетно- космічної техніки і моделюванню складних нелінійних систем, далеких від рівноваги

З 1982 по 2008 р. працював у Житомирському інженерно- технологічному інституті на посадах асистента, старшого викладача, доцента, з 1994 р. – завідувач кафедри, професор, проректор з наукової роботи. З 2008 р. працює в Житомирському національному агроекологічному університеті.

З 1993 р. – член Національного Комітету України з теоретичної та прикладної механіки; з 2002 р. – академік Академії Наук Вищої школи України та академік Академії Технологічних наук. Нагороджений орденом «Знак Пошани» та відзнакою Міністерства освіти «Петро Могила». Відмінник освіти України. Підготував 14 кандидатів наук.

На даний час наукова діяльність проф. І.Г. Грабара зосереджена на розробці теорії та практичної реалізації мікроелектромобіля, повністю позбавленого високовартісних механічних трансмісій, конструюванні та налаштуванні

сушильних установок на альтернативних джерелах енергії для задач органічного виробництва, конструюванні та впровадженні безрамкових вуликів, фізико-хімії очистки питної води тощо.

У науковому доробку вченого ціла низка як теоретичних розробок, так і винаходів, багато з яких запатентовано в Україні. До перших слід віднести формулу для оцінки енергії активації; універсальну діаграму проф. Грабара, єдину для всіх ОЦК та ГЦК металів і їх сплавів; прикладну теорію конструювання та розрахунку електрофізичних параметрів деформованих перколяційно- фрактальних систем типу «провідник-діелектрик»; методологію конструювання надчутливих тензометричних супердатчиків тощо. Особливо варто відмітити, що проф І.Г. Грабар на основі розробленої ним синергетичної моделі руйнування відкрив невідоме раніше явище нелінійного збудження локальної зони, відповідальної за ресурс деталі, що підтверджується для всіх металічних конструкційних матеріалів, незалежно від температури та частоти випробовувань (експлуатації), марки сплаву, його термічної обробки, стану поверхні тощо, що є серйозною заявкою на розкриття фізичної природи втоми металів та управління нею.

Інформацію отримано з Житомирського національного агроекологічного університету

ЧЕРВЕНЬ

65 років від дня народження

КАПЛІНСЬКОГО Василя Васильовича

Вчений у галузі ветеринарії, кандидат ветеринарних наук, старший науковий співробітник

Народився в с. Свинарин, Турійського району,Волинської області.

Закінчив у 1987 р. Львівський зооветеринарний інститут (тепер Національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Ґжицького) за спеціальністю «Ветеринарія».

1987-1989 роки – працював ветеринарним лікарем у господарствах Турійського р-ну, Волинської обл.

1989-1990 роки – молодший науковий співробітник відділу розведення і селекції великої рогатої худоби Інституту землеробства та тваринництва західних районів України (ІЗтаТЗРУ). 1990-1993 роки – аспірант вищевказаного інституту. 1994-2000 роки – науковий співробітник лабораторії відтворення стада ІЗтаТЗРУ. 2000-2003 роки – заступник директора з питань координації і апробації наукових розробок Інституту біології тварин УААН (ІБТ УААН), а також заступник керівника Науково-виробничого центру з вивчення пріонних інфекцій інституту (за сумісництвом – 2001-2005 рр.). 2003-2005 роки – виконавчий директор птахофабрики – племрепродуктор, Командитне товариство «Его». 2005-2008 рр. – заступник директора ІБТ УААН з інноваційно-наукової діяльності та завідувач відділу інтелектуальної власності, маркетингу і впровадження інституту (без

оплати). 2008-2012 роки – старший викладач кафедри ветеринарно-санітарної і радіологічної експертизи, стандартизації та сертифікації Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького, провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту біоекологічного моніторингу університету.

У 2012-2022 рр. заступник директора з наукової роботи у тваринництві Інституту сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України.

З липня місяця 2022 року і дотепер – завідувач лабораторії екологічної фізіологія та якості продукції Інституту біології тварин НААН.

У результаті успішного захисту дисертації на тему: «Репродуктивна функція та резистентність до акушерської і гінекологічної патології корів у зв'язку з поліморфізмом білків сироватки крові» отримано науковий ступінь кандидата ветеринарних наук із спеціальності 06.00.07 – «ветеринарне акушерство» (2000 р., Львівська державна академія ветеринарної медицини імені С.З. Гжицького). Вчене звання старшого наукового співробітника присвоєно Василю Васильовичу у 2016 році зі спеціальності – «біохімія».

Основні напрями наукової діяльності спрямовані: з розроблення ефективних методів використання молекулярно-генетичних тестів для оцінки фізіолого-біохімічного стану організму тварин; вивчення біологічних механізмів розвитку пріонних хвороб»; з розроблення методичних підходів та інструментаріїв маркетингових досліджень щодо удосконалення інноваційної діяльності, просування та реалізації науково-технічної продукції на наукоємний ринок; із вивчення кисень залежних процесів в окремих тканинах організму тварин при функціональних порушеннях і розробити способи їх корекції.

У 2008-2012 рр. впродовж періоду науково-педагогічної діяльності працюючи старшим викладачем кафедри ветеринарно-санітарної і радіологічної експертизи, стандартизації та сертифікації Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького викладав лекційні та практичні курси ветеринарно-санітарної експертизи для студентів факультету ветеринарної медицини. Виконавець наукової тематики університету: «Ветеринарно-санітарна експертиза тваринної і рослинної сировини та готової продукції, моніторинг якості та безпеки».

2012-2022 рр. голова Науково-методичної комісії відділення тваринництва Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН, член Вченої ради інституту, виконавчий директор Західного міжрегіонального наукового центу НААН. Брав активну участь у формуванні та виконанні фундаментальних та прикладних завдань програм наукових досліджень НААН в галузі тваринництва. Зокрема, ПНД-9 «Використання аграрного ресурсного потенціалу Карпатського регіону в умовах реалізації євроінтеграційних пріоритетів» («Сталий розвиток Карпатського регіону в умовах реалізації євроінтеграційних пріоритетів») -

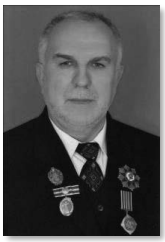
Підпрограма 2. «Розвиток галузей тваринництва в умовах природно-економічних особливостей Західного регіону України.

З 2023 р. – член Вченої ради Інституту біології тварин НААН, керівник завдання «Дослідження процесів адаптації великої рогатої худоби переміщеної у західний регіон зі сходу та півдня України під час воєнного стану», ПНД НААН 43. «Адаптаційні процеси у високопродуктивних сільськогосподарських тварин за впливу екологічних та кліматичних чинників» («Фізіологія і біохімія тварин»).

За період наукової діяльності у співавторстві опубліковано понад 115 наукових праць з них чотири патенти на винахід України та шість на корисну модель. Співавтор 11 методичних рекомендацій в галузі тваринництва.

Інформацію надано з Інституту біології тварин НААН

70 років від дня народження
ЦВІГУН АнатолійТимофійович

Вчений у галузі годівлі тварин та технології, кормів доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 10 червня 1954 року с. Кульчиївці Кам′янець-Подільського району Хмельницької області.

У березні 1976 року із відзнакою закінчив зооінженерний факультет Кам′янець-Подільського сільськогосподарського інституту і одержав кваліфікацію «зооінженер».

У 1988 році в Ленінградському сільськогосподарському інституті захистив кандидатську дисертацію «Рівень енергетичного живлення молодняку великої рогатої худоби при різних типах годівлі» і одержав вчений ступінь кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин та технологія кормів (диплом СХ №011552). В 1994 році там же захистив докторську дисертацію «Обгрунтування енергетичного живлення молодняку великої рогатої худоби при різних типах годівлі» і одержав вчений ступінь доктора сільськогосподарських наук Російської Федерації за спеціальністю 06.02.02 – годівля тварин та технологія кормів (диплом Др №001707 від 3 червня 1994 р.). У квітні 1996 року рішенням вченої ради академії присвоєне вчене звання професора кафедри годівлі сільськогосподарських тварин.

В 1993 - 2020 роках працював завідувачем кафедри годівлі тварин та технології кормів (кафедри годівлі, розведення тварин та технології кормів, технології виробництва і переробки продукції тваринництва) Подільського державного аграрно-технічного університету. З квітня 1999 р до травня 2010 р працював проректором з післядипломної освіти та дорадництва цього університету.

За період наукової роботи займався дослідженням особливостей енергетичного живлення сільськогосподарських тварин, переважно молодняку великої рогатої худоби. Багаторічна праця в цьому напрямку дозволила у 1994 році завершити розробку норм годівлі молодняку молочних та комбінованих порід, а у 2000 році - м'ясних порід та їх помісей, які затверджені секцією виробництва і переробки продукції тваринництва і птахівництва науково-технічної ради Міністерства аграрної політики в липні 2000 року та рекомендовані до запровадження в Україні як офіційні. Ці норми включені у монографію «Норми і раціони повноцінної годівлі високопродуктивної великої рогатої худоби: довідник-посібник/ за наук. Ред. Г.О. Богданова, В.М. Кандиби. К.: Аграрна наука, 2012. 296 с.», «Довідник з повноцінної годівлі сільськогосподарських тварин за науковою редакцією І.І.Ібатулліна О.М.Жукорського. К.: Аграрна наука. 2016. 326с.» та інші видання.

За період науково-педагогічної діяльності опублікував більше 350 наукових, науково-методичних та навчально-методичних праць, з яких 16 монографій, навчальних підручників та посібників. Підготував одного доктора та 12 кандидатів сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.02. – годівля тварин та технологія кормів.

Неодноразово нагороджувався грамотами та подяками Міністерства аграрної політики України, науково-методичного центру аграрної освіти, Хмельницької обласної ради та державної адміністрації. У 2003 році нагороджений відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани» посвідчення №1547. 1 жовтня 2009 р. присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України» (указ Президента України №789/2009). В 2019 році Президія Верховної Ради України нагородила своєю Почесною грамотою.

28 червня 2007 року обраний дійсним членом Міжнародної Академії Наук Екології і Безпеки Життєдіяльності, яка 29 вересня 2011 р. нагородила орденом імені М.В.Ломоносова.

У 2010 р. обраний член-кореспондентом Національної академії аграрних наук України.

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід. /НААН; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.745– 746.

65 років від дня народження
ВДОВИЧЕНКА Юрія Васильовича

Вчений у галузі розведення та селекції сільськогосподарських тварин, доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент НААН

Народився 13 червня 1959 року в селищі Цілинному Рузаївського району Кокчетавської області Казахської РСР. У 1981 році закінчив Дніпропетровський сільськогосподарський інститут, отримав спеціальність зооінженера.

Із 1981 року працював головним зоотехніком колгоспу «Перемога» П'ятихатського району Дніпропетровської області. З 1983 року – аспірант лабораторії м'ясного скотарства Інституту тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» УААН. З 1986 року – молодший науковий співробітник цієї самої лабораторії.

У 1991 році захистив кандидатську дисертацію «Рост, развитие и мясные качества бычков красной степной породы и помесей с голштино-фризами в разных технологических условиях». Із 1992 по 1998 рік працював старшим науковим співробітником в Інституті тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» УААН.

Із 1998 року Ю. В. Вдовиченко – старший науковий співробітник лабораторії оцінки і використання генофонду спеціалізованої м'ясної худоби відділу розведення м'ясної худоби Інституту розведення і генетики тварин УААН (нині Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН), а з 1999 року – завідувач лабораторії створення м'ясних порід і типів цього відділу.

У 2000 році присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності розведення та селекція тварин.

У 2000 році був переведений в Інститут м'ясного скотарства УААН на посаду завідувача лабораторії удосконалення та створення нових м'ясних порід худоби, а з 2002 року – знову працював в Інституті розведення і генетики тварин УААН на посаді завідувача лабораторії селекції м'ясних порід.

Наприкінці 2011 року був переведений в Інститут тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» НААН на посаду директора, яку обіймав до 13 лютого 2020 року.

Із 2020 року по 2022 р. Ю. В. Вдовиченко обіймає посаду головного наукового співробітника лабораторії розведення м'ясної худоби Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН. З 31 січня 2022 року призначений виконуючим обов'язки директора Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН, а з 16 березня 2023 року – головний науковий співробітник лабораторії розведення м'ясної худоби в цьому ж Інституті.

У 2015 році в Інституті розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН захистив докторську дисертацію «Методологія створення та удосконалення південної м'ясної породи великої рогатої худоби».

У 2016 році обрано членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України зі спеціальності технологія виробництва і переробки продукції тваринництва (розведення та селекція тварин, м'ясне скотарство).

Ю. В. Вдовиченко брав участь у розробленні методів поліпшення існуючих і створенні нових порід, типів, ліній м'ясної худоби, проводив традиційну щорічну індивідуальну комплексну оцінку племінного поголів'я вітчизняних м'ясних порід великої рогатої худоби, здійснював підготовку основних селекційних стад м'ясної худоби до атестації як суб'єктів племінної справи – племзаводів та племрепродукторів. Є одним із основних авторів виведення південної м'ясної породи з її причорноморським і таврійськими внутрішньопородними типами, а також знам'янського внутрішньопородного типу поліської м'ясної породи і вітчизняної симентальської м'ясної породи, що створюється.

Організовував контрольно-випробувальні станції з оцінки бугайців м'ясних порід, проводив відбір і добір тварин, оцінку за власною продуктивністю та якістю потомків, організовував контрольні забої. Брав участь у створенні низки детальних науково обґрунтованих схем перемінного (ротаційного) схрещування маточного поголів'я вітчизняних молочних порід із бугаями м'ясних порід при створенні товарних стад м'ясної худоби.

Займався розробкою методико-організаційних напрямків роботи з м'ясними породами худоби, адаптованих до системи ICAR. Розробляв та впроваджував програми селекційної роботи в господарствах із розведення м'ясних порід худоби. Брав участь у розробці інструкції з ведення племінного обліку в м'ясному скотарстві, інструкції з бонітування великої рогатої худоби м'ясних порід та рекомендацій щодо формування племінної бази м'ясного скотарства.

Ю. В. Вдовиченком опубліковано біля 200 наукових праць. Серед них: «М'ясне скотарство в степовій зоні України» (2012), «Вівчарство України» (2017), «Генофонди тварин асканійської селекції» (2021) та ін.

Ю. В. Вдовиченко нагороджений трудовою відзнакою «Знак Пошани» (2009), Почесною грамотою Президії Національної академії аграрних наук України (2009, 2015), лауреат Премії Кабінету міністрів України «За розроблення і впровадження інноваційних технологій» (2016), нагороджений Почесною відзнака НААН (2018), Пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019).

Інформацію надано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН

75 років від дня народження
СОКОЛОВА Вячеслава Михайловича

Вчений селекціонер та насіннєзнавець сільськогосподарських рослин (кукурудзи), кандидат сільськогосподарських наук, член-кореспондент НААН

Народився 24 червня 1949 р. у с. Петрівка (нині Петропавлівка) Станично- Луганського району Луганської області.

Після закінчення у 1971 р. Ворошиловградського (нині Луганського) сільськогосподарського інституту вступив у 1973 р. до аспірантури Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (нині Селекційно- генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення), успішно закінчив навчання та й нині працює в інституті: завідувачем лабораторії (1987), завідувачем відділу (1989), директором інституту (з 1993 р. по теперішній час

З 1971 р. працює у Всесоюзному селекційно-генетичному інституті (нині Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення, м. Одеса). Після закінчення аспірантури захистив кандидатську дисертацію «Створення вихідного матеріалу для селекції високолізинової кукурудзи з покращеною консистенцією ендосперму» (1975 р.), працював завідувачем лабораторії (з 1987 р.), потім – завідувачем відділу Селекційно-генетичного інституту (з 1989 р.). У 1988 р. проходив стажування з питань селекції та насінництва кукурудзи у приватній науково-виробничій установі США «Гарст».

З 1993 р. очолює Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннєзнавства та сортовивчення, який визнано як провідну установу країни зі створення сортів і гібридів зернових, зернобобових, олійних, кормових культур, а у 2015 р. рішенням Кабінету Міністрів України віднесено до об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

Соколов Вячеслав Михайлович – видатний вчений-селекціонер сільськогосподарських рослин, організатор науки, багаторічний керівник головного селекційно-генетичного центру України.

Значний науковий внесок зроблений вченим у вирішення загальних питань розвитку селекції та насінництва кукурудзи на півдні України відповідно сучасним вимогам зернового виробництва, у теоретичне обґрунтування, розробку і впровадження методів та принципів адаптивної селекції, технології молекулярних маркерів, фізіолого-біохімічних критеріїв стійкості рослин до посухи, екстремальної температури, збудників захворювань і шкідників. На цій основі створюються конкурентоспроможні лінії і гібриди кукурудзи різних груп стиглості

й напрямів використання, стійкі до несприятливих факторів довкілля, що успішно впроваджуються у виробництво.

Соколов В. М. є автором понад чотирьох десятків гібридів кукурудзи, занесених до Державного реєстру сортів рослин України. Вони принципово відрізняються від раніше районованих та забезпечують значний внесок у рівень зернового виробництва в країні.

Соколов В. М. теоретично обґрунтував та розробив для використання у насінництві сучасні методи контролю ступеня типовості та гібридності насіння перехреснозапильних культур, що сприяє значному поліпшенню врожайних якостей вирощуваного гібридного насіння, підвищенню його конкурентоспроможності. Він очолює розробку нормативних документів, що регламентують галузь насінництва сільськогосподарських рослин в Україні відповідно до міжнародних вимог. Визнанням діяльності Соколова В.М. як вченого-селекціонера стало обрання членом-кореспондентом Української академії аграрних наук у 1995 році.

Соколов В.М – досвідчений організатор наукової та виробничої діяльності інституту. Багато часу і уваги приділяє питанням підготовки науковців вищої кваліфікації та спеціалістів сільського господарства. Соколову В. М. притаманна активна публічна діяльність щодо популяризації наукових здобутків інституту – виступи на міжнародних, всеукраїнських, обласних нарадах, конференціях, семінарах, по телебаченню та радіо.

Науково-організаційна робота Соколова В. М., як директора інституту, спрямована на виконання установою її статутних завдань, зокрема розв’язання найважливіших проблем у галузі селекції, насінництва сільськогосподарських культур; дослідження актуальних питань теорії селекції, насінництва та використання отриманих розробок у селекційному процесі для його наукового забезпечення і вдосконалення; створення та впровадження в аграрне виробництво сортів і гібридів зернових, зернобобових, олійних, кормових культур; виробництво та реалізацію насіння власних сортів та гібридів; підготовку фахівців вищої кваліфікації в галузі біології й агрономії; підтримку науково-технічних зв’язків із закордонними науковими установами, насіннєвими фірмами з Франції, Туреччини, Німеччини, Молдови, Росії, Болгарії, Литви, Азербайджану**.**

Суттєвими є досягнення Соколова В. М. у виконанні державних завдань з селекції польових культур як керівника Програми наукових досліджень НААН «Зернові, круп’яні, зернобобові культури», яка об’єднує 13 науково-дослідних установ.

Нагороди та відзнаки: «Заслужений працівник сільського господарства України» (2004), «Орден князя Ярослава Мудрого» V ступеня (2009), Відзнака

Президента України – ювілейна медаль «20 років незалежності України» (2012); Лауреат премії НААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2014); Грамота Верховної Ради України «За заслуги перед українським народом» (2019); орден «Науковець року» (2020); відзнаки та почесні грамоти Одеської обласної державної адміністрації, Національної академії аграрних наук України.

75 років від дня народження
ТРЕТЯКА Антона Миколайовича

Вчений у галузі аграрної економіки,
доктор економічних наук,
професор, член- кореспондент НААН

Народився 24 червня 1949 р. у с. Дзвиняч Тернопільської області. Своє життя він присвятив науковому обґрунтуванню раціонального використання та охороні землі (економіки землекористування та землевпорядкування, розроблення новітньої теорії землеустрою).

Розпочав свою трудову діяльність з 17 років, працюючи техніком-будівельником при техбюро Заліщицького райвиконкому Тернопільської області.

У 1968—1973 рр. навчався у Львівському сільськогосподарському інституті на факультеті землевпорядкування. Після закінчення інституту протягом 14 років (1973— 1987) працював старшим, головним інженером-землевпорядником Муровано-Куриловецького районного управління сільського господарства Вінницької області. Саме тоді розпочав наукову діяльність і у 1987 р. захистив кандидатську дисертацію: «Вопросы земельного кадастра и использование земель в Приднестровской зоне Винницкой области Украинской ССР» за спеціальністю 06.01.13 — землеустрій, а у 1995 р. — докторську «Проблеми реформування земельних відносин в Карпатському регіоні України» за спеціальністю 08.08.02 – економіка землекористування

У 1999 р. обрано членом-кореспондентом УААН за спеціальністю землевпорядкування.

Активною законодавчою та нормотворчою діяльністю відзначається робота А. М. Третяка на посадах: у 1996—2000 рр. — першого заступника голови Державного комітету України із земельних ресурсів України; 2001—2006 рр. — віце-президента Української академії аграрних наук; у 2006—2008 рр. — академіка-секретаря Відділення економіки та земельних відносин УААН України; 2008—2009 рр. — першого заступника, заступника голови Державного комітету України із земельних ресурсів.

А. М. Третяк є співрозробником 26 законів України та 50 нормативних документів. Опублікував більше 670 наукових праць, у тому числі 54 монографії, 21 навчальний посібник, 340 статей: з них 8 (Web Of Science (WoS) та Scopus, 44 авторських свідоцтв.

Внесок в теоретичну розбудову земельної галузі України та землевпорядної науки*:* 1). Новітня інституціонально-поведінкова теорія розвитку землеустрою та землевпорядкування, зокрема, обґрунтовано тренд інституціонального розвитку землеустрою та землевпорядкування та наукову гіпотезу трактування землевпорядкування як соціально-економічної інституції. 2). Теоретичні засади землевпорядного процесу в Україні. 3). Ттеоретичні засади розвитку земельного устрою, сучасної системи землекористування та методології структуризації землекористування в Україні. 4). Теоретичні засади зонування земель за типами (підтипами) землекористування в замін чинних категорій земель. 5). Концептуальні засади розвитку відносин власності на землю, земельних відносин та земельного ринку в Україні на період до 2030 року. 6). Теоретичні засади розвитку управління земельними ресурсами та землекористування на парадигмі екологічної раціоналізації. 7). Теоретико-інституціональні зсади розвитку територіально-просторового планування розвитку землекористування на парадигмі екологічної раціоналізації.

Педагогічна діяльність А. М. Третяка спрямована на розбудову фаху землевпорядкування та формування відповідних навчальних програм, методичного забезпечення, написання навчальних посібників. У 2000 р. заснував кафедру управління земельними ресурсами Національного аграрного університету, у 2001—2007 рр. очолював кафедру землевпорядного проектування, на якій у 2002 р. присвоєно вчене звання професора кафедри землевпорядного проектування. У березні 2010 р. створив і очолював до 2020 р. Навчально-науковий інститут економіки природних ресурсів та екології землекористування у складі Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Мінприроди України.

Підготував 16 кандидатів економічних наук, 4 докторів наук та 1 доктора філософії.

Третяк А.М. співпрацює з Верховною Радою України, зокрема був науковим консультантом комітету аграрної політики та земельних відносин (2006-2012 рр.). Так був на громадських засадах помічником-консультантом ряду депутатів, Кадикала М. О. 2012-2019 рр., а нині депутата Кириленка І. Г. Третяк А.М. є активним популяризатором наукових знань*:* ініціатор заснування (з 1997 р.), головним редактор, член редколегії журналу "Землевпорядний вісник"; ініціатор заснування (2001 р.) та заступник головного редактора журналу "Землевпорядкування"; 2010-2015 рр. – головний редактор журналу «Земельне

право України»; з 2011-2020 рр. – член редакційної колегії журналу «Екологічні науки»; з 2012 року заступник головного редактора журналу «Землеустрій, кадастр і моніторинг земель»,

Очолював в 1998-2010 роках Всеукраїнську громадську організацію Спілку землевпорядників України, 2011-2015 рр. – заступник голови, та з 2016 р. по нині – голова.

За плідну працю має відзнаки та нагороди: Почесна Грамота Президії УААН України (протокол №2 рішення Бюро Президії від 17.06.2004 р.); Почесна Грамота Верховної Ради України (розпорядження голови ВРУ №807 від 07.07.2004 р.); Почесна відзнака Української академії аграрних наук (№0152 рішення Президії №16 від 13.11.2006 р.); Орден «Золотий козацький хрест» Всеукраїнського козацького війська (наказ №14 від 24.06.2008 р.); Почесна Грамота Президії УААН України (протокол №7 рішення Президії від 27.05.2009 р.); Подяка Державної установи «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта» Міністерства аграрної політики та продовольства України (2013 р.); Нагрудний знак Київського науково-дослідного інституту судових експертиз (№308 від 04.07.2013 р.); Почесна Грамота Національного університету біоресурсів і природокористування України (березень 2016 р.); Грамота Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи (24.06.2019 р.); Почесна Грамота Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Мінприроди України (24.06.2019 р.); Почесна Грамота Президії НААН України (протокол №7 рішення Президії НААН від 29.05.2019 р.)

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід. / НААН; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.714– 716.

75 років від дня народження
СІНЧЕНКА Віктора Миколайовича

Вчений у галузі рослинництва,
доктор сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН

Народився 27 червня 1949 р. у с. Любомирка Олександрівського району Кіровоградської області.

Трудову діяльність розпочав водієм у радгоспі з вирощування буряків у 1976 році.

Вищу освіту за спеціальністю «агрономія» здобув у 1976 р. в Українській сільськогосподарській академії (нині Національний університет біоресурсів і

природокористування, м. Київ). Після навчання працював агрономом у колгоспі «Перемога» в с. Бурти Кагарлицького району Київської області. Ним вперше у районі запроваджено нову технологію сівби цукрових буряків – на значній площі на кінцеву густоту, що забезпечувало вирощування культури без затрат ручної праці. З його ініціативи в господарстві почали використовувати широкозахватне машинне знаряддя, зокрема спарені сівалки, що також було економічно вигідним введенням. Стараннями В.М. Сінченка з колгоспом співпрацювало декілька сільськогосподарських науково-дослідних інститутів.

У 1884 р. обрано головою колгоспу «Дружба» с.Мирівка

У 1986 р. Віктора Сінченка призначено начальником районного управління сільського господарства. Як свідчать місцеві ЗМІ того часу, саме у 1986–1989 рр. в Кагарлицькому районі отримано найвищі виробничі результати як у рослинництві, так і тваринництві.

З 1989 р. В.М. Сінченко знову працює у колгоспі «Перемога» с. Бурти – головою правління. У роки економічної кризи в державі, коли розпочалося розколгоспнення українського села, зусиллями Віктора Миколайовича «Перемогу» реорганізовано в агрофірму на пайових відносинах. З його ініціативи і безпосередньої участі в селі збудовано церкву, запроваджено комп'ютерні програми економічної інформації на тваринницьких фермах, відкрито млин, олійницю, міні-молокозавод, пекарню, цех з переробки м'яса. За сумісництвом з 1989 по 1996 рік він очолював Обласну раду колгоспів та був членом (згодом заступником голови) Всеукраїнської ради колгоспів.

У 1996 - 2005 р.р. - голова Кагарлицької райдержадміністрації.

У 2004 р. Міністерством аграрної політики України спільно з УААН Кагарлицький район Київської області було визначено базовим з питань наукового забезпечення агропромислового виробництва.

Захистив у 1999 р. кандидатську дисертацію на тему: «Удосконалення технології передпосівного та післяпосівного періоду вирощування цукрових буряків в умовах Правобережного Лісостепу України» в ННЦ «Інститут землеробства НААН» зі спеціальності «Загальне землеробство». Пізніше, у 2011 р., в Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків захистив докторську дисертацію зі спеціальності «Рослинництво» на тему: «Управління продукційним процесом вирощування цукрових буряків». Враховуючи внесок В.М. Сінченка як у розвиток сільськогосподарської галузі, так і науки, у 2010 р. його обрано членом НААН Відділення землеробства, меліорації і механізації, а у 2016 р. – членом-кореспондентом цього ж відділення.

Важливе місце у біографії вченого займає і його політична діяльність й кар'єра. Упродовж 1996–2008 рр. він очолював регіональну партійну організацію Народної

партії, у 1990–1998 рр. – був депутатом Кагарлицької районної та у 1998–2008 рр. – Київської обласної рад. У 2008 р. В.М. Сінченка обрано народним депутатом України VI скликання по багатомандатному загальнодержавному округу. Виконував повноваження заступника голови Комітету з питань державного будівництва та місцевого самоврядування Верховної Ради України.

З 13 грудня 2012 р. Віктор Сінченко головний науковий співробітник Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН. Нині – заступник директора з наукової роботи цієї установи. Основними напрямами його діяльності є розробляння біоадаптивних технологій для сталого вирощування біоенергетичних культур з інтегрованим управлінням фітосанітарним станом агрофітоценозів, оптимальними системами забезпечення елементами живлення, удосконаленим захистом плантацій від бур'янів, шкідників та хвороб з метою гарантованого щорічного вирощування необхідної кількості біомаси як джерела сировини для виробництва біогазу, біоетанолу та твердих видів палива, а також дослідження усього комплексу проблем розвитку галузей біоенергетики і буряківництва в Україні.

Відзначений низкою державних нагород: ордени князя Ярослава Мудрого V (1999) та IV ступенів (2004), Святого рівноапостольного князя Володимира I ступеня (1998), медалі – «За трудову доблесть» (1984), «До 1500-річчя м. Києва» (1984), відзнака «За заслуги перед містом» (2002), Почесна Грамота Верховної Ради України (2004), Почесна відзнака НААН (2019). Заслужений працівник сільського господарства України (1995).

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.683–685.

ЛИПЕНЬ

55 років від дня народження
ЮРИК Лариси Степанівни

Вчена у галузі селекції плодових культур

Народилася 5 липня 1969 року в с. Іванівка Богуславського р-ну Київської обл.

1984–1988 рр. – навчання у радгоспі-технікумі Мліївської дослідної станції садівництва ім.Л.П.Симиренка. У 2000 р. закінчила факультет плодівництва Уманського національного університету.

У Дослідній станції помології ім.Л.П.Симиренка ІС НААН працює біля 40 років: пройшла шлях від посади техніка (1984 р.) до завідувача відділом, а з 2019 року по даний час виконує обов'язки заступника директора з наукової роботи.

Основні напрямки наукової діяльності: селекція і сортовивчення зерняткових (груша) та кісточкових культур, технології їх вирощування; розширення і збереження генетичного різноманіття плодових, ягідних, горіхоплідних та декоративних культур. Є керівником підпрограми наукових досліджень «Помологія» ПНД «Формування та використання банку генетичних ресурсів рослин» («Генофонд рослин»).

Співавтор сортів груші Ампір, Новинка мліївська, Зеленка мліївська, Чарівниця, черешні Сонячна мліївська та Наяда, сливи Престиж.

Опублікувала понад 30 наукових праць.

Інформацію надано з Інституту помології імені Л.П. Симиренка НААН

75 років від дня народження
МАКАРЕНКА Петра Миколайовича

Вчений у галузі аграрної економіки,
доктор економічних наук, професор
член-кореспондент НААН

Народився 9 липня 1949 р. у с. Новопетрівка Магдалинівського району Дніпропетровської області.

У 1972 р. закінчив Дніпропетровський сільськогосподарський інститут за фахом економіка і організація сільського господарства. Працював з лютого 1972 р. начальником планового відділу Межівського районного управління сільського господарства Дніпропетровської області.

З грудня 1973 р. по липень 2010 р. трудова і наукова діяльність пов'язана з Дніпропетровським державним аграрним університетом, де працював старшим науковим співробітником, асистентом, доцентом, завідувачем кафедри (1988-2010), проректором з наукової роботи (2004-2010).

З 2010 р. і дотепер П. М. Макаренко є завідувачем кафедри економіки підприємства Полтавської державної аграрної академії. У 1977-1978 рр. - аспірант цільової аспірантури Харківського сільськогосподарського інституту ім. В. В. Докучаєва, де в лютому 1979 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Удосконалення перспективного планування сільськогосподарських підприємств в умовах поглиблення спеціалізації і міжгосподарської кооперації».

У жовтні 1999 р. у Харківському державному економічному університеті захистив докторську дисертацію на тему: «Організація і економічний механізм адаптації аграрного господарювання до ринково-підприємницького середовища».

Вчене звання професора присвоєно у 1997 р. З 2000 р. - доктор економічних наук за спеціальністю підприємництво, менеджмент та маркетинг.

Наукова діяльність та публікації присвячено питанням економічної теорії і аграрної економіки.

Починаючи з 1991 р. обґрунтовувались і розроблялись концептуальні засади ринкової моделі аграрної економіки, її організаційно-правових форм та механізмів регулювання. Запропоновано розробки з проблеми адаптації підприємств аграрного сектору до ринково-підприємницького середовища та механізми дії в ньому ринку і держави; окремі аспекти концептуальних засад теорії економічної діяльності держави в ринковій економіці; відносин власності і форм господарювання в ринкових умовах; закономірностей розвитку економічних систем, генезису ринкового господарювання, загострення його суперечностей та необхідності переходу до одержавленої моделі економіки ринкового типу.

У творчому науковому доробку вченого понад 170 опублікованих праць, у тому числі 18 монографій. Поряд з науковою роботою плідно займається навчально-педагогічною діяльністю. Створено сучасні методичні матеріали для спеціалістів та магістрів з економіки.

Опублікував 10 навчальних посібників, із яких 7 мають гриф Міністерства освіти та науки або Міністерства аграрної політики та продовольства України. Має до 30 рекомендацій, брошур, методичних розробок. Сформував сучасну наукову школу економістів-аграрників, виконує масштабну роботу з підготовки докторів і кандидатів наук.

Під науковим консультуванням та керівництвом захистились відповідно 5 докторів та 85 кандидатів наук.

Обрано у 2007 р. членом-кореспондентом УААН Відділення аграрної економіки і продовольства. Присвоєно почесне звання заслуженого працівника освіти України (2002), нагороджено знаками «Відмінник освіти України» (2008) та знаком Пошани (2001).

Дійсний член Академії економічних наук України (2004), Академії наук економічної кібернетики (2002), Академії наук вищої освіти України (2006), Міжнародної академії економіки і екотехнологій (2007).

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід./ НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.589 –590.

65 років від дня народження
ТАТАРЧУК Людмили Михайлівни

Вчена у галузі бібліотекознавства,
історії аграрної науки, освіти та техніки,
кандидатка історичних наук,
Заслужений працівник культури України

Народилася 9 липня 1959 року в с.Бендюгівка Кагарлицького району Київської області Закінчила Київський національний університет культури і мистецтв (2007), одержала кваліфікацію бібліографа, менеджера інформаційних систем і технологій.

Працює з 1979 р. в ННСГБ НААН на посадах: бібліотекаря, провідного бібліографа, – завідувачка відділу бібліотечно-інформаційних технологій та наукової обробки документів, заступниця директора з науково-інформаційної та бібліотечної роботи (2013), з 2022 р. – заступниця директора з наукової роботи.

Коло основних наукових інтересів пов'язано з вирішенням питань концептуального й організаційного характеру щодо діяльності бібліотеки. Здійснює координацію виконання науково-дослідних робіт підрозділами установи, розробляє методику здійснення науково-інформаційної та бібліотечної роботи, сприяє вирішенню поставлених перед установою наукових завдань. Готує перспективні і річні плани роботи бібліотеки та формулює їх кінцеві цілі, а результати безпосередню репрезентує під час звітної кампанії.

Є однією з засновниць електронного каталогу «УкрАгротека», основ електронної бібліотеки ННСГБ НААН. Ініціаторка запровадження у бібліотеці технології штрих кодування документів й електронної книговидачі. Постійно працює над підвищенням ефективності інформаційної діяльності спеціальної бібліотеки через запровадження інноваційних форм і методів обслуговування як реальних так і віддалених користувачів.

Багаторічна наукова діяльність направлена на інформаційно-бібліографічне забезпечення наукових проектів та окремих фундаментальних і прикладних досліджень наукових установ НААН, програм реформування АПК України, популяризацію результатів наукових досліджень визначних українських вчених-аграріїв.

Репрезентує діяльність бібліотеки на наукових конференціях, семінарах, являючись постійним їх учасником та через публікації у фахових періодичних виданням. Свою основну діяльність поєднує з викладацькою, читаючи лекції аспірантам з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності». Являється учасником курсів підвищення кваліфікації для працівників бібліотек науково-дослідних установ і галузевих освітніх закладів системи Національної академії аграрних наук України та Міністерства освіти та науки України, надає

консультаційну допомогу бібліотекам мережі з теоретичних і практичних питань організації бібліотечних процесів.

Є членкинею Вченої ради при бібліотеці. Здійснює активну науково-дослідну роботу, культурно-просвітницьку діяльність. Результатом її діяльності є понад 180 наукових праць, серед яких монографії, інструктивно-методичні й рекомендаційні розробки, бібліографічні та біобібліографічні покажчики, наукові публікації тощо. Є заступницею головного редактору «Бюлетеня ННСГБ НААН» (2013 р.) та членкинею редколегії електронного наукового фахового видання – міжвідомчий тематичний збірник «Історія науки і біографістика» (2022).

Бере активну участь у громадському житті колективу. З дійснює викладацьку діяльність з дисципліни «Інформаційні технології у науковій діяльності».

За значний особистий внесок у розвиток національної культури і мистецтва, вагомі творчі здобутки та високу професійну майстерність з питань інформаційно-бібліотечного супроводження наукового забезпечення агропромислового виробництва України відзначена державними та відомчими нагородами: Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2009), Грамотою Верховної Ради України (2012), Почесною відзнакою НААН (2014*),* Орденом Святої великомучениці Варвари (2017), Почесною відзнакою Міністерства культури України «За багаторічну плідну працю в галузі культури» (2017), пам'ятною медаллю НААН «100 років Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН» (2017), пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національної академії аграрних наук України» (2019), дипломом НАА України «100 років НАН України» Міжнародної Академії «Золота Фортуна» (2019), Почесною відзнакою Міністерства культури України «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» (2019), Почесною Грамотою секретаріату Національної спілки журналістів України (2022); Подякою Кабінету Міністрів України (2023); «Почесною Грамотою Верховної Ради України» (2023).

70 років від дня народження
ДОЛІ Миколи Миколайовича

Вчений у галузі захисту рослин,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент НААН

Народився 12 липня 1954 р. у с. Безводня на Кіровоградщині.

У 1973 р. закінчив Бобринецький сільськогосподарський технікум. У 1975 р. був зарахований на факультет захисту рослин Української сільськогосподарської академії, закінчив з відзнакою навчання і працював на посаді старшого агронома Миронівської районної станції захисту рослин.

З 1981 по 1984 р. М.М. Доля навчався в аспірантурі. Захистив кандидатську дисертацію на тему: «Захист озимої пшениці від шкідників при безплужному обробітку ґрунту в Лісостепу України». Упродовж 1984–1989 рр. працював на посадах асистента, доцента кафедри загальної ентомології та зоології Української сільськогосподарської академії. У 1989–1992 рр. – навчання в докторантурі й захист докторської дисертації на тему: «Захист озимої пшениці від шкідників при інтенсивній технології вирощування». З 1992 р. – завідувач кафедри загальної ентомології та зоології (хімічного захисту рослин) НАУ.

Вчене звання професора присвоєно у 1998 р. З травня 2004 р. був на посаді професора кафедри інтегрованого захисту та карантину рослин. У 2005 р. призначений деканом факультету захисту рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, з 2008 р. – на посаді професора кафедри ентомології, а з 2014 р. по 2022 р. – декан факультету захисту рослин, біотехнології та екології.

М.М. Доля є автором 275 наукових праць, у тому числі 28 патенти, 18 монографій і підручників, підготував 6 кандидатів і 1 доктора сільськогосподарських наук.

До кола наукових інтересів вченого належать розробка та широкомасштабне впровадження у виробництво інноваційних систем фітосанітарного моніторингу сучасних сівозмін на основі прогнозу розмноження шкідливих і корисних організмів у посівах сільськогосподарських культур. Опрацьовує новітні технології захисту рослин від шкідливих організмів при ресурсозберігаючому землеробстві та системах N0-1111 в Україні.

Проводить науково-методичну і навчальну діяльність за сучасними досягненнями у сфері інноваційних технологій у рослинництві. Активно впроваджує прогресивні здобутки в усіх сферах наукової та навчальної роботи факультету. Вперше в Україні вченим розроблено інноваційні ресурсозберігаючі системи захисту сільськогосподарських культур від шкідників при ґрунтозахисному землеробстві з мінімальним та нульовим обробітками ґрунту. На основі прогресивних досягнень визначено сучасні предиктори прогнозу щодо розмноження шкідливих видів комах за етапами органогенезу зернових колосових культур. Організував і створив лабораторію «Моніторингу пестицидів у технологіях захисту рослин».

М.М. Доля розробив і є керівником постійно діючої наукової школи «Моніторингу і комплексного захисту сільськогосподарських культур при ресурсозберігаючих системах землеробства». Брав безпосередню участь у створенні напряму щодо підготовки фахівців із захисту рослин ОКР бакалавр, а також акредитації спеціальностей ентомологія, фітопатологія і карантин рослин ОКР магістр. Бере активну участь у роботі науково-практичних, методичних конференцій, семінарів, симпозіумів.

Обрано у 2010 р. членом-кореспондентом НААН Відділення наукового

забезпечення трансферу інновацій.

Нагороджений Почесною Грамотою Верховної Ради України (2004) і медаллю Міністерства освіти і науки «За наукові досягнення» (2005).

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід./ НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.493 –494.

70 років від дня народження
ТКАЧА Віктора Петровича

Вчений у галузі природокористування, агролісомеліорації, лісівництва, лісової екології та охорони навколишнього природного середовища, доктор сільськогосподарських наук наук, професор, член-кореспондент НАН та НААН України

Народився 23 липня 1954 року в с. Іванівка Ставищанського району Київської області.

Закінчив Львівський лісотехнічний інститут (1976 р.) за спеціальністю «Лісове господарство», навчався в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького (УкрНДІЛГА, 1978–1981 рр.).

В УкрНДІЛГА працював на посадах молодшого наукового співробітника (1982–1984 рр.), старшого наукового співробітника (1984–1989 рр.), завідувача лабораторії лісівництва (1989–1995 рр.), першого заступника директора (1995–2001 рр.). З 2001 р. і до сьогодні обіймає посаду директора Інституту.

У 1982 р. в УкрНДІЛГА захистив кандидатську дисертацію на тему «Взаємодія порід в дубово-букових молодняках передгір'я Закарпаття та оптимізація режиму їх вирощування».

У 1999 р. в Українському державному лісотехнічному університеті (нині – Національний лісотехнічний університет України) захистив докторську дисертацію на тему «Заплавні ліси Лівобережної України та наукові основи господарювання в них».

У 2003 р. В. П. Ткачу присвоєно вчене звання професора.

В. П. Ткач розробив фундаментальні засади посилення багатогранних екологічних функцій лісів як потужного природного чинника, що стабілізує негативні процеси, пов’язані з опустелюванням, погіршенням стану ґрунтів і водних ресурсів в умовах зміни клімату й антропотехногенного навантаження. Ним опрацьовані наукові принципи наближеного до природи лісівництва на засадах сталого розвитку. Ним обґрунтовано та реалізовано ідею програмно-цільового і системного відтворення лісів різного функціонального призначення з урахуванням необхідності збереження біологічного різноманіття та посилення їхньої екологічної

ролі, започатковано новий науковий напрям в Україні стосовно посилення екологічної ролі лісів у заплавах річок, розроблено й апробовано класифікацію типів лісових біогеоценозів як основи ведення лісового господарства, а також системи та технології заходів із формування й оздоровлення лісів, визначено нові віки стиглості основних лісотвірних порід України.

В. П. Ткачем започатковані дослідження щодо функціонування агроландшафтів, збереження та відновлення захисних лісових насаджень лінійного типу, уточнені нормативи оптимальної захисної лісистості водозборів рік.

У рамках виконання важливих державних завдань В.П. Ткач був науковим керівником і виконавцем багатьох науково-дослідних тем. Результати проведених ним фундаментальних наукових досліджень покладені в основу сучасної нормативно-правової бази стосовно ведення лісового господарства та лісоуправління в Україні. Під керівництвом або за участі В. П. Ткача розроблено важливі для розвитку лісів в Україні документи, які затверджено Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України, серед них, зокрема, Державна програма «Ліси України» на 2002–2015 роки, Лісовий кодекс України, Правила поліпшення якісного складу лісів, Концепція реформування та розвитку лісового господарства України, Концепція розвитку агролісомеліорації в Україні та ін.

За сумісництвом він обіймав посади завідувача кафедри лісівництва в Харківському національному аграрному університеті ім. В. В. Докучаева, завідувача кафедри лісового та садово-паркового господарства в Харківському національному університеті міського господарства ім. О. М. Бекетова. Є головою спеціалізованої вченої ради при УкрНДІЛГА. Підготував 13 кандидатів та 1 доктора наук.

В. П. Ткач є автором та співавтором понад 250 наукових праць, у т. ч. 15 монографій (з яких 3 видані за кордоном), двох патентів.

У 2007 р. його обрано членом-кореспондентом НААН України (Відділення землеробства, меліорації та механізації), а у 2021 р. – членом-кореспондентом НАН України (Відділення загальної біології).

За цикл наукових праць «Наукові основи збереження та відновлення біотичного та ландшафтного різноманіття України в умовах змін навколишнього середовища» в складі авторського колективу В. П. Ткач став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки (2015 р.). За плідну наукову та професійну діяльність був нагороджений Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України, численними відзнаками та нагородами НАН України, НААН України, ЛАНУ, МОН України, Держлісагентства, Харківської обласної ради тощо.

В. П. Ткач здійснює активну міжнародну діяльність, зокрема був членом українських делегацій на Лісових форумах ООН, входив до складу робочої групи з підготовки резолюцій за результатами роботи Четвертої Міністерської конференції щодо захисту лісів Європи. Він є членом Національного комітету України програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», членом секції Комітету з державних премій в галузі науки і техніки, членом Науково-координаційної ради Секції хімічних і біологічних

наук НАН України, входить до складу Координаційної ради НАН України з проблем, пов'язаних з Рамковою конвенцією ООН про зміну клімату, робочої групи НАН України щодо співпраці з ЮНЕСКО, а також Комітету із системного аналізу при НАН України. В. П. Ткач є членом наглядових рад Національного дендрологічного парку «Софіївка», а також Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва та низки відомчих рад, був членом Національної комісії з питань Червоної книги України.

У складі експертної групи з питань національної безпеки в екологічній сфері Ради національної безпеки і оборони України ним опрацьовано пропозиції щодо вдосконалення лісокористування в Україні, які враховано у «Першочергових заходах щодо нейтралізації викликів та загроз національній безпеці України в екологічній сфері» (2019–2020 рр.).

В. П. Ткач є віце-президентом Лісівничої академії наук України (ЛАНУ), головою Наукової ради з проблем лісознавства і лісівництва при Відділенні загальної біології НАН України, створеної за його ініціативи, а також головним редактором фахового наукового збірника «Лісівництво і агролісомеліорація» та членом редколегій інших фахових наукових видань.

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід./ НААН; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.709 –711.

80 років від дня народження
КАВЕЦЬКОГО Володимира Миколайовича

Вчений у галузях аналітичної хімії, агрохімії, агроекології та екотоксикології, доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 25 липня 1944 року у м. Миргород Полтавської області в родині педагогів. По закінченні в 1961 р. середньої школи вступив на факультет агрохімії та ґрунтознавства Української сільськогосподарської академії. Впродовж 1963–1966 рр. служив у лавах Радянської Армії. У 1968 р. закінчив названий вищий навчальний заклад.

Протягом 1966–1992 рр. трудова та наукова діяльність В.М. Кавецького була пов'язана з лабораторією аналітичної хімії пестицидів Українського науково-дослідного інституту захисту рослин (нині – Інститут захисту рослин НААН). Спочатку старший лаборант, з 1968 р. – молодший науковий співробітник, 1969–1972 рр. – аспірант (науковий керівник – Є.С. Косматий), з 1975 р. – старший науковий співробітник, а з 1978 р. – завідувач лабораторії.

В.М. Кавецький вперше застосував кінетичні методи та довів можливість їх використання для аналізу пестицидів та прогнозування швидкості їх розпаду в навколишньому середовищі. Підготував і в 1972 р. успішно захистив дисертацію за

темою «Хроматополярографічне визначення та вивчення перетворення деяких фосфорорганічних пестицидів у рослинах» на здобуття наукового ступеня кандидата хімічних наук. Будучи завідувачем лабораторії, свої дослідження спрямовував на обґрунтування раціонального, екологічно безпечного застосування агрохімікатів та хімічних засобів захисту рослин. Разом з іншими науковими працівниками розробив унікальну модель оцінки екологічного ризику їх застосування в різних ґрунтово-кліматичних зонах України за агроекотоксикологічним індексом (АЕТІ). Результати численних його досліджень у цих напрямках були відображені у його докторській дисертації «Моніторинг пестицидів і критерії екотоксикологічної оцінки їх застосування в агроекосистемах» зі спеціальності агрохімія (1991 р.).

З 1992 по 1994 рр. В.М. Кавецький – професор кафедри агрохімії та екології Національного аграрного університету. Автор навчальних програм з агроекології та екотоксикології.

1994–2002 рр. завідував відділом в Інституті агроекології та біотехнології УААН, 2002–2007 рр. – в Інституті екогігієни і токсикології ім. Л.І. Медведя. Засновник напряму досліджень з екотоксикології агроландшафтів, екотоксикологічної оцінки небезпечності застосування засобів хімізації у сільському господарстві, інтегральної оцінки небезпечності важких металів та пестицидів в агроландшафтах природно-кліматичних зон України.

З 2007 по 2015 рр. (вихід на пенсію) обіймав посаду професора кафедри екології Державної екологічної академії післядипломної освіти і управління Мінприроди України.

Автор біля 300 наукових праць, в тому числі 3-х монографій, 3-х довідників та понад 30 рекомендацій. Має 2 авторські свідоцтва й 2 патенти. Підготував 9 кандидатів наук.

Нині В.М. Кавецький на заслуженому відпочинку.

Інформацію надано Інститутом захисту рослин НААН

70 років від дня народження
СУПІХАНОВА Бориса Карабайовича

Вчений у галузі аграрної економіки,
доктор економічних наук,
член- кореспондент НААН

Народився 28 липня 1954 р. в м. Старобільськ Луганської області.

Закінчив у 1976 р. Луганський сільськогосподарський інститут,отримавши фах економіста-організатора Після закінчення інституту був направлений на роботу старшим економістом Старобільського районного управління сільського господарства Ворошиловградської області. Згодом Б.К. Супіханова було переведено на роботу до Біловодського районного управління

сільського господарства на посаду начальника відділу економіки, а з 1981 р. – директора Новоолександрівського кінного заводу.

У 1983 р. Б.К. Супіханова призначено начальником Біловодського управління сільського господарства, у 1987 р. – першим заступником голови агропромислового комітету Ворошиловградської області, а згодом – начальником управління сільського господарства Луганського облвиконкому (1991). Робота на керівних посадах у Луганській області стала стартовою площадкою для переходу на роботу першим заступником міністра сільського господарства і продовольства України (1995), а пізніше – міністром агропромислового комплексу України.

Упродовж 2000–2001 рр. – начальник головного управління адміністрування акцизного збору та моніторингу ринку підакцизних товарів Державної податкової адміністрації України (2001–2004); начальник Головної державної інспекції з карантину рослин України Міністерства аграрної політики України (2004–2005); головний консультант секретаріату депутатської фракції Народної партії у Верховній Раді України (2005–2006); перший заступник міністра аграрної політики України (2006–2008); заступник міністра аграрної політики України (2008–2010). З 2012 р. і до нині Борис Карабайович –генеральний директор ЛДКК «Шале Грааль».

Обрано у 2010 р. членом-кореспондентом НААН; 2020 –академіком НААН.

Водночас, займаючи керівні посади, Б.К. Супіханов вів активну наукову роботу, що дало змогу йому підготувати і захистити в 1997 р. кандидатську дисертацію на тему: «Ціновий механізм АПК України в умовах переходу до ринку», у 2010 р. – докторську дисертацію на тему: «Розвиток ринків аграрної продукції». Роки роботи в міністерстві, де головним завданням було реформування вітчизняного сільського господарства в умовах нової для України системи ринкової економіки, сформулювали його як відомого спеціаліста з проблем аграрного ринку, підготовки України до вступу до СОТ, виходу країни на світові ринки аграрної продукції.

Б.К. Супіханов займається розробкою питань реформування та розвитку підприємства агропромислового виробництва, концептуальними напрямами стратегії розвитку агропромислового комплексу та сільських територій України на період до 2020 р., ціноутворенням та нормативними витратами в сільському господарстві.

Аналітична робота сприяла підготуванню фундаментальної монографії «Розвиток ринків аграрної продукції», в якій він окреслив головні напрями теорії і практики формування, діяльності та розвитку ринків аграрної продукції на світовому, регіональному рівнях. Б.К. Супіханов не тільки вперше сформулював гіпотезу про те, що аграрний ринок є першоосновою формування ринку і ринкової економіки взагалі, а й зробив аналіз географії експорту товарів АПК основних країн-експортерів і України зокрема.

СЕРПЕНЬ

80 років від дня народження

СТАПАЯ Петра Васильовича

Вчений у галузі вівчарства зі спеціальності «біохімія»
доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився в с. Репедь Жешувського повіту (Республіка Польща). Свою трудову діяльність розпочав у 1967 р. на посаді старшого лаборанта лабораторії обміну речовин в Українському науково-дослідному інституті фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин.

У 1972 р. закінчив Львівський зооветеринарний інститут за спеціальністю «Зоотехнія» з присвоєнням кваліфікації «Вчений зоотехнік».

З 1972 по 1995 рр. працював на посадах молодшого, наукового, старшого та провідного наукового співробітника лабораторії біохімічних основ вовноутворення Інституту землеробства і біології тварин УААН (м. Львів). Петро Васильович очолював лабораторії: ліпідів і жирних кислот (1995-1996 рр.); живлення та селекції птиці (1998-1999рр.); біохімічних основ вовноутворення (1999-2015рр.). На даний час – завідувач лабораторії обміну речовин імені С. З. Ґжицького.

У 1979 році в Українському науково-дослідному інституті фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин (м. Львів) захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив деяких чинників на показники ліпідного обміну шкіри, прекератина волосяних фолікулів і жира (воска) вовни» та здобув наукову ступінь кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.04 – «біохімія». У 1997 році захистив докторську дисертацію «Ліпіди шкіри, їх роль в процесах вовноутворення та збереженні природних властивостей вовни овець» і отримав наукову ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 03.00.04–«біохімія».

У 2012 році отримав вчене звання професора за спеціальністю «біохімія».

Основний напрям наукових досліджень П. В. Стапая стосується вивчення ліпідного обміну в шкірі, волосяних фолікулах та крові овець у зв'язку з процесами росту вовни, ролі жиропоту в збереженні фізико-хімічних і технологічних властивостей вовни. Стапай П. В. вперше показав, що фосфоліпіди шкіри можуть використовуватися у якості джерела енергії у процесах формування і росту вовни, встановив пряму залежність між їх рівнем у шкірі і волосяних фолікулах з інтенсивністю росту вовни у різні періоди. Встановлено характерні особливості метаболізму ліпідів у шкірі плодів на різних етапах ембріогенезу і показано чіткий взаємозв'язок їх з процесами формування і росту волосяного покриву, тобто морфогенезом волоса. Особливу увагу приділено фосфоліпідам, як основному метаболіту ліпідного обміну шкіри на цьому етапі онтогенезу. Виявлено закономірності змін окремих показників ліпідного обміну в залежності від інтенсивності росту вовни, зокрема показано, що в період її найінтенсивнішого росту має місце інтенсифікація ліпогенезу в шкірі при одночасному посиленні

процесів їх катаболізму. Значний обсяг наукових досліджень П. В. Стапай присвятив пошуку інтегральних біохімічних показників, які би позитивно корелювали з ростом вовни, досліджував механізми росту вовни в овець різних генотипів у зв'язку з процесами селектогенезу, фізіологічним станом організму, віковими та аліментарними чинниками. У результаті цього було запропоновано низку практичних заходів, скерованих на підвищення вовнової продуктивності овець і поліпшення якості вовни, які захищені авторським свідоцтвами і патентами. Розроблено рецептури стимуляторів росту вовни, у складі яких використано макро- і мікроелементи, білкові та енергетичні кормові добавки. Уперше проведено глибокі дослідження із з'ясування причин і механізмів виникнення таких вад вовни, як пожовтіння і звалювання, показано, що ці дефекти тісно пов'язані з кількісними і якісними показниками жиропоту та процесами, які відбуваються у його середовищі. На основі отриманих результатів розроблено рекомендації з попередження та ліквідації цих вад, а також опубліковано монографію «Пожовтіння вовни овець».

Співавтор створення нового породного типу закарпатських тонкорунних вовново - м'ясних овець (1995 р.).

Голова комісії з апробації новоствореної породи м'ясо-вовнових овець з кросбредною вовною (2000 р.).

Голова державної іспитової комісії біолого-технологічного факультету Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького (2006-2014 рр.).

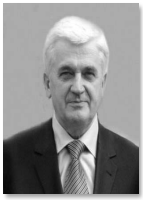
Під керівництвом П. В. Стапая підготовлено і успішно захищено одну докторську та сім кандидатських дисертацій. Член Українського біохімічного товариства.

Петро Васильович є співавтором 335 наукових праць, зокрема, трьох монографій: «Біохімія, морфологія і патологія вовни» (Львів, 2006), «Пожовтіння вовни овець» (Львів, 2011), «Ліпіди шкіри та вовни овець, їх роль у процесах вовноутворення і збереженні природних властивостей волокон» (Львів, 2019), трьох посібників: «Фізіолого-біохімічні основи живлення овець» (Львів, 2007), «Фізіолого-біохімічні основи формування вовнової продуктивності овець» (Львів, 2017), «Методологія та організація наукових досліджень у тваринництві» (Київ, 2017), десяти патентів та 21 методичних і однієї практичної рекомендацій.

За багаторічну плідну наукову і організаційну діяльність в галузі вівчарства, розробку теоретичних і практичних основ підвищення вовнової продуктивності овець, підготовку наукових кадрів, П.В. Стапай нагороджувався «Почесними грамотами» НААН (2004, 2010 рр.) та Відзнакою Президії НААН (2014 р.), а також був переможцем конкурсу на премію імені С.З. Гжицького (2014 р.). Нагороджений пам'ятною ювілейною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019 р.).

Інформацію надано з Інституту біології тварин НААН

75 років від дня народження
ФЕДОРУКА Ростислава Степановича

Вчений у галузі ветеринарної медицини,
доктор ветеринарних наук,
професор, член-кореспондент НААН

Народився 11 серпня 1949 р. у с. Старий Почаїв Кременецького району Тернопільської області. У 1967 р. закінчив Почаївську середню школу, 1968–1970 рр. – служба в Радянській армії. У 1970 р. вступив до Львівського зооветеринарного інституту на ветеринарний факультет, який закінчив у 1975 р. за фахом ветеринарія. З 1975 по 1978 рік навчався в аспірантурі з відривом від виробництва Українського науково-дослідного інституту фізіології та біохімії тварин Південного відділення ВАСГНІЛ (м. Львів).

У 1979–1980 рр. працював молодшим науковим співробітником, 1980–1981 рр. – науковим співробітником, 1982–1989 рр. – старшим науковим співробітником у лабораторії фізіології лактації Українського науково-дослідного інституту фізіології та біохіміїсільськогосподарських тварин.

У листопаді 1981 р. захистив кандидатську дисертацію на тему:

«Вивчення ролі глікопротеїнів в утворенні молока у корів» за спеціальністю 03.00.13 «фізіологія людини і тварин».

З січня 1990 р. по вересень 1997 р. працював на посаді заступникадиректора з наукової роботи з питань тваринництва Інституту землеробства і тваринництва західного регіону УААН. З 1997 по 1998 рік. – завідувач лабораторії екології і токсикології Інституту землеробства і біології тварин НААН, з 1998 по 2000 рік – заступник директора з наукової роботи цього ж інституту, з 2000 р. – заступник директора з наукової роботи Інституту біології тварин НААН і одночасно за сумісництвом завідувач лабораторії екологічної фізіології та якості продукції цих інститутів, а також доцент кафедри технології молока і молочних продуктів Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Ґжицького. За цей період сформовано нові напрями фундаментальних і прикладних досліджень щодо впливу техногенних й агроекологічних чинників різної інтенсивності на перебіг фізіолого- біохімічних процесів в організмі тварин, їх впливу на біологічну цінність та якість продукції. Вивчено вплив агроекологічних умов низинної, передгірної та гірської зон Прикарпаття на обмінні процеси в організмі великої рогатої худоби та овець, морфоструктурні та фізіологічні особливості функціонування окремих органів і систем у бджіл за цих умов. В очолюваній лабораторії вперше започатковано вивчення біологічної дії у корів, телят і бугаїв-плідників нових органічних сполук Se, отриманих методом біотехнології, їх поєднання з солями Cr (III) та вітаміну Е. Методом артеріо-венозної різниці у молочній залозі з'ясовано окремі механізми

фізіологічного впливу Cd в організмі телиць і лактуючих корів за умов експериментального навантаження водорозчинними його солями різної концентрації, рівень біотрансформації цього токсиканта у молоко.

У 2005 р. захистив докторську дисертацію на тему «Адаптація корів до умов утримання і доїння та її корекція біологічно активними речовинами і фармакологічними препаратами» за спеціальністю 03.00.13 «фізіологія людини і тварин».

Після захисту дисертації вченим започатковано нові напрями досліджень з впливу ГМО на формування адаптаційних реакцій та функціонування окремих органів і систем у лабораторних і продуктивних тварин. З'ясовано окремі фізіологічні механізми впливу тривалого згодовування бобів сої та випоювання «соєвого молока», отриманого з трансгенної сої, самкам тварин у різні вікові періоди. Доведено відсутність вираженого негативного впливу трансгенної сої на ріст і розвиток організму та його репродуктивну здатність у самок тварин.

З 2015 р. і донині – головний науковий співробітник лабораторії екологічної фізіології та якості продукції.

Федорук Р.С. є заступником голови спеціалізованої вченої радиД 35.368.01 із захисту докторських дисертацій за спеціальністюбіохімія та фізіологія людини і тварин в Інституті біології тварин НААН, членом вченої ради, методичної комісії та заступник голови координаційно-методичної ради Інституту біології тварин НААН з виконання ПНД 35 Національної академії аграрних наук України.

Основними напрямами наукової діяльності професора Федорука Р.С. на даний час є вивчення процесів адаптації тварин до агроекологічних і технологічних умов утримання, з'ясування фізіолого-біохімічних механізмів впливу біологічно-активних добавок на процеси обміну, функцію розмноження, продуктивність сільськогосподарських тварин і біологічну цінність продукції, дослідження фізіологічних механізмів дії органічних солеймаловивчених мікроелементів – Cr, Se, Ge, Ni, Co, Cu, отриманих методами нанотехнології та хімічного синтезу у сільськогосподарських тварин.

За період роботи отримано у співавторстві три авторських свідоцтва з питань адаптації та живлення корів, 14 патентів України щодо застосування біологічно активних добавок у великої рогатої худоби, кролів, бджіл, є співавтором трьох книг, у тому числі з історії науки Західного регіону України, двох підручників, 4 навчальних посібників, 3 Технічних умов України.

За період наукової і науково-педагогічної діяльності опублікував понад 540 наукових праць, з них 32 в іноземних наукових виданнях.

Під його керівництвом підготовлено і захищено 8 кандидатських і 2 докторські дисертації, ведеться підготовка наукових кадрів васпірантурі та докторантурі.

За багаторічну сумлінну працю в наукових установах НААН нагороджений: Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2004), Почесною Грамотою Президії УААН (2004) та Почесною Відзнакою УААН (2007), Почесною Відзнакою

Мінагрополітики України «Знак Пошани» (2009), Подякою Міністерства аграрної політики та продовольства України (2014), Грамотами Академії наук вищої освіти України (2014), Національної академії наук України (2014), Почесною грамотою Верховної Ради України (2019), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2020), подяками і грамотами Львівської держадміністрації.

Федорук Р.С. член Українського біохімічного та фізіологічного товариства, з 2015 р. обраний віце-президентом Українського фізіологічного товариства ім. П. Г. Костюка. Входить до редколегії Науково-технічного бюлетня Державного науково-дослідного контрольного інституту ветпрепаратів та кормових добавок, журналів Біологія тварин, Бджільництво України,Тваринництво України.

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 : біогр. довід./ НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М.Титарчук, С. В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С.730 –731.

75 років від дня народження
ІВАЩЕНКА Олександра Олексійовича

Вчений у галузі гербології та загального землеробства, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 28 серпня 1949 р. в с. Рівне Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Закінчив у 1971 р. Бобринський сільськогосподарський технікум, відділення захисту рослин, а у 1977 р. – факультет захисту рослин;

У 1978 р. закінчив педагогічний факультет Української сільськогосподарської академії.

Трудову діяльність розпочав у 1971 р. на посаді головного агронома колгоспу «Більшовик» Устинівського р-ну, Кіровоградської області. У 1978–1981 рр. працював викладачем у Київській сільськогосподарській школі; у 1981–1982 рр. – агроном павільйону «Технічні культури» ВДНГ.

Протягом 1982–1990 рр. – аспірант Всесоюзного інституту цукрових буряків ВАСГНІЛ, молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник, докторант Інституту цукрових буряків УААН (нині – Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН) (1991–1992), завідувач лабораторії (1992–200), заступник директора з наукової роботи цього інституту (2000–2008), перший заступник директора з наукової роботи (2008–2011). З 2011 р.

–академік-секретар Відділення рослинництва НААН України. Після закінчення каденції на виборній посаді призначений на посаду головного наукового співробітника лабораторії гербології Інституту біоенергетичних культур і цукрових

буряків НААН.

У1986 р. у Всесоюзному інституті цукрових буряків ВАСГНІЛ (м. Київ) захистив кандидатську дисертацію на тему: «Пороги вредоносности сорняков и обоснование сроков их уничтожения при возделывании сахарной свеклы», а у 1995 р. в Інституті цукрових буряків УААН (м. Київ) – докторську дисертацію на тему: «Наукове обґрунтування контролювання фітоценозу бурякового поля».

Обрано у 1999 р. членом-кореспондентом УААН Відділення землеробства, меліорації та агроекології (загальне землеробство), а у 2010 р. – дійсним членом (академіком) НААН (загальне землеробство,гербологія).

У сфері науки пріоритетними були дослідження бур'янів та шляхів їх надійного контролювання у посівах сільськогосподарських культур. Найперспективнішими для широкого впровадження у аграрне виробництво є наукові розробки вченого екологічно безпечних систем контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур: екологічно безпечна система цільового нанесення пестицидів лише на рослини, а не на ґрунт в результаті використання ефекту фазового переходу води; система індукування термічних дис.-стресів у сходів бур'янів; система індукування механічних дис.-стресів сходів бур'янів.

В результаті виконання комплексу польових і лабораторних досліджень було розроблено ряд нових наукових положень, істотно бур'янів на орних землях в головних ґрунтово- кліматичних зонах країни; специфіку динаміки процесів забур'янення посівів буряків цукрових та інших сільськогосподарських культур; особливостей біології та взаємодії і пріоритетність факторів взаємного впливу рослин у агрофітоценозах; динаміку негативного впливу бур'янів у посівах буряків цукрових та інших сільськогосподарських культур; особливості потенційного засмічення орного шару ґрунту насінням та органами вегетативного розмноження видів бур'янів і їх динаміку; потенційні можливості і недоліки агротехнічних прийомів контролювання бур'янів у посівах сільського господарських культур; специфіку світлових режимів посівів сільськогосподарських культур у процесі їх вегетації; особливості і динаміку освоєння вільних екологічних ніш компонентами агрофітоценозів на орних землях; потенціал і можливості раціонального використання фітоценотичних прийомів контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур; дослідження фізіологічної ролі і специфіки формування шару епікутикулярних восків та депо пластичних речовин у процесах формування фазової резистентності рослин до дії гербіцидів; особливостей ефективного застосування гербіцидів і раціональних систем проведення обприскувань посівів; розробка систем екологічних прийомів контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур; наукове обґрунтування концепції цілеспрямованого формування полівидових агрофітоценозів, реалізація яких не лише зніме актуальність присутності бур'янів у посівах, а і дозволить вивести землеробство на якісно вищий рівень. наукове обґрунтування необхідного захисту молодих насаджень біоенергетичних культур (верби, тополі.

та інших) першого року вегетації від бур'янів шляхом застосування екологічно безпечних прийомів.

Іващенко О.О. є одним із ініціаторів формування і офіційного визнання в Україні нового наукового напряму у захисті рослин – гербології – науки про бур'яни і способи їх надійного контролювання. Він є членом редакційних колегій журналів «Карантин і захист рослин» та «Цукрові буряки», більше 20 років є головою Українського наукового товариства гербологів і членом Європейської асоціації гербологів (EWRS).

Результати своїх досліджень він опублікував у більш як 250 наукових роботах**,** у тому числі 3 особистих монографії і 9 у співавторстві. Всього у науковому доробку О.О. Іващенка є 19 патентів різного наукового спрямування. За роки наукової діяльності він підготував і довів до успішного захисту дисертацій 15 кандидатів і 3 докторів с.-г. наук.

За виконання комплексних наукових досліджень 46 діючих речовин гербіцидів і розробку екологічно безпечних технологій їх застосування для захисту посівів сільськогосподарських культур у 2010 р. удостоєний звання лауреата Державної премії з науки і техніки України.

Інформацію отримано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

ВЕРЕСЕНЬ

50 років від дня народження
ПИСАРЕНКА Павла Володимировича

Вчений у галузі зрошуваного землеробства,
доктор сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник

Трудову діяльність розпочав у 1992 р. в Інституті зрошуваного землеробства, де пройшов шлях від лаборанта до завідувача відділом. З 2023 р. – головний науковий співробітник відділення меліорації Інституту водних проблем і меліорації НААН України.

У 2008 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Продуктивність різних за групами стиглості гібридів кукурудзи залежно від вологозабезпеченості та густоти стояння рослин на півдні України».

Докторську дисертацію на тему «Теоретичне обґрунтування та практична реалізація застосування різних типів режимів зрошення та способів поливу сільськогосподарських культур» захистив у Херсонському державному аграрному університеті у 2015 р.

Основними напрямами науково-педагогічної діяльності є: сільськогосподарські меліорації, особливості режиму зрошення сільськогосподарських культур за використання дощування та краплинного

зрошення, водний режим ґрунтів, сумарне та середньодобове випаровування рослин.

Має понад 200 наукових та методичних праць, з них 15 монографій та навчальних посібників.

Під керівництвом Павла Володимировича захищено 4 кандидатські дисертації зі спеціальностей: «Сільськогосподарські меліорації» та «Рослинництво».

Інформацію надано інститутом водних проблем і меліорації НААН

90 років від дня народження
ДРОБОТ Віри Іванівни

Вчена у галузі хлібопекарської промисловості,
доктор технічних наук, професор
член-кореспондент НААН

Народилася 4 вересня 1934 року у м. Києві.

У 1957 році закінчила технологічний факультет Київського технологічного інституту харчової промисловості ім. А. Мікояна (КТІХП) за спеціальністю технологія хлібопекарського, кондитерського і макаронного виробництв.

У 1957-1958 рр. працювала завідувачем лабораторії хлібозаводу №6, а в 1958-1962 рр. – головним інженером хлібозаводу №2 у м. Ташкенті; 1963- 1964 рр.- інженером Київського тресту промпродтоварів; 1964-1965 рр. – старшим інженером Головного управління харчової промисловості Укрраднаргоспу.

Протягом 1965-1968 рр. була на посаді старшого інженера Укрголовхліба.

У 1968-1971 рр. навчалася в аспірантурі КТІХП. З 1971 р. працює у КТІХП (нині Національний університет харчових технологій (НУХТ): асистент (1971-1974); старший викладач (1974-1977); доцент (1977-1989); професор (1989-1993); завідувач кафедри технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчових концентратів (1993-2006). З 2006 року і понині – професор цієї кафедри.

Упродовж 1977-1999 рр. – декан факультету технології бродильних і хлібопекарських виробництв цього навчального закладу.

У 1972 році захистила кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження технології використання молочної сироватки у хлібопекарському виробництві». У 1988 р. у Московському технологічному інституті харчової промисловості захистила докторську дисертацію на тему: «Розроблення і обгрунтування технології у хлібопекарському виробництві нових видів сировини з метою підвищення харчової цінності хліба та економії сировинних ресурсів».

Доктор технічних наук з 1988 р. Учене звання професора присвоєно у 1990 р.

Коло наукових інтересів стосується теоретичних основ харчових технологій, комплексного дослідження хімічного складу, технологічних властивостей, харчової цінності сировини рослинного та тваринного походження з метою створення ефективних технологій її переробки у хлібопекарській, макаронній,

харчоконцентратній, зернопереробній галузях промисловості, розроблення нових видів виробів лікувально-профілактичного призначення для екологічно забруднених територій, інтенсифікації технологічного процесу, економії сировинних ресурсів. Обгрунтувала доцільність використання у хлібопеченні ферментних препаратів нового покоління, сухої пшеничної клейковини, глюкозно-фруктозних сиропів, борошна з цільного зерна підвищеної дисперсності, овочевих і фруктових порошків, прискорених технологій приготування тіста із застосуванням двошвидкісного замішування та висококислотних молочнокислих заквасок.

Автор (співавтор) понад 580 наукових праць, у тому числі 6 монографій, 3 підручників, 6 навчальних посібників.

Академік Академії інженерних наук України (1998).

Підготувала 6 докторів і 29 кандидатів технічних наук.

Обрана у 1990 р. членом-кореспондентом УААН Відділення зберігання і переробки сільськогосподарської сировини та якості харчової продукції.

Нагороджена орденами «Знак Пошани» (1986) і орденом княгині Ольги III ступеня (2000); Подякою Кабінету Міністрів України (2005); медалями Ветеран праці» (1985), «До 1500-річчя Києва» (1982); знаками Міністерства науки і освіти України «Відмінник освіти» (2003), «Петро Могила» (2005), « За наукові досягнення» (2010); Почесною відзнакою УААН (2009); Почесними грамотами МОН України, Державного департаменту продовольства, Державного департаменту інтелектуальної власності, Президії Української академії аграрних наук, грамотою комітету з питань аграрної політики та земельних відносин Верховної ради України (2013), Лауреат Державної премії в галузі науки і техніки (2016).

Дробот В.І. була секретарем науково-методичної комісії з харчової технології та інженерії МОН України (1990-2003), заступник голови фахової ради з харчової технології та інженерії МОН України (1997-2000), член експертної ради ВАК України з харчової та легкої промисловості, член дегустаційної комісії Укрхлібпрому, член спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій, член секції з харчової та легкої промисловості Комітету з присудження Державних премій України в галузі науки і техніки; член редакційних колегій журналів «Хранение и переработка зерна», «Хлібопекарська і кондитерська промисловість України», «Зернові продукти і комбікорми», «Зерно і хліб», «Продовольчі ресурси».

Інформацію отримано з кафедри технології хлібопекарських і кондитерських виробів НУХТ.

85 років від дня народження
СЛЮСАРА Івана Тимофійовича

Вчений в галузі меліоративного землеробства, кормовиробництва, луківництва та екології, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Української екологічної академії наук

Народився 4 вересня 1939 р. в с. Мазінках Переяслав-Хмельницького району, Київської області. Після закінчення агрономічного факультету Української сільськогосподарської академії (1966) працював головним агроном колгоспу в с. Усівка Баришівського району Київської області. З 1972 р. і до нині працює в ННЦ «Інститут землеробства НААН»; спочатку заступником директора Панфильської дослідної станції, а з 1996 р. – завідувачем лабораторії землеробства на осушуваних земель та з 2011 р. головним науковим співробітником цього інституту. Наукові дослідження проводить з проблем високопродуктивного та екологічного збалансованого використання осушуваних ґрунтів гумідної зони. Ним розроблені технології вирощування основних сільськогосподарських культур з використанням елементів програмування урожаїв і їх якості стосовно осушуваних ґрунтів і проведена сільськогосподарська оцінка використання обвалованих земель мілководдя водосховищ р. Дніпро; встановлена агротехнічна доцільність проведення дощування неглибоких торфовищ; отримані коефіцієнти використання рослинами поживних речовин з добрив і ґрунту; науково-обґрунтовані норми осушування за фазами росту і розвитку культур; встановлена ефективність застосування мінеральних добрив залежно від вологості ґрунту, додаткового зволоження; вперше для умов осушуваних ґрунтів Лісостепу розроблено біокліматичні коефіцієнти сільськогосподарських культур для розрахунків їх водоспоживання.

Ним отримані оригінальні результати досліджень з вологопереносу ґрунтової води в зону активного шару ґрунту залежно від фізіологічних особливостей сільськогосподарських культур, періоду їх вегетації і погодних умов. Розроблена технологія оструктурювання неглибоких торфовищ підстилаючою породою, яка забезпечує отримання органічної продукції та запобігає надлишковій мінералізації торфу.

В останні роки ним розроблені основні елементи створення біоенергетичних плантацій деревних (верба, тополя) та трав'янистих (міскантус, сорго, сильфій пронизанолистий) на вилучених з обробітку осушуваних землях. На основі зазначених вище розробок професор Слюсар І.Т. разом зі своїми учнями та науковцями даної галузі розробив концепцію ефективного та комплексного використання осушуваних земель та природоохоронну систему землеробства на осушуваних землях і шляхи її впровадження у виробництво.

Слюсар І.Т. є членом редакційних колегій Міжвідомчого тематичного

наукового збірника «Землеробство», «Меліорація і водне господарство» та Збірника наукових праць Національного наукового центру «ІЗ НААН», науковим консультантом розділу «Сільськогосподарські меліорації» Реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України».

І.Т. Слюсар є засновником наукової школи «Землеробство на меліорованих землях і кормовиробництво» та приділяє значну увагу підготовці і атестації наукових кадрів. Під його керівництвом захищено 22 кандидатських і 2 докторські дисертації. Він є членом двох спеціалізованих вчених рад з присудження наукових ступенів доктора і кандидата наук. Ним опубліковано понад 300 наукових праць зокрема 29 монографій та 8 підручників в співавторстві, він має шість патентів на винаходи. Наукову роботу професор І.Т. Слюсар поєднував з викладацькою діяльністю, працюючи (1992–2002) за сумісництвом професором кафедри кормовиробництво та сільськогосподарські меліорації Національного аграрного університету.

За багаторічну плідну наукову діяльність та успішне впровадження наукових розробок у виробництво йому присвоєне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (2009), нагороджено Почесною Грамотою Верховної Ради України (2004), Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2002), Почесними відзнаками МНС України (2000), Почесною відзнакою Ради національної безпеки і оборони України (2012), Почесною відзнакою УААН (2009), Почесними грамотами Президії УААН (1999, 2004), має Почесну відзнаку ННЦ «ІЗ НААН» (2016), Відмінник аграрної науки і освіти ІІ та ІІІ ступеня (2009), «Знак пошани» Міністерства АПУ (2002).

Слюсар І.Т. є лауреатом премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2001) та має Диплом почесного доктора Інституту водних проблем і меліорації НААН (2016). Нагороджений Ювілейною Почесною грамотою Президії НАН України (2018).

Інформацію отримано з ННЦ «Інститут землеробства НААН».

55 років від дня народження
КОСТЮК Людмили Андріївни

Економіст-математик,
кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник

Народилася 13 вересня 1969 року в с. Мліїв Городищенського району Черкаської області

У 1992 році закінчила Українську сільськогосподарську академію нині Національний університет біоресурсів і природокористування, м. Київ, де по 1993 рік працювала молодшим науковим співробітником. З серпня 1993 р. по листопад 1996 р. працювала у Державній податковій інспекції Новоушицького району Хмельницької області на посадах старшого державного податкового інспектора,

головного державного податкового ревізор-інспектора, заступника начальника відділу сектору по ЕККА.

У Мліївському інституті садівництва ім. Л.П. Симиренка УААН (нині Дослідна станція помології ім.Л.П.Симиренка ІС НААН) почала працювати з 1997 року на посаді старшого бухгалтера, а з 1998 р. була переведена на посаду молодшого наукового співробітника науково-організаційного відділу, з 2004 р. - завідувачка сектором економічних досліджень та інформаційного забезпечення, завідувачка лабораторією економічних і маркетингових досліджень та інтелектуальної власності (з 2007 р.), з 2020 року по даний час – вчений секретар Дослідної станції помології ім.Л.П.Симиренка ІС НААН.

Основні напрями наукової діяльності: розробка теоретико-методологічних підходів здійснення комплексної економічної та енергетичної оцінки сортів, типів насаджень та технологій у садівництві; обґрунтування модельних типів насаджень яблуні для садівницьких підприємств зони Лісостепу України, організаційно-економічних засад розвитку садівництва та практичних рекомендацій по вдосконаленню нормативно-правової бази інноваційної діяльності в Україні, виробничої та маркетингової діяльності розсадницьких господарств.

Захистила кандидатську дисертацію за темою «Економічна та енергетична оцінка інтенсивних типів насаджень яблуні в умовах Центрального Лісостепу України».

За час наукової діяльності опубліковано більше 40 праць.

Інформацію надано з Інституту помології імені Л.П.Симиренка НААН

85 років від дня народження
САБЛУКА Василя Трохимовича

Вчений у галузі захисту рослин,
доктор сільськогосподарських наук, професор

Народився 14 вересня 1939 р. в с. Потоки, Жмеринського району, Вінницької області усім'ї селянина.

В 1953 р. закінчив 7 класів Потіцької середньої школи, а в 1957 р. – сільськогосподарський технікум у Вінницькій області. Впродовж 1957–1960 рр. працював в Івано-Франківській області агрономом колгоспу, інструктором і секретарем райкому комсомолу. У 1960 р. був призваний у ряди Радянської армії, в 1963 р. демобілізувався.

У 1963–1968 рр. навчався в Українській сільськогосподарській академії на факультеті захисту рослин; у 1968–1973 рр. – працював начальником районної станції захисту рослин у Чернівецькій області. В 1973 р. переведений на один рік з заочної в очну аспірантуру при УкрНДІ захисту рослин. У 1974–1978 рр. – заступник начальника республіканської станції захисту рослин МСГ України; у

1978– 1982 рр. – завідувач відділу захисту рослин Республіканського дослідного господарства декоративних рослин МЖКГ України.

У 1982 р. за конкурсом обраний завідувачем відділу ентомології, а у 1991 р. – завідувачем відділу фітопатології і ентомології Інституту цукрових буряків (нині Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН), де і працює в даний час.

У 1975 р. в Українській сільськогосподарській академії захистив кандидатську дисертацію на тему «Кукурузный (стеблевой) мотылек в условиях Черновицкой области и меры борьбы с ним», а у 1994 р. в Інституті землеробства НААН – докторську дисертацію на тему

«Особливості росту і продуктивність цукрових буряків при токсикації рослин інсектицидами та розробка технології гарантованого захисту сходів від шкідників». У 1999 р. присвоєно наукове звання професора. Саблук В.Т. є відомим вченим із захисту рослин від шкідників і хвороб. За період роботи в Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН під його керівництвом науково обґрунтовано і впроваджено у виробництво технологію захисту сходів цукрових буряків від фітофагів способом локалізації інсектицидів на насінні і отримані таким чином, токсичних для комах, молодих рослин. Останнє сприяло прискоренню застосування індустріальної технології вирощування культури і значному (у сотні разів порівняно з традиційними способами) скороченню витрат пестицидів для контролю чисельності шкідливих комах, а відтак і покращенню екологічної ситуації на бурякових полях.

Саблук В.Т. є організатором багатьох конференцій, семінарів, симпозіумів, круглих столів тощо з питань захисту цукрових буряків від шкідників і хвороб, серед яких найбільш значущими у вирішенні даної проблеми в Україні були україно-американська, україно- японська, україно-італійська, україно-канадська, україно-астрійська міжнародні науково практичні конференції де він був основним доповідачем. Крім того, він систематично виступає з лекціями у різних областях України, є членом редакційних колегій науково- виробничих журналів «Цукрові буряки» та «Біоенергетика», є членом двох спеціалізованих вчених рад – при Інституті біоенергетичних культу і цукрових буряків та Національному університеті біоресурсів та природокористування.

Опублікував 366 наукових праць, одержав 35 патентів на винахід та 5 ДСТУ. Під його керівництвом захищено 23 кандидатські дисертації.

Саблуку В.Т присуджено почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства», нагороджений почесними грамотами Президії Національної академії аграрних наук України, Міністерства аграрної політики і продовольства та інституту.

Інформацію отримано з Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН.

50 років від дня народження
МЕЛЬНИЧУКА Федора Степановича

Вчений в галузі екології і захисту рослин,
доктор сільськогосподарських наук,
головний науковий співробітник

Народився 27 серпня 1974 р. Вищу освіту здобув у Національному університеті біоресурсів і природокористування України у 1998 році. Кандидатську роботу виконував у 1999-2001 р. р. в аспірантурі Інституту захисту рослин УААН, де працював до 2007 року завідувачем відділу державних випробувань та технологій застосування пестицидів.

У 2002 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Основні хвороби цибулі та обґрунтування заходів захисту від них в умовах Лісостепу України» у Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

З 2009 року і дотепер його робота тісно пов'язана з Інститутом водних проблем і меліорації НААН України.

З 2017 по 2021 рік працював директором ДП Центральна лабораторія якості води та грунтів.

Докторську дисертацію на тему «Наукові основи регуляції ентомокомплексів в зрошуваних агроценозах» захистив у Дніпровському державному аграрно-економічному університеті у 2021 році.

Займається вивченням комплексів шкідників та фітопатогенів основних сільськогосподарських культур, ефективністю заходів захисту рослин, визначає токсичність пестицидів на нецільові об'єкти екосистеми. Досліджує зміни, що відбуваються у комплексах наземних та грунтових шкідників кукурудзи, пшениці озимої та фітопатоценозу соняшнику за умов зрошення.

Розробив системи захисту основних сільськогосподарських культур від комплексу шкідників і хвороб в умовах різних типів зрошення. Дослідив вплив зрошення на формування ентомокомплексів та фітопатоценозів основних сільськогосподарських культур, провів дослідження токсичної дії пестицидів, встановив ефективність різних способів застосування інсектицидів та фунгіцидів в системах зрошення.

Довів, що застосування інсектицидів через систему краплинного зрошування є перспективним напрямком у захисті рослин і може успішно використовуватись для захисту кукурудзи, сої, пшениці озимої, томатів, картоплі, капусти від комплексу фітофагів.

Підготував одного кандидата наук, приймає активну участь у підготовці наукових кадрів та є науковим керівником аспірантів та докторантів, має досвід викладацької роботи

Є автором більше 100 друкованих праць, опублікованих у вітчизняних та зарубіжних виданнях категорії Scopus і WoS, е т. ч. 3 монографій та 1 патент.

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

ЖОВТЕНЬ

70 років від дня народження

ЧЕРЕНКОВА Анатолія Васильовича

Вчений у галузі кормовиробництва, докторсільськогосподарських наук, професор, академік НААН

Народився 1 жовтня 1954 р.

У 1977 р. вступив до Курського сільськогосподарського інституту на денне відділення агрономічного факультету. Закінчив його у 1982 р. з відзнакою і одержав кваліфікацію ученого агронома, після чого працював головним агрономом колгоспу.

Упродовж 1994–2001 рр. – директор Ерастівської дослідної станції Інституту зернового господарства УААН.

З 2001 р. до 2008 р. – заступник директора Інституту зернового господарства УААН з наукової роботи, заступник директора регіонального Центру наукового забезпечення АПКДніпропетровської області. В 2008–2010 рр. – завідувач відділу технології вирощування озимих зернових культур Інституту зернового господарства УААН.

З 2011 р. і донині – директор ДУ Інститут зернових культур НААН України.

У 1985 р. у спеціалізованій вченій раді Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту захистив кандидатську дисертацію, згодом отримав вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності 06.01.09 – рослинництво.

Докторську дисертацію на тему «Наукове обґрунтування адаптивної технології вирощування люцерни на корм та насіння уПівнічному Степу України» захистив у 1999 р. теж зі спеціальності

06.01.09 – рослинництво. Цього ж року був обраний членом- кореспондентом Української академії аграрних наук, відділення рослинництва.

У червні 2007 р. рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки йому присвоєно вчене звання професора за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво.

У 2014 р. згідно рішення Конкурсної комісії та рішення Президії Національної академії аграрних наук України в складі наукового колективу А.В. Черенкову було присуджено Премію НААН України

«За видатні досягнення в аграрній науці» за роботу: «Кукуруза: биотехнологические и селекционные аспекты гаплоидии».

У 2016 р. був обраний академіком Національної академії аграрнихнаук України, відділення рослинництва.

Черенков А.В. має потужну наукову школу. Під його пильним науковим керівництвом та мудрим консультуванням захищено 17 дисертацій, з яких: 16 – на здобуття наукового ступеня кандидата та одна – доктора сільськогосподарських

наук, за спеціальністю 06.01.09 –рослинництво.

Всі наукові кадри, які виховав А. В. Черенков, наразі працюють в інституті та мережі НААН.

Він є одним із головних координаторів фундаментальних та прикладних наукових досліджень із зерновими культурами в Україні.

Від моменту створення й донині А.В. Черенков є одним з найавторитетніших членів спеціалізованої вченої ради Д 08.353.01,яка функціонує при ДУ Інститут зернових культур, беручи активну участь у експертизі робіт, розгляді та прийнятті рішень щодо присудження здобувачам наукових ступенів кандидата та доктора сільськогосподарських наук зі спеціальностей 06.01.05 – селекція інасінництво та 06.01.09 – рослинництво.

Черенков А.В. має понад 350 наукових публікацій, у тому числі 6 монографій та 3 наукових видання в книгах, більше 130 наукових праць у провідних фахових та іноземних виданнях, має 4 авторських свідоцтва та 5 патентів.

Інформацію отримано з ДУ Інститут зернових культур НААН.

65 років від дня народження
КУЦАНА Олександра Тихоновича

Вчений у галузі ветеринарної медицини,доктор ветеринарних наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 12 жовтня 1959 р. у с. Вірля Баранівського районуЖитомирської області.

У 1981 р. з відзнакою закінчивветеринарний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту ім. П.Л. Погребняка за фахом ветеринарний лікар.

Трудову діяльність розпочав у 1981 р. головним ветеринарним лікарем колгоспу. У 1983–1984 рр. – завідувач дільничною ветеринарною лікарнею, асистент кафедри терапії і клінічної діагностики Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Протягом 1984–1987 рр. – аспірант Українського науково-дослідного інституту експериментальної і клінічної ветеринарної медицини; 1988–1990 рр. – молодший науковий співробітник; 1990–1992 рр. – науковийспівробітник цього закладу.

Упродовж 1992–1994 рр. – старший науковий співробітник, 1994–1997 рр. – завідувач сектору, 1997–2002 рр. – провідний науковий співробітник, 2002–2005 рр. – завідувач лабораторії токсикологічного моніторингу. роботи ІЕКВМ УААН. Зараз – завідувач відділу токсикології, безпеки та якості сільськогосподарської продукції ННЦ «ІЕКВМ» НААН.

У 1988 р. у Грузинському зоотехнічно-ветеринарному учбово- дослідному інституті захистив кандидатську дисертацію на тему

«Резорбтивно-токсичні властивості трефлану» за спеціальністю ветеринарна фармакологія і токсикологія.

У 2005 р. в Інституті експериментальної і клінічної ветеринарної медицини захистив докторську дисертацію на тему:

«Експериментально-теоретичне обґрунтування та розробка токсико-гігієнічних регламентів піретроїдних пестицидів і їх комбінацій з фосфорорганічними сполуками в кормах для тварин» за спеціальністю ветеринарна фармакологія і токсикологія.

Вчене звання професора зі спеціальності ветеринарна фармакологія і токсикологія присвоєно в 2009 р.

Основні напрями досліджень О.Т. Куцана пов'язані з ветеринарною фармакологією і токсикологією, екологією, якістю і безпекою кормів та продуктів тваринного походження. Ним уперше розроблено МДР двокомпонентних пестицидів у кормах, вивчено гостру і хронічну токсичність, особливості їхньої кумуляції та побічної дії. Удосконалено низку методик щодо визначення залишкових кількостей пестицидів у продуктах тваринництва з метою контролю за їхньою безпечністю.

У 1988–1997 рр. брав активну участь у розробці наукової тематики з імунорадіотоксикології тварин, яка була основним розділом Державної наукової програми з ліквідації наслідків катастрофи на ЧАЕС

Був керівником підпрограми 2 «Науково-методичне забезпечення систем моніторингу, методів контролю і ветеринарно-санітарних заходів щодо якості та безпеки продукції тваринництва», яка входила до складу програми наукових досліджень Національної академії аграрних наук України на 2011–2015 рр. № 32 «Наукове забезпечення епізоотичного благополуччя, біологічної безпеки, здоров'я тварин і ветеринарно-санітарної якості продукції тваринництва» («Біологічна безпека і здоров'я тварин»).

Підготував 1 доктора та 4 кандидатів наук.

Обраний у 2007 р. членом-кореспондентом УААН Відділення ветеринарної медицини.

Опублікував 306 наукових праць, 5 монографій, отримав 43 авторських свідоцтв та патентів, 52 науково-методичні праці затверджено як методичні вказівки для використання в практичних умовах та під час навчання студентів і лікарів ветеринарної медицини токсикологів.

За вагомі внески у розробку теорії і практики боротьби з токсикозами сільськогосподарських тварин, багаторічну наукову працю та плідну громадську роботу О.Т. Куцан нагороджувався грамотами Державного комітету ветеринарної медицини України (2002, 2008), Почесною грамотою Міністерства аграрної політики України (2007), Почесною грамотою УААН (2008), знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» ІІІ ступеня (2008), відзнакою Державного комітету ветеринарної медицини України «За заслуги в розвитку ветеринарної медицини України» (2009), Почесною відзнакою УААН (2009), грамотою Державного департаменту інтелектуальної власності МОН України із врученням нагрудного

знака «Творець» (2010), Почесною Грамотою Верховної Ради України (2012), Почесною Грамотою Харківської обласної державної адміністрації (2013), медаллю Народна шана Українським науковцям 1918–2018 рр. «Золота фортуна».

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід. / НААН ; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М. Титарчук, С.В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С. 558–560.

60 років від дня народження
КІЩА́К Олена Анатоліївна

Вчена в галузі садівництва,
доктор сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН

Народилася 13 жовтня 1964 р. в с. Тимірязєвка Сарикольського району Костанайської області (Казахстан).

У 1986 р. з відзнакою закінчила плодоовочевий факультет Уманського сільськогосподарського інституту (нині – Уманський національний університет садівництва).

Після його закінчення безперервно працює в Інституті садівництва Національної академії аграрних наук (далі – ІС НААН), починаючи з техніка лабораторії кісточкових культур (1988 р.). З 1992 по 1995 рр. навчалася в аспірантурі ІС НААН. З 1995 р. працювала на посаді молодшого наукового, наукового, а з 1999 р. – старшого наукового співробітника лабораторії агротехніки. З 2002 р. – завідуюча селекційно-технологічним відділом кісточкових порід, з 2007 – завідуюча лабораторією, з 2014 р. – завідуюча відділом технології вирощування плодових і ягідних культур, а з 2017 р. – завідуюча селекційно-технологічним відділом ІС НААН.

У 1996 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Продуктивність черешні залежно від типу насаджень в умовах північного Лісостепу України» (м. Київ), у 2014 р. – докторську дисертацію на тему «Наукові основи промислової культури черешні в Лісостепу України» (м. Київ).

У 2002 р. отримала атестат старшого наукового співробітника.

У 2020 р. на Загальних зборах НААН О. А. Кіщак обрано членом-кореспондентом НААН (Відділення рослинництва).

З 2014 по 2021 роки була головою спеціалізованої вченої ради Д 27.375.01 в ІС НААН з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.07 «Плодівництво». З 2022 р. – заступник голови спеціалізованої вченої ради Д 27.375.01 в ІС НААН з присудження наукового ступеня доктора наук за спеціальностями 03.00.16 «Екологія» та 06.01.07 «Плодівництво», а також

член спеціалізованої вченої ради Д 74.844.01 в Уманському національному університеті садівництва з присудження наукового ступеня доктора наук за спеціальностями 06.01.07 «Плодівництво» та 06.01.15 «Первинна переробка продуктів рослинництва». Член технічного комітету стандартизації (ТК 179) «Продукція садів, виноградників і виноробна продукція». Член редакційної колегії Міжвідомчого тематичного наукового збірника «Садівництво».

Коло наукових інтересів О. А. Кіщак охоплює розробку технологій вирощування кісточкових плодових порід. Основна увага в її дослідженнях приділяється вирощуванню екологічно безпечної продукції, що дозволяє забезпечити високий рівень споживання високоякісних плодів вітчизняного виробництва. У співпраці з селекціонерами наукових установ системи ІС НААН нею виведено адаптовані високоврожайні з високими товарними і смаковими якостями сорти черешні – Любава (патент № 07313 від 11.01.2007) і Отрада (патент № 120314 від 15.05.2012), вишні – Ксенія (патент № 120321 від 15.05.2012) та абрикоса – Сяйво (патент № 190011 від 12.04.2019). Зазначені сорти у 2007, 2012 та 2019 рр. занесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні для зон Степу, Лісостепу і Полісся. За наслідками багаторічних досліджень з добору підщеп для створення інтенсивних насаджень черешні нею виділено і запатентовано високопродуктивну вітчизняну напівкарликову підщепу для черешні Студениківську (патент № 120421 від 22.11.2012), яку в 2013 р. внесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні для зон Степу, Лісостепу і Полісся.

Нею вперше обґрунтовано доцільність ведення промислової культури черешні в Лісостепу України. З цією метою вона розробила і запропонувала для широкого використання у виробництві нові типи інтенсивних насаджень черешні на слаборослих клонових і насіннєвих підщепах (Студениківська, Альфа, ВСЛ-2 та Гізела 5) з щільністю розміщення 889-1111 дер/га, які забезпечують стабільне отримання високих урожаїв з низькими затратами праці на її вирощування. Нею також вперше для зони Лісостепу сформовано промисловий сортимент великоплідних сортів черешні вітчизняної селекції та доведено доцільність їх вирощування в насадженнях на середньорослих підщепах ВСЛ-2 та Гізела 6 з метою отримання плодів високої товарної якості, які відповідають вимогам глобальних торговельних мереж. Крім цього, для широкого використання у виробництві Кіщак О.А. запропоновано нові конкурентоспроможні типи інтенсивних насаджень абрикоса та вишні на слаборослих клонових підщепах. Розробки науковця широко впроваджуються в садівничих господарствах різних областей України.

Під її керівництвом захищено дві дисертації (кандидатську та на здобуття ступеня доктора філософії). На даний час здійснює наукове керівництво трьох здобувачів ступеня доктора філософії.

Вона є автором понад 150 публікацій у вітчизняних і зарубіжних наукових фахових виданнях, в т.ч. чотирьох монографій та десяти патентів України на сорти рослин, винаходи та корисні моделі.

Нагороди та відзнаки: Почесна грамота Президії УААН (2005 р.), Почесна грамота Президії НААН (2014 р.), Орден святої рівноапостольної княгині Ольги (2017 р.), Відзнака Національної академії наук України «Народна шана українським науковцям 1918-2018» (2019 р.), Цінний подарунок Голови Верховної Ради України (2021 р.), Пам`ятна ювілейна медаль «100 років Національній академії аграрних наук України» (2023 р.).

Інформацію надано з Інституту садівництва НААН

70 років від дня народження
УЛЬЯНЧЕНКА Олександра Вікторовича

Вчений в галузі аграрної економіки,
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН

Народився 15 жовтня 1954 року. У 1977 році з відзнакою закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва, здобувши кваліфікацію «Економіст-організатор сільськогосподарського виробництва».

З березня 1977 р. працював у Харківському сільськогосподарському інституті ім. В.В. Докучаєва на посадах молодшого наукового співробітника (1977 р.), старшого наукового співробітника (1977–1979 рр.), асистента кафедри організації сільськогосподарського виробництва (1979–1980 рр.). З березня 1980 р. до квітня 1983 р. навчався в очній аспірантурі Всесоюзного науково-дослідного інституту економіки сільського господарства під керівництвом видатного вченого, доктора економічних наук, професора, академіка І.Г. Ушачова.

З червня 1983 р. до серпня 2012 р. працював у Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва: асистентом, старшим викладачем, доцентом, завідувачем кафедри економічної кібернетики, помічником проректора, проректором з виховної роботи та комп'ютерних технологій, деканом економічного факультету, завідувачем кафедри виробничого менеджменту та агробізнесу. Із серпня 2012 р. – завідувач відділу економіки та стратегії розвитку виробництва продукції тваринництва Інституту тваринництва НААН України, завідувач кафедри виробничого менеджменту та агробізнесу ХНАУ ім. В.В. Докучаєва (за сумісництвом).

У 2017 р. О.В. Ульянченка обрано ректором Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

У 1983 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, у 1986 р. отримав учене звання доцента. у 2013 р. – учене звання професора. У квітні 2008 р. захистив дисертацію на тему «Управління ресурсним потенціалом в аграрному секторі» й отримав науковий ступінь доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Під керівництвом О.В. Ульянченка і за його особистою участю розроблено концепцію управління ресурсним потенціалом в аграрному секторі. Автор 255 праць, серед яких 21 монографія; 177 статей у наукових фахових виданнях України та інших держав (з них 3 статті у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science); 70 навчально-методичних видань (з них 4 підручники з грифами відповідних Міністерств та 12 навчальних посібників).

У доробку Ульянченка О.В. створення наукової школи з проблем розробки механізму підвищення ефективності управління агроресурсами в умовах реформування відносин власності та форм господарювання; підготовка понад 150 спеціалістів і магістрів, 37 кандидатів та 14 докторів економічних наук. Протягом 22 останніх років був членом спецради К 64.803.01 за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Із 2017 р. є головою спеціалізованої вченої ради ХНАУ ім. В.В. Докучаєва за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, членом спеціалізованої вченої ради Д.08.804.01 Дніпровського державного аграрно-економічного університету.

Є координатором довгострокових договорів про співробітництво із закладами вищої освіти й організаціями-партнерами країн світу, у т. ч. Європейського Союзу. Є членом редакційної колегії наукового журналу «European Science» (ЄС, Словаччина), «Agricultural and Resource Economics», збірника наукових праць «Вісник ХНАУ (серія “Економічні науки”).

Нагороджений медаллю «За трудовое отличие» (1976 р.) за участь у роботі студентських будівельних загонів зі спорудження корпусів університету і навчального містечка; знаками Міністерства аграрної політики та продовольства України «Відмінник аграрної освіти та науки» ІІІ ступеня (2001 р.), ІІ ступеня (2004 р.), І ступеня (2006 р.); трудовою відзнакою «Знак Пошани» (2009 р.) за вагомі досягнення в науковій, навчально-методичній та громадській роботі; орденом Міжнародної організації захисту прав і свобод громадян «Світ» «Зірка Пошани» (2014 р.); медаллю «За відданість справі» громадської організації «Всеукраїнське об'єднання громадян “Країна”».

Член-кореспондент Національної академії аграрних наук України. Академік Академії економічних наук України. Почесний доктор Національного наукового центру «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» та Інституту агроекології і природокористування НААН. У травні 2019 р. обрано

дійсним членом Вірменської академії природничих наук. Почесний професор Європейського інституту безперервної освіти (Словаччина).

У 2019 р. нагороджений Почесною грамотою Президії НААН, почесною відзнакою «Заслужений захисник природи» Всеукраїнської громадської організації «Асоціація агроекологів України».

Східного Міжрегіонального наукового центру НААН України та головою Відокремленого підрозділу Громадської організації «Всеукраїнський конгрес вчених економістів-аграрників» Східного регіону.

Літ.: Національна академія аграрних наук України. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 : біогр. довід./ НААН; уклад.: В. А. Вергунов, Л.М. Титарчук, С.В. Нижник, Х. М. Піпан, Л.І. Лямець ; відп. за випуск В. А. Вергунов. – 3-тє вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – С. 719–720.

85 років від дня народження РАТИЧА Іринея Борисовича

Вчений в галузі біології,
доктор сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН

Народився 15 жовтня 1939 р. в с. Оріхівець Підволочиського району Тернопільської області.

З 1956 до 1959 року навчався у Львівському зооветеринарному технікумі. Після його закінчення розпочав трудову діяльність на посаді старшого лаборанта відділу біохімії с.-г. тварин Інституту землеробства і тваринництва західних районів України УРСР.

У 1966 році закінчив ветеринарний факультет Львівського зооветеринарного інституту (тепер Національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Ґжицького).

З 1967 до 1994 рр. працював на посаді молодшого, старшого та провідного наукового співробітника Українського науково-дослідного інституту фізіології і біохімії с.-г. тварин (тепер Інститут біології тварин НААН).

З 1994 до 1997 рр. – заступник директора з наукової роботи Інституту фізіології і біохімії с.-г. тварин НААН та Інституту землеробства і біології тварин НААН.

З 1994 до 1998 рр. – член експертної ради Вищої атестаційної комісії України.

З 1998 до 2001 рр. – директор Інституту землеробства і біології тварин НААН та Інституту біології тварин НААН (м. Львів).

З 2001 року – головний науковий співробітник лабораторії фізіології, біохімії та живлення птиці Інституту біології тварин НААН.

З 2020 року – радник дирекції Інституту біології тварин НААН.

У 1971 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Дослідження показників білкового обміну в крові і шкірі телят за ультрафіолетового опромінювання». З 1982 р. присвоєне вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності

«біохімія». Узагальнив результати багаторічних досліджень у монографії «Біологічна роль сірки і метаболізм сульфату у птиці». На підставі захисту в Інституті фізіології і біохімії с.-г. тварин НААН викладених у монографії матеріалів, ВАК України в 1994 р. присвоїв йому науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю «біохімія».

У 1999 році обраний членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України.

Основні напрями наукової роботи стосувалися досліджень, пов'язаних з дією штучних джерел ультрафіолетового опромінювання на організм сільськогосподарських тварин. Одним з пріоритетних напрямів у з'ясуванні механізму дії ультрафіолетового опромінювання було вивчення змін ферментних систем та фізико-хімічних властивостей білків шкіри. Доведено, що за ультрафіолетового опромінення тварин відбувається фотоліз розчинних білків шкіри з утворенням біологічно активних сполук, внаслідок чого виникають біологічні ефекти, які впливають на продуктивність тварин. Надалі дослідження проводилися на птиці і були спрямовані на вивчення обмінних процесів та продуктивності у зв'язку з протеїновим, амінокислотним і мінеральним живленням, а також на розроблення рецептури чисторослинних комбікормів та нових мінеральних преміксів.

За комплексного вивчення біохімічних механізмів дії екзогенного сульфату на організм птиці з урахуванням кількості протеїну, сірковмісних амінокислот і загальної сірки в раціоні, шляхом застосування методів радіології, біохімії, фізіології та живлення, вперше встановлено можливість використання сірки мінеральних сполук для синтезу цистину в їх організмі, специфічну роль різних органів у метаболізмі органічних і мінеральних сірковмісних сполук, розроблено теоретичні основи і практичні рекомендації з використання сульфату натрію в годівлі птиці різного віку, виду і напряму продуктивності.

Встановлено фізіолого-біохімічні механізми дії комплексного препарату рослинного походження на метаболічні процеси в організмі птиці, продуктивність і якість продукції. З позицій фізіології, біохімії та живлення доведено ефективність застосування фітопрепарату замість кормових антибіотиків. Визначено оптимальні дози препарату та запропоновано схеми його використання.

За результатами досліджень І. Б. Ратич опублікував 400 наукових праць, у тому числі три монографії, два посібники та 17 авторських свідоцтв і патентів. Під його керівництвом захищена одна докторська та 6 кандидатських дисертацій.

І. Б. Ратич є лауреатом премії імені С.З. Ґжицького. Науково-методична праця Іринея Борисовича була високо оцінена і йому було присуджено низку нагород України а також Республіки Польща: Почесна відзнака Української академії аграрних наук, 2006 р.; Почесна відзнака Аграрного університету імені Коллонтая (м. Краків, Республіка Польща) за досягнення у розвитку науки, 2008 р.; Лауреат премії імені С.З. Ґжицького, 2008 р.; Трудова відзнака «Знак пошани» Міністерства

аграрної політики України, 2009 р.; Грамота Верховної Ради України, 2014 р.; Почесна грамота Кабінету Міністрів України, 2014 р.; Нагорода Міжнародної Академії Рейтингових Технологій «Золота Фортуна», 2016 р.; Лауреат Державної премії в галузі науки і техніки 2019 р. Грамоти Національної академії аграрних наук України та обласного управління сільським господарством Львівщини.

І. Б. Ратич є членом Українського біохімічного товариства, Українського фізіологічного товариства, Наукового товариства ім. Т Г. Шевченка, Міжнародної асоціації птахарів.

Інформацію надано з Інституту біології тварин НААН

ЛИСТОПАД

60 років від дня народження
ТАРАРІКА Юрія Олександровича

Вчений у галузі агроекології,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік НААН

Народився 9 листопада 1964 р.

Вищу освіту здобув у Національному університеті біоресурсів і природокористування України.

Трудову діяльність розпочав у 1986 р. головним агрономом у колгоспі «Нове життя» Галицького району Полтавської області. З 1992 р. науковий співробітник в Інституті землеробства УААН. У 1994-2004 рр. - працював в Інституті агроекології та біотехнології УААН, де пройшов шлях від старшого наукового співробітника до завідувача відділу агроекології. З 2004 р. - завідувач відділу агроресурсів Інституту водних проблем і меліорації.

У 1992 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Біоенергетична ефективність різних технологій вирощування зернових культур з урахуванням їх впливу на родючість ґрунту» в Українському НДІ землеробства.

Докторську дисертацію на тему «Наукові основи формування моделей сталого розвитку агроекосистеми в Лісостепу та Поліссі України» захистив в Інституті агроекології та біотехнології у 2003 р.

Розробив наукові і практичні основи формування сталих агроекосистем; опрацьовано теоретичні і методичні засади еколого- енергетичної оцінки агротехнологій різного рівня інтенсифікації і біологізації; розроблено методику створення моделей сталого розвитку енергозберігаючих агроекосистем; сформульовано науково-методичні положення щодо формування конкурентоспроможного стосовно до сучасних соціально-економічних умов сільськогосподарського виробництва шляхом біологізації агротехнологій, ресурсо- та енергозбереження.

Опрацьовано нові підходи щодо використання результатів стаціонарних дослідів, як базової основи оцінки агроресурсного потенціалу

сільськогосподарських територій, прогнозування розвитку агроекосистем, що дає змогу приймати обґрунтовані рішення на різних рівнях управління.

Розробив низку маловитратних технологій підвищення врожайності основних сільськогосподарських культур на основі комплексного застосування бактеріальних препаратів, біологічно активних речовин та рідких полімінеральних добрив.

Підготував 6 кандидатів та 1 доктора наук, приймає активну участь у підготовці наукових кадрів та науковий керівник аспірантів та докторантів, має досвід викладацької роботи

Є автором понад 250 друкованих праць, опублікованих у вітчизняних та зарубіжних виданнях, в т. ч. 12 монографій, 4 концепцій, 14 патентів та 1 стандарту України.

Обрано членом-кореспондентом НААН у 2007 році, дійсним членом (академіком) НААН у 2020 році.

Нагороджений почесною відзнакою НААН, знаком «Відмінник аграрної освіти та науки» МАП, лауреат премії НААН «За видатні досягнення в аграрній науці» за цикл робіт «Оцінка та раціональне використання агроресурсного потенціалу України».

Інформацію надано Інститутом водних проблем і меліорації НААН

65 років від дня народження
ВОЙТЕНКО Світлани Леонідівни

Вчена у галузі розведення та селекції сільськогосподарських тварин, доктор сільськогосподарських наук

Народилася 12 листопада 1959 року в місті Полтава. Свій шлях в науку розпочала у 1977 році з посади лаборанта в Інституті свинарства УААН. У 1985-1990 роках без відриву від виробництва закінчила зооінженерний факультет Полтавського сільськогосподарського інституту за спеціальністю зоотехнія. Упродовж 1990-1993 років навчалася в аспірантурі цього ж наукового закладу. Науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.02.01 – селекція, розведення та відтворення сільськогосподарських тварин присвоєно у 1994 році після захисту дисертаційної роботи на тему «Селекційно-генетична характеристика свиней миргородської породи та використання їх в поєднанні з кнурами батьківської форми». Впродовж 1994-2009 років працювала в Інституті свинарства на посадах молодшого, старшого та провідного наукового співробітника, приділяючи основну увагу розширенню мережі племінних господарств та генеалогічної структури свиней миргородської породи, збереженню біорізноманіття вітчизняних порід сільськогосподарських тварин. У 2001 році

присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

Упродовж 2006–2010 років Світлана Леонідівна працює на посадах провідного, головного наукового співробітника лабораторії генофонду порід та завідувача сектору генетичних ресурсів у свинарстві Інституту розведення і генетики тварин УААН. У 2008 році захистила дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук на тему «Методи удосконалення свиней миргородської породи та збереження її генофонду».

За час наукової діяльності Войтенко С. Л. розроблено Державні стандарти України, інструкції, програми, рекомендації щодо селекційно-племінної роботи у свинарстві, плани селекційно-племінної роботи зі стадами свиней та молочних порід великої рогатої худоби, каталог генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин України, діяла Рада локальних порід свиней України.

З лютого 2010 року Світлана Леонідівна розпочинає педагогічну діяльність на посаді завідувачки кафедри розведення і генетики сільськогосподарських тварин Полтавської державної аграрної академії. На даному етапі пріоритетними напрямками діяльності стає підготовка здобувачів І-ІІІ рівнів вищої освіти та наукові дослідження за питаннями підвищення продуктивності великої рогатої худоби і свиней в господарствах Полтавської області. За час роботи в закладі вищої освіти опубліковані навчальні посібники «Технологія продукції молочного і м'ясного скотарства, свинарства та птахівництва», «Сучасні технології у свинарстві та птахівництві», «Генетика», навчально-методичні посібники «Розведення сільськогосподарських тварин», «Біотехнологія в тваринництві та промисловості», «Генетика з основами розведення та відтворення сільськогосподарських тварин», «Практикум з селекції сільськогосподарських тварин» та інші.

У 2013 році Світлані Леонідівні присвоєно вчене звання професора зі спеціальності 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

З вересня 2019 року С. Л. Войтенко повертається до наукової роботи на посаду головного наукового співробітника лабораторії Банку генетичних ресурсів тварин Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН. У січні 2021 року переведена на посаду завідувачки відділу інтелектуальної власності, маркетингу інновацій та аспірантури. Крім освітньої діяльності з підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, Світлана Леонідівна виконує наукові дослідження за ПНД НААН України 31 «Генетичне поліпшення сільськогосподарських тварин, їх відтворення та збереження біорозмаїття», безпосередньо є керівником завдання щодо обґрунтування методів розведення та обліку показників продуктивності худоби айрширської породи в умовах сучасної

технології виробництва молока, а також виконавцем двох наукових завдань відділу генетичних ресурсів тварин.

Опублікувала близько 300 наукових праць, в тому числі книги: „Миргородська порода свиней: шляхи створення та сучасний стан", „Державна книга племінних тварин локальних порід свиней (миргородська, велика чорна)" (І і ІІ тт.), «Селекційні досягнення у тваринництві України та видатні учені кінця ХХ початку ХХІ сторіччя», тощо. Активно займається винахідницькою діяльністю, має 12 патентів України на корисну модель, які стосуються способів використання свиней миргородської породи за різних методів розведення, здійснення цито- та генетичних методів контролювання селекційної ситуації у свинарстві, одержання екологічно чистої продукції, оцінювання ситуації в генофондних стадах свиней, способу відбору та кріоконсервації сперми кнурів тощо, а також 5 авторських свідоцтва на наукові твори.

Підготувала 7 кандидатів сільськогосподарських наук. Член спеціалізованої вченої ради по захисту докторських та кандидатських дисертацій ІРГТ імені М.В. Зубця, член редколегії збірника «Розведення і генетика тварин», член Державної атестаційної комісії Мінагрополітики по присвоєнню суб'єктам племінної справи у тваринництві відповідного статусу. Має почесні грамоти Української та Національної академії аграрних наук, Міністерства аграрної політики України, Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА, Полтавської державної аграрної академії.

65 років від дня народження
ПОЛУПАНА Юрія Павловича

Вчений у галузі селекції та генетики у тваринництві, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН

Народився 29 листопада 1959 р. у с. Донецький м. Кіровська Луганської області у шахтарській родині. У 1981 р. закінчив із відзнакою зооінженерний факультет Української сільськогосподарської академії і був направлений на роботу в Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби(нині Інститут розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН). Тут пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до директора Інституту.

Кандидатську дисертацію «Особливості росту, розвитку і формування відтворної здатності бугаїв чорно-рябої породи та її помісей з голштинською» захистив в Українській сільськогосподарській академії 1992 року. Вчене звання старшого наукового співробітника присвоєно 1994 року.

У 2013 р. в Інституті розведення і генетики тварин захистив докторську дисертацію на тему «Селекційні та онтогенетичні особливості формування господарськи корисних ознак молочної худоби».

У 2015 р. присвоєно вчене звання професора зі спеціальності 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

У 2016 р. обрано членом-кореспондентом Національної академії аграрних наук України.

Основним напрямом досліджень ученого є селекційне вдосконалення молочної худоби за використання методів популяційної генетики та відтворного схрещування. Він є одним із провідних авторів української червоної молочної породи, голштинізованого і жирномолочного внутрішньопорідних, чотирьох зональних заводських її типів, південного внутрішньопорідного і двох зональних заводських типів української чорно-рябої молочної породи, низки ліній, споріднених груп і заводських родин. Ряд наукових праць присвятив розробці теоретичних і практичних засад породотворення, прогнозування молочної продуктивності та спермопродуктивності, дослідженню онтогенетичних закономірностей формування господарськи корисних ознак, оцінці конституції молочної худоби. Ним вивчено теплостійкість і адаптаційну здатність помісної худоби в умовах спекотного клімату півдня України. Значну увагу приділяє питанням оцінки бугаїв за продуктивністю дочок, повторюваності, успадковуваності та співвідносної мінливості племінної цінності. Теоретично обґрунтував та практично апробував оригінальні методи оцінки фенотипової консолідації генеалогічних груп тварин, препотентності плідників. Низку наукових праць присвятив дослідженню питань генетичних основ селекції молочної худоби.

Коло наукових інтересів ученого включає також обґрунтування використання інструментального і окомірного методів оцінки екстер'єру тварин, його онтогенетичних і популяційно- генетичних закономірностей формування і співвідносної мінливості з основними господарськи корисними ознаками. Ним розроблено методи використання програмованих мікрокалькуляторів та ПК для оцінки селекційно-генетичної ситуації у стадах, методів біометрії та математичної статистики у селекції тварин. Значну увагу приділено розробці методів оцінки та подовженню тривалості господарського використання і підвищенню ефективності довічного використання корів, економічних методів оцінки та підвищенню рентабельності молочного скотарства.

Ю.П. Полупан є автором більше 565 наукових праць, серед яких авторське свідоцтво на винахід, 5 патентів, 3 раціоналізаторських пропозиції, 506 публікацій, 12 монографій, 2 програми збереження генофонду порід, 44 публікації за кордоном, 37 планів племінної роботи і програм створення високопродуктивних стад в окремих господарствах.

Наукова праця вченого відзначена премією Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці» (2008), трудовою відзнакою

Міністерства аграрної політики України «Знак пошани» (2009), грамотою Президії НААН (2010), Почесною відзнакою НААН (2012), медаллю «100 років НААН» (2019) та «Народна шана українським науковцям 1918-2018» (2019).

Бере участь у підготовці наукових кадрів. Під його керівництвом захищено 5 дисертаціїйна здобуття наукового ступеня кандидата наук, проходять навчання ще кілька аспірантів.

Інформацію отримано з Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН.

ГРУДЕНЬ

65 років від дня народження

ГУНЧАК Алли Володимирівни

Вчена у галузі птахівництва зі спеціальності «біохімія»,
доктор сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник,

Народилася 10 грудня 1959 року в м. Нововолинськ Волинської обл.

У 1984 році закінчила Львівський ордена Трудового Червоного Прапора зооветеринарний інститут (тепер Національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Ґжицького) за спеціальністю «Ветеринарія».

У 1984-1987 рр. — ветлікар-серолог Володимир-Волинської районної ветеринарної лабораторії Волинської обл.

1988-1991 рр. — аспірант Українського науково-дослідного Інституту фізіології і біохімії сільськогосподарських тварин (тепер Інститут біології тварин НААН).

1991-1996 рр. — провідний ветлікар лабораторії вітамінів.

1997-1999 рр. — науковий співробітник.

2000-2005 рр. — старший науковий співробітник.

З 2005 р. і дотепер — завідувач лабораторії фізіології, біохімії та живлення птиці.

У 1992 році в Інституті біології тварин НААН захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Вплив аерозольної вакцинації на імунологічні показники та вітамінне забезпечення курчат у поствакцинальний період», а у 2013 році – докторську на тему: «Метаболічні показники та продуктивність птиці за дії біогенних добавок». У 2002 році А.В. Гунчак присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника.

Основні напрями наукових досліджень А.В. Гунчак спрямовані на вивчення онтогенетичних й органо-тканинних закономірностей перебігу фізіолого-біохімічних процесів в організмі птиці, обґрунтування потреби в поживних

речовинах нових ліній і кросів, розробку способів підвищення біологічної повноцінності комбікормів, а також з'ясування механізмів трансформації поживних речовин корму в яйце і м'ясо різних видів птиці з метою одержання якісної птахівничої продукції, безпечної для споживання людьми, та продукції функціонального призначення. Значний обсяг наукових досліджень присвячений розробленню рецептури комбікормів для годівлі товарної та племінної птиці, що забезпечує максимальне проявлення її генетичного потенціалу без використання заборонених біологічних стимуляторів, антибіотиків, гормональних препаратів та інших субстанцій, які пригнічують або надмірно стимулюють функцію залоз внутрішньої секреції. Гунчак А.В. з'ясувала вплив комплексного водорозчинного A, D3 , E-вітамінного препарату «Інсолвіт» на формування імунітету у курчат та рівень їх вітамінного забезпечення у поствакцинальний період. Вперше встановила, що застосування вітамінного препарату у формі аерозолю зменшує негативний стресовий вплив вакцини на організм курчат, сприяє підвищенню вітамінного статусу їх організму, що є необхідним для росту і розвитку здорового і стійкого до інфекції молодняку.

Значної уваги заслуговують комплексні системні дослідження Алли Володимирівни з вивчення інтенсивності метаболічних процесів в організмі птиці різних видів і продуктивних груп за дії біогенних добавок. З позицій фізіології, біохімії та живлення нею обґрунтовано доцільність збільшення кількості Йоду в раціонах птиці для стимуляції синтезу гідролітичних ензимів в органах травлення (підшлунковій залозі та дванадцятипалій кишці), протеїнового й ліпідного обміну, мікробіоценозу сліпої кишки (зменшення кількості кокових форм мікроорганізмів), нормалізації морфоструктури щитоподібної залози, покращення якості яєць за рахунок збільшення у жовтках макро- та мікроелементів (Ca, I, Mg, Zn, Cu), інтенсифікації метаболічних процесів в ембріонів. Визначено оптимальні кількості Йоду в раціонах перепілок, курей-несучок, індичок і гусок, які сприяють зростанню несучості птиці, покращенню харчової якості та біологічної цінності яєць, що зумовлює підвищення інкубаційних якостей індичих і гусячих яєць.

Під керівництвом А. В. Гунчак отримано нові дані про дію різної кількості цитратів Мангану, Феруму, Цинку, Купруму, Кобальту і Йоду нанотехнологічного походження в раціонах курчат-бройлерів, перепілок та курей-несучок на метаболічні процеси, мікробіоценоз травного каналу, функціональний стан і морфоструктуру імунокомпетентних органів, показники неспецифічної резистентності, продуктивність та якість продукції. Експериментально обґрунтовано доцільність заміни мікроелементів у формі неорганічних солей у складі мінерального премікса комплексом наноаквацитратів цих елементів. Встановлено оптимальні кількості додавання цитратів мікроелементів

нанотехнологічного походження до раціонів птиці у 4 та 10 разів менші, ніж у неорганічному мінеральному премікси. При цьому, забезпечується підвищення продуктивності птиці, якість отриманої продукції, а також зменшується кількість мінеральних речовин, які екскретуються з організму. А отже, зменшується навантаження на довкілля.

Результати досліджень Гунчак А. В. опубліковані у 240 наукових працях, у тому числі 2 монографіях, 1 посібнику і 1 довіднику, 5 деклараційних патентах, 2 ДСТУ, 2 СОУ та 4 ТУ України, 2 науково-практичних і 6 методичних рекомендаціях.

Під керівництвом Гунчак А.В. підготовлено та успішно захищено одну докторську та одну кандидатську дисертації.

За багаторічну сумлінну працю Гунчак А. В. нагороджена Почесною грамотою Національної академії аграрних наук України (2015 р.), Почесною грамотою Львівської облдержадміністрації (2016 р.), Премією обласної державної адміністрації та обласної ради для працівників наукових установ та вищих навчальних закладів Львівської області (2018 р.), Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України (2019 р.), Грамотою від голови Львівської міської ради (2020 р.).

Член спеціалізованої вченої ради із сільськогосподарських наук: Д 35.368.01, член вченої та координаційно-методичної рад ІБТ НААН, член редакційної ради наукового журналу «Біологія тварин», член українського біохімічного товариства, член «Асоціації птахарів».

Інформацію надано з Інституту біології тварин НААН

55 років від дня народження
ЩЕБЕТЮК Наталії Борисівни

Вчена – історик у галузі аграрної науки, освіти та техніки, доктор історичних наук, старший науковий співробітник

Народилася 24 грудня 1969 р. в с. Гавришівка Барського району Вінницької області. Після закінчення місцевої школи поступила на зоотехнічний факультет Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту (нині – Подільський державний аграрно-технічний університет), який закінчила у 1992 р.

Будучи уродженкою одного з історичних центрів Поділля, завжди мріяла досліджувати історію рідного краю. Це покликання розпочала втілювати у 1997 р. – здобула другу вищу освіту на історичному факультеті Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (нині – Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди).

Працювала лаборантом кафедри промислового тваринництва Кам'янець-

Подільського сільськогосподарського інституту (1992); керівником природничих гуртків у Центрі позашкільної роботи з дітьми і підлітками, учителем історії (м. Бар, Вінницької області (1993–1997); завідувачем музею історії Подільського державного аграрно-технічного університету (2003). Упродовж 2004–2007 рр. навчалася в аспірантурі ДНСГБ УААН (нині – Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України), у 2007 р. успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за темою: «Українська академія сільськогосподарських наук: становлення та діяльність (1956–1962 рр.)» за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки. У 2008–2010 рр. – старший викладач кафедри суспільних і гуманітарних дисциплін Державного економіко-технологічного університету транспорту (м. Київ). Надалі працює на посаді провідного наукового співробітника, а згодом – завідувача сектору наукової бібліографії та біографістики, навчається в докторантурі (2013–2016) ННСГБ НААН. У 2017 р. успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за темою: «Науково-організаційні та методологічні засади функціонування аграрної науки в Україні кінця 20-х–30-і рр. ХХ ст.» за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки. З січня 2018 р. – завідувач сектору наукознавства Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки ННСГБ НААН.

Працює над питаннями обґрунтування концептуальних науково-організаційних і методологічних чинників розвитку вітчизняної аграрної науки, досліджує внесок науково-дослідних інституцій та вітчизняних учених у прирощення природознавчих знань на тлі соціально-економічних та суспільно-політичних змін в Україні.

Автор близько 160 наукових праць з історії науки й техніки, історії аграрної науки України, біобібліографістики.

Нагороджена знаком Міністерства аграрної політики України

«Відмінник аграрної освіти та науки» ІІІ ступеня (2007), Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України (2008), Міністерства аграрної політики України (2013) та Київської обласної державної адміністрації (2016), трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани» (2011), знаком «Почесна відзнака Апарату Ради національної безпеки і оборони України» ІІІ ступеня (2012), Грамотою Верховної Ради України (2017), Грамотою Верховної Ради України (2017), почесною відзнакою «100 років НАН України» МАРТІС «Золота Фортуна» медаллю «Народна шана Українським науковцям 1918–2018» (2019) та ін.

РОЗДІЛ ІІІ. ЗНАМЕННІ ПОДІЇТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

****

1709

АПТЕКАРСЬКІ сади (городи) у Лубнах

315 років з часу заснування

Історія ботанічних садів в Україні починається з монастирських городів, на яких вирощували лікарські рослини. Такий город малаКиєво-Печерська лавра. Вже у 1709 році у Лубнах і у селі Тернах Лубенського повіту було створено так звану «запасну аптеку» та «аптекарські сади». Проте перший офіційний «аптекарський город» натериторії України було засновано за наказом Петра І у місті Лубни у 1714 році, а починаючи з 1721 року він почав постачати лікарські рослини «Польовій аптеці для Малоросії». Згодом, аж у 1916 році, в тих же Лубнах було створено установу з вивчення і культивування лікарських рослин, яка нині називається Дослідною станцією лікарських рослин Інституту агроекології НААН.

Літ.: Ботанічний сад. Виникнення Ботанічних садів в Україні. URL: http://www.npblog.com.ua/index.php/botanika/botanichnyi-sad.html

1804

ХАРКІВСЬКИЙ національний університет імені В.Н. Каразіна

220 років з часу заснування

Заснований у листопаді 1804 р. з ініціативи видатного просвітителя В.Н. Каразіна, згідно із грамотою Олександра І. З ним пов'язані імена таких усесвітньо відомих учених, науковців та просвітителів, як П.П. Гулак-Артемовський, О.М. Ляпунов, М.І. Костомаров, М.П. Барабашов, М.М. Бекетов, Д.І. Багалій, А.М. Краснов, М.В. Остроградський, В.А. Стеклов, О.О. Потебня, О.В. Погорєлов та багато-багато інших.

ХАРКІВСЬКИЙ ботанічний сад ХНУ імені В.Н. Каразіна

220 років з часу заснування

Ботанічний сад засновано у 1804 р. Це найстаріший ботанічний сад України. Історія саду пов'язана з діяльністю відомих учених – В.М. Черняєва, М.С. Турчанінова, А.М. Бекетова, В.М. Арнольді,О.А. Коршикова, Є.М. Лавренка, Л.А. Шкорбатова та інших.

У ботанічному саду зібрано багатющі колекції деревних і трав'янистих рослин: понад 7000 видів місцевої і світової флори представлені в експозиціях

відділів дендрології, природної флори, квітково-декоративних рослин відкритого ґрунту та тропічних і субтропічних рослин. У ботанічному саду росте понад 1000 видів і форм деревних і чагарникових рослин, понад 1000 видів трав'янистих рослин природної флори, понад 2000 видів і сортів квітково- декоративних рослин, 3000 таксонів налічує колекційний фонд тропічних і субтропічних рослин.

Особливу цінність становлять реліктові види та ендеміки. 15 видів занесено до Європейського Червоного списку, 95 – до Червоної книги України. 1400 видів і сортів деревних і трав'янистих рослин уперше інтродуковано на північному сході України.

Дендрарій саду закладено за ботаніко-географічним принципом з елементами фітоценозів: експозиції «Європа», «Середземномор'я», «Сибір», «Далекий Схід», «Середня Азія», «Північна Америка», «Китай і Японія». Аборигенна флора представлена в експозиції «Північний схід України». Побудова дендрарію за ботаніко-географічним принципом забезпечує широкі можливості розв'язання актуальних завдань, що стоять перед ботанічними садами.

Трав'янисті рослини природної флори представлені в експозиціях лікарських, ґрунтопокривних, гірсь-ких рослин та системі покритонасінних рослин України.

Колекції квітково-декоративних рослин зібрано для експозиції у вигляді окремих монокультурних садів та комбінованих ділянок «Однолітники» і «Багатолітники».

В оранжерейному комплексі вирощуються рослини вологих тропічних лісів, вологих та сухих субтропіків, пустель і напівпустель (дерева, чагарники, трави). Це представники Австралії та Нової Зеландії, Південно-Східної Азії, Африки, Середземномор'я, Центральної та Південної Америки, Японії та Китаю. Найбільш широко представлені колекції бромелієвих, ароїдних і сукулентів.

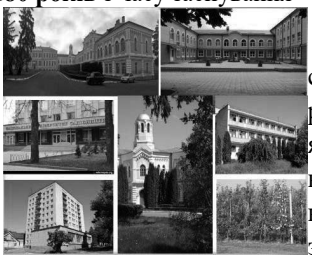
Наукові дослідження в ботанічному саду проводяться з метою розробки наукових основ збереження та охорони біологічного різноманіття, особливо рідкісних та таких, що перебувають під загрозою зникнення; видів рослин; вивчаються способи вирощування, розмноження, селекції і впровадження у виробництво декоративних, лікарських, харчових, кормових та інших цінних рослин.

Ботанічний сад є членом Міжнародної ради ботанічних садів з охорони рослин, має зв'язки з 230 ботанічними установами 40 країн світу.

Літ.: Ботанічний сад. URL : http://www.univer.kharkov.ua/ua/structure/scientific_institutions/botanical_garden

1844

УМАНСЬКИЙ національний університет садівництва
180 років з часу заснування

Уманський національний університет садівництва розпочав своє функціонування в 1844 році як Головне училище садівництва, завданням якого було здійснювати підготовку висококваліфікованих садівників і досвідчених науковців у галузі садівництва. Він став першим закладом вищої освіти з садівництва в Україні.

Першим його директором був призначений відомий вчений ботанік і зоолог О.Д. Нордмана. Одеський ботанічний сад площею 70 десятин став навчальною і науково-практичною базою училища. На його утримання держава щорічно виділяла 10 тис. карбованців сріблом. Першими учнями училища стали 10 вихованців Одеського сирітського будинку, які навчались за державний кошт. Навчально-виробничу практику проходили у Нікітському та Одеському ботанічних садах, Массандрі, Магарачі.

У березні 1859 року Головне училище садівництва переводиться з посушливої одеської зони у більш сприятливе для садівництва місце – славнозвісний парк в Умані «Софіївка», який на той час мав систему ставків, визначні гідравлічні споруди, водоспади, розкішну архітектуру, природну красу та великий набір деревних насаджень і кущів. А з переводом до Умані заклад отримав новий статус та назву Уманське головне училище садівництва. З цього часу починається нова сторінка в історії садівничої школи, яка отримала назву «Уманська школа садівництва», де було підготовлено славну когорту вітчизняних фахівців, як для практичного заняття садівництвом, а згодом – землеробством, лісівництвом, управлінням сільськогосподарським виробництвом, технологічною переробкою плодоовочевої продукції тощо, так і для науки та навчально-наукової діяльності.

Вагомий внесок у розвиток наукової та навчальної діяльності закладу освіти зробили вчені М.І. Анненков, М.С. Барановський, В.В. Пашкевич, В.О. Поггенполь, Ю.Р. Ланцький, Й.К. Пачоський, І.І. Корабльов, П.Г. Шитт, М.І. Міхневич, С.М. Вуколов та інші.

Колектив училища проводив значну суспільно-агрономічну роботу, пропагував кращі прийоми вирощування плодових, польових, лісових, городніх культур, поширював нові, найбільш урожайні й пристосовані до місцевих кліматичних умов сорти рослин, кращі високопродуктивні породи худоби і птиці. Училище було учасником багатьох сільськогосподарських виставок. Так, на

Київській сільськогосподарській виставці в 1913 році училище було нагороджено золотою медаллю за навчальну роботу і декількома золотими медалями за рільництво, садівництво (плодове і декоративне), городництво, бджільництво і шовківництво. На ювілейній Міжнародній виставці садівництва 1914 року садові експонати училища були відзначені Великою золотою медаллю.

Подальші події війни, розрухи зупинили на деякий час наукову діяльність закладу. У 1921 році відновлено роботу лабораторії з технології виноробства і створено лабораторію з розробки технології переробки плодів та овочів, на основі яких у 1926 році було відкрито кафедру технології зберігання і переробки плодів та овочів. У 20-х роках XX ст. закладаються нові товарні і помологічні сади, досліджується коренева система яблуні, розробляються плани з вирощування нових сортів польових культур, цукрового буряка як однієї з найважливіших технологічних культур і, навіть, рисосіяння в окремих господарствах Уманського району.

У 1960-1970 роках розширюється тематика, удосконалюється методика досліджень, відбувається широка інтеграція наукових колективів і кафедр. Так, в інституті велися дослідження над проблемою «Збільшення виробництва зернових, технічних і кормових культур» та «Системи удобрення ґрунту в садах і удобрення плодових дерев».

Співробітниками інституту з участю студентів виведено і впроваджено у виробництво нові сорти і гібриди сільськогосподарських культур. Серед них сорти пшениці озимої Киянка (І.П. Чучмій), Верхняцька 20 (В.П. Сигида), Поліська 80 і Щедра Полісся (А.І. Опалко), ярого ячменю Черкаський 240 та 22 гібриди кукурудзи (Ювілейний 60, Бекоста, Маіссінте 270 МВ, Акорд 72), групу гібридів Колективний 95 М, 244 МВ та ін. (І.П. Чучмій), гібрид цукрових буряків «Ювілейний» (Л.А. Гаврилюк), сорт груші Красива (А.М. Десятов), часнику «Софіївський» (В.І. Лихацький).

З набуттям Україною незалежності розпочалося нове літочислення Уманської наукової аграрної школи. Не зважаючи на фінансові труднощі, навчальний заклад продовжував залишатись одним із провідних у системі аграрної освіти та науки.

За тривалий період історичного розвитку навчальний заклад неодноразово реорганізовувався. У 1996 році Уманський сільськогосподарський інститут було реорганізовано в академію. А в 2009 році йому надано статус національного та перейменовано в Уманський національний університет садівництва.

Нині Уманський національний університет садівництва – багатопрофільний вищий навчальний заклад IV рівня акредитації. У його структурі 6 факультетів, на яких здійснюється ступенева підготовка фахівців за освітніми рівнями молодшого бакалавра, бакалавра та магістра з 8 галузей знань, 76 освітніх програм, 21

спеціальності. Підготовка науково-педагогічних кадрів здійснюється шляхом навчання в докторантурі й аспірантурі. Успішно функціонує 12 наукових шкіл, очолюваних відомими вченими.

Університет є регіональним університетським центром, до складу якого входять 7 фахових коледжів Черкаської й Одеської областей.

Університет завдяки збереженій та значно розширеній історичній експериментальній базі функціонує як потужний науково-дослідний комплекс, у складі якого 23 навчально-наукових, проблемних та галузевих лабораторій, навчально-науково-виробничий відділ, що включає дослідні поля, дослідні сади, ліс, плодові розсадники, ягідники, виноградник, плодосховище місткістю 750 т, цехи з переробки плодів, овочів, зерна, теплично-оранжерейний комплекс.

За останні роки співробітниками університету одержано 139 патентів на корисну модель, 11 авторських свідоцтв, 92 акти впровадження результатів досліджень у виробництво.

Поряд з формуванням високопрофесійних, конкурентоспроможних на ринку праці фахівців Уманський національний університету садівництва ставить на меті виховання здобувачів освіти як культурно розвинених, інтелігентних особистостей з активною громадською позицією. Щорічно студенти університету стають учасниками та призерами спортивних змагань, творча молодь долучається до художніх колективів Центру культури і виховання, ініціативне студентство реалізує амбітні плани в межах функціонування ради студентського самоврядування.

Інформацію отримано з Уманського національного університету садівництва.

1869

НОВО-ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ інститут сільського господарства і лісівництва (нині Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва)

155 років з часу перейменування

8 червня 1869 р. Інститут сільського господарства і лісівництва в Маримонті перейменовано в Ново-Олександрійський інститут сільського господарства і лісівництва, який за керівництва всесвітньо відомого професора В.В. Докучаєва здобув світове наукове визнання. План В.В. Докучаєва з реформування інституту був настільки ефективним, що невдовзі за цим планом було реорганізовано Московський сільськогосподарський інститут (колишня Петровська землеробська академія; нині – Московська сільськогосподарська

академія ім. К.А. Тимірязєва) та Петербурзький лісовий інститут, а також сільськогосподарські відділення Ризького політехнікуму та Київського політехнічного інституту.

Інформацію отримано з Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва.

КИЇВСЬКЕ товариство природознавців

155 років з часу заснування

Засноване 1869 р. ініціативною групою 22-х викладачів Університету св. Володимира. Мета діяльності Товариства – дослідження насамперед неорганічної та органічної природи Київської губернії та інших місцевостей України, а також Криму, Кавказу. Детальніше досліджували геологію берегів Дніпра від Києва до Херсона, флору й фауну Дніпровського лиману, Чорного, Азовського та Каспійського морів. Одним із найважливіших завдань Товариства була популяризація природно-історичних знань серед студентської молоді, викладачів Університету, вчителів, фахівців і любителів природознавства, для чого споряджали експедиції (напр., В.Караваєва до Африки, О. Коротаєва на о-в Ява та оз. Байкал), проводили екскурсії, організовували та публікували доповіді й лекції своїх членів; щороку найкращі наукові праці преміювали. Багато уваги приділяли читанню публічних лекцій з основ алгебри, геометрії, анатомії, ботаніки, фізики, мінералогії, геології тощо. Товариство надавало консультативну й практичну допомогу сільськогосподарським та промисловим установам, міським і земським управам, метеослужбі Києва. Тут спочатку спільно працювали зоологи, ботаніки, хіміки, фізики, математики, геологи, антропологи, астрономи, медики та ін. аматори природознавства (станом на 1874 р. кількість членів становила 106 осіб, у деякі роки сягала 200). Згодом виокремилися об'єднання фізиків, математиків, медиків та ін. Вагоме значення для історії науки мало видання бібліографічного «Указателя русской литературы по математикѣ, чистымъ и прикладнымъ естественнымъ наукамъ, медицинѣ и ветеринаріи», що виходив 1873–1894 рр. (20 т.) і 1901–1913 рр. (8 т.; ред. М. Бунге, від 1890 р. – В. Совинський).

Після 1925 р. діяльність Товариства поступово занепадала у зв'язку зі створенням спеціалізованих інститутів ВУАН, а в 1929 р. було розформоване.

Літ.: Добровольський В. О. Київське товариство природознавців. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=11274

ХЕРСОНСЬКИЙ державний аграрний університет

150 років з часу заснування

У 1874 р. – в Херсоні відкрито земське сільськогосподарське училище ІІІ ступеня. Сюди після вступних іспитів вступали юнаки 14–20 років з базовою освітою 3–4 класи. Першим директором став Є.Г. Котельников. Фах здобували

агрономи, зоотехніки. На перший час обсяг випускників не перевищував 20–22 студента. В училищі приділяли увагу проблемам, пов'язаним із зоною ризикованого землеробства (через посушливий степовий клімат).

1883 р. – училище було реорганізовано у середній навчальний заклад II ступеня, з 6-річнім строком навчання.

1919 р. – училище перетворено на Херсонський сільськогосподарський інститут. Інститут працював кілька місяців.

1920 р. – училище було об'єднано з Політехнічнім Інститутом. Новий заклад став сільськогосподарським технікумом.

1928 р. – сільськогосподарський технікум реорганізовано в Херсонський сільськогосподарський інститут ім. О.Д. Цюрупи.

1998 р. – інститут реорганізовано в Херсонський державний аграрний університет.

Літ.: Херсонський державний аграрний університет. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Херсонський_державний_аграрний_університет

1884

ПОЛТАВСЬКЕ дослідне поле

140 років з часу заснування

10 жовтня 1884 р. загальні збори Полтавського губерніального земства затвердили Статут Полтавського дослідного поля. За два тижні товариство обрало першу Раду дослідного поля.

Першим директором Полтавського дослідного поля загальні збори товариства, за пропозицією А.Е. Зайкевича та І.О. Стебута, 12 квітня 1885 р. обрали Б.П. Черепахіна. Він розробив програму польових досліджень, втілювати яку товариство починає в серпні 1885 р. Програму неодноразово доповнювали, змінюючи окремі її позиції, наступні керівники товариства: В.М. Дяків, Ю.Ю. Соколовський, С.Ф. Третьяков.

Головна відмінність Полтавського дослідного поля від аналогічних відомих тодішньому світові аграрних інституцій – пріоритет польового досліду над вегетаційним і лабораторним, що був поширений насамперед у Східній Європі. Серед основних досягнень – ведення сільського господарства на основі спеціальних методик, які напрацьовували роками в ході польових експериментів. Важливість і необхідність цього відкриття згодом належно поцінувала радянська влада, розгортаючи і запроваджуючи великомасштабне колективне агровиробництво.

Розроблені Полтавським дослідним полем структура і стратегії розвитку агрономічних досліджень згодом стали путівником при створенні мережі профільних установ в країні. У 1909 р. поле реорганізовано у дослідну станцію. До

1917 р. Полтавську дослідну станцію щорічно відвідувало близько 450 студентів із різних навчальних закладів країни. Крім того, майже всі наукові працівники з214 дослідних інституцій Європейської та Азійської частини країни вважали за честь безпосередньо ознайомитись із польовими стаціонарними дослідами «українського Ротамстеда».

Літ.: Вергунов В. Аграрне підґрунтя незалежності. До 125-річчя Полтавського дослідного поля. Вісн. НАН України. 2009. № 8. С. 45–49.

1889

ІНСТИТУТ зрошуваного землеробства НААН

135 років з часу заснування

Відлік історії Інституту зрошуваного землеробства НААН починається зі створення Херсонського земського дослідного поля,заснованого в 1889 р. на базі дослідної ферми Херсонського сільськогосподарського училища (нині – Херсонський державний аграрний університет). Першим завідувачем дослідного поля був Костянтин Іванович Тархов – кандидат наук, вчитель рослинництва Херсонського сільськогосподарського училища, учень відомого вченого О.О. Ізмаїльського.

У 1910 р. дослідне поле було реорганізовано у Херсонську сільськогосподарську дослідну станцію. Програма перших досліджень була спрямована на пошук шляхів збереження і накопичення вологи в ґрунті, підбір кращих сортів і культур для умов Херсонської губернії, вивчення впливу перегною й інших добрив. Чималий багаж спостережень і практичних знань про ґрунти півдня України, їх властивості залежно від різних сівозмін зібрали в цей період вчені: К.І. Тархов, Ф.Б. Яновчик, С.П. Кульжинський.

У 1924 р., за директорства П.І. Підгорного, на дослідній станції було створено відділ поливних культур. У відділі особлива увага приділялася питанням ефективного вирощування у зрошуваних умовах бавовнику. Паралельно проводилася дослідна робота з визначення режиму зрошення кенафу, рицини, арахісу, баштанних й плодових культур, картоплі та ін.

У 1931 р. дослідну станцію реорганізовано у Херсонську зональну станцію бавовництва НКЗ СРСР, яку в 1935 р. Перейменовано на Українську дослідну станцію бавовництва. Пріоритетними питаннями, над якими працювали вчені в 1930-х –середині 1950-х рр., були агротехніка вирощування бавовнику в умовах півдня України, селекція скоростиглих сортів, механізація збирання врожаю бавовнику та ін. Серед вчених цього часу виділяються М.М. Горянський – автор підручників з агротехніки вирощування бавовнику та декількох сортів бавовнику, С.Д. Лисогоров – розробник теоретико-методологічних основ і один з найвідоміших вчених у галузі зрошуваного землеробства.

У 1949 р. на базі Української дослідної станції бавовництва організовано Український науково-дослідний інститут бавовництва (УкрНДІБ). З початком

будівництва великих зрошувальних систем на півдні України, яке співпало з так званим періодом «відлиги», змінилася структура виробництва сільськогосподарської продукції цього регіону. Вирощування бавовнику в Україні було припинене, з розширенням площ зрошуваних земель у господарствах нарощуються площі вирощування зернових, кормових і технічних культур. У 1956 р. УкрНДІБ реорганізовано в Український науково-дослідний інститут зрошуваного землеробства (УкрНДІЗЗ). З середини 1950-х років пріоритетним напрямом досліджень установи стає зрошуване землеробство.

Протягом 1963–1979 рр. Інститут стрімко розвивався. В цей час на посаді директора установи успішно працював О.О. Собко. Вагомою його заслугою є створення потужної матеріально-технічної бази, формування високопрофесійного колективу співробітників. За цей час було створено селище Наддніпрянське – як фундамент соціального благополуччя молодих талановитих вчених, яких активно залучали до науково-дослідної роботи Інституту. Відомі фахівці того часу І.Є. Підкопай, І.Д. Філіп'єв, А.П. Орлюк, С.М. Підозерський, сам О.О. Собко та ін. У 1971 р. за успішну розробку та впровадження у виробництво прогресивних способів поливу сільськогосподарських культур Інститут було нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

У період 1960–1980-х рр. були створені ідеальні умови як для наукової, так і для соціально-культурної діяльності. Інститутом здійснювалася координаційно-методична робота щодо зрошуваного землеробства Української РСР. Щорічно на базі УкрНДІЗЗ проводилися республіканські наради з питань вирощування основних сільськогосподарських культур в умовах зрошення, участь в яких брали багато відомих учених і діячів науки з СРСР, країн ближнього і далекого зарубіжжя.

У другій половині 1990-х років в Україні відбувалося катастрофічне скорочення площ поливних земель. В умовах реформування галузі сільського господарства, у 2000 р. заклад отримав статус Інституту землеробства південного регіону УААН.

Після поступового відновлення уваги держави до проблеми використання зрошуваних земель, у 2011 р. Інститут землеробства південного регіону був перейменований в Інститут зрошуваного землеробства НААН. Сьогодні установа виконує 15 науково- технічних програм Національної академії аграрних наук України, у т.ч. ПНД НААН 45 «Зрошуване землеробство». Інститут виконує функції Центру наукового забезпечення агропромислового виробництва Херсонської області.

З 2016 р. в Інституті утворено Спеціалізовану вчену раду К 67.379.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.05 «Селекція і насінництво».

Інститут зрошуваного землеробства в різні часи славився своїми

досягненнями і нагороджений Почесною грамотою і медаллю Кабінету Міністрів України, Грамотою Верховної Ради України, Міжнародним сертифікатом «ЕКСПОРТЕР РОКУ» та медаллю

«IMPORT EXPORT AWARD», Національною нагородою «Золотий символ якості» Асамблеї ділових кіл; Нагородою і сертифікатом

«ESQR's Quality Achievements Awards 2017», золотими медалями і дипломами багатьох міжнародних агропромислових виставок, а також 18 золотими, 12 срібними і 8 бронзовими медалями ВДНГ. За значні особисті наукові здобутки вченим Інституту неодноразово присвоєно Державні премії України в галузі науки і техніки.

Інформацію отримано з Інституту зрошуваного землеробства НААН.

1894

МІНІСТЕРСТВО землеробства та державних маєтностей (державного майна)

130 років з часу заснування

Згідно з указом Олександра II, виданого у червні 1893 р., 21 березня 1894 р. було засновано перше в історії Росії профільне відомство – Міністерство землеробства та державних маєтностей на чолі з відомим ученим-аграрієм і державним діячем О.С. Єрмоловим. Серед його державотворчих рішень – максимальне бюджетне сприяння розгортанню вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи шляхом створення мережі різнопрофільних дослідницьких інституцій за природно-кліматичними зонами країни. Пріоритетним завданням Міністерства стало не управління, а вдосконалення і поширення теоретичних та практичних знань щодо ведення господарства.

Міністерство містило у своєму складі Департамент землеробства та сільської промисловості (з 1894 р. перетворений у відділ сільської економіки та сільськогосподарської статистики), до якого безпосередньо стікалися статистичні відомості про стан сільського господарства.

ОДЕСЬКЕ дослідне поле

130 років з часу заснування

Імператорське товариство сільського господарства південної Росії виношувало ідею створення дослідного закладу, яка була реалізована лише в 1894 р. шляхом організації Одеського дослідного поля. Його заснування і тривалий період діяльності тісно пов'язані з ім'ям В.Г. Ротмістрова – відомого вітчизняного вченого-агронома. Починаючи з перших років заснування, програма досліджень суттєво відрізнялася від подібних у відповідних установах, так як будувалася виключно на конкурсній основі. Над її розробкою працювали не тільки вітчизняні спеціалісти, а й видатні вчені з-за кордону. Своєю зразковою роботою

дослідне поле, через два роки свого існування, привернуло увагу професорів Петровської сільськогосподарської академії М.Я. Дояренко та В.В. Вінера. Спочатку основним завданням установи було дослідження впливу кліматичних та агротехнічних умов на величину урожаю та вивчення місцевих й іноземних сортів зернових культур. Пізніше до програми було включено розроблення технічних прийомів рільництва для боротьби з посухами, з'ясування питань про органічне і мінеральне підживлення на крайньому півдні, дослідження сортів культурних рослин і сівозмін, селекція озимої і ярої пшениці, озимого жита, ячменю, вівса, кукурудзи і кормових рослин та ін.

1909

КИЇВСЬКЕ агрономічне товариство

115 років з часу заснування

Київське агрономічне товариство засноване 12 лютого 1909 р., коли після сплати ним 12,75 руб. держмита, Київська адміністрація затвердила його Статут. Перші загальні збори КАТ відбулися 17 лютого того ж року у приміщенні агрономічної лабораторії Університету Св. Володимира в присутності 39 засновників. Головою правління товариства було обрано професора Київського політехнічного інституту К.Г. Шиндлєра. Товаришем (заступником) голови – керівника мережі дослідних установ Всеросійського товариства цукрозаводчиків – С.Л. Франкфурта. Неодмінними членами Правління стали І.І. Дамберг і В.М. Сазонов, а скарбничим майбутній академік АН УРСР О. І. Душечкін.

Мета Товариства полягала у: 1) сприянні розвитку сільськогосподарських наук і дотичних до них галузей знань; 2) вивченні Європейської Росії, зокрема, Південно-Західного краю у сільськогосподарських стосунках; 3) розповсюдженні сільськогосподарських знань і навичок серед зацікавлених осіб. Для широкої науково-дослідної, популяризаторської та з метою всебічного вивчення Південно-Західного краю у складі КАТ у різні роки було створено комісії: 1) Комісія з проведення з'їздів діячів дослідної справи (з 1909 р.); 2) Комісія з вивчення піщаного району Південно-Західного краю (з 1910 р.); 3) Комісія із організації колективних дослідів із сортами сільськогосподарських рослин (з 1910 р.); 4) Комісія з перегляду популярної сільськогосподарської літератури (з 1910 р.); 5) Комісія з вивчення господарств Південно- Західного краю (з 1910 р.). 6) Комісія з поширення сільськогосподарських знань (з 1911 р.); 7) Комісія з обстеження картопляних господарств піщаного району (з 1911 р.); 8) Комісія з тваринництва (з 1913 р.); 9) Комісія з дослідження природи Південно- Західного краю (з 1913 р.).

Свою науково-освітню, популяризаційну зокрема бібліографічнореферативну діяльність КАТ завершило у вересні 1918 р., коли у № 21–38 журналу «Хозяйство» побачила світ його остання інформація.

Літ.: Вергунов В. Бібліотека Київського агрономічного товариства – фундатор галузевої бібліографічно-реферативної діяльності на Наддніпрянщині початку XX ст. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. К., 2011. Вип. 31. С. 98–115.

1929

ІНСТИТУТ ТВАРИННИЦТВА Національної академії аграрних наук України 95 років з часу заснування

Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України бере початок від зоотехнічного відділу Харківської краєвої сільськогосподарської дослідної станції. З 1921 року співробітники установи розмістилися у зразковому господарстві «Українці». 8 жовтня 1929 року указом №706/2594 Наркомзему УРСР на базі зоотехнічного відділу створено Український інститут молочного господарства – перша назва Інституту тваринництва, який був у мережі галузевих науково-дослідних інститутів ВАСГНІЛ.

На початку діяльності в Інституті вирішувалися питання розробки проблем молочного скотарства, свинарства, вівчарства, птахівництва.

Інститут кілька разів змінював назву, яка, перш за все, обумовлювалася розширенням кола досліджень, поповненням штату. У структурі Інституту діяли відділи (сектори) кормовиробництва, молоковедення, генетики, селекції і розведення, годівлі тварин, механізації, організації й економіки молочного господарства, лабораторія зоохімічного аналізу, наукова бібліотека, відділ пропаганди і винаходів, видавнича група та музей.

У перші роки діяльності в Інституті розширені дослідження щодо годівлі різних видів сільськогосподарських тварин, на базі яких вийшло у світ «Зведення про склад і поживність кормів України». У післявоєнний час таке зведення налічувало 474 корми України; представлено дані перетравлення кормів, їх вітамінний і мінеральний склад.

У довоєнні роки в Інституті розпочаті дослідження зі штучного запліднення тварин (І. Бухарін), економіки тваринництва (А. Соловйов). Вивчалися порідні ресурси України, результати метизації місцевих порід (А. Яценко). У 1932 році. вийшов перший Науково-технічний бюлетень Інституту.

У грудні 1943 року, після повернення з евакуації, співробітниками Інституту відновлені приміщення, налагоджувалася науково-дослідна робота, створені нові підрозділи: відділ конярства, лабораторія фізіології, лабораторія біохімії. Деякий час Інститут займався питаннями бджільництва і рибництва.

У 1947 році при Інституті створена перша в Україні станція зі штучного запліднення тварин.

Післявоєнне становлення Інституту під керівництвом Й. А. Даниленка відмічене розвитком наукової діяльності у напрямі технології утримання і годівлі тварин, оптимальних термінів заготівлі кормів, зокрема силосних, розробки норм і раціонів, із урахуванням вимог по білку, вуглеводах, вітамінах і мікроелементах.

У 60-70 рр. Інститут став провідною науковою установою у галузі тваринництва в державі, встановилися тісні зв'язки із зарубіжними вченими і фахівцями, внаслідок чого створено відділ зовнішніх зв'язків, що займався роботою з іноземними науковими установами.

Ученими Інституту зроблено чимало теоретичних і практичних розробок, широко впроваджених у виробництво. У 1949-51 рр. І. В. Смірновим доведена здатність сперміїв зберігати біологічну повноцінність і генетичну інформацію в умовах тривалого зберігання при низьких (до мінус 196 ˚С) температурах і отримання нормального потомства. Це відкриття світового значення. В Інституті вперше у світі були одержані кролі, ягнята і телята після запліднення маток спермою, яку зберігали в замороженому стані. Цей напрям було плідно розвинуто академіком Ф. І. Осташком, д-ром біологічних наук А. Д. Бугровим, член-кореспондентом М. Д. Безуглим та ін. Зокрема Ф. І. Осташком розроблена теорія температурного шоку, фортифікації мембранного апарату статевих клітин, різні методи і технології штучного запліднення корів, які було практично втілено у виробництво Харківської технології взяття, оцінки, розбавлення і кріоконсервації сперми. Під його керівництвом у 1983 р. вперше в Україні одержане теля від трансплантації ембріонів, приплід із зародків, культивованих поза організмом (в 1995 р.), розпочаті дослідження з генної інженерії.

На базі Інституту тваринництва створено в 1998 році єдиний в Україні Біотехнологічний центр, який є лідером у розробці сучасних біотехнологій для тваринництва.

Значні досягнення має Інститут у розробці теоретичних питань селекції і виведенні нових високопродуктивних порід, ліній і гібридів сільськогосподарських тварин: миргородська сальна порода свиней (1940 р.); лебединська молочно-м'ясна порода великої рогатої худоби (1950 р.); українська верхова порода коней (1990 р.); українська червоно-ряба молочна порода великої рогатої худоби (1992 р.); українська м'ясна порода великої рогатої худоби (1993 р.); м'ясна порода свиней (1993 р.); волинська м'ясна порода великої рогатої худоби (1994 р.), українська чорно-ряба молочна порода великої рогатої худоби (1995 р.); порода коней – новоолександрівський возовоз (1998 р.), а також придніпровська м’ясна порода овець (2015 р.). Всього селекціонерами Інституту в тісній співпраці з науковими

співробітниками інших інститутів створено більше 10 вітчизняних порід і більше 100 нових типів, ліній і гібридів тварин.

У 60-80 рр. Інститут брав активну участь у розробці технологій для комплексів і агропромислових об'єднань. У Інституті з'являються нові підрозділи: відділ технології утримання молочної худоби, технології виробництва яловичини, технології виробництва свинини та ін. Однією з перших в Україні є розробка технологій безприв'язного утримання молочного стада на 1200 корів на глибокій підстилці з доїнням у молочному залі, та однотипною упродовж року годівлею кормами зі сховищ, що була реалізована у вигляді експериментального молочного комплексу ДПДГ «Кутузівка».

За останні роки понад 90 найбільш вагомих для розвитку галузі тваринництва наукових розробок Інституту впроваджені як в Україні, так і за її межами, понад 430 – захищено патентами на винахід та корисні моделі.

Нині Інститут - провідний науково-методичний центр, виконуючий фундаментальні і прикладні дослідження з різних проблем технології виробництва продукції тваринництва. В Інституті активно працюють наукові школи відомих учених-академіків Й. А. Даниленка, А. О. Омельяненка, Ф. І. Осташка; член-кореспондента Ф. Ф. Ейснера та докторів наук В. О. Медведєва, В. В. Цюпка, Є. І. Адміна, Д. А. Волкова та ін.

Установа є центром із підготовки кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру і докторантуру, функціонує Вчена спеціалізована рада із захисту докторських дисертацій. Протягом історії діяльності Інституту підготовлено понад 400 кандидатів і 60 докторів наук.

Діяльність Інституту спрямована на обґрунтування галузевої структури параметрів і оптимізації виробництва продукції сільськогосподарських підприємств різних розмірів, розробку бізнес-планів, упровадження у виробництво сучасних енергоресурсозберігаючих технологій виробництва молока, яловичини, свинини, продукції вівчарства, конярства, хутряного звірівництва, засобів механізації і автоматизації виробничих процесів; технології виробництва, заготівлі і підготовки кормів до згодовування; годівлі різних видів сільськогосподарських тварин; дослідження і екологічний моніторинг якості сільськогосподарської продукції.

Інститут тваринництва неодноразово нагороджений дипломами і грамотами центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а його співробітники удостоєні державних премій, національних відзнак і почесних звань.

Інформацію надано з Інституту тваринництва НААН

ЧЕРКАСЬКА дослідна станція біоресурсів НААН
95 років з часу створення

Черкаській дослідній станції біоресурсів Національної академії аграрних наук України (до 1991 року Українське відділення Всесоюзного науково-дослідного інституту мисливського господарства та звірівництва) виповнюється 95 років.

За цей час установа сформувалася як провідний науковий заклад Національної академії аграрних наук, що займається фундаментальними та прикладними дослідженнями в галузі скотарства, свинарства, вівчарства, кролівництва, хутрового звірівництва, а також мисливствознавства та сталого розвитку природоохоронних територій на основі освоєння завершених наукових розробок, розробки галузевих програм, науково-методичних рекомендацій.

Згідно постанови бюро президії НААН від 17.09.2014 року, протокол N° 9 Черкаська дослідна станція біоресурсів НААН визначена головною науковою установою Національної академії аграрних наук України з координації наукових досліджень у кролівництві і звірівництві на період 2016-2020рр.

Дослідна станція є регіональним Центром наукового забезпечення галузей тваринництва, в рамках діяльності якого здійснюється розробка та науковий супровід інноваційних та пілотних проектів розвитку агроформувань; трансфер інноваційних технологій в галузях тваринництва, природоохоронних програм; надання науково-консультаційних та інформаційних послуг.

Черкаська дослідна станція біоресурсів НААН має свою цікаву та непросту історію. Створена в далекому 1929 р. в м. Харків за ініціативою Українського товариства мисливців лабораторія для «...вивчення стану мисливської фауни та стану мисливської справи в Україні», робота працівників організації була спрямована на вивчення стану та чисельності популяцій мисливських тварин в УРСР. В 1930 р. лабораторія товариства мисливців переходить у підпорядкування зовнішньоекономічного об'єднання «Союзпушнина», яке за часів СРСР було монополістом з експорту хутра. Завданнями лабораторії було дослідження можливості акліматизації нових для хутрового промислу видів звірів - американська норка, нутрія, ондатра. Не припинялася робота з моніторингу мисливської фауни в республіці.

У 1974 році відділення переводиться до м. Черкаси. За цей період науковцями розроблено елементи технології утримання та розведення нутрій, особлива увага

приділялася питанням селекції, годівлі та ветеринарного захисту хижих хутрових звірів (норок, лисиць, песців), надавалася методична та консультативна допомога сусіднім республікам (Литва, Латвія, Білорусь).

З розпадом СРСР у 1991 р. Українське відділення ВНДІМЗ (Всесоюзного науково-дослідного інституту мисливствознавства і звірівництва) втрачає зв'язки з головною установою і переходить до складу Інституту тваринництва УААН, а в 2004 р. дослідна станція звірівництва та мисливствознавства переходить до складу Черкаського інституту АПВ. Період характеризується відновленням роботи в галузі хутрового звірівництва, мисливствознавства та екологічної безпеки. Науковцями дослідної станції розроблено та запропоновано до впровадження нові підходи у відтворенні американської норки та нутрії в умовах сучасних звірогосподарств, способи підвищення резистентності молодняку та покращення якості хутра звірів.

З 2011 р, дослідна станція звірівництва та мисливствознавства змінює підпорядкування і має назву Черкаська дослідна станція біоресурсів Інституту розведення і генетики тварин НААН. З січня 2014 року підпорядковується безпосередньо Національній академії аграрних наук України.

До складу дослідної станції входять відділи:

- біорізноманіття та екології;
- тваринництва та виробництва екологічно-чистої продукції;
- насінництва, маркетингу та товарного забезпечення;

За час існування дослідної станції, проведено ряд фундаментальних та прикладних розробок, серед яких є пріоритетні у вітчизняній аграрній науці.

Здійснено випробування та впровадження 47 актуальних наукових розробок в галузі тваринництва, серед яких такі як: Спосіб автоматизованого управління мікрокліматом в приміщенні в режимі циркадного ритму, Спосіб прогнозування продуктивності ВРХ на ранніх стадіях онтогенезу за типами дерматогліфів носо-губного дзеркала, Комп'ютерна програма "Автоматизована система племінного обліку кролів" («АСПОК»), Спосіб підвищення рухливості і запліднюючої здатності сперматозоїдів розмороженої сперми бугаїв, Спосіб визначення племінної цінності кролів різних генотипів із використанням селекційно-генетичного індексу, Аналізатор повітряного середовища електронний (Патент України на винахід 127047 від. 29.03.2023) та ін.

За останні десять років науковцями Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН видано 14 монографій, таких як: Біорізноманіття Заповідних територій Черкащини. Монографія. - Чорнобай. «ЧКПП», 2022. – 132 с., Кролівництво в Україні. Монографія. GlobeEDIT LAMBERT Academic Publishing 2020. 219 с., Проектування інтенсивного виробництва кролятини в Україні: Монографія. - Чорнобай. «ЧКПП», 2019. – 212 с., «Кролівництво», видання третє перероблене. Монографія / Чорнобай. «ЧКПП», 2018. – 306 с., Молочне скотарство в фермерських та особистих селянських господарствах / Монографія. Чорнобай. «ЧКПП», 2017 – 228

с., співавторство у виданні Технологія органічного виробництва свинини. Монографія/ Полтава. ТОВ «Фірма «Техсервіс». 2017. – 401 с., Методологія та організація наукових досліджень в тваринництві. Посібник. Київ Аграрна наука. 2017. – 327 с. Отримано 20 патентів, які підтримуються на теперішній час та 1 авторське свідоцтво на твір.

Заснована наукова школа академіка Бащенка М.І. "Селекція та відтворення великої рогатої худоби" під керівництвом якого було здобуто 3 наукові ступені доктора та 9 кандидата сільськогосподарських наук. Серед докторів сільськогосподарських наук найбільш відомими є Хмельничий Л.М., Коцюбенко Г.А., і кандидатів наук Надточій В.М., Кузебний С.В., Гавриш О.М., Бойко О.В.

Колектив дослідної станції неодноразово нагороджувався відзнаками Прзидії НААН та Верховної ради України.

Інформацію отримано з Черкаської дослідної станції біоресурсів НААН

1974

ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ «МАЯК» Інституту овочівництва і баштанництва НААН

50 років з часу створення

Селекційно-дослідна станції «Маяк» (тепер Дослідна станція «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН) створена в насінницькому радгоспі ім. Котовського в селі Крути Ніжинського району Чернігівської області за наказом Міністерства сільського господарства СРСР № 192 від 26 квітня 1974 року з метою удосконалення технології механізованого вирощування і збирання насіння овочевих культур та кормових коренеплодів в районах Полісся УРСР. З початку свого існування установа входила до мережі Всесоюзного науково-дослідного інституту селекції і насінництва овочевих культур (ВНДІСНОК, м. Москва). З 1992 року станцію підпорядковано Інституту овочівництва і баштанництва Української академії аграрних наук (тепер – Національної академії аграрних наук України).

Директором радгоспу ім. Котовського, і, відповідно, Селекційно-дослідної станції «Маяк» з часу заснування й по 1980 рік був Іван Федосійович Сотник, заступником директора з наукової роботи – кандидат сільськогосподарських наук Микола Володимирович Онищенко. М.В. Онищенко з 1980 по 1982 р. очолював Селекційно-дослідну станцію.

З 1982 по 1983 роки директором установи був Набок Іван Григорович, з 1983 по 1987 рр. – Петрук Леонід Йосипович, з 1987 по 1988 рр. – Тарасенко Василь

Васильович, з 1988 по 1993 рр. – Пірковський Олексій Федорович, з 1993 по 1997 рр. – Чаленко Григорій Олексійович.

У 1997 р. відбулася реструктуризація установи, зокрема відокремлення від неї дослідного господарства; організаційна структура станції, визначена на той час, зберігається донині. На посаді заступника директора з наукової роботи установи з травня 1982 р. по березень 1994 р. працював кандидат економічних наук Жовнер Іван Михайлович, з березня 1994 р. – Дяченко Іван Іванович, якого у лютому 1997 р. призначено директором станції. З січня 2000 р. і до травня 2013 р. установу очолював Кривець Дмитрій Олегович, з червня 2013 по 2018 рр. – кандидат сільськогосподарських наук Ткалич Юрій Вадимович, з березня 2018 р. по червень 2023 р. – Касян Олександр Іванович, з липня 2023 р. – Тризуб Зоя Анатоліївна.

1974 р. був організаційним, як така науково-дослідна робота не проводилась. У 1975 р. вже започатковувались дослідження з сортом огірка Ніжинський місцевий, зокрема розпочато вивчення елементів технології на насіннєві цілі. У 1976 р. науково-дослідна робота проводилася за 2 тематиками: «Розроблення прогресивної технології виробництва насіння огірка» та «Розроблення прогресивної технології виробництва цибулі сіянки», результати яких уже були використані при розробленні перших технологій вирощування овочевих культур на насіннєві цілі, розроблених в установі

Надалі проводилися дослідження з розролення механізованих технологій виробництва насіння моркви, буряка столового, капусти білоголової пізньостиглої.

Основний напрям діяльності на сучасному етапі – селекція основних (морква, огірок, цибуля городня) і малопоширених видів овочевих рослин.

Важливою проблемою, якою займалися науковці установи, було відродження, збереження та підтримання класичного сорту огірка народної селекції Ніжинський місцевий, який у XIX-XX сторіччях набув світового визнання і вважався еталоном у засолці, його теперішньою популяризацією як в Україні, так і за її межами. У результаті проведеної роботи сорт поновлено у Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні (2016 рік), установа визнана підтримувачем цього сорту. Значних результатів досягнуто у відновленні та осучасненні традиційного огіркового засолювального промислу (розроблено і запатентовано 4 способи і композиції прянощів для соління).

З 1993 року в установі розпочаті дослідження значного видового різноманіття малопоширених і нетрадиційних рослин, що використовуються та/або можуть бути використані у вітчизняному овочівництві: селери пахучої, пастернаку посівного, петрушки городньої, салату посівного різновидів головчастий, листковий, ромен і стебловий, бамії (гібіску їстівного), шпинату городнього, васильків справжніх, крес-салату (хрінниці посівної), гірчиці салатної, чабру садового, чорнушки дамаської, індау посівного, дворядника тонколистого, гісопу лікарського, бугили

кервелю, ревеню чорноморського, щавлю кислого, материнки звичайної, мласкавця колоскового та низки інших. На сьогодні це провідний напрям досліджень в установі. Науково-дослідну роботу проводили співробітники О.В. Позняк, Д.О. Кривець, Л.В. Чабан, Ю.В. Ткалич та інші. Проводиться постійний пошук, добір і вивчення культивованого і дикорослого рослинного матеріалу - донорів і джерел господарсько-цінних ознак та властивостей. Досягнуто значних результатів у напрямі дослідження і використання в овочівництві індукованого (фізичного і хімічного) мутагенезу, зокрема за використання відповідних методів створено 3 сорти та 7 ліній салату посівного, розроблені методичні рекомендації для селекційної практики. Науковці приймали активну участь у розробленні Галузевої програми «Малопоширені овочеві культури – 2025».

На сьогодні створено більше 100 сортів, гібридів та ліній малопоширених овочевих рослин, внесених до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, та зареєстрованих в Національному центрі генетичних ресурсів рослин України. Сорти овочевих і малопоширених видів рослин, створені в установі, є високопродуктивними, з поліпшеним біохімічним складом, адаптовані до вирощування в умовах Північного Лісостепу і Полісся України, мають лікувально-профілактичні та протекторні властивості, переважно універсального використання, вирізняються тривалими періодами господарської придатності і зберігання, придатні для промислової переробки, до механізованих технологій вирощування і збирання, тобто характеризуються ознаками, що визначають конкурентоспроможність товарної продукції, користуються постійним та зростаючим попитом у виробників плодів та товарного насіння в господарствах різних форм власності та переробних підприємств в усіх регіонах України.

На основі результатів практичної науково-дослідної роботи отримано інноваційні розробки, які захищені 10 патентами на корисні моделі (способи прискореного створення сортів селери коренеплідної, салату посівного та стерильних ліній моркви, оригінальні способи засолювання плодів огірка ніжинського сортотипу, рецептури і композиції сумішей пряно-ароматичних для перших і других обідніх страв). Композиційний препарат для обробки насіння салату посівного різновиду листковий захищений патентом на винахід.

У якості наочних доповнень до «Методик проведення експертизи сортів з визначення відмінності, однорідності та стабільності рослин групи овочевих» підготовлено атласи морфологічних ознак сортів роду Цибуля *Allium* L. (цибуля городня, бутун, слизун, шніт, порей, скорода, шалот, черемша, багатоярусна та часник) та роду Салат *Lactuca* L. (салат посівний різновидів головчастий, листковий, ромен, стебловий та грас). Для використання у виробництві і науковій роботі розроблено методики: «Вирощування салату посівного різновиду ромен

(*Lactuca sativa* L. var. *longifolia* Lam.) на насіннєві цілі в умовах Північного Лісостепу України (методичні рекомендації)», «Методика ведення насінництва малопоширених видів рослин (бугили кервелю, фенхелю овочевого і дворядника тонколистого)», «Розширення спектру генотипової мінливості салату посівного листкового (*Lactuca sativa* var. *secalina* L.) методом індукованого мутагенезу (методичні рекомендації)» та інші.

З метою адаптації вітчизняних нормативних документів у сфері сортовиробування нових сортів овочевих культур до міжнародних стандартів UPOV приймав участь у розробленні 8 методик експертизи сортів малопоширених в Україні видів овочевих рослин на ВОС-тест (відмінність, однорідність, стабільність), затверджених у Державній службі з охорони прав на сорти рослин для проведення науково-технічної і кваліфікаційної експертизи з метою реєстрації сортів та майнових прав інтелектуальної власності на них.

З 2014 р. в установі, серед інших науково-практичних заходів, можна виділити найбільш знаковий – науковий форум «Науковий тиждень у Крутах», у рамках якого щорічно проводиться 2-4 міжнародні науково-практичні конференції. За результатами проведених заходів за 8 років підготовлено до друку 33 збірники матеріалів конференцій загальним обсягом 520 умовних друкованих аркушів (понад 8600 сторінок друку).

Джерело: Позняк О.В. Основні напрями наукових досліджень Дослідної станції «Маяк» Інституту овочівництва і баштанництва НААН від створення до сьогодення: науково-історичний аналіз // Аграрна наука і освіта: історичний екскурс, сучасна парадигма, стратегія розвитку: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (у рамках VIII наукового форуму «Науковий тиждень у Крутах – 2023», 3 березня 2023 р., с. Крути, Чернігівська обл.). / ДС «Маяк» ІОБ НААН. Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2023. С. 187-209.

2004

НАУКОВО-дослідний референс-центр з вивчення і профілактики анаеробних інфекцій Інституту ветеринарної медицини НААН

20 років з часу заснування

Проблема діагностики і профілактики анаеробних інфекцій тварин має світове значення. З метою інтенсифікації наукових досліджень з вивчення анаеробних інфекцій та розробки власних засобів їх специфічної профілактики, спільним *наказом УААН і Держдепартаменту ветеринарної медицини Міністерства АПК №87/128 від* ***25 жовтня 2004 р.*** при лабораторії анаеробних інфекцій ІВМ УААН створено «Науково-дослідний референс-центр з вивченняі профілактики анаеробних інфекцій».

Наукову школу з вивчення анаеробних інфекцій формували: В.П. Риженко – доктор ветеринарних наук, професор, член- кореспондент НААН та його учні (О.М. Марченко (Бергілевич), Т.О. Гаркавенко, В.О. Андріящук, О.В. Ложкіна, О.В. Рудой, О.М. Жовнір, Т.М. Уховська), а також інші науковці й співробітники – Г.Ф. Риженко, О.І. Горбатюк, С.М. Тютюн, С.А. Дементьєва, Л.С. Мілько. Науковий напрям роботи центру – вивчення анаеробних інфекцій

–моніторинг та координація наукових досліджень з питань перебігу, діагностики і профілактики анаеробних інфекцій; створення і випробування засобів діагностики; удосконалення та розробка специфічних профілактичних засобів проти анаеробних інфекцій тварин; створення мультикомпонентних інактивованих вакцин, придатних для застосування з профілактичною і лікувальною метою; підтримка музею штамів анаеробних мікроорганізмів, циркулюючих на території України.

Колекція понад 100 епізоотичних штамів мікроорганізмів, циркулюючих в Україні, створює передумови для розробки технології виготовлення варіантів асоційованих вакцин з урахуванням епізоотичної ситуації в окремих господарствах або регіонах держави.

За 15-річний період діяльності лабораторії анаеробних інфекцій та центру в Україні створені, апробовані і успішно використовуються 30 біопрепаратів.

Включення до складу вакцин імуномодулюючих засобів природного походження позитивно впливає на імуногенез та створює можливість застосування більшості розроблених вакцин з лікувальною метою.

За період діяльності центру співробітниками опубліковано понад 200 наукових праць, 3 СОУ, 12 методичних рекомендацій, 2 інструкції щодо заходів профілактики хвороб, затверджено понад 50 НД на ВІЗ, інтелектуальна власність колективу лабораторії і центру налічує понад 60 патентів України. Частина розробок використовується в умовах інституту а більшість з них – у господарствах різних форм власності з високим показником економічної ефективності.

Завідувачем лабораторії анаеробних інфекцій та керівником «Науково-дослідного референс-центру з вивчення і профілактики анаеробних інфекцій» ІВМ НААН у період 2004–2015 рр. був В.П. Риженко.

Інформацію отримано з Інституту ветеринарної медицини НААН.

РІШЕННЯ і постанови, що відіграли значну роль у розвитку галузевого дослідництва

120 років з часу прийняття

- ***26.05.1904 р.*** **–** «Положення про сільськогосподарську освіту» – нормативна база розвитку вищої агрономічної освіти;

100 років з часу прийняття

- ***12.11.1924 р.*** – постанова РНК УСРР «Про спецкошти для наукових закладів УСРР».

90 років з часу прийняття

- ***16.04.1934 р.*** – постанова НКЗ УРСР «Про організацію колгоспних хат-лабораторій».

85 років з часу прийняття

- ***05.12.1939 р***. – постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) «Про структуру Наркомзему СРСР, наркомземів РРФСР і УРСР, наркомземів автономних республік, крайових, обласних і районних земельних відділів»;

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

ДО РОЗДІЛУ 1. ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

Адмін Є. І. – 131
Алпатьєв С.М. – 94
Барановський О.Л. – 29
Безкровний А.К. – 85
Блізніченко В.Б. – 68
Бобильов Ю.А. – 90
Богданов С.М. – 14
Бондаренко В.І. – 109
Бондаренко Г.Л. – 130
Бурик А.Ф. – 101
Буркат В.П. – 30
Бутко С.Д. – 83
Вотчал Є.П. – 117
Гагарін А.Є. – 69
Гибало В.М. – 7
Гнатенко М.В. – 40
Головач В.М. – 123
Гончаренко М.П. – 8
Горшков П.О. – 154
Грінченко О.М. – 64
Гринжевський М.В. – 65
Гринь Г.С. – 50
Грицаєнко А.О. – 141
Гораль В.М. – 24
Дерлеменко В.В. – 23
Дмитренко П.О. – 78
Душечкін О.І. – 91
Єгоров М.А. – 99
Заїка П.М. – 76
Кириченко Ф.Г – 25
Клєпінін М.М. – 153
Козубенко В.О. – 88
Коломієць О.К. – 119
Кондратюк Є.М. – 113
Корнієнко С.І. – 155
Кравченко М.А. – 152
Кутіков С.Й. – 140
Лагодюк П.З. – 62
Лаппа Н.В. – 96
Лихацький В.І. – 115
Лопатін В.М. – 21
Лясковський Г.М. – 80
Мартиненко І.І. – 122
Михайловський В.С. – 27
Набоких О.Г. – 138
Нікіфорова Л.Т. – 97
Нілов В.І. – 9
Оканенко А.С. – 33
Ольховська-Буркова А.К. – 128
Оппоков Є.В. – 16
Остарчик В.П. – 59
Пачорський Й.К. – 143
Пересипкін В.Ф. – 86
Петруха О.Й. – 112
Печенюк В.І. – 11
Пищимука П.С. – 32
Пікуш Г.Р. – 44
Поггенполь В.О. – 106
Погорілий Л.В. – 100
Подрезко Г. М. – 145
Полозенко Д.В. – 124
Проценко Д.П. – 61
Пушкарьов М.М. – 136
Рево М.В. – 103
Родіонов О.П. – 121
Рожественський Б.М. – 151
Романенко І.Н. – 81
Сазанов В.І. – 54
Сиволап Ю.М. – 134
Січняк Л.К. – 46
Скрипник В.В. – 37
Сокол П.Ф. – 70
Соколовський О.Н. – 41
Старченко В.Ф. – 36
Стасюк В.І. – 77
Стольгане О.О. – 19
Сторожук О.О. – 5
Сусідко П.І. – 53

Таїров В.Є. – 126
Телешек К.Г. – 35
Тетерятченко К.Г. – 58
Тюленєв М.О. – 48
Федоровський М.Т. – 72
Федосенко Т.С. – 105
Філіп'єв І.Д. – 108
Хаврук О.Ф. – 13
Хаджинов М.І. – 111
Челінцев О.М. – 84
Чиж О.Д. – 95
Чучмій І.П. – 148
Шевельов І.Н. – 75
Шевченко М.Н. – 56
Шіндлер К.Г. – 67
Юр'єв В.Я. – 22
Яхонтов І.О. – 79

ДО РОЗДІЛУ ІІ. ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ

Адамчук В.В. – 160
Вдовиченко Ю.В. – 208
Войтенко С.Л. – 251
Войтюк Д.Г. – 198
Гамаюнова В.В. – 187
Гопцій Т.І. – 174
Грабар І.Г. – 203
Гунчак А.В. – 255
Доля М.М. – 220
Дробот В.І. – 234
Іващенко О.О. – 231
Ільчук М.М. – 188
Кавецький В.М. – 224
Калетнік Г.М. – 201
Каплінський В.В. – 204
Кіщак О.А. –244
Коваленко П.І. – 166
Копитко П.Г. – 191
Костюк Л.А. – 237
Курило В.Л. – 196
Куцан О.Т. – 242
Кучер В.І. – 194
Люта Ю.О. – 193
Макаренко П.М. – 217
Малярчук М.П. – 195
Мацелюк Є.М. – 164
Мельник І.П. – 171
Мельничук Ф.С. – 240
Писаренко П.В. –233
Плаксієнко В.Я. – 190
Полупан Ю.П. – 253
Ратич І.Б. – 248
Роїк М.В. – 172
Руденко Є.В. – 183
Саблук В.Т. – 238
Савченко Ю.І. – 184
Сайдак Р.В. – 169
Сердюк А.Г. – 170
Сінченко В.М. – 214
Слюсар І.Т. – 236
Соколов В.М. – 210
Сорока Ю.В. – 180
Стапай П.В. – 227
Супіханов Б.К. – 225
Тараріко Ю.О. – 250
Татарчук Л.М – 219
Ткач В.П. – 222
Третяк А.М. – 212
Ульянченко О.В. – 246
Федоренко В.П. – 181
Федорук Р.С. – 229
Хоружий П.Д. –
Хоружий П.Д. – 178
Цвігун А.Т. – 206
Чайка В.М. – 162
Черенков А.В. – 241
Шебанін В.С. – 158
Шевченко А.М. – 175
Шувар І.А. – 177
Щебетюк Н.Б. – 257
Юрик Л.С. – 216

ДОДАТКИ
НАУКОВО-ДОПОМІЖНІ Й
ДОВІДКОВО-ІНФОРМАТИВНІ ВИДАННЯ

1. **Огляд іноземної літератури з сільського господарств**а / ЦНСГБ ; уклад. О. Г. Литовченко. – 1933–1947. – Вип. 1–52.
2. **Передовой стахановский опыт в социалистическом сельском хозяйстве** / М-во сел. хоз-ва УССР. – [б. м.], 1947. – Вып. 4 – 580 с.
3. **За передовую мичуринскую агробиологическую науку** : библиогр. указ. лит. / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ ; под ред. А. Ф. Корнеева, А. Г. Литовченко. – Х., 1949. – 91 с.
4. **Передовой стахановский опыт в социалистическом сельском хозяйстве** / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ. – [б. м.], 1950. – Т. 5. – 841 с.
5. **Вирощування сільськогосподарських рослин без ґрунту** : Гідропоніка : бібліогр. покажч. вітчизн. літ. в кількості 420 назв / М-во сіл. госп- ва УРСР, РНСГБ. – Х., 1965. – Вип. 1. – 54 с.
6. **Георгий Николаевич Высоцкий.** 1865–1940 гг. : библиогр. указ. К 100-летию со дня рожд. / М-во сел. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, РНСХБ ; сост. А. А. Деканова, Ю. Б. Медведев, С. Е. Фомина. – Х., 1965. – 66 с.
7. **Вредители и болезни озимой пшеницы и мери борьбы с ними** : библиогр. указ. в кол-ве 144 назв. отеч. лит. и 21 назв. иностр. лит. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ ; сост. А. Е. Селицкая. – Х. : ред.-изд. отд. Кн. палаты УССР, 1966. – 26 с.
8. **Достижения науки и передовой опит – сельскохозяйственному производству** : проф.-произв. аннот. библиогр. указ. / ВАСХНИЛ, ЮО РНСХБ. – К., 1966–1990.
9. **Рациональные типы кормления сельскохозяйственных животных и птицы** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1963–1966 гг. в кол-ве 521 назв. / М- во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ ; сост. В. И. Демидко. – Х., 1967. – 140 с.
10. **Тростянецкие леса в лесоводственной и исторической литературе** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1885–1966 гг. в кол-ве 272 назв. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ, М-во лесн. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, Красно-Тростянец. лесн. опыт. ст. ; сост. А. П. Богомолов. – Х., 1967. – 58 с.
11. **Учёные Харьковщины – сельскому и лесному хозяйству** : библиогр. указ. / М-во сел. хоз-ва УССР, РНСХБ, Харьк. обл. б-ка, НТО сел. хоз- ва Харьк. обл. правл. ; сост. А. Е. Селицкая, М. Т. Антонова. – Х., 1968. – 237 с. – (К 50-летию Советской власти на Украине).
12. **Сводный указатель иностранных периодических изданий, полученных библиотеками сельскохозяйственных научно-исследовательских учреждений и вузов Украины и Молдавии** / ВАСХНИЛ, ЮО ЦНСХБ. – 1969. – К., 1969–1994.

13. **Витаминное питание сельскохозяйственной птицы** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1950–1968 гг. / М-во сел. хоз-ва УССР, ЦНСХБ, Укр. науч.-исслед. ин-т птицеводства, науч. б-ка ; сост. Г. Ф. Здоренко. – Х., 1970. – 44 с.

14. **Илья Иванович Иванов** (1870–1932) : биобиблиогр. указ. К 100-летию со дня рожд. / ЮО ВАСХНИЛ, Науч.-исслед. ин-т животноводства Лесостепи и Полесья УССР, науч. б-ка, ЦНСХБ ; сост. Н. В. Федорова, Л. Ф. Чуенко ; редкол. : Ф. И. Осташко (отв. ред.), Р. И. Целинский, В. С. Ярмак. – Х., 1970. – 14 с.

15. **Рукописный фонд Красно-Тростянецкой лесной опытной станции** : библиогр. указ. в кол-ве 357 назв. / ЦНСХБ ЮО ВАСХНИЛ, М-во лесн. хоз-ва УССР, Укр. науч.-исслед. ин-т лесн. хоз-ва и агролесомелиорации, Красно-Тростянец. лесн. опыт. ст. ; сост. А. П. Богомолов. – Х., 1970. – 75 с.

16. **Нові сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, РНСГБ. – К., 1972–1993.

17. **Розміщення і спеціалізація сільськогосподарського виробництва на Україні** : бібліогр. покажч. вітчизн. літ. за 1967–1971 рр. в кількості 667 назв. / ВАСГНІЛ, ПВ, ЦНСГБ ; уклад. В. К. Світайло. – К., 1973. – 88 с.

18. **Генетика, селекція і насінництво сільськогосподарських культур** : (інформ. покажч. кн. та ст.) / УААН, РНСГБ. – К., 1974–1992.

19. **Механизация возделывания овощей** : библиогр. указ. отеч. лит. за 1968–1977 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ, Укр. науч.-исслед. ин-т механизации и электрификации сел. хоз-ва, науч. б-ка ; сост. В. С. Дубовик, Л. А. Кориченская. – К., 1979. – 170 с.

20. **Индустриальная основа производства льна-долгунца** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1981 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Н. Д. Костюкова. – К., 1982. – 6 с.

21. **Индустриальная технология возделывания сахарной свеклы** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1981 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Н. Д. Костюкова. – К., 1982. – 12 с.

22. **Индустриальная технология возделывания сахарной свеклы** : библиогр. список отеч. лит. за 1976–1984 гг. / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. И. А. Прокушева. – К., 1985. – 21 с.

23. **Перечень отечественных журналов по сельскому хозяйству, хранящихся в депозитарном фонде ЦНСХБ ЮО ВАСХНИЛ** / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Г. И. Дорошенко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко [и др.] ; ред. Р. И. Доценко. – К., 1987. – 154 с.

24. **Перечень иностранных журналов по сельскому хозяйству, хранящихся в депозитарном фонде РНСХБ ЮО** / ЮО ВАСХНИЛ, ЦНСХБ ; сост. Г. И. Дорошенко, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко [и др.] ; ред. Р. И. Доценко. – К., 1990. – 147 с.

25. **Библиотечно-библиографические ресурсы Украины по вопросам сельского хозяйства** : отрасл. территор. справочник / УААН, РНСХБ ; сост. В. В. Дерлеменко, Т. Ф. Дерлеменко. – К., 1991. – 152 с.

26. **Статистические и информационные издания по вопросам сельского хозяйства Организации Объединённых Наций и её специализированных**

учреждений : (аннот. библиогр. указ.) / УААН, РНСХБ ; сост. В. В. Дерлеменко ; науч. ред. и консультант В. Дяченко. – К., 1991. – 40 с.

27. **Проблеми і перспективи розвитку українського села** : [поточ. наук.-доп. бібліогр. покажч.] / УААН, РНСГБ ; упоряд. : Л. О. Романчук, В. В. Дерлеменко ; відп. за вип. Р. Й. Целінський. – К., 1992.

    Вип. 1. – 88 с. Вип. 2. – 64 с.

28. **Современные библиографические ресурсы зарубежных стран по вопросам сельского хозяйства** : указ. компьютер. библиогр. баз данных, учреждений и орг. их генерирующих и связанных с ними наиболее распространенных печат. библиогр. изд. / УААН, РНСХБ; сост. В. В. Дерлеменко ; науч. ред. и консультант Р. И. Целинский. – К., 1992. – 42 с.

29. **Масличные культуры** : науч.-вспом. библиогр. указ. лит. за 1980–1989 гг. / УААН, РНСХБ ; сост. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова. – К., 1993.

    Ч. 1, кн. 1 : Масличные культуры (общие вопросы). Подсолнечник. – 172 с.

    Ч. 1, кн. 2 : Масличные культуры (общие вопросы). Подсолнечник. – 392 с.

30. **Масличные культуры** : науч.-вспом. библиогр. указ. лит. за 1980– 1989 гг. / УААН, РНСХБ ; сост. Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова. – К., 1993. – Ч. 2 : Рапс. Сурепица. Клещевина. Горчица. Лён масличный. Редька масличная. Мак масличный. Кунжут. Перилла. Сафлор. Арахис. – 208 с.

31. **Вирощування олійних культур в Україні** : наук.-допом. бібліогр. покажч. літ. за 1889–1979 рр. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, І. П. Поляк. – К., 1995. – 204 с.

32. **Олексій Олексійович Созінов** : біобібліогр. покажч. за 1954–1995 рр. / УААН, Ін-т агроекології і біотехнології, ЦНСХБ ; упоряд. Л. О. Романчук ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1995. – 53 с.

33. **Буркат Валерій Петрович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963– 1996 рр. / УААН, Ін-т розведення і генетики тварин, ЦНСГБ ; упоряд. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Н. В. Герстман ; відп. ред. Р. Й. Целійський. – К., 1996. – 53 с.

34. **Валерій Іванович Глазко**: Біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1975– 1995 рр. / УААН, Ін-т агроекології і біотехнології, ЦНСГБ ; упоряд. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Н. В. Герстман ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1996. – 48 с.

35. **Зубець Михайло Васильович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1966–1996 рр. / УААН, Ін-т розведення і генетики тварин, ЦНСГБ ; упоряд. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Н. В. Герстман ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1996. – 40 с.

36. **Нові сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук. – К., 1996. – 83 с.

37. **Вчені-селекціонери у тваринництві** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук, ред. М. В. Зубець, В. П. Буркат ; ред. та упоряд. бібліогр. списків : Р. Й. Целінський, З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко [ЦНСГБ]. – К. : Аграр. наука, 1997. – Кн. 1. – 250 с. – (Сер. «Укр. вчені-аграрії XX ст.»).

38. **Генетика, селекція і насінництво сільськогосподарських культур** : (інформ. покажч. кн. та ст.) / УААН, ЦНСГБ ; уклад. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К., 1997.

Вип. 1. – 34 с. Вип. 2. – 67 с.

39. **Ейснер Федір Федорович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1940– 1988 рр. / УААН, Ін-т тваринництва, ЦНСГБ ; упоряд. В. П. Буркат, А. А. Бондар, З. П. Кирпаль [та ін.] ; відп. ред. Р. Й. Целінський. – К. : Аграр. наука, 1997. – 40 с.

40. **Кулешов Микола Миколайович (1890-1968)** : біобібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. В. М. Грама (ХДІК), Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова (ЦНСГБ УААН) ; у наборі матеріалу до біобібліогр. покажч. також брали участь : Л. И. Литвинова (ЦНСГБ УААН), В. О. Ульянова (НБ ХДАУ) ; відп. за вип. М. С. Слободяник. – К., 1998. – 83 с.

41. **Нові сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ, НПБУ ; уклад. З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко. – К., 1998. – 130 с.

42. **Бібліографічні покажчики сільськогосподарської літератури, підготовлені бібліотеками науково-дослідних установ УААН та сільськогосподарських вищих учбових закладів Мінагропрому України**. **1969–1999** : ретросп. наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСХБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К., 1999. – 42 с.

43. **Вчені у галузі тваринництва** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, В. П. Буркат. – К. : Аграр. наука, 1999. – Кн. 2. – 423 с. – (Сер. «Укр. вчені-аграрії XX ст.»).

44. **Кравченко Микола Антонович** : біобібліогр. покажч. наук. пр. [за 1934–1999 роки] / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. В. П. Буркат, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, К. А. Найденко, Д. В. Устиновський ; наук, ред. М. В. Зубець, М. С. Слободяник. – К. : Аграр. наука, 1999. – 56 с. : порт.

45. **Наукові праці Іванівської дослідно-селекційної станції. 1901–1997** рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ, Ін-т цукр. Буряків, Іванів. досл.-селекц. ст. ; упоряд. Г. В. Кулик, Т. Ф. Дерлеменко, Л. Д. Полякова ; наук. консультант А. С. Лейбович ; авт. вступ. ст. В. Ф. Панченко ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К., 1999. – 45 с. – (До 100-річчя Іванів. досл.-селекц. ст.).

46. **Ситник Віктор Петрович** : [біобібліогр. покажч.] До 60-річчя від дня народж. першого віце-президента Укр. акад. аграр. наук / УААН, ЦНСГБ ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, Л. А. Кириленко, Л. Д. Полякова ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К. : Аграр. наука, 1999. – 88 с.

47. **Сільськогосподарські книги** : поточ. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ, НПБУ, НБУ ім. В. І. Вернадського ; упоряд. Т. Ф. Дерлеменко, А. С. Щиголь (ЦНСГБ УААН) ; у підготовці покажч. приймали участь : Т. І. Вилегжаніна, Н. В. Дика (НПБУ), І. П. Антоненко, О. В. Ісаєва (НБУВ) ; наук. ред. М. С. Слободяник. – К., 1999. – Вип. 1. – 92 с.

48. **Вчені-генетики і селекціонери у галузі рослинництва** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, В. П. Буркат. – К. : Аграр. наука, 2000. – Кн. 4. – 366 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії XX ст.»).

49. **Вчені у галузях механізації, електрифікації та меліорації** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. К. Лінник ; ред. та упоряд. бібліогр. списків : Р. Й. Целінський, З. П. Кирпаль, Л. О. Романчук, Л. А. Кириленко [ЦНСГБ]. –

К. : Аграр. наука, 2000. – Кн. 3. – 298 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

50. **Вчені економісти-аграрники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, О. М. Шпичак, В. П. Ситник ; упоряд. та відп. за вип. О. В. Шатько ; упоряд. бібліогр. покажчиків : О. А. Стратілат, М. К. Орлатий, П. М. Федієнко, В. А. Юдіна. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 5, ч. 1. – 448 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

51. **Вчені економісти-аграрники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. М. В. Зубець, О. М. Шпичак, В. П. Ситник ; упоряд. та відп. за вип. О. В. Шатько ; упоряд. бібліогр. покажчиків : О. А. Стратілат, М. К. Орлатий, П. М. Федієнко, В. А. Юдіна. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 5, ч. 2. – 514 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

52. **Вчені у галузі ветеринарної медицини** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. В. П. Буркат, А. Й. Мазуркевич, С. П. Долецький ; уклад. А. Й. Мазуркевич, С. П. Долецький. – К. : Аграр. наука, 2001. – Кн. 6. – 387 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

53. **Професор ДОВГОПОЛА Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–1996 рр.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Г. Самойлова, Д. Г. Довгополий ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ІАЕ УААН, 2001. – 150 с. : портр. – Пам'яті вченого, педагога, бібліографознавця.

54. **Періодичні видання з агрономії в Україні. 1918–1940. Журнали, "Бюлетені", "Вісті", "Наукові записки", "Збірники наукових праць", "Труди"** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 159 с.

55. **Періодичні та продовжувані видання з агрономії на Полтавщині (XIX–XX ст.)** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. − К., 2002. – 48 с.

56. **Професор ДОВГОПОЛА Олена Павлівна. Життєвий і творчий шлях** : біобібліогр. покажч. [наук. пр. за 1955–1996 рр.] / УААН, ЦНСГБ ; уклад. Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Г. Самойлова, Д. Г. Довгополий ; наук. ред. В. А. Вергунов. − 2-ге вид., доп. − К., 2002. − 159 с.

57. **Українська сільськогосподарська книга (з фондів ЦНСГБ УААН). 1868–1900** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 60 с. – До 80-річчя заснування ЦНСГБ УААН.

58. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ЦНСГБ УААН. 1901–1910** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ЦНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 90 с.

59. **Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека Української академії аграрних наук. 1921–2001** : бібліогр. покажч. літ. за 1933–2001 рр. До 80-річчя заснування ЦНСГБ УААН / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. В. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, З. І. Варга, Л. Д. Полякова, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. В. Вергунов. – К., 2002. – 99 с.

60. **Вчені генетики, селекціонери та рослинники** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. В. М. Роїк ; відп. за вип. А. А. Корчинський ; упоряд. В. М. Сучкова. – К. : Аграр. наука, 2003. – Кн. 7. – 504 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

61. **Вчені ґрунтознавці, агрохіміки, землероби** : [біобібліогр. довід.] / УААН ; наук. ред. О. Г. Тараріко, В. В. Медведєв. – К. : Аграр. наука, 2003. – Кн. 8. – 336 с. – (Сер. «Укр. вчені- аграрії ХХ ст.»).

62. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ЦНСГБ УААН. 1911–1917 рр.** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2003. – 101 с.

63. **Вчені тваринники** : [біобібліогр. довідник] / УААН ; уклад. М. М. Холкін. – К. : Аграр. наука, 2004. – Кн. 9. – 210 с. – (Сер. «Укр. вчені-аграрії ХХ ст.»).

64. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1918–1922** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2004. – 59 с.

65. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1923–1932** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «Ін-т аграр. економіки», 2005. – 191 с.

66. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1933–1935** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2005. – 191 с.

67. **Наукові праці та статті наукових співробітників Коломийської дослідної станції (1980–2005)** : наук.-доп. бібліогр. покажч. 50-річчю Коломий. досл. ст. присвяч. / УААН, Івано-Франк. ін-т АПВ, Коломий. досл. ст., ДНСГБ ; уклад. С. О. Яцик, Т. Ф. Дерлеменко ; наук. ред. В. А. Вергунов, Г. І. Куничак. – Коломия, 2006. – 144 с.

68. **Українська академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2004 рр.** : біогр. довід. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко, О. С. Мудрук, Н. Г. Чайка, О. О. Черниш ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Аграр. наука, 2006. – 612 с. : портр.

69. **Аграрна наука в Україні : автореф. дис. із фондів ДНСГБ УААН. 1950–1959** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, О. В. Бачкала, В. І. Борисенко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Вип. 1. – 255 с.

70. **Аграрна наука в Україні : автореф. дис. із фондів ДНСГБ УААН 1960–1965** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, О. В. Бачкала ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – Вип. 2. – 190 с.

71. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1936–1939** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. О. Зінченко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – 191 с.

72. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1940–1945** : [наук.-доп. бібліогр. покажч.] / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2007. – 87 с.

73. **Наукові публікації Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук. 2001–2007 рр.** : бібліогр. покажч. наук.

вид. та публ. співроб. б-ки / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. В. Дерлеменко, Т. Ф. Дерлеменко, О. П. Анікіна, Л. А. Кириленко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 187 с.

74. **Українська сільськогосподарська книга з фондів ДНСГБ УААН. 1940, 1941, 1943–1945** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2008. – 86 с.

75. **Фонд видань, випущених у XIX столітті з сільськогосподарської тематики Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України, включених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання (1802–1900 рр.)** : наук.-доп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, Н. Д. Коломієць, О. М. Діденко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 524 с. – До 80-річчя від дня заснування НААН та 10-річчя Центру історії аграр. науки ДНСГБ НААН.

76. **Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2011 рр.** : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, О. П. Анікіна, Х. М. Піпан, Т. Р. Грищенко, Л. А. Кириленко ; відп. за вип. В. А. Вергунов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2012. – 872 с. : портр.

77. **Сільськогосподарські періодичні видання в Україні. 1918–1940 : Журнали, «Бюлетені», «Вісті», «Наукові записки», «Збірники наукових праць», «Труди»** : наук.-доп. ретросп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, О. П. Анікіна ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : Нілан-ЛТД, 2012. – 242 с.

78. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2014 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Т. В. Легкун, Н. Б. Щебетюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2013. – 142 с.

79. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2015 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, Х. М. Дмитрієва, О. М. Мерко, О. В. Шадріна ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП Корзун Д. Ю., 2014. – 196 с.

80. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2016 рік** / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки ; уклад. В. А. Вергунов, С. Д. Коваленко, Н. П. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП «Корзун Д. Ю.», 2015. – 250 с.

81. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2017 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, І С. Бородай, Н. П. Коваленко, С. Д. Коваленко, Н. Б. Щебетюк ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К., 2016. – 261 с.

82. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2018 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, В. Т. Лазарєва, Н. Б. Щебетюк ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2017. – 266 с.

83. **Національна** наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України : 100 років надійності та професіоналізму : путівник

/ НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, Т. Р. Грищенко. – К. : ТОВ «Наш формат», 2017. – 36 с., іл.

84. **Національній** науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України 100. 1917–2017 : [буклет]. – К., [2017]. – 1 розг. л.

85. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2019 рік** / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ЦП «Компринт», 2018. – 352 с.

86. **Сільськогосподарські видання (1901–1912) у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України** : наук.-доп. бібліограф. покажч. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Г. М. Соловей, О. Ю. Примак, В. В. Мамрай, Н. С. Мигашко ; наук. ред. В. А. Вергунов. – Київ, 2019. – 524 с.

87. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2020 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, Н. Б. Щебетюк, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – К. : ФОП «Ямчинський О. В.», 2019. – 292 с.

88. **Сільськогосподарські видання (1913–1917) у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України:** наук.-доп. бібліограф. покажч. / НААН, ННСГБ ; уклад. В. А. Вергунов, Г. М. Соловей, В. В. Мамрай, Т. С. Ковбаса *;* наук. ред. В. А. Вергунов. – Київ, 2020. – 402 с.

89. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2021 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, Х. М. Дмитрієва, С. Д. Коваленко, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. – 284 с.

90. **Національна академія аграрних наук. Персональний склад (академіки, члени-кореспонденти, почесні та іноземні члени). 1990–2021 рр.** : біогр. довід. / НААН ; уклад. В. А. Вергунов, Л. М. Татарчук, С. В. Нижник, Х. М. Дмитрієва, Л. І. Лямець; відп. за вип. В. А. Вергунов. – 3-ге вид., перероб. та доп. – К. : Аграр. наука, 2021. – 942 с. : портр.

91. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2022 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2021. – 286 с.

92. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2023 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л.І. Лямець ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 205 с.

93. **Календар знаменних і пам'ятних дат в історії сільськогосподарської дослідної справи України на 2024 рік** / НААН, Нац. Наук. с.-г. б-ка ; уклад. В. А. Вергунов, С. В. Нижник, О. В. Корзун, Д. Ю. Корзун, Л.І. Лямець ; за наук. ред. В. А. Вергунова. – Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2023. – 296 с.

ЗМІСТ

	ВІД УКЛАДАЧІВ ……..……..	3
1.	ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ	5
2.	ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СУЧАСНОСТІ …….	158
3.	ЗНАМЕННІ ПОДІЇ ТА ПАМ’ЯТНІ ДАТИ …..…	259
4.	ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ……	281
5.	ДОДАТКИ …….....	283

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

КАЛЕНДАР

ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
В ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ
ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ УКРАЇНИ
НА 2024 РІК

Науковий редактор
В.А. Вергунов

Укладачі:

В.А. ВЕРГУНОВ *– доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, іноземний член РАСГН, директор ННСГБ НААН;*

С.В. НИЖНИК *– кандидат історичних наук, завідувачка сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН.*

О. В. КОРЗУН *– доктор історичних наук, доцент, старший науковий співробітник сектору наукознавства ННСГБ НААН;*

Д. Ю. КОРЗУН *– кандидат історичних наук, старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН;*

Л.І. ЛЯМЕЦЬ *– старший науковий співробітник сектору наукової бібліографії та біографістики ННСГБ НААН.*

Підписано до друку 24.10.2023.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Друк. арк. 12,8. Умов. друк. арк. 11,9. Обл.-вид. арк. 12,9.
Наклад 300 прим. Зам. № 6802/1.

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю.
Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця
серія В02 № 818191 від 31.07.2002 р.